

הישיבה המאה ואחת של הכנסת התשיעית

יום רביעי, כ' אדר ב' תשל"ח (29 מארס 1978)
ירושלים, הכנסת, שעה 10:16

א. הודעת הממשלה על המצב המדיני

רוך משאל עם, משום שעריכתו היתה מוליכה באופן בלתי נמנע לדבר שגם האמריקנים אינם רוצים בו, לא- מור — להקמת מדינה פלשתינאית. שלוש הצעות תוצגנה, על-פי ההצעה האמריקנית, לחושבים שייקראו להצביע ו- להחליט ביניהן והן: המשך המצב הקיים או קשר עם ישראל או קשר עם ממשלת ירדן. הדגישו בפנינו שה- הצעה הרביעית, לאמור: מדינה פלשתינאית, לא תוצג כלל כדי להוציא מלבנו את הספק לאן משאל עם כזה מוליך. צר לנו, אך לא יכולנו לקבל את ההסבר, שלפיו אם לא תוצג ההצעה הרביעית יש בטחון שאותה מדינת איבה לא תוקם. יש לזכור כי הלחץ והאיום והטרור של אותו אירגון מרצחים קיים. הם גם התנקשו בחייהם של ארבעה אזרחים באזור רמאללה וירושלים. הכול כדי ל- הפחיד. ויש לנו נסיון ממדינות שבהן שליט הפחד גם על האזרחים וגם על חלק מן השליטים. ואין אתה צריך לעמוד במישרין ליד החושב והאזרח בשעת הצבעתו כדי שיטיל את הפתק הנראה לשלטון או הנראה למפחדים א- לא שבגלל אותה התפחדה המאיימת, הקיימת, ההצבעה היא בתשעים וחמישה אחוזים, בתשעים ותשעה אחוזים בעקבות הרצון של המפחדים. לכן אנחנו יכולים וחיבים לומר: לנו זוהי בעיית חיים. לכל שאר הגורמים, לרבות ארצות-הברית של אמריקה, זוהי בעיה של מדיניות. מדי- ניות חשובה, אבל בכל זאת מדיניות.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
מה מקור הסמכות — — —

ראש-הממשלה מ. בגין:

בשבילנו זוהי בעיה קיומית. משום כך עלינו להת- בונן בשתי האפשרויות הבאות: או קריאה להחרמה או קריאה להטיל פתק עם אותה הכתובת שעליה דיברתי קודם. בכל המקרים הללו זוהי סכנה לעתידנו ואיננו מוכנים לסכן את עתידנו בגלל המושג של משאלי-עם. לעומת זה הסכמנו שבעבור חמש שנים יהיה דיון מחדש בכל ההס- דרים הקשורים באוטונומיה המינהלית, לאמור: כל גו- רם, אם זוהי המינהלה ואם ממשלת ירדן ואם ממשלת ישראל, יוכל להציע הצעות לשינויים. אבל אנחנו לא יכולנו להסכים ולא ניתן הסכמתנו לעריכת משאלי-עם. זה לא הסדר דמוקרטי אלא היפוכו, בתנאים הקיימים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ערכה של הצעה זו שווה פחות מהצעתך. למועמד לנשיא המדינה. לזה אין ערך ולזה אין ערך.

ראש-הממשלה מ. בגין:

בקשר להצהרת העקרונות הועלו ניסוחים שונים. אני מבקש לציין על רקע היחסים בינינו לבין ארצות-הב- רית, שניסוחים. לא מעטים הוסכמו על דעת נציגי שתי

היו"ר י. שמיר:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. על סדר- היום הודעת הממשלה על המצב המדיני. את ההודעה יביא ראש הממשלה. בבקשה.

ראש-הממשלה מ. בגין:

אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, יש נקודות הסכמה ויש חילוקי דעות בין ממשלת ארצות- הברית לבין ממשלת ישראל ביחס לאופיו, למהותו של ההסדר במזרח התיכון. הדברים העיקריים המוסכמים על שתי הממשלות הם: דרושים חווי שלום בין ישראל לבין שכנותיה. חווי השלום הללו יקבעו נורמאליזציה מוח- לטת של החיים והיחסים בין המדינות באזור. הגבולות יהיו פתוחים, יקומו יחסים דיפלומטיים רגילים, תקיי- נים, יהיו יחסים כלכליים מסחריים ועוד. שנית: אין לה- קים ביהודה, בשומרון ובעזה מדינה הקרויה פלשתי- נאית מתוך הכרה שזו תהיה סכנה לקיומה של מדינת ישראל וסכנה לעולם החפשי כולו. שלישית: אירגון ה- מרצחים המתקרא אש"פ אינו צד לשום משא-ומתן על השכנת שלום במזרח התיכון. עלי לציין כי שלושת הדב- רים המוסכמים הללו אינם פרי המקרה אלא תוצאה של עמידה ושל הסברה, וטוב שהגענו להסכם על שלושת העקרונות הללו.

אנחנו בתכנית השלום שלנו הצענו אוטונומיה מי- נהלית לתושבי יהודה, שומרון ועזה הערבים. הצענו שהם עצמם יבחרו במועצה מינהלית שתהיה מורכבת מאחד- עשר חברים ותהיה מתולקת לאחד-עשר אנשים שיגזלו את כל חיי היום-יום של התושבים. בלי שאנחנו נתערב בהם כלל ועיקר. הצענו בתכניתנו בחירה חפשית של ה- אזרחות — או ישראלית או ירדנית, וביטוי פארלאמנטארי לאותה אוטונומיה מינהלית לאמור: מי שיבחר באזרחות ישראלית, יצביע לכנסת; מי שיעדיף אזרחות ירדנית ישתתף בבחירות לפארלאמנט הירדני. הממשלה האמ- ריקנית הביעה את תמיכתה בעיקרי ההצעות הכלולות ב- תכנית האוטונומיה שלנו, אבל היא הציעה לנו תוספת לאמור, שבעבור חמש שנים יתקיים ביהודה, שומרון ועזה משאל עם. באשר לכוחות צבא ישראליים, הביעו דוברי ארצות-הברית של אמריקה את הדעה שצבאנו יישאר במחנותיו או במחנות כפי שייקבעו בכל שלושת האזורים הללו של הארץ גם מעבר לחמש השנים הללו. אני מבקש לציין שזה בעינינו דבר חיובי וחשוב משום שאנחנו הודענו כי לא נתערב בענייני יום-יום בחיים של התושבים המקומיים, אבל ברור שאנחנו נהיה חייבים לשאת באחריות לבטחון ולסדר הציבורי, משום שאם לא יהיה כן הרי אותו אירגון מרצחים ישתלט על יהודה, שומרון ועזה, עם כל התוצאות הכרוכות בהשתלטות זו. לעומת זאת היתה זאת חובתנו לא לקבל את ההצעה לע-

אמרנו את זאת עוד לפני ביקורו של הנשיא סאדאת ב"ירושלים", כי עשרה ימים לפני שהוא בא לכנסת הוא הודיע שאלה שתי דרישותיה של מצרים: נסיגה טורטאלית ומדינה פלשתינאית, או הגדרה עצמית לערבים שהוא קורא להם "פלשתינאים". ואני הודעתי בתגובה על הנאום ההוא, שאם הנשיא סאדאת רוצה לבוא לארצנו ולהופיע מעל במת הכנסת הוא יהיה אורח רצוי אבל עליו לדעת מראש כי שתי תביעות אלו אינן קבילות ולא תתקבלנה. בסכמי את החלק הזה בדברי אני רוצה לומר גם עכשיו כי ההסכם על הצהרת העקרונות יהיה אפי שרי אם המצרים יגיעו למסקנה שהם אינם יכולים לת"בוע מאתנו קבלת שתי התביעות האלה, אשר מראש הודיענו שאינן קבילות עלינו, לאמור: התביעה לנסיגה מוחלטת לקווי 4- ביוני 1967 והתביעה להקמת מדינה פלשתינאית. כל נוסח אחר, אשר בו לא תכללנה שתי הדרישות הללו יהיה נתון למשאומתן, ויש יסוד לתקווה שאנחנו נגיע להסכם.

מצדנו אנחנו הצענו בשיחות האחרונות בווינגטון על רקע זה שני סעיפים, ואני אקרא אותם כלשונם וכ"כ תבם: "במסגרת ההסדר ובהתאם להחלטת מועצת הבטחון של האומות המאוחדות 338 מביעות שתי הממשלות את רצונן לשאת ולתת על חווה שלום מתוך מילוי כל העקרונות של החלטת מועצת הבטחון של האומות המאוחדות 242, אשר תשמש בסיס למשאומתן בין ישראל ובין כל המדינות השכנות. על בסיס כל העקרונות של הח"לטה 242 הנזכרת לעיל תהא נסיגה של כוחות מווייגטון של ישראל משטחים שנכבשו במלחמת 1967, יהיו גבולות ב"טוחים ומוכרים שבחוקם כל מדינה באזור תחיה בש"לום, חפשית מאיומים וממעשים של שימוש בכוח". יש יסוד לתקווה שהנוסח הזה יהיה קביל על כל הצדדים, כי הוא כולו חיובי. יש בו קבלת החלטה 242. נכון, יש להחלטה זו פירושים שונים אבל איש אינו יכול להטיל ספק, על-פי הנוסח הזה, שקיבלנוה על-פי תכנה האמיתי. מה שאנחנו איננו מקבלים הוא תוספת מלים שאינן כתורבות בהחלטה הזאת.

ובאשר לפתרון של בעיית ערביי ארץ-ישראל, הצענו: יהיה פתרון צודק לבעיית ערביי ארץ-ישראל. לערביי ארץ-ישראל ביהודה, שומרון וחבל עזה תהיה הזכות ל"השתתף בקביעת עתידם באמצעות שיחות שיתקיימו בין מצרים, ישראל, ירדן ונציגיהם של ערביי ארץ-ישראל א"לה. כאן ברור שערביי ארץ-ישראל ישתתפו בקביעת ע"תידם, אבל לא על-ידי משאל עם מלאכותי אלא על-ידי השתתפות באותן השיחות אשר על ניהולן הסכמנו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כבוד ראש הממשלה, האם בתנאים של השלטון ה"עצמי שכבודו מציע יהיו בחירות, לא משאל עם אלא בחירות?

ראשיהממשלה מ. בגין:
כן, תיבחר מועצה מינהלית.

אני רוצה לציין שהסעיף הזה מעיקרו נתקבל באחד הדיונים על דעת הציונים והנוטנים, והיה שינוי עמדה, אבל לא שלנו, וצריך לשוב לניסוחים החיוביים האלה כפי שאנחנו הצענו אותם כדי לפלס את הדרך לקראת הסכמה על הצהרת עקרונות.

בקשר להתנחלויות יש חילוקי-דעות בין ממשלת

הממשלות והשאלה היחידה היתה אם הצד השלישי מסכים להם. וכך אנחנו דנו בהצעות ניסוח שונות. אנחנו ק"בלנו ממשלת מצרים ניסוח של שני סעיפים: האחד בנוגע לנסיגה והאחר בנוגע למה שהמצרים קוראים "ה"גדרה עצמית לערביי ארץ-ישראל". הסברנו ששני הני"טוחים האלה אינם קבילים עלינו. בקשר לסעיף הראשון חיברו המצרים את ההקדמה להחלטה 242, שבה נאמר שקיים איסור לרכישת שטחים על-ידי מלחמה, עם החלק האופראטיבי של החלטה 242 המחייב נסיגת ישראל מש"טחים שנכבשו בסיכסוך של שנת 1967. הסברנו שהח"בור הזה פירושו תביעה מישראל לנסיגה מוחלטת לק"וים שקדמו למלחמת ששת-הימים, והדבר הזה לא קביל ולא יהיה כזה גם בעתיד. אנחנו הסברנו כי המשפט ה"מוזכר מן ההקדמה להחלטה 242 עומד בפני עצמו, משום שבו כלולה דוקטרינה מדינית צודקת: רק במקרה שהכל יבינו כי המדובר הוא במלחמת תוקפנות. אין זה נכון שעל-פי המשפט והפראקטיקה הבין-לאומיים אין חלים שינויים טריטוריאליים במקרה שהמלחמה היא מלחמת"מגן. נהפוך הוא, בעקבותיה של מלחמת-מגן חלו כל השינויים הטריטוריאליים המוכרים על-ידי העמים, אם באירופה ואם במזרח הרחוק. ומאחר שאנחנו כולנו יוד"עים שמלחמת ששת-הימים היתה מלחמת-מגן —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא כולנו.

ראשיהממשלה מ. בגין:

— ולעולם שום מוסד בין-לאומי לא קבע את ההי"פ; ואילו נשיאי ארצות-הברית כתבו לנו במשך אחת"עשרה שנה מדי פעם בפעם, שאותה מלחמה הוטלה, נכפתה על ישראל — ברור שבעקבות מלחמת-מגן, בהסכמה, מתוך חווה שלום ייתכנו בהחלט שינויים טריטוריאליים. ועל כן החיבור הזה בניסוח המצרי הבא להוכיח כי חובתנו — כאילו מלחמת ששת-הימים היתה מלחמת תוקפנות — לשוב לקווי 4- ביוני 1967 אינה סבירה ואינה מת"קבלת על הדעת. הניסוח השני הוא לגבי הגדרה עצמית, ואנחנו כבר הסברנו באיסמעיליה ובכל הזדמנות אחרת שהמלים האלה אחד הוא פירושו: הקמת מדינה פלשתי"נאית. ומאחר שכולנו דוחים את הרעיון הזה, שיש בו סכ"נות שאין אפילו לבטא אותן...

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא כולנו.

(קריאת ביניים: היוצא מן הכלל מאשר את הכלל).

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
המוציא את עצמו מן הכלל הוא הרשע.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם ראש הממשלה יסכים למדינה פלשתינית פרו"אמריקנית? אני בעד זכות הגדרה עצמית. העם הפלש"תיני יבחר בממשלה כרצונו. זה לא ענייננו לקבוע לו ממשלה.

היו"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, עוד מעט יתקיים דיון כללי וכל אחד יוכל להביע את דעתו.

ראשיהממשלה מ. בגין:

הרי הנוסח הזה לא יוכל להתקבל על דעתנו. בעצם

מאיר פעיל (מחנה שלי):
האם מכך אפשר להבין שכבוד ראש הממשלה מס-
כים שהחלטה 242 תלה גם על הגדה המערבית?

ראשי-הממשלה מ. בגין:
אני קראתי את הצהרת העקרונות שלנו כפי שהיא
נכתבה והיא עומדת. לכן זאת התשובה לכל השאלות
שלכם.

שולמית אלוגי (תנועה לזכויות האזרח):
גם לתנ"ך יש פירוש. אנחנו מבקשים להבין מה עו-
מד מאחורי הדבר הזה.

איתן לבני (הליכוד):
איך זה שנציגת סיעת יחיד אומרת: "אנחנו" מבק-
שים להבין?

דניאל רוזוילי (המערך):
למה אי אפשר לדעת מה היתה עמדת הממשלה לגבי
החלטה 242?

ראשי-הממשלה מ. בגין:
אנחנו קבענו במפורש בתכנית השלום שלעמנו יש
תביעה, זכות וריבונות על יהודה, שומרון ועזה. אנחנו
מציעים להשאיר את שאלת הריבונות פתוחה למען ההס-
כם ולכן אין שום סתירה בין תכנית השלום שלנו לבין
איו שהיא החלטה של מועצת הבטחון. כאשר לקבלתה
של ההחלטה, אמרתי במפורש כפי שקראתי את הצהרת
העקרונות שלנו.

אני רוצה לבקש את עמנו שלנו שלא יעשה לעצמו
עוול אשר אחרים מנסים לעשותו לו. לאמור, התכנית
היא טובה; היא תכנית שצריכה להוביל למשא ומתן
רציני על שלום ולהשכנת שלום באזור המזרח התיכון.
נעמוד עליה, כפי שהיא אושרה על ידי הכנסת. נוסיף
לתבוע משא ומתן עליה לרבות המסמך השלישי כפי ש-
הגשנו אותו על הצהרת העקרונות.

מצאתי, יחד עם שר החוץ בארצות-הברית של אמ-
ריקה, גם עתה ידידות עמוקה בין שתי ארצותינו. היא
גובעת מן הקשר הנפשי בין שני העמים, מן האמונה בד-
מוקרטיה, בחירות האדם, בצדק אנושי בעולם החפשי ובי-
שמירה עליו ועל הערכים שלו. יש גם הכרה של אינטרס
משותף בין שני העמים. אנחנו עוזרים איש לרעהו. הי-
דידות הזאת תגבר גם על חילוקי הדעות אשר קמו
בינינו על רקע השכנת השלום והמהות של חוויה השלום
בינינו לבין שכנינו. זאת תקוותנו, זאת אמונתנו. הידי-
דות העמוקה בינינו לבין ארצות-הברית תגבר על הי-
קשיים. אבל חובתי לומר, שאם אנחנו נעמוד בפני דרי-
שות העלולות לפגוע בעניינים החיוניים ביותר של עמנו
אל נהסס לומר גם לממשלת ארצות-הברית: איננו יכו-
לים לקבל תביעות אלה, משום שהמדובר הוא בעתידנו
ובעתידם של ילדינו. אנחנו מוקפים אויבים, אנחנו המ-
דינה היחידה בעולם שנגדה יש כתב אשר לפיו היא
צריכה להיעלם. אין מדינה ברחבי תבל שנגדה קיים מס-
מך כזה. מאחורי האירגון אשר כתב אותו עומדות רוב
מדינות ערב ותומכות בו בנשק, בציד ובכלי. הנה הנה
כנה הצפויה לנו מכל עבר. משום כך אנחנו חייבים לגלות
כל זהירות אפשרית כאשר אנחנו מעיינים באיו שהיא
הצעה ולומר "הן" כאשר היא לא פוגעת באינטרס הא-

ארצות-הברית לבין ממשלת ישראל. גם בביקור האחרון
ובשיחות האחרונות הביעו נציגי ארצות-הברית של א-
מריקה את דעתם שההתנגדות של יהודים בארץ-ישראל
איננה תואמת את המשפט הבין-לאומי והיא מהווה מכ-
שול בעשיית השלום. דעתה של ממשלת ישראל שונה
לחלוטין, ועלי לשוב ולהדגיש אותה: ראשית, התנגדות
של יהודים בארץ-ישראל היא חוקית לחלוטין ותואמת
את המשפט הבין-לאומי; ושנית, היא מעשה חיובי והיא
איננה שום מכשול לתהליך השכנת השלום. היא משולבת
בהשגת השלום בינינו ובין שכנינו.

אדוני היושב-ראש, אנחנו קיבלנו את הסכמת הכנ-
ס ברוב מכריע לפני זמן לא רב לתכנית השלום על
שני חלקיה. ועל אלה הוספנו עכשיו מסמך הכולל את הי-
עקרונות אשר לפיהם, אם יתקבלו, אפשר להתקדם במ-
שא ומתן על אותה תכנית שלום. אבל מאז שהיא אושרה
על-ידי הכנסת, מאז שהיא הובאה לפני נציגי עמים אחר-
ים וקיבלה את תמיכתם המוסרית, קרה שהצד השני
הודיע שהוא לא מקבל אותה. היום אני יכול לומר, כי
עקבות השיחות שניהלנו בווינגטון, שזו הסיבה היחיד-
ה, ואין זולתה, שבגללה חל השינוי בדברי השבח וההס-
כמה שהושמעו לגבי תכנית השלום שלנו.

משה עמאר (המערך):
הוא חור בו. הוא אמר שלא היו דברי שבח.

ראשי-הממשלה מ. בגין:
אני מבקש לציין שגם עכשיו הוברר לנו שרק משום
שהצד השני הודיע שתכניתנו לא מתקבלת על דעתו —
תמו דברי ההסכמה לגבי מהותה של התכנית. אני רוצה
לקבוע שאין זה צודק. כך אמרתי גם בארצות-הברית של
אמריקה בפנותי במישורין אל דעת הקהל. תכנית טובה אי-
נה נעשית היפוכה אם איננה מתקבלת על דעת הצד ה-
שני. אם היא טובה במהותה באופן אוניקוטיבי — כזאת
היא נשארת. גם אם מישור דוחה אותה.

שולמית אלוגי (תנועה לזכויות האזרח):
רק לאחרונה הודעת שאינך מקבל את החלטה 242
לגבי הגדה. קדם לכן זה היה מקובל על הכול.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
את לא שבעת רצון?

ראשי-הממשלה מ. בגין:
לא שמעתי. אני מבקש לשמוע את דברי חברת-
הכנסת שולמית אלוגי, בבקשה.

שולמית אלוגי ((תנועה לזכויות האזרח):
לאחר אישור התכנית ולאחר הגשתה הודעת שאתה
לא מקבל את החלטה 242 לגבי יהודה ושומרון ולכן
הדברים השתנו וקיבלו פירוש אחר לחלוטין.

ראשי-הממשלה מ. בגין:
לא, מה שתברתי-הכנסת אלוגי אמרה איננו נכון כלל.

שולמית אלוגי (תנועה לזכויות האזרח):
אולי תבהיר בבקשה.

ראשי-הממשלה מ. בגין:
אני לא צריך להבהיר. את צריכה להבהיר. אין כל
יסוד לזה.

שאנחנו עומדים על עניין צודק. אנחנו נסיף לעמוד על העניין הצודק שלנו. אנחנו נתלכד סביב תכנית השלום הצודקת של מדינת ישראל וכך נגבר על הקשיים ונצמיד את עמנו לקראת שלום.

1. דיון

אתה, אדוני ראש הממשלה, נדמה לי שטעית אז, היום ברור שזו היתה טעות. אתה הוספת ואמרת: "וברור השם שוכינו לכך, זה מפנה דגמיני מאוד". היה נדמה לו שמר קארטר מר בז'זינסקי התקרב לתורתו. אני קראתי את כל כתבי ז'בוטינסקי בהנאה ולא בהסכמה. אני חושב שזה גם קורה לאחרים. הוא תאר את פגישותיו בשפע של אופטימיות, באמרו שאלה היו כולן פגישות טובות מאוד. לאחר הנסיעה השנייה קרה לו תקר אחר, הוא מיוג מחמאות עם התחייבויות. עד שהוא בירך על המוגי מר הוא לא ידע שיש לברך רק על "ברכת המזון". כאשר נשיא ארצות-הברית אמר לו שתכניתו מהווה "יסוד הוגן למשא ומתן על שלום", זה היה הישג חשוב — אני לא מזלזל בזה היום — אבל הטעות היא, מר בגין, בכך שאתה נטלת חיוב כהתחייבות; לקחת יסוד הוגן כמבנה שלם; לקחת משא ומתן כחותמת של חוזה קיים, וזו טעות חמורה. היה נדמה לך ש"כל העולם מתווכח על התכנית הישראלית לחיוב ושליה" וכך סיכמת את הוויכוח, ואני מצטט: "ושינגטון — חיוב, מוסקבה — שליה". צדקת רק בחמישים אחוז. הוא תיאר יחס טוב — ואינני מזלזל בו — כמגדל קסמים, אפילו הוא נוטה על צדו, ונתפס לתחושת גבהים מוקדמת. ראש ממשלה חייב להיות ריאליסט בהערכותיו. הוא אינו יכול לנוע בין אופטימיות מופרזת ופסימיות מוקדמת. יסוד היציבות והרצינות מוכרח להיות תשתית להערכת המצב. ואם ההפרזה היתה בעוכרי הערכותיו, הרי חוסר השליטה בממשלה ובממשלה פגעה באמינותה של ישראל וגרמה לה נזק כבד ובל יסוער. הדוגמה הטובה לכך היא בתחום ההתנחלות. כמעט ואין מקום במפה, אדוני ראש הממשלה, שהממשלה שאתה עומד בראשה לא צירפה שגיאה לנקודה קיימת או מוקמת. בעבר הראשון עם סאדאת דיברת על פיני צה"ל מסיני. אני יכול להבין מדוע לא העלית באותו ערב את עניין ההתנחלויות. אבל סאדאת זכה בנקודה מסוימת. במקום לדבר על גבולות בני הגנה, הממשלה בחרה לדיבר על חבל ההתיישבות והזמינה את כל חצי הביקורת בעולם נגד ההתיישבות — המפעל היפה ביותר שיש לישראל. שרים ירדו למתיישבים ולא השתמשו בשפתך. אתה אמרת ש"צה"ל יפנה את סיני", הם אמרו שאנחנו "מוותרים על הריבוניות" והסבירו למתנחלים ולמתיישבים שם שהם יהיו כמו הרבי בשבת ביצר: שבת מימין שבת משמאל והם במצב. עוד ישראל מתקשה להסביר לאזרחיה ולדעת הקהל העולמית מה הוא בעצם הדבר המוצע בסיני, והנה יורדים בולדוורים לקדימת סיני להקים שם חמשה-עשר מאוזנים למופת. כאן — איך אמרת — נעלמה הממשלה, נאלמה ונעלמה. לא יודעים מי החליט, לא יודעים מה לומר. אייפאשר היה להציל מפי הממשלה לא אינפורמאציה ולא השכלה. האם אכן הוקמו ישובים כאלה? — התשובה היתה חד-משמעית: כן ולא. מי החליט על הקמתם? שר אחד על דעת עצמו? — כן ולא. כן — מפני שלא כל הממשלה החליטה, לא — מפני שהי ממשלה הודיעה שכל ההחלטות הן על דעתה. מדוע צריך

מיתי שלנו, בבטחוננו, בעתידנו, בזכויותינו; ולומר "לאו" כאשר ההצעה הזאת כן יכולה לפגוע באינטרס ובעתיד של עמנו. זה היום הוויכוח. אנחנו מנהלים אותו כעמים בני חורין ללא הסתרת דברים אבל באמונה עמוקה

היח"ר י. שמיר :

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לדיון. ועדת הכנסת קבעה ארבע שעות לדיון. ראשון הנואמים חבר-הכנסת שמעון פרס.

שמעון פרס (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רבים בעם מלווים היום את הוויכוח בכנסת בדאגה עמוקה לשלום ישראל, לאחדות עמה, לעצמאות מדיניותה. זו דאגה מובנת. אני משוכנע שישיראל נחושה ברצונה לשלום, שעמה הוא עם מאוחד גם כאשר פועלת בה דמוקראטיה עם אלטרנאטיבות וכי דווקא עצמאותה הבלתי-מעוררת של ישראל מחייבת אותה לבחור בעצמה היא את דרכה היא כאן בבית, ולאור היום. במלחמה, בקטנה כנגדולה, אנו יודעים להתאחד. בצאת בנינו לקרב לדרום או לצפון אין הבדל בין ממשלה לבין אופוזיציה. ישנו עם מאוחד. אך בצאתנו לתור אחר השלום, אנו מחולקים אם לא בכוונותינו לפחות בדרכינו. אני מאמין לראש הממשלה מנחם בגין שהוא שואף לשלום כמו כל אחד אחר, ושהוא רוצה שלום יותר מכל אחד אחר — זה הניסוח שלו — אבל לצערי הרב אני סבור שההתחייבות האידאולוגית העתיקה והוויזיקה שלו, אידאולוגיה שלא חזתה את העתיד, אידאולוגיה שלא הביאה בחשבון את הנסיבות המדיניות הנוכחיות, איננה מאפשרת לו בעצמו לנהל את המדיניות שלה הוא שואף. חובה עלינו להגיד לעם כיצד נפרטו כוונותיה הטובות של הממשלה לפרטות מדיניות שאין בהן חכמה ואין בהן עקביות ומדוע הדרך שעליה ממליצה הממשלה סור-גרת עליה את האפשרות להתקדם לעבר היעד שאותו היא רוצה להשיג.

ראש הממשלה טוען שארצות-הברית נסוגה מתמיכתה בתכנית השלום שלו. לא אורך יום וסגור-ראש הממשלה טוען שראש הממשלה נפל בפח שטמנו לו האמריקנים. אין בדעתי להיכנס לוויכוח מי משניהם צודק. אבל ברור שבעוד אנו מאשימים בבית הזה את זולתנו, חובה היא לבדוק מה ניתן לתקן אצלנו. אנו מבקרים את הממשלה על דרכה, אנו חולקים על מדיניותה. בדרכה חטאה הממשלה כמה חטאים כבדים — ואת זאת צריך להגיד כאן ומפי ישראלי, לא מפי זר. היא התגלתה כממשלה שאינה מסוגלת לראות את הנולד, לא את הנולד בעוד שלוש שנה אלא את הנולד כעבור שלוש חודשים. היא פעלה בדרך שפגעה באמינותה של הממשלה בבית ובחוץ, בקצה ובהיקף בלי-אמנו. היא פיתחה תנופת הסברה שהבליטה את שגיאותיה, לא את מעלותיה. והיא פתחה בחזית רחבה ומיותרת עם ארצות-הברית בנושא הלא-נכון ובשעה הלא-נכונה. מר בגין ביקר באמריקה שלוש פעמים. בפעם הראשונה היה נדמה לו, אולי הוא גם צדק, שהוא כבש את דעת הקהל העולמי ואת לב מנהיגיו. העתונות העולמית — כאשר הוא דיבר על זה בכנסת הוא אמר — "שוב פסקה לדבר על פ.ל.או.אלא על זכותו ההיסטורית של עמישראל לארץ ישראל".

להחזיר שטחים מסויימים לשליטה ערבית. מר בגין, ואני מכבד אותו על כך, עומד על אי שליטון זה ואי ריבונות זרה ביהודה, שומרון ועזה. אבל הצהרה היא שחבריו בממשלה מנגמגמים אחריו ועל-פי רוב גם חושבים אחרת. סגן ראש הממשלה טען שעל ישראל להיות דמוקרטית ויהודית. הוא טען שאם נישאר בשטחים, או שנהיה יהודים ולא דמוקרטים, או דמוקרטים ולא יהודים. וכך נק' לענו לוויכות מיותר המרשיע את ישראל, חסר תוחלת ונעדר תבונה בנושא החלת 242 על יהודה ושומרון. אם זה נכון ש-242 היא החלטה הממוזגת בקרבה את השפה האנגלית ואת הערפל הבריטי, מדוע בעצם לסרב שערפל זה שהסכמנו שיכסה את הצפון והדרום לא יכסה גם את המזרח? זה היה הקונסנסוס הלאומי. מר שמואל תמיר, מי הפר אותו, אם לא הממשלה הנוכחית? והפרה אותו שוב, בניגוד לדעת הרוב. ומדוע היא הפרה אותו? זה מקדם את המשא ומתן לשלום? לא; זה מחוק את ידי-דותנו עם ארצות-הברית? לא; זה מאחד את העם? לא; אבל יש רק סיבה אחת, יש רק נימוק אחד — מצע הליכוד, ואין סיבה אחרת. זו העמדה הוותיקה הרבינוית-ניסטית הדידועה עוד בטרם ידעה את מה שהתרחש, ועכ-שיו תובע מר תמיר "סולידאריות לאומית" או קונסנסוס. סולידאריות לאומית סביב מה? סביב המדינה? סביב העם? סביב העתיד? סביב הרוב בכנסת? — לא ולא, סולידאריות לאומית סביב עמדת חירות, כפי שמפגלגת עשתה. מדוע? מדוע לא תלך חירות לסולידאריות לאומית עם הרוב? הצהרה רק שמר בגין אינו רק מוביל, הוא גם מובל על-ידי המציאות והמצב בממשלה. הוא אינו מאפשר לשרים לנהל את מדיניותם, הם לא מאפשרים לו לנהל את מדיניותו המקורית.

חבריו של ראש הממשלה הציעו לנו, או אולי הוא עצמו הציע, לצאת בנוסחה שהכול פתוח למשא-ומתן. רבותי חברי הכנסת, אם הכול פתוח למשא ומתן, לשם מה צריך בכלל את 242? אז גם יהודה ושומרון פתוחות למשא-ומתן. אם כך, מדוע לסרב ל-242? מדוע ליצור סתירה בלתי מובנת בלוגיקה הבין-לאומית? אבל שר החוץ הגריש כנראה שזו הגדרה רחבה ונדיבה מדי, והוא הוסיף הגדרה משלו: "אם הערבים יציעו את חלוקת יהודה ושומרון, נזון על כך בכנות". אם מוכנים לדון על חלוקת יהודה ושומרון, מדוע להתנגד ל-242? מדוע רק אם הערבים יציעו אותה? אני מבין שאנחנו רוצים לנסות את הערבים. ומה אם האמריקאים יציעו אותה? מדוע לסרב? האם אין אנחנו מעוניינים ביחסים טובים עם האמריקאים?

שר-הבריאות א. שוסטק:

האמריקאים מציעים זאת?

שמעון פרס (המעריך):

242 בנוסח אמריקאי — כן.

שר-הבריאות א. שוסטק:

הם מציעים לחלק — —

שמעון פרס (המעריך):

סגן ראש הממשלה לא הסתפק גם בזה והוסיף, שב-הצהרת העקרונות של הממשלה יש נכונות לקבל את 242. אם כך, מדוע לא לומר זאת בפשטות, בעברית, לא בעוקם ולא ברמז ולא בפירוש שמעורר התקוממות?

היה להקים אותם דווקא בקידמת סיני שאותה אנחנו מפנים? ראה את הנימוק הקודם. היות שאין נימוק, אין הסברה. מדוע לא הסיקה הממשלה מסקנות מכך? התשריבה היא: כאשר אין נימוקים אין מסקנות. וכל זה מתפרסם יום-יום בעתונות העולמית, ממש כאילו מישוה היה רוצה בכוונה — ואני בטוח שזו לא היתה הכוונה — לעשות את ישראל למשל ולשנינה. האם רק בסיני עושים גסיאות? מדוע לא לחזור עליהן גם ביהודה ושומרון? בשילה, מתברר, אפשר יהיה לגלות עתיקות בעוד כמה דורות, בעתיד הרטרואקטיבי. וכדי לא להחמיץ את ההזדמנות שולחים כבר עכשיו, במהרה, בשעת משא ומתן, משלחת ארכיאולוגית לחפש את אבן העזר או את האבן שעזר רצה להסירה מדרכו במשא ומתן. זה מה שנאמר לעולם הרחב, אבל שכתו לומר את זה למתיישבים. אלה קמו בתום לב ומספרים לעולם שעתיקות בשילה אין, אבל חדשות בשילה ישנן. משל עמנו נולד בחלם ולא בשילה. גם בכך לא די. הממשלה מודיעה על היאחזות זווית במחנות צבא, ואם אין מחנות — בינתיים עושים היאחזויות. כך, אדוני ראש הממשלה, נשפך דמה של האמיתות הישראלית ואין מכוון ואין עוצר ואין מסביר ואין סומך ואין מסמך, לעת הצורך. עד היום הזה איש מכם לא הסביר מדוע זה נעשה. טרקטור עולה, טרקטור יורד ושדותיה של ישראל נחרשים במחרשות של רעש וסתירה, באין יד מכוונת, באין קול מסביר, באין טעם מדוני, בהיעדר טוטאלי של חוש העיתוי. המפלגה שטענה שהחזיר ניתן להסביר לעולם נכשלה במקום שהרגישה את עצמה חזקה ביותר.

אדוני היושב-ראש, חברים בליכוד טוענים שהיום דרוש קונסנסוס לאומי. אם אכן הקונסנסוס הלאומי יותר חשוב מהמדיניות הנכונה, עליהם להסיק מסקנות ולקבל את דעת רוב הבית, ולא לתבוע מהרוב לקבל את דעת המיעוט של תנועת חירות, שאין עמה סיכוי לשלום ואין עמה פדות לישראל, להישאר כמדינה שאופיה היהודי נתון בסכנה.

דני מילוא (הליכוד):

מדוע לא הבאתם את השלום במשך שלושים שנה?

שמעון פרס (המעריך):

מפני שסאדאת במשך שלושים שנה שאף לשלום ואנחנו שאפנו למלחמה? זה מה שאתה רוצה לשמוע ממני? אתה אדם צעיר, אבל היסטוריה אתה צריך לדעת. ואתה עוד אומר שאנחנו מאשימים את הממשלה. הלא אתם כל הזמן מאשימים את ישראל שהיא לא רצתה בשלום.

מבין 115 חברי כנסת — אני מוריד את חברי המפ-לגה הקומוניסטית — תומכים 60 חברי כנסת בפשרה טריטוריאלית.

ספח גרופר (הליכוד):

להחזיר הכול?

שמעון פרס (המעריך):

זאת אתה תובע, לא אני.

יש ויכות יסודי ואמיתי בישראל, האם רצויה שלי-טה ישראלית על כל מקום ביהודה ושומרון, או מטעמים שלנו, לא טעמים אמריקאיים ולא טעמים ערביים, מטעם עתידנו הדמוגרפי ובגלל רצוננו בשלום, האם עלינו

שמעון פרס (המערך):

על סמך דיווחים ששמעתי מראש הממשלה ועל סמך שיחות שהיו לי עם אחרים.

(קריאת ביניים: חברי הכנסת פרס, אתה זורע אשליות בדברים האלה.)

נשיא ארצות-הברית התחייב להמשיך ולסייע לבטחון ישראל. אבל, חברי הכנסת, יש לנו גם ויכוח עם האמריקאים.

יש לנו ויכוח גם עם אמריקה. אמריקה תובעת מאתנו פינוי ישובים בפיתחת רפיח ואנחנו מסרבים. אני חייב להגיד שגם בתביעה הזאת, מכלל הן נשמע גם לאוי. כי אין בתביעה האמריקאית פינוי ישובים מיהודה ושומרון. ארצות-הברית תובעת מישראל להסכים למשאל-עם ביהודה ושומרון, ונדמה לי שהבית רובו ככולו מתנגד לכך. ברגע שאומרים היום שיש משאל-עם, אין תקופת מעבר. התעמולה והקאמפאניה יתחילו מיד. אי-אפשר לשאול עם כשהעם נתון לאלם ומפחד להשיב. ובעניין זה, אילו רק על זה היית מרכז וממקד את הוויכוח, לדעתי גם מצבנו היה יותר טוב. אני גם בעד הכנסת ירדן לתמונה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

האם אתה מסכים שיהיו בחירות חפשיות?

שמעון פרס (המערך):

כן. ברגע שאש"פ ייעלם אני בעד בחירות חפשיות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

עוזב את אש"פ.

שמעון פרס (המערך):

הוא לא עוזב אותנו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

האם באופן עקרוני אתה מסכים לבחירות חפשיות?

שמעון פרס (המערך):

חבר-הכנסת מאיר פעיל, כן. ברגע שאש"פ ייעלם, אני אהיה בעד בחירות חפשיות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

עוזב רגע את אש"פ.

(קריאות ביניים: אבל הוא לא עוזב אותנו.)

האם באופן עקרוני אתה בעד בחירות חפשיות?

שמעון פרס (המערך):

תהיה טראגדיה אם יחסי ישראל—ארצות-הברית ייפגדו. טראגדיה לארצות-הברית.

נאולה כהן (הליכוד):

אתה רוצה לעזוב את אש"פ, חברי-הכנסת מאיר פעיל, אבל הוא לא עוזב אותך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חבר-הכנסת שמעון פרס, בנושאים האלה אתה בדיוק כמו מנחם בגין.

שמעון פרס (המערך):

אני לא רוצה להגיד למי אתה דומה. כל אחד דומה לעצמו ואל תעשה השוואות.

מדוע, אם כך, יש להתווכח עם נשיא ארצות-הברית, אם זו קביעת הממשלה? ואם לא — מדוע סגן ראש הממשלה מצהיר עליה? מדוע לא לומר דברים מפורשים? מדוע צריך לנהל אתנו ויכוח "על כל הגזרות" במקום לנהל ויכוח עם המצרים "על כל השטחים"? מדוע פירוש רש"י ללא מקרא? ואם הממשלה אכן אוהבת ערפילים, מדוע זורחים חברי הממשלה כקרני שמש מוקדמת לקרוע את הערפל שאותו הם מעדיפים ואחד השרים קם ואומר: לא נקבל את 242? איך יכולה להיות סולידאריות עם הממשלה כשחבריה אינם סולידארים אתה? האמת היא שכל התקוות שתלו רבים מחברי הממשלה שמר בגין יוזו מעמדותיו היסודיות — התבדו. אבל גם מר בגין שתלה תקוות שהעולם ישתכנע בעמדותיו הוא — גם הוא התבדה.

נאולה כהן (הליכוד):

חבר-הכנסת פרס, קל לך מאוד היום "לעלות" על תכנית השלום. אתה כל כך התלהבת ממנה, גם לא הצבעת נגדה, לך היום אין זכות לדבר.

שמעון פרס (המערך):

כי אני רואה שמובילים לכיוון הלא נכון.

(קריאת ביניים: מה הכיוון שלך?)

הכיוון שלך, חברת-הכנסת נאולה כהן, שאני מכבד אותך, הוא פשוט לא נכון. הוא לא מוביל לשום מקום. אפילו לא לאחדות הליכוד. מדוע הוא בחר להיאבק עם ארצות-הברית על 242? זה הנושא הפחות טוב, הפחות מתאים, בעיניי הפחות מתאים ובגזרה הרחבה ביותר.

(קריאת ביניים: מה הכיוון שלך?)

עמדת ארצות-הברית בחודש מארס 1978 — ואני מודה שלארצות-הברית אין עמדה סופית וגם לא תהיה עמדה סופית, יש לה יחס קבוע לשלום אבל לא עמדה לגבי הגאוגרפיה והדמוגרפיה — היא שהחלטה 242 צריכה לחול על כל הגזרות אבל לא על כל השטחים. הנשיא האמריקני — ואני גם אציג שתשמע מה הוא אומר בעניין זה — אמר שארצות-הברית לא קבעה ואינה מתכוונת לקבוע היכן יעבור הגבול ביהודה ושומרון. נשיא ארצות-הברית — לא עכשיו, עוד קודם — אמר שהוא תומך בשלום מלא הכולל יחסים דיפלומטיים. הוא שולל הקמת חת של מדינה פלשתינאית, הוא ויתר על השתתפות אש"פ או תביעה להשתתפות אש"פ, הוא תומך כפי שראש הממשלה אמר, וזה דבר חשוב ממדרגה ראשונה, בנוכחות צה"ל ביהודה ושומרון למשך חמש השנים הראשונות ולתקופה שלאחריהן. ארצות-הברית איננה חותרת לשלום נפרד, אבל גם אינה מוכנה, כפי שסאדאת כנראה לא מוכן, למסור את זכות הווטו על השלום או אי שלום לידי של המלך חוסיין בלבד. חברי הכנסת, נגיד בפשטות: אינני יודע אם 242 תכניס את חוסיין למשאומתן אבל היא תאפשר לנו להתקדם להסכם עם סאדאת. הנכונות שלנו לדון על פשרה טריטוריאלית — חוסיין אולי לא ישנה את דעתו — — —

זלמן שזל (הליכוד):

חבר-הכנסת פרס, על-סמך מה אתה קובע את העובדה הזאת?

(קריאת ביניים: זה יביא שלום?)

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (דיון) (פרס, קורפו, נסים, גרוסמן, הורביץ, אולמרט, שינמן, ארידור) —

החמצנו את ההודמנות, תודה רבה להם. עכשיו צריך להחליט. אני לא אומר שזה יפתור את הכול. אני אומר שזה יקדם ויסיר אבן נגף מרכזית במשאומתן לשלום. זה ישתחרר את ישראל ממראה לא מובן שהיא ציירה אותו לגביה. אמרו שבן-גוריון הקים את המדינה ובגין ייכן את השלום. הדבר הראשון נכון, אבל בן-גוריון קיבל החלטה נועזת על חלוקה, בניגוד לדעתכם. היה לו העוז לראות את המצב נכוחה, לקבל החלטה ולהגיד לעם.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אבל לך אין עוז להגיד, שמה שאתה אומר זה 1967.

שמעון פרס (המערך):
אני בדעתך, יגאל? לי יש האומץ להגיד שאתה לא מבין את המצב. למה אתה חושב שאני בעד גבולות 1967? אני נגד חזרה לגבולות 1967. אני בעד גבולות בני הגנה. לא שיניתי את דעתי. אני גם בעד 242 וגם בזה לא שיניתי את דעתי. בתמלילים ובחכמות לא ניוושה. עת משאומתן היא לישראל ועת להחלטה בכנסת. כל אחד צריך לקום באומץ לב, לא להסתתר מאחורי נימוקים פסיכולוגיים ונימוקים תעמולתיים, לא לספר לעצמנו ול-עולם דברים שלא מתקבלים בלאו הכי על הדעת. להגיד את האמת עכשיו ובאומץ לב.

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא מציעים אי-אמון היום.

אהוד אולמרט ((הליכוד):
מר פרס, אולי תגיד איזו פשרה? האם אתה בעד ירדן ביהודה ושומרון?

שמעון פרס (המערך):
גדון על כך כשניפגש עם חוסיין ולא אתך, אהוד. אדוני היושב-ראש, לא הצענו הפעם הצעת אי-אמון, אם כי אין לנו אמון בממשלה הזאת. הסיבה שלא הצענו אי-אמון — — —

(קריאת ביניים: נראה שמצבכם קשה מאוד.)

אדוני היושב-ראש, הסיבה שלא הצענו אי-אמון בממשלה היא מהטעם דלהלן: ראש ממשלת ישראל הוזמן על-ידי הנשיא האמריקאי. להזמנה זו צריך להיות הגיון ומערכת יחסים גם מהצד האמריקאי. לפי דעתי היא לא עמדה במבחן. אין אנחנו יכולים להביע אי-אמון בממשלה בהתחשב עם מה שקרה בארצות-הברית אבל אין זה עניין של אי-אמון. הדרך שהממשלה הולכת בה תוביל אותנו להתנגשות מתמדת קודם כול עם עצמנו, קודם כול עם צרכינו ועם ידידינו בארצות-הברית, ולהתנגשות עם רצון השלום, שאני לא מטיל בו ספק, על-מנת שיהפוך משאיפה למציאות.

היו"ר פ. שינמן:
תודה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יורם ארידור, ואת-ריו — לחבר-הכנסת דוד גולומב.

יורם ארידור (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שתבר-הכנסת פרס הודיעה זה עתה על התנגדותו למשאל עם ביהודה ושומרון ועזה. אני הייב להביע את צערי שראש האופוזיציה מסכים להחזיר את רוב יהודה ושומרון אפילו בלי משאל עם. איזה מין הגיון יש בהצעות האלה של ראש האופוזיציה? איזה מין אחריות לאומית יש בהצעות

זאת תהיה טראגדיה לארצות-הברית מפני שישראל היא בעל-הברית הנאמן, הדמוקרטי והאמין ביותר שיש לה. הרבה עמים בעולם ישפטו איך היא מתייחסת לישראל. זה יהיה קשה לישראל מפני שאנחנו זקוקים ליד-יד, דותה, לאהדתה ולסיועה של אמריקה. זו תהיה טראגדיה לשלום, שכן בלי הבנה בין אמריקה וישראל לא ייכון שלום. אדוני ראש הממשלה, אם זה נכון שהנשיא סאדאת רצה להכניס "טריז" במערכת היחסים בין אמריקה ובין ישראל, מדוע להושיט לו יד אחים? בשביל מה?

אדוני היושב-ראש, ישראל חייבת להחליט, היא חייבת להחליט בעצמה, מטעמים ישראליים, והשלום הוא אינטרס ישראלי, האופי היהודי של ישראל הוא אינטרס לאומי שלנו ולדעתי שני אלה אינם ניתנים להשגה בלי הצהרה ישראלית על נכונות לפשרה ביהודה ושומרון. אי-אפשר לברוח מזה. כל אחד שואל אותנו מה מציע המערך. המערך מציע במפורש, למען עתידה של ישראל, לא מטעמים אמריקאיים או ערביים, לומר שאנחנו מוכ-נים לדון על פשרה טריטוריאלית ביהודה ושומרון.

(קריאת ביניים: יש מי שמוכן לדון אתך על זה?)

הממשלה הזאת לא מוכנה להגיד זאת. זה הוויכוח. החלטה 242 מתקבלת על דעת ארצות-הברית ואנחנו דחינו זאת.

(קריאת ביניים: עשר שנים אתם אומרים את זה ואף אחד לא מדבר אתכם.)

242 פירושה, מבחינה ישראלית, פשרה טריטוריאלית. על זה הוויכוח עם אמריקה.

חיים קורפו (הליכוד):
אין לזה שחר. פשרה טריטוריאלית מנוגדת לחלוטין ל-242.

השר מ. נסים:
זה לא מתקבל על ארצות-הברית, חבר-הכנסת פרס, פשרה טריטוריאלית, כפי שאתה מכיר ורוצה, האם מקר-בלת על ארצות-הברית או לא?

שמעון פרס (המערך):
השר נסים, שאלת ואתה רוצה תשובה. אם ישראל תסכים ל-242 ותסכים להכריז על פשרה טריטוריאלית, לדעתי, המשאומתן עם סאדאת יתקדם הרבה מאוד.

(קריאות ביניים: חזרה לגבולות 1967.)

(השר משה נסים קורא קריאת ביניים.)

חייקה גרוסמן (המערך):
חבר-הכנסת נסים, אולי תתנהג כמו שר?

שמעון פרס (המערך):
רבתי, אני לא יכול עם כולם בבתי-אחת. חברי הכנסת, אנחנו אומרים לעם בפשטות: יש הרבה ויכוחים. זהו לב הוויכוח. זוהי שעת הכרעה ואין ברירה. יש דרך הליכוד, שמר בגין מייצג אותה נכונה. חברי מנסים להטעות אותו ולהשלות את האחרים ללא צורך וללא הצל-חה. מוכרחים להשיב כן או לא ל-242. מוכרחים להשיב ככן ולא. אם חברים אחדים יתעוררו בוקר אחד ויגידו:

סאדאת, נשיא מצרים, שינה דעתו. מדוע עלינו לומר שהצעתנו מפריעה לכניסת ירדן למשא ומתן כאשר סאדאת, אחרי איסמעיליה, אמר שאינו רואה סיבה שהתכנית הזאת תפריע לכניסת ירדן למשא ומתן? מדוע לא לומר ששינוי עמדתו הוא שמפריע? ב"ב בינואר אמר נשיא מצרים: "תיתכן פשרה בין תביעתנו למדינה פלשתיאית לבין תכנית בגין לממשל עצמי. עלינו לוותר על מדיניות של הכול או לא כלום". ב"ב 15 בינואר כבר אמר אחרת. אז אמר: "הצעת לישראל הכול ולא קיבלתי דבר בתמורה". ב"ב 2 בינואר לבין 15 בינואר קרה משהו. היתה פגישה של סאדאת וקארטר באסוואן. האם בגלל זה שגיבשו עמ' דה חדשה באסוואן עמדתנו הפכה לנוקשה יותר ועלינו בירושלים לשנות את עמדתנו? האם בגלל זה האופוזיציה צריכה לשנות את עמדתה?

מי חשב, אדוני היושב-ראש, שלא יהיו משברים? מי חשב שלא יהיו במשא ומתן שיא ושפל? זה אופייני לכל משא ומתן. האם עלינו לבקר עמדה או לשנות עמדה משום שיש שיא ושפל במשא ומתן? אין זה מתקבל על הדעת. זה מומין שפל במשא ומתן, לא, לא שהאופוזיציה אינה מסוגלת לעמוד בלחץ אלא האופוזיציה אינה מסוגלת לעמוד אפילו במשא ומתן. הרי אם עכשיו נבוא ונגיד: יש שינוי אמריקאי לכן אנחנו הולכים לתכנית שיש בה משום שלטון זר על חלק מארץ ישראל — וזאת היא תכניתו של ראש האופוזיציה — הרי אנחנו מומינים שלטון זר על יותר חלקים מארץ ישראל. קל מאוד, כמובן, להיות כמו שבשבת ברוח, פופולארי באזני דעת הקהל, לאו דווקא בישראל אלא בווינגטון ולא בכל וושינגטון. לדבר כאן בשם הירב בכנסת כאשר המיעוט יתברר תוך כמה שעות, לשים לב לעתונות יומית, כאשר חברי-הכנסת פרס צריך לדעת מה יכתב ולדאוג למה שייכתב בספרי ההיסטוריה על הכרעות גורליות שיכולות לסכן את בטוונה של מדינת ישראל? איך הוא יכול, במצב כזה, לבוא ולהגיד שהווינו כוח הוא על החלטה 242 או על ההתנחלות, כאילו ההתנחלות היא הנושא שמונע שלום בינינו לבין ארצות ערב, כאילו הבעיה איננה רצועת עזה, איננה יהודה ושומרון ואיננה ירושלים אלא ההתנחלות היא הבעיה שכביכול מונעת שלום, כאילו החלטה 242 היא הבעיה שמונעת שלום. כאשר הנשיא קארטר אימץ את תכנית ראש הממשלה בדצמבר הוא לא דיבר על החלטה 242. כאשר הוא רצה להסתייג מן התכנית במאוס הוא דיבר על החלטה 242. האם חברי-הכנסת פרס צריך לאמץ את האמתלה ולר-אות בה סיבה? על מה אנחנו עומדים, אדוני היושב-ראש? אנחנו עומדים על כך שבשום חלק מארץ ישראל לא יהיה שלטון זר. אנחנו עומדים על כך שארץ ישראל ויהודה ושומרון לא יהיו דרום-דרום לבנון — וזה מה שיהיה אם נקבל את הצעותיו של חברי-הכנסת פרס. אנחנו עומדים על כך שפיתחת רפיח לא תבוטל, שהישובים יתקיימו תחת כוח מגן יהודי — ויש לנו כל הזכות לעמוד על כך, כמו שארצות-הברית עומדת מול תביעת ריבונות וזה על תע-לת פאנאמה; כמו שאנגליה עומדת מול תביעת ריבונות וזה של ספרד על גיברלטר, וגיברלטר קרובה למד-ריד יותר מאשר ללונדון, ופיתחת רפיח היא הפאנאמה של-נו והגיברלטר שלנו. במצב כזה צריכים לבוא ולהגיד: אנחנו מתקפלים, אנחנו נסוגים, מפני שמישוה שינה את דעתו? בימים אלה ממש יושבים אנשים במקלטים באצבע הגליל ומלבנון מפגיזים את אצבע הגליל. בא חברי-הכנסת פרס ואומר, בימים אלה, לא מספיקה האצבע, ניתן להם

האלה? ראש האופוזיציה טוען שהדרך שעליה ממליצה הממשלה סוגרת את האפשרות להתקדם. הרי אותו חבר-הכנסת פרס הביע שבחים מליציים, ובדצמבר 1977 הוא אמר מעל במת הכנסת ש"הצעת הממשלה מוסיפה דלק מדיני למרכבת המאורעות ודוהרת עמה מחופי הסכנות שבמלחמה לחופי הסיכונים המתחייבים מן השלום". התכנית של הממשלה היתה תכנית שלום מתקדמת בדצמ-בר 1977, אפילו בעיני ראש האופוזיציה. הוא שינה את דעתו מאז דצמבר 1977 ועד מאוס 1978. הוא שינה את דעתו מפני שאחרים שינו את דעתם. בדצמבר 1977 קאר-טר תמך בתכנית השלום של ממשלת ישראל ושיבח אותה. אז הוא אמר שהיא צעד גדול קדימה, שהיא מגלה גמי-שות. במאוס 1978 לנשיא קארטר יש דעה אחרת. בדצמ-בר 1977 הנשיא סאדאת — אולי גם את זה צריך להזכיר לבית — שיבח את תכנית השלום של ממשלת ישראל. הנשיא סאדאת אמר אז, שהצעת הממשלה היא דילוג גדול והצלחה של ממש. הנשיא סאדאת אמר אז שאין הוא רואה בתכנית השלום של ממשלת ישראל דבר העלול להניא את ירדן מלהצטרף למשא ומתן. אלה היו הדברים של נשיא מצרים אז, בראיון לאי.בי.סי. בדצמבר 1977. האם העובדה שנשיא ארצות-הברית או נשיא מצרים שינו את עמדתם צריכה להשפיע על ראש האופוזיציה במדינת יש-ראל? הרי זה מגוחך. למה להיבהל? למה צריך להיבהל מעמדה וזה? אני רוצה לעזוב עצה לראש האופוזיציה. אני מיעץ לו לא להיבהל. אני רק חושש שלא יקבל את העצה. בעת משבר עלינו לעמוד עמידה איתנה ומלוכדת ורק אם תישבר רוחו של עם, יישבר כוחו. עמידה חלשה, עמידה שמשתנה לפי רוחות המנסבות מחוץ לארץ, אם זה מווינגטון ואם זה מקהיר, עמידה כזאת איננה יכולה להיות בסיס למדיניות. הרי גם חברי-הכנסת פרס איננו תומך בתכנית האמריקאית. גם הוא יודע שהתכנית שלנו היא תכנית טובה ומקדמת לשלום, כך הוא אמר. איך הוא בא ומותח ביקורת על תכנית זו בגלל החלטה 242?

אהרן ידלין (המערך):

חברי-הכנסת ארידור, אל תבנה יותר מדי על סילופים. המערך לא הצביע בעד תכנית הממשלה. הוא הציע תכ-נית אלטרנטיבית עוד באותו מועד.

יורם ארידור (הליכוד):

חברי-הכנסת ידלין, ציטטתי את ראש האופוזיציה.

אהרן ידלין (המערך):

אתה עושה בזה סילוף. העובדות ידועות. לא רצינו להפריע למשא ומתן, לא רצינו להכשילו. לא תמכנו בתכ-נית, לא הצבענו בעדה. הצענו הצעה אחרת.

יורם ארידור (הליכוד):

חברי-הכנסת ידלין, שמעתי אותך. חברי-הכנסת פרס אמר בדצמבר: "אנו יודעים שהאלטרנטיבה בשעה זו לתכנית הממשלה איננה תכנית שלנו אלא כשלון המשא ומתן". כך הוא אמר. אני בסך הכול מצטט אותו. הציטוט אינו נוח לך, אינו נעים לך, תסתדר עם חברי-הכנסת פרס.

אהרן ידלין (המערך):

נעים מאוד. לא היינו בשלטון.

יורם ארידור (הליכוד):

אנחנו יודעים שסאדאת שיבח את התכנית כדילוג גדול.

ישראל. אני מוצא שותפים לדעתי במסגרות פוליטיות רבות אחרות. האם נשכיל למצוא בעצמנו כוח לחישוב מכנה משותף שיהווה בסיס רעיוני ומעשי ויגובש למדיניות?

דיון זה איננו עוד דיון אחד בשרשרת דיונים מדיניים. אנו נמצאים בסוף הפרק הראשון של מאמציה של מדינת ישראל להשגת שלום. אל נא נתבצר בעמדות מראש ונגסה להאזין ולבחון את עצמנו. רבים בתוכנו גייסו כאן את הדורות הבאים להצדקת עמדתם. מה ישפטו הדורות הבאים, חברי-הכנסת ארידור? האם ישפטו אותנו על כך שהחמצנו את הסיכוי לשלום או שמא ישפטו אותנו לחובה כי השמטנו את בסיס הקיום, את הבטחון, או אולי — והלואי שכך יהיה — יברכו אותנו כי השגנו שלום וביטחון? אשרי מי שבטוח לחלוטין בעמדתו ובצדקתו שלו. התנאים שאנו עומדים בפניהם הם תנאים קשים, קשים ביותר. ישראל נלקעה לצומת של מאבק בין מעצמות, שכותן גדול מכותה ללא השוואה. נשיא מצרים, המתון במנהיגי ערב, הציג תנאי או קבע עמדות שאינם יכולים להיות קבילים עלינו: נסיגה טוטאלית וממשל עצמי לפשתינאים. עמדת ממשלת ארצות-הברית כוללת תנאים שאינם קבילים עלינו: נסיגה טוטאלית וגרעינים לכינון מדינה פלשתינאית. אין ממשלה בישראל המסוגלת לקבל תנאים אלה, והדבר מאחד את כל חלקי הבית. זו המציאות שבה אנו חיים, ונוכת מציאות זו עלינו להיזהר שלא להיך קלע לאחת משתי המשגות: שלא להתבצר בצדקת עצמנו ולהטיל על האחרים את כל המשגות, ולחשוב שכל בעיה יותינה באו לנו בגלל צרות-המוותין שלהם, בגלל צרות-האופק שלהם ובגלל צרות-הלב שלהם, ואנו עם צדקתנו נסתדר; ומצד שני לא להיגרר אחרי נטייה האופיינית לנו כל כך להאשים את עצמנו ולומר: אנו אשמים, רק בגללנו קרה הדבר, אך ורק בגלל מחלית ממשלת ישראל. מה שאנו מצויים עליו הוא — פכחון, ראייה בהירה.

נשיא מצרים בא ביזמתו לירושלים ופתח עידן חדש במערכת הגיוששים והסיכויים להשגת שלום. הוא מילא בכך דרישה בת עשרות שנים של ישראל. הוא הוכיח כי ישראל צדקה בגישתה היסודית, שרק במשא-ומתן ישיר יש פתח לסיכוי. ועלינו להיות גאים בכך. נשיא מצרים בא מתוך אינטרס מצרי קיים. רצון שלום בשלום מבוסס על אינטרס ישראלי קיים. ארצות-הברית רוצה בשלום באזור שיתבסס על מדיניות הנתונות להשפעתה. משום כך יש סיכוי לשלום, ולא כל משבר בתהליך המשא ומתן הוא סוף העולם. אולם מצד שני אסור לנו להיתפס לאותה זחירות-לדעת, שהשלום בכיסו; הישלו יבוא אך ורק אם כל צד מתוך השלושה יעשה מאמץ עליון, מאמץ קשה, להשגתו. בתנאים אלה תכנית השלום של ממשלת ישראל, כפי שהוצגה עלייך ראש הממשלה, היא תכנית אמיצה, נועזת ובעלת סיכוי ומהווה בסיס לפתרון הסיכוסך החמור והממאיר שבאורזו. היא היתה תכנית נועזת, מרחיקת לכת; בתחום אחד אולי מרחיקת לכת יותר מדי. תכנית זו כוללת את מירב התנאים המקובלים על כולנו.

שלמה הלל (המערך):

באיזה תחום? חברי-הכנסת גולומב, אני מציע שלא נדבר בפורמולות. באיזה תחום היא היתה מרחיקת לכת מדי?

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
בסיני. התכנית כוללת את התנאים המקובלים על

כל היד, ונסמוך על מישור שימנע ששלטון זר ביהודה ושומרון ייהפך לשלטון אויב. מה שאנחנו צריכים לעשות במצב כזה, זה ראשית כול לעשות מה שהאופוזיציה עשה תה בזמן משבר לפני שלוש שנים. האופוזיציה, כאשר היה המשבר על הסכם הביניים, התייצבה לימין הממשלה. בזמן כזה צריך לדאוג לכך שכולם ידעו שהממשלה מייצגת עמדה איתנה, חזקה. במצב כזה צריך לדאוג לגיבוי מירבי לראש הממשלה ולחזק את מעמדו גם כאשר הוא נמצא בארץ וגם כאשר הוא נמצא בווינגטון, בייחוד כאשר הוא נמצא בווינגטון. במצב כזה צריך להבהיר לממשלות זרות או לאנאונים זרים — וזה יובהר הערב הזה בכנסת — שלא ראש הממשלה ולא מדיניות הממשלה לא ייקבעו בווינגטון אלא בבית הזה. וצריך לקוות — ואני בטוח שכך יהיה — שאנו נעמוד ללא "התקפלות" מדברים שאנו מאמינים בהם כדי שישאל לא תהיה ציטוטלובקיה. אני רוצה להבהיר גם באוזני נשיא ארצות-הברית, שמר בגין איננו בנש, ואני מקווה שמר קארטר איננו צ'מברליין.

אומרים — וזה מה שאני שומע מפי חברי-הכנסת פרס: איך נעמוד אם לא ניסוג מעמדתנו? עלי להציג את השאלה הנגדית: חברי-הכנסת פרס, איך נוכל לעמוד אם ניסוג מעמדתנו? אם ניסוג מעמדתנו, לא נוכל לעמוד. עלינו להיות חדורי אמונה בכוח עמידתנו. על משקל אמרתו של נשיא ארצות-הברית לינקולן עלינו לקבוע: נכון שארצות-הברית יכולה להפעיל עלינו לחץ מסוים זמן ממושך; היא יכולה להפעיל עלינו לחץ קשה זמן קצר; היא איננה יכולה — אפילו ארצות-הברית איננה יכולה — להפעיל עלינו לחץ קשה זמן ממושך. ולכן אנו יכולים לעמוד. וכאן אפילו תחילתה של עמידה אין בפי האופוזיציה. אנו יכו' לים לעמוד בכל התנאים אך בתנאי אחד עיקרי, שלא נפעיל על עצמנו לחץ עצמי, זה הלחץ שהפעיל היום חברי-הכנסת פרס.

לפיכך, אדוני היושב-ראש, עלינו להבהיר: מאז דצמבר 1977 לא נשתנתה הגאוגרפיה במזרח-התיכון; לא נשתנתה המצב הגאופוליטי במזרח-התיכון; לא נשתנתה דעת העם והממשלה; לא נשתנתה תכנית השלום שלנו, ולא תשתנה, וכאשר התכנית היא טובה, צריך לעמוד עליה, כי רק מדבר טוב יכולה לצמוח טובה לעם ישראל. תכנית משמעותה "התקפלות" וסיכון בטחונה של ישרא'ל, ראל, שהיא תכנית האופוזיציה — אם אפשר לקרוא לתכנית האופוזיציה תכנית — תוך עימות עם ארצות-הברית תביא גם להפקרת בטחונה של ישראל וגם לעימות עם ארצות-הברית.

לכן, אדוני היושב-ראש, מתוך כל הדברים האלה אני בטוח ויודע, שעל-ידי עמידה איתנה על תכנית השלום אנו נשיא את השלום. כך יהיה כאשר היום הזה נתמוך בתכנית זו.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת גולומב, ואחריו — לחברי-הכנסת ורהפטיג.

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

כבוד היושב-ראש, חברי ועמיתי חברי הכנסת, אני פונה בפניה זו, שאיננה שגורה בפי, בנסיון לחדור מעבר לשיגרת הנאומים המסגרתיים והעמדות הסינתטיות ולהגיע להידברות בינינו כחבר האנשים המופקד על גורל עם

כולנו : גבולות בטוחים, שלילת קיומה של מדינה שלי-
שית בין ירדן לישראל, מרווחי בטחון ועוד.

אהרן ידליון (המערך) :

אם כי האוטונומיה גם עלולה להוביל למדינה שלי-
שית. מזה אי אפשר להתעלם. האוטונומיה, אם תתקבל,
עלולה להוביל למדינה שלישית.

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :

חבר-הכנסת ידליון, מדינה פלשתינאית לא תקום, לא
לפי הפרטים הקבועים בתכנית, לא לפי גישת הממשלה,
ולא לפי המלים הקטנות.

אהרן ידליון (המערך) :

יש הגיון של עם הבוחר את ממשלתו.

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :

אין שם משאליעם.

אמנון לין (הליכוד) :

כאשר חבר-הכנסת ידליון אומר שיעבירו את הגדה
לחוסיון, גם דבר זה פירושו מדינה פלשתינאית, כי חוסיון
יעביר אותה לפלשתינאים.

יוסי שריד (המערך) :

אתה מוכן לבדוק את זה ?

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :

חבר-הכנסת ידליון, אני קובע כי ההתנגדות למדינה
שלישית משותפת לכולנו. ומה שאני אומר הוא : הבה
נתאחד על היסודות הקיימים של מדינת ישראל שמאת-
דים את הבית הזה.

לאחר הגשת התכנית לשלום אנחנו מוצאים את עצ-
מנו במצב שכל מי שמנהל מערכה חייב להיזהר ממנו.
אנחנו נקלעים למצב של שני מאמצים עיקריים : אנחנו
צריכים לקדם את המשא ומתן עם מצרים עד שלום ובי-
טחון, ואנחנו מצויים על מאבק על דעת הקהל האמרי-
קנית. והדברים קשורים אהדדי. כל אבדן בדעת הקהל
האמריקנית, כל נתח שנאבד, יגדיל את המחיר שנצטרך
לשלם בעת כינון השלום, וכל משבר בעת המשא ומתן
עם מצרים מקטין את אהדת דעת הקהל בארצות-הברית
אלינו. והשאלה הזאת — השילוב של שני הדברים — היא
הקובעת. חברים שדיברו כאן התעלמו לחלוטין משאלה זו.
בעיית ההתנחלויות אינה הבעיה המצרית העיקרית ; היא
בעיה שתוחפת את דעת הקהל בארצות-הברית נגדנו. ומי
שבקי בעניין, יודע את זה. זה מאמץ עיקרי.

יגאל כהן (הליכוד) :

היהודים שם עוזרים להם.

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :

חבר-הכנסת יגאל כהן, ההסברה נמצאת כעת, כידוע,
בידים נאמנות.

אמרי רון (המערך) :

תסלח לי, הממשלה עוזרת להם. ב-1 בינואר החליטו
על עשרים מאחוזי דמה, ובדואי שומר עליהם. זה מה שה-
ממשלה הסבירה לציבור האמריקני.

אהרן ידליון (המערך) :

מפני שאף פעם לא עשו נקודות כאלה. זאת נקודה ?

יוסף רום (הליכוד) :

בזמנו כך הסבירו גם את כל ההתנחלות בעמק יז-
רעאל.

אמרי רון (המערך) :

בעמק יזרעאל לא גירדו דיונות ולא שמו בדואי לש-
מור על מגדל המים. תסלח לי, אם אתה יודע את ההיס-
טוריה.

יוסף רום (הליכוד) :

ראינו בהיסטוריה איך התחילו גם את ההתנחלויות
שם.

היורץ פ. שינמן :

חברי הכנסת, למה הוויכוח ביניכם ? על מה הדו-שית
הזה ?

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :

חבר-הכנסת יגאל כהן, אני מקווה לטובתך שדעתך
תתקבל על-ידי ממשלת ישראל והמצב יהיה ברור. לעת
עתה הטענות שיש לך מכוונות לממשלת ישראל שבדיה
מופקדת ההסברה. אני סבור שממשלת ישראל בעניין זה
כורכת עיקר וטפל, עיקר המוסכם על כולנו וטפל שאינו
נחוץ לאף אחד מאתנו. כל ההתנחלות בעת המשא ומתן
שוחקת עוד כבדת הבנה בארצות-הברית ועוד שלב אחד
באמינותנו. אין גורם אחד בארצות-הברית, לא בקונגרס,
לא בדעת הקהל ולא בעתונות המוכן לקבל זאת. וקיים
הבדל גדול בין הצהרה של הממשלה מראש על אי-התנח-
לות בעת המשא ומתן ובין היענות או כניעה לעמדת
ממשלת ארצות-הברית כי אין להקים התנחלויות. המקרה
הראשון פירושו — כיבוש דעת הקהל, המקרה השני פיר-
ושו — היענות ללחץ אחרי אבדן המערכה.

ואשר לנקודה השנייה, מי ביקש זאת מידכם לפרש
את 242 ? האם תכנית השלום אינה מספיקה ? האם הגיר-
רותיה אינן ברורות או מעורפלות די הצורך ? מי ביקש
זאת ממך, מר לגדאן, לקום ולפרש ? האם שיכנעת בפני-
רוש הזה מישוה בארצות-הברית ? האם הגדלת את האה-
דה לישראל ?

בפעם הראשונה מזה עשרות שנים החל להתערער
הבסיס החשוב ביותר של מדינתנו, מידת ההכרה העצמית
והשיכנוע הפנימי שאנחנו עושים את כל מה שאנחנו יכו-
לים להשגת השלום. אינו מכיר את הארץ שבה הוא יושב. כל
כיום פוליטיים, אינו מכיר את הארץ שבה הוא יושב. כל
אחד מהכותבים האלה שלם באמונתו עם צדקת דרכנו
ובסיס הבטחון של קיומנו. האם היתה כוונת בארץ בעבר ?
וכל זה לא בגלל יסוד עיקרי, אלא יסוד טפל שאינו מתייב
שינוי תכנית השלום, שהוא מיותר.

מה הם יעדי היסוד של מדינת ישראל היום ? יעדי
היסוד הם שלושה : קידום המשא ומתן עם מצרים ועם
מדינות ערב האחרות לכשתיכנסנה למשא ומתן עד כינון
שלום ; רכישת דעת הקהל במדינות המערב בכלל ובא-
רצות-הברית בפרט ; וקיומם של הכרה מוצקה ושיכנוע
פנימי של העם היהודי ואזרחי ישראל כי הממשלה ממצה
כל אפשרות להשגת שלום, וכי המניע היחיד לנחישותה
בתהליך המשא ומתן הוא הדאגה לבטחון ישראל. לשם
השגת יעדים אלה על הממשלה להשתית את מדיניותה על
היסודות הבאים : מיצוי כל אפשרות לקידום יישומה של
תכנית השלום המקורית ; לקבוע כי השיקולים היחידים

פסיכולוגי; אנו לא מגודרים; אנו נוסעים מהכא להתם ומהתם להכא; ישנה משלחת שלנו במצרים, מנהלים משאומות. ישנם חילוקי-דעות קשים ועמוקים, וכי מ"י שהו מאתנו חשב שמשאומותן על שלום זה דבר חלק מאוד, מהיר מאוד? בכל משאומותן ישנן מעלות וישנם גם מורדות. גם ביחסים עם ארצות-הברית, האם זהו המשבר הראשון אתה? היו משברים. פעם, כאשר יכולנו לחסל ארמיה או ארמיות ואולי גם להביא לידי שלום לפי תנאינו, נתקלנו בלחץ עצום מצד ידידתנו ארצות-הברית וקיבלנו את דעתה. ייתכן אף כי מהלך ההיסטוריה שונה קצת ואף התאחר בגלל זה. פעם שנייה, שוב כש-ויתרנו ועשינו הסכם-ביניים שני, הגענו לתקופה של "רי-אססמנט", כשארצות-הברית לא רק איימה אלא הת-חילה בהערכה מחדש של גישתה לבעיות שלנו. ישנם משברים. יש צורך גם בכוח עמידה רב ובעצבים חזקים. משאומותן זו לא כניעה; משאומותן זו עמידה על דעות, וצריך לעשות כל מה שאפשר כדי להשיג את התנאים הטובים ביותר. במשאומותן מותר ואף חייבים להדגיש את זכותנו האידאולוגית לארצנו. חבר-הכנסת פרס אמר כאן שאין להדגיש זאת. אני אומר כי אנו חייבים להדגיש את זכותנו ההיסטורית והדתית לארצנו הול מתחילת הציונות, כיסוד למגילת העצמאות, אחרת, לולא היתה לנו אותה גישה לזכות האידאולוגית, ההיסטורית והדתית, לא היתה קמה ציונות. האם זה חדש? אמנם, ייתכן שנעשו משגים. גם אני חושב שנעשו משגים, אבל אף פעם אינני מתייחס אליהם בקלות. אם נעשו משגים, הם נעשו כי נפתולי אלוקים נפתלו. אם אנו עושים התנח-לויות עלינו להיות זהירים, לפעמים עושים משגים, אבל זה מפני שאנו מבצעים את שליחותנו, לזה נוצרנו, זה תפקידנו, זה חלומנו. לפעמים עושים משגים, ומהמשגים צריך ללמוד. יחד עם זאת, המשא ומתן הולך ונמשך ויש להמשיך בו ולנסות להתקדם לקראת שלום. ודווקא משום כך, משום שהמשא ומתן לשלום הוא בעיצומו, עם כל המשגים, עם כל הכשלונות ועם כל המורדות שישנם פה ושם — אין לנו לבוא להכריז: המשא ומתן נכשל, צריך להחליף את מנהליו, אנו נעשה זאת יותר טוב. כל הדי-בורים האלה בעיצומו של המשא ומתן מכבידים עליו מאוד. נוסף על כך, דיבורים אלה מפורשים על-ידי הצד השני כאילו ישנו אצלנו צד שאתו אפשר לנהל את המשא ומתן ולגמור יותר בזול. זו הכבדה על המשא ומתן מבלי להשיג שום דבר. זה רק ירחיק את הצד השני מהמשא ומתן ואני מציע לא להראות קוצר רוח. אני מעודד את הממשלה ואת ראש הממשלה במאמצים להמשיך המשא ומתן להבאת שלום לנו ולאזור כולו. ואסיים בפסק: "ואם מצאת ויש אחרית ותקוותך לא תיכרת".

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אברהם שריר.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ארצות-הברית עב-רה ממעמד של מתווך נייטרלי, המעניק את שירותיו הטובים, למצב של נקטת עמדה חד-צדדית. אם בעבר לא היה מקובל עלינו ביותר תפקיד של מתווך ונאלצנו לקבלו כמעט בעל-כרחנו כי ראינו בשירותו דרך שהיא היעילה ביותר, הרי עתה התפקיד שארצות-הברית ממלאת אינו משרת את המטרה המוצהרת: לעשות למען השגת שלום במזרח התיכון. מוטב שנאמר בפה מלא לממשל

שינחו את הממשלה הם שיקולי קיום הבטחון והשאיפה לשלום; זיקה היסטורית ודתית של עם ישראל לארצו קיימת כערך חיוני ועמוק, אך אלה לא יכריעו בקביעת הגבולות. הממשלה צריכה לקיים הפסקה מוחלטת של כל פעולות ההתנחלות, והחלטת מועצת הבטחון 242 חלה על כל המגזרים.

אנחנו נקראים לתמוך בממשלה, בכל החלטותיה ומעשיה, כנגד המתנגדים מבחוץ. אינני רוצה לתמוך בשלילה; אני רוצה לתמוך בחיוב. עדיף בעיני הבסיס הרחב והאמיתי של צרכי היסוד של מדינת ישראל על פני קונסנסוס מלאכותי עטוף בטיה. אני קובע כי רוב חברי הבית חושבים כך, וכי הרוב הנקבע בהצבעות הכנסת נוצר בצורה מסגרתית ולא על פי דעות חברי הכנסת. תופעה זו היא חלק מהשיטה הדמוקרטית. אבל בעת הזאת, על שאלה כה חשובה, אני מציע כי נחיל את חופש ההצבעה, שאותו החיל ראש הממשלה בעת קבלת תכנית השלום: חופש הצבעה על כל אחד מסעיפי התכנית. ואני חוזר ותומך בלב שלם ברוב עמדות ראש הממשלה, שמייצג בבהירות את כל העם, את כל הבית, את יסודות מדיניותה של ישראל. אך מתוך נאמנות ליסודות אלה עצמם, איני יכול ואיני רוצה לתמוך באותה הצהרות מיתרות ומעטות שגרמו נזק כה גדול בזמן כה קצר.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורהפטיג, ואחריו — לחבר-הכנסת שריר.

ורחפטיג (חזית דתית לאומית):

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, עשר שנים מוכנים היינו למשא ומתן עם כל מדינות העימות על בסיס של פשרה טריטוריאלית. פירסמנו תכניות, הצענו הצעות, אפילו פורסם ספר, תכנית אלון פורסמה בספר. היתה הת-לטה ממשלה על פשרה טריטוריאלית בסיני. הממשלה החליטה להציע חלוקת סיני עם רצף טריטוריאלית. לא נענינו. מדינות העימות לא הציעו שום פשרה טריטורי-אלית נגדית. אין קול ואין קשב. התשובה היתה גל של מלחמות. לא היתה אפילו הבנה על מה זה שלום, על מהות השלום. אנחנו דיברנו על חווי שלום, והתשובה היתה רק אי-לוחמה וחו לא. הגענו רק להסכמי-ביניים שהיו למעשה נסיגה ללא תמורה. לא היה זה משאומותן על שלום אלא מתן לא-לוחמה, פעם ופעמיים. והנה, חל שינוי. יש היום התקדמות במשאומותן על שלום. הוא חל בחצי השנה האחרונה, בתקופת הממשלה החדשה. ישנה הסכמה, לפחות עם המדינה הערבית הגדולה ביותר, מצ-רים, על מזהות השלום, על כך שהשלום משמעו חוזה שלום על כל המשתמע מכך — יחסים דיפלומטיים, מסחר וכדומה. ישנה גם תכנית שהוצעה על-ידי הממשלה שהיא לדעת קודמי, אפילו מרחיקת-לכת בחזית אחת, בסיני. יש-נה גם תכנית על יהודה ושומרון, שאחד מיתרונותיה הוא, שהיא עושה את התכנית הזאת לבת-משאומותן. היא לא מסיימת אותה, היא לא פותרת את כל הבעיות בבית אחת, אבל היא משאירה פתח למשאומותן נוסף, לדיונים נוספים במשך הזמן. הנטייה, הן מצד מצרים וכנראה גם בהסכמה מצד ידידתנו ארצות-הברית, היא נגד הקמת מדינה פלשתינאית על-ידינו, נגד שיתופו של אש"פ. יש-נה גם הסכמה מצד ארצות-הברית, כפי ששמענו היום, להישארותם של מאחזי צה"ל ביהודה ושומרון לזמן בלתי מוגדר או בלתי מוגבל. המשאומותן החל; חל שינוי

חוברת כ"ד, ישיבה ק"א
— הודעת הממשלה על המצב המדיני (דיון) (שריר, גילנר) —

רושה נסיגה לגבולות 1967. וזאת כדי שבבוא העת יתבעו מאתנו לפרוע את השטר של נסיגה טוטאלית או נסיגה נוסח רוג'רס. כלום ייפלא שדובר הסטייט-דיפארטמנט הצהיר שארצות-הברית איננה שוללת את הפירוש הער-בי ? דומה שגם ההכחשה שבאה מאוחר יותר אין בכוחה אלא להסגיר את הכוונות הטעונות במדיניות הממשל של ארצות-הברית. הממשל בארצות-הברית שעבר, כפי שכבר אמרתי אדוני היושב-ראש, ממעמד של מתווך למעמד של צד בסיכסוך, מנסה עתה לגשש עד היכן הוא יכול להגיע בעמדות אלו. לא מדובר על לחצים, אם כי אלה תלויים אי שם למעלה כעננים מבשרי רעות. הממשל בודק באיזו מידה עמדות אלו יחוללו סערה ציבורית ב-ארצות-הברית. לו ידע שדעת הקהל היתה נכונה לכך, היה כבר עתה מתחיל בהפעלת לחצים. מול אפשרות זו יש שני גורמים מרכזיים שיוכלו לעמוד לנו: האחד — הליכוד הפנימי בישראל, הבטחון בעמדתו ובצדקת דרישותיו; בשקט ובבטחה. הגורם השני, הגורם המרכזי והחשוב — האהדה הגדולה, מסכת היחסים המיוחדת ה-קיימת בין העם האמריקאי וישראל, מסכת יחסים ש-דוגמתה אינה קיימת בשום מקום בעולם. ידידות אמת שצמחה מלמטה בין העמים ולא מתוך הסכמי ממשלות, ידידות כזאת עומדת גם בעתות משבר בין ממשלות והיא היא שמחסנת פני צרכים ומבטיחה את המשך הית-סים התקינים. אנו צריכים להמשיך ולהשקיע את עמי דותינו ולא להרפות מכך. שומה עלינו לצאת כבר עתה, בימים אלה, במתקפה הסברתית מקיפה בעולם כולו ובמיוחד בארצות-הברית. לא ייתכן שלאחר נסיעתו של ראש הממשלה יישאר שם חלל ריק לנוחותם של יריבינו. מת-קפת הסברה זו צריכה להתבצע על ידי אישים המזוהים הודות מוחלטת עם מדיניות הממשלה והמאמינים בה.

הגיעה גם השעה, אדוני היושב-ראש, להתנער מה-מיתוס האופף את ביקור סאדאת ולהפסיק להציגו באור הירואי כל כך. הרי זה בדיוק מה שסאדאת מבקש, שאנו עצמנו נאמר שעצם ביקורו הוא הוויתור הגדול ב-יתר שעשה למען ישראל, ולא כן הדבר. סאדאת בא מתוך חישוב קר של האינטרס המצרי כדי להשיג מטרות מדי-ניות מחושבות, ואכן הצליח בכך. דוגמה בולטת היא ה-פרס הגדול שנפל בחלקו, שיפור היחסים המשמעותיים עם ארצות-הברית. לכן הגיעה השעה להפסיק להתבסס במעשה הגבורה של סאדאת. מוטב שנזכור כי בעוד סא-דאת יכול היה לבוא לישראל בכל עת שהחליט על כך, נבצר זאת מראש ממשלת ישראל. ארצות-הברית ועמה שאר העולם המערבי הוקסמו מצעדו של סאדאת, ואכן עתה הוא קוצר את פרי מעשהו זה בצורה המוחשית ב-יותר. שיפור מערכת יחסים זו בא בהכרח על חשבון האינטרסים של ישראל ויהיה זה תמים לחשוב שניתן לקיים בו זמנית את שני הדברים עם שני צדדים מבלי שהכף תיטה מפעם לפעם לצד זה או אחר.

אדוני היושב-ראש, כל מדינה וכל מדינאי שומה עליהם לבדוק מפעם לפעם את המדיניות שלהם. אף א-נחנו צריכים לבחון באופן מתמיד אם יש צורך בשינויים בהתאם לנסיבות החדשות שנוצרו. אני סבור שכיום אין מקום לשינויים בתכנית השלום שהציג ראש המ-שלה ואשר רוב הכנסת תמך בה, וזאת משום שלא נשתנו הנסיבות. הממשלה כולה מלוכדת סביב תכנית השלום, וגם הרוב המכריע בכנסת. אין מקום עתה לק-ב הצעות ושינויים לתכנית זו. מי שמציע היום שינויים

ארצות-הברית: עמדתכם ותפקידכם, כפי שבאו לידי ביטוי בשבועות האחרונים, אינם מקובלים עלינו. יש בעמדתכם משום הודות עם דרישות שהן לעתים אף תכתוב של נשיא מצרים, מבלי לקחת בחשבון כי אצלנו שאלת הבטחון היא שאלת הקיום. את תוצאות השיחות בווינגטון ניתן היה לחזות מראש, אדוני היושב-ראש, עוד לפני שהחלו. כאשר ראש הממשלה עדיין היה בירו-שלים, ניתן היה לקבוע בוודאות כיצד תסתיימה השי-חות. כפי הנראה, משלה ממשל ארצות-הברית את עצמו, שניתן ללחוץ על ישראל ולהביאה למה שאינו מקובל על רוב רובו של העם הישראלי ואף על ממשלות קודמות, ליצירת תנאים אשר יובילו בהכרח להקמת מדינה פלש-תינאית שלישית. באמצעות ניסוחים שונים מנסה הממ-של להביא לידי מצב שבו תוקם בסופו של דבר, אולי נגד רצונו מלכתחילה, מדינה עראפאית שתכלול את יהודה ושומרון ועזה. הממשל האמריקני, מבלי להעמיק במערכת היחסים ובמצב במזרח התיכון, פעל מהר מדי ובחפזה ועמדותיו לא רק שאינן מתנות עמדות אלא מבי-אות בהכרח להקצנה ולהגדלת פצעים בעתיד.

תכנית השלום, כפי שהוצגה על-ידי ראש הממשלה וזכתה להסכמה חיובית, היא היחידה היכולה לשמש ב-סיס לחזוי שלום כוללים במזרח התיכון. תכנית זו היא היחידה שמקפלת בתוכה את האלמנטים היכולים לאפשר לכל הצדדים בסיכסוך להגיע לכלל הסדר שיספק אותם מתוך התפשרות הדדית. לישראל יאמר דבר זה — מניעת האפשרות של הקמת מדינה עראפאית על כל סכנותיה; למדינות ערב סביבנו — פשרה הוגנת ולערביי השטחים — מציאות חדשה, שבה יוכלו להיות בשלום ובכבוד. כל תכנית אחרת הכוללת בתוכה את האלמנט של מ-ש-אל-עם תביא בסופו של דבר, במקדם או במאוחר, ל-הקמת מדינה עראפאית שתתבסס על נשק סובייטי ונוכ-חות קומוניסטית —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אם תוקם מדינה לא עראפאית, שתתבסס על נשק אמריקני, האם תסכים למדינה פלשתינאית כזאת ?

אברהם שריר (הליכוד):
חבר-הכנסת מאיר וילנר, מה לך לחזור על דבר חכמה זה פעמיים ? כבר שאלת את ראש הממשלה וקי-בלת את התשובה. אתה רוצה לקבל תשובה גם ממני ? ראה תשובתו של ראש הממשלה.

מדינה עראפאית זו תשמש איום מתמיד על ישראל ואף על מדינות ערב אחרות תוך שמירת הסיכסוך על אש גדולה ושאיפה מתמדת להשמדת ישראל. האם יש גורם פוליטי אחראי בישראל לשיכול להסכים לכך ? הוויכוח סביב פירוש ההחלטה 242 והנסיון להציג את ראש הממשלה כנוקשה וכמפריע למהלך השלום הוא נסיון גם להסוות את העובדה הפשוטה, שאף ממשלת המערך לא הסכימה לדרישת ממשל ארצות-הברית בעניין זה, שלא לדבר על שאר הצדדים לסיכסוך במזרח התיכון. אם כן, על מה מדובר פה בעצם ? מה אחיות העיניים הזאת ? הלא ישראל הודיעה שהיא מקבלת על עצמה את החלטה 242. במסמך הצהרת העקרונות שהוגש לנשיא ארצות-הברית זה נאמר במפורש, כפי שראש הממשלה כבר ציטט מעל במה זו, ולא אחזור על הדברים האלה. דורשים מאתנו לקבל הצהרה על ידי תכתוב, כאשר מן הערבים אין דורשים הצהרה נגדית ש-242 אין פ-י-

ההוא גמנתי עם אלה שחלקו קשות על תכנית השלום של הממשלה והזהרתי מפני הצפוי לנו ממנה. הפירושים להימנעות בהצבעה היא הם רק קטע בנסיון מטעה המר-בה לדבר על "קונסנסוס לאומי", כאשר ידוע היטב כי בצד דברים המשותפים לעם כולו יש בינינו חילוקי דעות קשים ומהותיים לגבי הדרך לפתרון הבעיות, והן קובעות גורל. אי-אפשר לנאום את הנאום הזה — ששמענו אותו כאן לפני רגע — על תכנית השלום ועל ביקורו של סא-דאת ועל כל התכנית בנוסח קיצוני ביותר, לבוא בסוף ולומר בנוסח "סכאריני": בואו נדאג לליכוד.

ההודעה הפאטאלית כ" החלטת האו"ם 242 איננה חלה על יהודה ושומרון, וכן תשובות מתווכחות המגלות טפח ומכסות טפחיים — הן מכה קשה למדיניותה של ישראל. הודעה זו חוסמת דרכים למשא-ומתן, מבודדת אותנו בעולם, דוחקת את ישראל למצב של חוסר מוצא. בעצם תכנית האוטונומיה של הממשלה יש כבר הצהרת כוונות. התכנית הזאת מבטאה את הכוונה לשלוט "לנצח נצחים", — כביטוי של ראש הממשלה, — על מיליון ערבים מרוכזים בישוביהם בגדה המערבית וברצועת עזה, ביטול המינהל הצבאי אינו מבטל את הממשל הצבאי, והממשל הצבאי, לפי התכנית הזאת, הוא אשר יקבע מה הן הסמכויות של מוסדות האוטונומיה. תכנית האוטו-נומיה למיניהן נוסו כבר בעולם הרחב והן לא הועילו, ובוודאי כי לא יפתור את בעיותינו שלנו. זו תכנית שאין אתה פתרון לבעיה הפלשתינאית, אבל היא גרועה גם מבחינתנו אנו. היא מערערת על עתיד קיומנו כמדינה יהודית. זו תכנית של מציאות דו-לאומית בשלטון חד-לאומי.

זלמן שובל (הליכוד):
זאת הרי האידיאולוגיה של השומר-הצעיר מזה עשר-רצח בשנים.

מאיר תלמי (המערך):
סלח לי, האידיאולוגיה היתה של מדינה דו-לאומית ושלטון דו-לאומי.

זלמן שובל (הליכוד):
זה יותר גרוע.

מאיר תלמי (המערך):
זה ויכוח שאני מוכן לנהל אתך לא על-חשבון מספר הרגעים שיש לי עכשיו.

זו תכנית של מציאות דו-לאומית בשלטון חד-לאומי המיועד לערער גם את קיומו של משטר דמוקרטי וחברתי תקין. זוהי תכנית הטומנת בחובה חומר נפץ והיא לא תסגור את מעגל הדמים. ולא צריך לעסוק בתכנית של מפגש מלפני שלושים שנה, חבר-הכנסת שובל, דבר על דברים אקטואליים היום. היתה מציאות אחרת לפני שלושים שנה. דבר על המציאות של היום. במקום להיא-בק על שלום וגבולות בטחון במסגרת 242 בכל הגזרות יותר ראש הממשלה על הבסיס הזה של 242 גם בסיני וגם בגדה המערבית.

רבותי, כוחה האליכמי, של הכימיה, לשמחת, נעלם כבר מכותרות-העתונים.

שלמה הלל (המערך):
היום כבר עוסקים בפסיקה. תודה לאל.

ברוח ההצעות האמריקניות-מצריות, מציע למעשה קבלת תכתיבים. קבלת תכתיבים פירושה החלשת מעמדנו ועירעור בטחוננו. זוהי ממשלת השלום. זוהי ה-ממשלה הראשונה שחתרה בהתמדה וביסודיות להגיע להידברות ישירה וזו הממשלה הראשונה שהגישת תכנית שלום מרחיקת-לכת למען השגת השלום. דחיית תכתיבים ואוליטאטיזמים לא רק שאינה מרחיקה את השלום אלא אף עשויה לקרב אותו. קבלת התכתיב המציע לנו לחזור לגבולות 1967 בתיקונים קלים הוא מרשם בדוק למלחמה חדשה בתנאים גרועים ופירושו מישכון העתיד למען ההווה, קניית שקט יחסי וקצרי-ימים, קניית סימפאטיה עולמית לתקיפה קצרה במחיר העתיד. הממשל בארצות-הברית, שלא ביוזמיו, מנסה לדחוף לכך. בעמדתו הוא מעודד את סאדאת ומרחיק את השלום. בזאת גם מש-תלבות אותן שמועות ממקור בכיר למקור בכיר, דוגמת סיפור קפקאי, בדבר הצורך בהחלפת ראש הממשלה.

שלמה הלל (המערך):
מי זה המקור הבכיר ששמע את זה? אפשר לדעת? את זה בוודאי אנחנו יכולים לדעת. מי המקור הבכיר בממשלת ישראל ששמע את זה?

אברהם שריר (הליכוד):
אני חושב שלך יש אינפורמציה בדוקה יותר מאשר שלי ואשמח לשמוע אותה ממך.

אשר לשמועות ודון אלו — גם אם אין להן כל בסיס עובדתי, גם אם לא נאמר או נרמז על כך בעליפה אוב בכ-תב — הרי לפחות ניתן להאמין, אדוני היושב-ראש, שיש גם כאלה אשר בתמימותם מטפחים אשליה זו בלבם פנימה. מתוך אמונה ובטחון בדרכנו נדבוק בעקרונותינו. זאת ממשלת עקרונות ובטחוני שיש לה הכוח לעמוד בשלי-חות הגורלית שהושמה על שכמה.

אדוני היושב-ראש, בשעה זו אנו זקוקים יותר מכול לליכוד מבית, לליכוד פנימי. עם ישראל ידע תמיד להת-לכד מול סכנות מבחוץ. בזאת היה חוסנו. אני בטוח שגם הפעם נדע להתעלות ולהציג חזית אחידה אחת.

הי"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר תלמי, ואחריו — לחבר-הכנסת מאיר וילנר.

מאיר תלמי (המערך):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית הביא אותנו לפרשת דרכים במדיניותה של ישראל. זוהי פרשת דרכים בין שלום למלחמה, בין סיכוי להסכם עם מצרים לבין דחייתו, בין יחסים תקינים עם ארצות-הברית לבין שיבושם. זוהי שעת אמת. זוהי שעה אשר תובעת תשובות ברורות, ואין איש רשאי לחמוק ממנה.

כאשר נפתח מהלך המשא ומתן עם ביקורו של סא-דאת פיקפנו מאוד אם ממשלת בנין, על-פי דעותיה, מסוגלת להביאו לסיכום חיובי. העדפנו את סיכוי השלום על יצר האופוזיציה ובהצבעה שהיתה בבירור הזה על תכניתה של הממשלה נמנענו מהצבעה. והנה רצוננו ה-טוב נוצל לרעה. ראש הממשלה מרבה לחזור ולהצהיר כי הכנסת התייצבה מאחורי תכניתו ומשום מה הוא מכ-ניס לחשוב את הנמנעים בהצבעה הזאת. אגיד בלשון המעטה: זהו תיאור בלתי מדויק של העובדות. בדיון

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): מטאפיסיקה.

מאיר תלמי (המערך):

היום מבינים כולם, כי כאשר חזר ראש הממשלה מאיסמעיליה והודיע לנו כי הוא "מאושר", הוא לא הבחין כי בפגישה הזאת התחיל משבר היחסים. היום מבינים רבים כי כאשר קארטר אמר שהוא רואה בהצעת בגין "בסיס למשא-ומתן" היה זה משגה להסביר לציבור כי הממשל האמריקני סומך את ידו על תכנית השלום של הממשלה ולספר לנו היום כי חל מפנה במדיניות האמריקנית בחודשים מספר. איבני מקבל את הטענה הזאת שמדצמבר ועד מארס חל שינוי ביחסם של האמריקנים לישראל. אבל נכון, מי שמעלה את היחסים האלה לי איגרא רמא, בהכרח מוצא את עצמו אחר-כך בבירא עמי"ק. תא. קו המדיניות של האמריקנים הוא יותר מאזון מ"אשר ההערכה ושמות התואר החביבים על ממשלתנו ועל ראשה. גם עכשיו אין הממשל האמריקני מתכוון להפ"ק את ישראל אבל הוא גם איננו מוכן לקיים ידידות עם ישראל על-חשבון העולם הערבי. ודאי כי יש לו חשבונות נפט ופטרודולרים. לא יודעים את האמת הזאת? והרי זאת היא תמימות הלבנה כי היחס לישראל בנוי כל כולו על ערכי הומאניזם בתוספת הערכת עם התנ"ך. האמריקנים מעוניינים בקשרים עם אלה ועם אלה. מלחמה באזור הזה עלולה להעמידם במצב מסובך מאוד, ולא בכדי הם מקדישים עניין רב למתרחש כאן. יש לנו שדה מרחב למאבק על עניינינו ויש לנו אפשרות לדחות נסיון של תכתיבים. אולם חובה היא להבין, כי התנאים הנתונים מחייבים לשקול צעדים, מחייבים למדוד מידות אמינות, מחייבים שלא להקל על אלה בממשל האמריקני הרוצים לבסס את היחס עם העולם הערבי על חשבונה של ישראל. זה חטא מדיני לפורר את דעת-הקהל האמריקנית האוהדת לישראל ולהיווכח במאוחר כי היא במורד. הודעות הממשלה בעניין ההחלטה 242 היו מבחינה זו מכה רצינית לישראל ולדעת-הקהל האמריקנית, וזהו המשך אומלל לאותם תרגילי ההתנחלויות נוסח שילה והגמ"דלים המדומים החביבים על שר החקלאות. עכשיו מסר לנו ראש הממשלה כי הישיבות בבית הלבן היו קשות, אבל חושש אני כי הפעם הוא שוב איננו נזהר, הפעם לא הקפיד בהערכתו לגבי יהדות ארצות-הברית. אינני מפפק בזיקתם לישראל, בהתייצבותם למערכה לעת סב"כ עם הממשל האמריקני, אבל כדי למנוע בעוד חודש את השאלה המכבידה מי הבין ומי לא הבין, מוטב לנהוג עכשיו במידה של איוון, כי אין זה סוד שיש חילוקי דעות ביהדות האמריקנית. יש רבים החולקים על מדיניותה של הממשלה, על התכניות שלה, על מיבצעי ההתנחלות ועל שורה של דברים שהממשלה הזאת עושה אותם, ובמקום לגתם אותם בהערכת התייצבותם מוטב שהממשלה תימנע מצעדים העלולים לפורר את אחדותה של יהדות ארצות-הברית ולהקשות על מאבקה.

המבוכה ברחוב גדלה והולכת והממשלה חייבת לעם תשובה ברורה: לאן היא מובילה? שרי ד"ש וגם שרי הליברלים חייבים לומר ברורות האם סמכו ידיהם על הפירוש החדש של החלטה 242, והאם הם אמנם בטוחים כי מדיניותה של הממשלה מבטאת את דעת רוב העם. ההסתמכות על תוצאות הבחירות מה-17 במאי אי-ננה תופסת, כי המשא ומתן שהתחיל עם ביקורו של סאדאת שינה את פני הדברים באזור. אין חזרה למצב

של סטאטוס קוו. את המשא ומתן יש לנהל על קווים מדיניים סבירים: הכרה בהחלטת האו"ם 242 לגבי כל הגזרות ובכללן יהודה ושומרון; הבטחת גבולות בטוחים ומוכרים לישראל; פתרון הבעיה הפלשתיאית במסגרת מדינית ירדנית-פלשתיאית; והפסקת ההתנחלויות לעת המשא ומתן. המצרים שגו קשות כאשר הפסיקו את עבירות הוועדות; אולם גם עתה הם חוזרים ומודיעים על נכונותם להמשיך המשא ומתן. הם מחכים לאיתות מכאן כי יש נכונות לחפש מוצא. למרות הביקור הכושל בבית הלבן ולמרות העובדה שבמקום הודעה משותפת בא ציון חילוקי הדעות הרי גם עתה מרבית האמריקנים להדי"גיש כי הם רוצים בהמשך המשא ומתן. גם הם מחכים לאיתות כי יש נכונות לחפש מוצא. הממשלה מקבלת על עצמה אחריות חמורה מאוד בסיכון הסיכוי שציפינו לו שלושים שנה. אין לה מאנדאט לכך. זאת ממשלה ש"איננה ראויה לאמון. אם אין למפלגות הקואליציה עוז לגבור על העיקשות הדוגמאטית והיא ממשיכה לבזבז את סיכויי השלום, חובה עליה לפנות לעם לשאול את דעתו כי זאת היא פרשת דרכים קובעת, גורל ועתיד למדינת ישראל.

היו"ר פ. שינמן:

תודה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר וילנר, ואח"כ ריו — לחבר-הכנסת מנחם פרוש.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגיע הזמן לדון ברצינות בשאלת השלום, לדון ברצינות כיצד למנוע מלחמה נוספת המרחפת באופק.

אין חילוקי דעות כי השיחות בין בגין וקארטר נכשלו. אבל הסיבות הן הרבה יותר עמוקות מאלו שניסו כאן להגדירן. הכשלון מוכיח שארצות-הברית אינה מסוגלת מחוץ למסגרת הבין-לאומית של האו"ם ומחוץ למסגרת הדטאנט לפתור את המשבר המזרח-תיכוני. זה גם מוכיח שכל הנסיונות להסגרים ספאראטיים ישראלים-מצריים אינם יכולים, אינם מסוגלים, לפתור את שאלות היסוד של המשבר במזרח התיכון, את הסיכסוך הישראלי-ערבי, את השאלה הפלשתיאית, ולהביא לשלום כולל.

המטרה של שיחות סאדאת-בגין-קארטר היא הסכם נפרד אשר ישאיר את סכנת המלחמה בעינה ואשר גם לא יהיה יציב. העובדה היא שסאדאת בדרך לגמרי בעולם הערבי. אנחנו רוצים יחד עם ביקורתנו על מדיניות בגין ועל תכניתו להגשי, כי אנו דוחים גם את ההצעות האמריקניות, אבל לא מנקודת הראות של הממשלה אלא מפני שההצעות האמריקניות אינן הצעות שלום, כשם שההצעות של ממשלת בגין גם הן אינן הצעות שלום. גם ההצעות האמריקניות שוללות את זכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתיאני, את זכותו להקים מדינה פלשתיאית עצמאית. ההצעות האמריקניות אומרות שהכיבוש הישראלי צריך להימשך לפחות עוד חמש שנים. למעשה התוצאה היחידה מארבעת התודשים ויותר של השיחות הנפרדות האמריקניות-מצריות-ישראליות היא הגברת מהירות הווי, מכירת נשק אמריקני ל"ש" ראל ולמדינות הערביות הפורא-אמריקניות, בכלל זה ל"מצרים. הכשלון של השיחות מוכיח שעל בסיס המדיניות של ממשלת בגין אי אפשר בכלל לדבר על שלום. התכנית של הממשלה יכולה להביא אך ורק למלחמה.

שבתוכם אנחנו חיים. כולם שואלים: מה יגיד קארטר, מה יגידו האמריקאים. אנחנו חיים בין ערבים. קארטר בא וילך, גם סאדאת בא וילך. פה יש עמים: העם המצרי, העם הסורי, העם הירדני, העם הלבנוני, העם הפלשתינאי. אתם נצטרך לחיות. כל הטריקים האלה, איך לסביר את אוננו של קארטר או של מישוהו אחר — זה לא רציני. אנחנו חיים בתוך עולם ערבי ואם רצון החיים והריאליזם ישלטו בנו, כי אז נתחיל לחשוב אחרת. יש רק תכנית שלום אחת ריאלית: הכרה הדדית; הכרה בעובי דה ששני עמים חיים בארץ הזאת. עוד בשנת 1947 הת' ליט האו"ם על הקמת שתי מדינות, על הכרה בזכות ה' הגדרה העצמית של שני העמים. אפשר לדבר על פרטי הגבולות, על גבולות 1967 ולא 1947, אבל אי-אפשר לש' לול קיומו של עם שכל וזכותו להגדרה עצמית ולמדינה עצמאית. כולם, כל המדינות השכנות לישראל, וכן אש"פ יסכימו להכיר במדינת ישראל בגבולות 1967, במסגרת חוזה. הדרך לכך היא בכינוס של ועידת ז'נבה, בהש' תפתור כל הגורמים הנוגעים לסיכוס. ברור לנו שאם רוצים להציל את ישראל, את הנוער שלנו ממוות, צריכה ממשלת בגין ללכת, צריכה לקום ממשלה ריאליסטית, וזה מחייב שינוי יסודי במדיניות המפלגות שבאות בחשבון. ואם זה בלתי אפשרי בכנסת הזאת, יש רק מוצא אחד, לפזר את הכנסת ולערוך בחירות חדשות. אין לי ספק, שמבחינת שאלת השלום שהיא השאלה המכרעת, ממשלת בגין אינה מייצגת לא את הרוב בכנסת ולא את הרוב בעם. ואם בסוף הדיון הזה תקבל הממשלה רוב, זה יהיה חוסר אחריות, חוסר אומץ לב, חוסר מצפוניות מצד אותם חברי כנסת שמתנגדים לתכנית של מר בגין, יודעים שמר בגין עלול להביא אסון על העם שלנו ובכל זאת יצביעו בעד התכנית שהביא לכנסת.

אנחנו גם תובעים להחזיר מייד את צה"ל מלבנון לישראל. ראש הממשלה השתמש הרבה במונח "אירגון מרצחים" לגבי אש"פ. "מרצחים", "מרצחים" — בגין הירבה בנאומו להשתמש במלה הזאת עד שזה צורם את האוזן. אנחנו נגד רצח חפים מפשע. גם את מה שהיה בכביש התוף ג'ינגו, אבל, אדוני ראש הממשלה, אל תשתמש כל כך הרבה במלה "מרצחים", כי מה שעשי' חם בלבנו זה רצח. זה מעשה מרצחים לגבי ילדים, נשים, טף וזקנים. הפצצות מן האוויר על כפרים, על מח'נות פליטים, הפגזות אכזריות על הכפרים בלי לבחון ובלי לדעת מה שעושים. יש כאלף הרוגים ופצועים רק נשים וילדים, נוסף לגברים. מי שעושה דברים כאלה, אל ידבר על אחרים במושגים של "מרצחים". ולבסוף: "נקמת דם ילד קטן עוד לא ברא השטן". נכון.

שרה דורון (הליכוד):

אתה מצטט את המשורר הלאומי?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מצטט את המשורר ביאליק.

שרה דורון (הליכוד):
מה לך וללאומיות?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה לי וללאומיות? אני רואה את עצמי כיהודי גאה, כאזרח ישראלי גאה, ואני מהלוחמים להצלת עמי קודם כול. אתם מכינים אסון על העם שלנו בגישתכם הלאומנית, השוביניסטית, המיליטאריסטית ואתם גם מול-

הפירוש שנתן ראש הממשלה להחלטה של מועצת הכ'טחון 242 הוא פירוש של ארץ-ישראל השלמה. זהו פירוש של "אף שעל" בגדה המערבית וברצועת עזה, שלילת עצם קיומו של עם ערבי-פלשתינאי. אפילו את ה' הצעות האנטי-פלשתינאיות של הנשיא קארטר דחה ראש' הממשלה בגין. כאן בכנסת, כמו בפעמים קודמות, הסביר היום ראש הממשלה את ההתנגדות למדינה הפלשתינאית משום שתהיה בה "סכנה לישראל ולעולם החפשי". בכלל ראש' הממשלה בגין רוצה להפחיד את האמריקנים בסכנת הקומוניזם, הנובעת לדבריו ממדינה פלשתינאית. כאשר אנחנו שואלים אותו: אם המדינה הפלשתינאית העצמאית תקים ממשלה שתביחר על ידי העם, ממשלה מאנשי אש"פ, כפי שהעם יחליט — אם המדינה הזאת תכיר במדינת ישראל, תכיר בגבולות וזכויות ובטוחים, האם גם אז תתנגדו? ועוד שאלנו — כדי להביא את הנימוקים שלו לאבסורד — אם המדינה הפלשתינאית תהיה מדינה פרו-אמריקנית כמו ישראל וכמו מצרים, אתם תסכימו למדינות פלשתינאיות? ראש' הממשלה — או שמילא פיו מים או פעם אחת בכל זאת, אחרי שלחצנו אותו לקיר, אמר: לא. אם כך, אם אתה מתנגד לכל מדינה פלשתינאית, אם אתה מתנגד לכל נסיגה מהגדה המערבית ומרצועת עזה, כי אתה טוען שזו ארץ-ישראל השלמה, שזה שטח ממוחזר, לשם מה הנימוקים הדמאי-גוגיים? תגיד בפשטות: בכשתיאם והשטחים ואיני רוצה להחזירם, לא לפלשתינאים ולא לאף אחד. כל המהלך האמריקני-ישראלי-מצרי הרחיק את סיכויי השלום, חיבל בכינוס ועידת ז'נבה וחיבל במאמצי השלום הבין-לאומיים. חילוקי הדעות בין קארטר לבגין אינם בכך, שאחד מציע תכנית שלום ריאליסטית ורצינית לפתרון כולל והאחר מציע תכנית שלום אחרת, מנוגדת. שתי התכניות אינן חותרות לשלום, לא לשלום כולל ולא לשלום יציב. שתיהן חותרות להסכם נפרד בגין וסאדאת בחסות ארצות-הברית, נגד המדינות הערביות והאפריקניות ה' עצמאיות, נגד העם הפלשתינאי ונגד בריית-המועצות. אני רוצה להדגיש שאם אנחנו מתנגדים לכך הרי זה קודם כול מפני שזה נגד האינטרסים של ישראל, נגד הש' לום, נגד הכוחו שלנו. מכאן מסקנתנו שאין פתרון אלא בשינוי המדיניות הישראלית. זה המפתח לקידום השלום.

התכנית של המערך, כפי שהובאה היום על ידי ראש' האופוזיציה, כפי שקוראים לזה בכנסת, חבר'ה הכנסת פרס. גם התכנית של המערך איננה תכנית שלום. גם היא שוללת את הזכות של העם הערבי-פלשתינאי להגדרה עצמית ולמדינה עצמאית. גם היא תובעת סיפוחים טרי-טוריאליים, מה שקוראים "פשרה טריטוריאלית", בגדה וברצועה. אין זו אלטרנטיבה לממשלת בגין ולמדיניות שלה. הלא המדיניות של המערך נוסתה כבר. המערך היה בשלטון והמדיניות שלו הביאה למלחמת אוקטובר 1973. בוויכוח עם בגין חבר'ה הכנסת פרס צודק. אבל אין לו תשובה כאשר קראו קריאות ביניים מספסלי הליכוד ואמרו לו: כלום את המדיניות שלכם קיבל מישוהו בעולם? כלום היא ריאלית? כלום היא תביא שלום? הלא יש כבר נסיון. היה כבר גם משא-ומתן ישיר עם חוסיין, במשך שנים, ואפילו חוסיין לא קיבל זאת. ברור שלא תכנית בגין ולא תכנית פרס פותרות את ה' שאלות שיביאו לשלום.

צריך שלום, רבותי, לא עם קארטר אלא עם הערבים

דיווח ב"דבר" (27.3): "פרופ' מרטין זינגר דיבר בזכות ההגדרה העצמית של הפלשתינאים ועל האפשרות שת-קום מדינה פלשתינאית שלא תרצה בחיסולה של יש-ראל". זה מעודד. הנה, במרכז מפלגת העבודה, מעו פרופסור להגיד דברים של טעם, למרות ההיסטוריה שמצ-ליחים ליצור מסביב. ב"הארץ" מאתמול (28.3) כותב פולס: "עלינו להיזהר מסולידאריות כוונת ומפאטריי-טיסם מסולף". הוא מתכוון לשר-האוצר ארליך שאמר בפומבי, כי דברי חברי-הכנסת אבן, שמתח ביקורת על הממשלה גובלים ב"איינאמנות למדינה". אווירה כזאת, שאפילו חברי-הכנסת אבן אינו נאמן למדינה מפני שהוא לא מסכים למדיניות של מר בגין, זורעת את זרע הפא-שיסם. בדרך זו רוצים להשתיק כל דעה, המנוגדת למדי-ניות הממשלה.

במאבקנו אנחנו מגינים גם על השלום וגם על הדמו-קראטיה. למען שני אלה ולמען הזכויות של העובדים אנ-נו אומרים: תהיה הצלה לישראל אם נצליח להביא לפי-טורה של ממשלת בגין על כל האסונות שהיא מכינה ל-עמנו.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת מנחם פרוש, ואחריו — לחברת-הכנסת שרה דורון.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שואל את הבית איך מטהרים את האווירה, איך מטהרים את הבמה אחרי שמיעת נאום שחצני כזה שהשמיע מר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה אמרת לי שאתה מתנגד למדיניות בגין.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

לא נחרג מהמסגרת אם נאמר — — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה אמרת שבגין הוא שחצן ואינו יודע את מה שהוא עושה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בגין באמת שהצן, זה נכון, לא צריך את הקביעה של חברי-הכנסת פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אתך אין לי ויכוח. ולא אעמיד אותך על טעותך, גם אם תאמר דברי שקר. לא נחרג מהמסגרת אם נאמר שאנו עם המסוגל להיטלטל במצב רוחו מקיצוניות אחת לשנייה במהירות הבזק. לשבחו של עם ישראל מכנה אותנו הגמרא במסכת שבת כ"עמא פויוא". אבל למעל-יותא, דמקדמי נעשה לנשמע בעת מתן תורה. אולם לא נתכחש: אנו עמא פויוא. היינו פויוזים כאשר טיל-טלנו את עצמנו לאקסטאזה של אופטימיות בעת ביי-קורו של סאדאת בירושלים, לאשליה כי השלום בידינו. אנו כיום פויוזים כאשר טילטלנו את עצמנו לאקסטאזה של פסימיות אחרי ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית. ביקורו של סאדאת היה מפתיע והיה מסוגל לה-ציא מהשיגרה בתקווה ובצפייה לשלום. אבל כעת, כאשר התכחכחנו, נוכחנו לראות שהפרזנו באווירה שציירו באקסטאזה שאליה נכנסנו. כאשר סאדא תנשא דבריו בכנסת והצהיר את הצהרותיו הנוקשות הופתענו, ציפינו

ולים בחיי אדם. אתם הרגתם גם חיילים ישראלים בל-בנון. יש יותר ממאה צעירים הרוגים ופצועים אצלנו. כשביל מה? מה השגתם? היה זה כשלון מבחינה פו-ליטית, מבחינה צבאית, ולא פתרתם שום בעיה. זה סתם מעשה קצבות אכזרי, חיתית, נקמנות פראית — — —

היו"ר פ. שינמן:
אתה צריך לסיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני רוצה להגיד שיש גם דברים חיוביים. כשאני ש-מע שהקצינים במילואים, המתנגדים למדיניות הממשלה, אספו עשרת אלפים חתימות נגד המדיניות של ממשלת בגין, כשאני קורא אתמול ב"דבר" מאמר של טדי פרויס על החיילים שחוזרים ממורמרים ומוזעזעים על מה שעשו ועל מה שראו, על הדם שהם טבעו בו מסביב, הרי זה דבר מעודד, שאיזה שהוא מצפון מתעורר.

זלמן שובל (הליכוד):

המנהיג שלך סטאלין היה גדול המרצחים בהיס-טוריה. אתה ומפלגתך נתתם יד לרצח. אתם אגודה של רוצחים. אתם משתפי פעולה לשעבר עם המופתי. אתם רצחתם עשרות מיליוני רוסים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתם רצחתם נשים וילדים במסגד בלבנון.

זלמן שובל (הליכוד):

אתה שקרן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
במסגד אתם רצחתם נשים וילדים. זו עובדה שכל העולם יודע אותה. אתה אומר לא אמת.

זלמן שובל (הליכוד):

אתה לא רק בעל-בית של מרצחים, אתה גם שקרן.

(חברת-הכנסת תופיק טובי קורא קריאת ביניים.)

אדוני היקר, אתה שקרן.

היו"ר פ. שינמן:

חברי-הכנסת וילנר, אתה חייב לסיים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה אומר לא אמת.

זלמן שובל (הליכוד):

אני לא אומר לא אמת, אני אומר שאתה משקר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

דברי ההסתה של שובל הם הסחת דעת. אנחנו מדב-רים על מה שקרה בלבנון. תקרא את העיתונים הלא-קומוניסטיים. תקרא את העיתונים האמריקאיים. אני קו-רא את התיאורים ב"ניו-יורק הראלד טריביון", ב"ניו-יורק טיימס", ואני מוזעזע ממנה שאני קורא שם על מה שעשיתם בלבנון. עתונות זו לא מעוניינת לספר סיפורים בנושא זה. כתבים שלה היו שם וראו דברים וזועתים. אין לכם בכלל שום רגש לחיי אדם, לא רק לחיי פלש-תינים. אין לכם רגש לחיי לבנונים ואין לכם רגש לחיי ישראלים.

בכל זאת נחזור לתופעות החיוביות. על הדיון ש-היה במרכז מפלגת העבודה ב־26 בחודש זה אני קורא

בעת שידור המערכות הגדולות, נפגש מר רווולט עם מר אבן-סעור מלך הנפט, אחרי הפגישה הזאת אמר מר רווולט שבחמשת הרגעים הראשונים של השיחה התחולל אצלו הלך-מחשבה חדש. כולנו יודעים שבהלך-מחשבה חדש זה לא חל כל חידוש עד היום. הממשל האמריקני החולש על עמים ומדינות חלש הוא מלעמוד בפני שוט הנפט, וזה בעוכרינו. משום כך, מכל כיוון שננסה להבין את כוונת המהלכים של הממשל האמריקני, נגיע לאותה מסקנה כי שוט הנפט בעוכרינו ולא תועיל חכמתנו.

מה שחמור יותר במצבנו הכאוב היא האווירה שאנו בעצמנו יוצרים נגדנו; מה שחמור יותר במצבנו הכאוב היא התחושה של כעין שמחה לאיד, ההשלכה של המצב הפנימי שלנו על הנושאים הרגשיים שהם בקיומנו. ראש-הממשלה ביקר שלוש פעמים מאז ראשית כהונתו אצל נשיא ארצות-הברית. הפגישה הראשונה הייתה ממש ר"ר מאגנית. השנייה הייתה מעודדת בהערכת הבאת תכנית שיש על מה לדון. הפגישה השלישית שהייתה לא מעודדת, הייתה קשה ואף קשה מאוד. יגידו נא ראשי העבודה, יגור ללו לפנינו את פרשת פגישותיהם בשלושים השנים שעבר. ר"ר. מה לכם כי נזעקתם, במיוחד אתם, שברחתם והעברתם כל כך הרבה משברים רציניים עם הממשל האמריקני? השמחה לאיד, בשעה זו, מוורה מאוד. שמחה של מי? איד של מי? בהעלאת הרעיון להציע אי-אמון לממשלה חרג-תם מהמסגרת. הפרותם, התכחשתם לעברכם הממלכתי ואני שמח מאוד שבגידה זו שני הורדתם את ההצעה הזאת. אבל גם אחרי שהורדתם את ההצעה אי-האמון, אתם מפרזים בביקורת ואחם לא מתחשבים בנוק שאתם מבי-אים. בחיים הפוליטיים ישנה מידה מסוימת של הגינות. תרענו וזכרוכם רק בקשר לביקור. של מר יצחק רבין ראש הממשלה לפני המהפך הפוליטי. כשהוא ביקר אצל נשיא ארצות-הברית, ביקור מאובז, התכתשות חריפה עם הממשל האמריקני, האם הרהיבו להביע לו אי-אמון על רקע ההתכתשות עם הממשל האמריקני? כאשר מר בגין היה כעת בווינגטון, אמרו ראשי העבודה כי כאשר מר בגין נמצא בווינגטון יש להימנע מצעדים בקרייתם נגדו. תסבירו לי, כאשר מר בגין חוזר ארצה ובהיותו כאן אתם יוצאים חוצץ נגדו, האם בווינגטון לא שומעים על כך ולא יודעים על כך? מה הרווח שלכם להעמיד את מר סאדאת כרוף שלום ואת מר בגין כהורס שלום, האם אינכם חשים בנוק החמור העצום למדיניותנו ולבטחוננו? האם הוויכוח המעשי הוא ביניכם לבין ממשלת הליכוד? האם למדיניות סיעת העבודה יש הסכמה מהממשל האמריקני? האם נשיא מצרים מוכן, ולו באחוז אחד, לקבל את תכנית אלון ולהעדיפה על תכנית ראש הממשלה? ושוב אני שואל: לאיזו תכנית מתכנייתכם השגתם הס-כמה להיאזר מאיו מדינה ערבית ומאיו גורם כל שהוא?

ידוע כי סיעתנו אינה דוגלת במדיניות קיצונית. אנו לא מהססים להכריז ולומר כי למען השלום, במיוחד שלום אמיתי, יש לוותר. אנו לא מהססים לומר כי אין אנו גורסים את ההתגרירות של ההתנחלויות. אולם, האם המתונים שבמתונים שבתוכנו מצאו או מוצאים אוזן קש-בת בעולם הערבי? האם ההתנחלויות הן חידושה של ממשלת הליכוד? ברור לכל אחד שממשלת הליכוד אינה במצב אידיאלי כאשר עליה לבטל או לא לבצע התנחלויות של ממשלת המערך. ברור למעלה מכל צל של ספק שיש לשים קץ להתנחלויות. אולם נהא מעשיים: האם זה הגו-

לשמוע ממנו אחת מההשמיים. התאכזבנו; אבל ח"שבו כי דבריו שנאמרו בפומביות הם מס'שפתיים לעו-לם הערבי העוין. היינו בטוחים כי בוודאי בעת הדיו-נים המעשיים יהיה מעשי. לכן התעלמנו מהכרזותיו ה-פומביות הנוקשות, המשכנו באשלייתנו ויצרנו אווירה אופ-טימית כי סאדאת מביא את השלום. כעת עלינו להש-קיע מאמצים עצומים לשחרר את דעת הקהל מן האש-ליה שטופחה ביד אמן, מן האשליה שבקסמיה נתפסנו כו-לנו, וכך העלינו את דמותו ותדמיתו של סאדאת כרוף שלום ואילו אנו הננו הנוקשים בעמדתנו, בעוד שיה-אמת היא ההיפך מזה. מה שסאדאת נתן בביקורו היה זה רק צעד אחד ויחיד והוא ההכרה בקיומנו. בלי כל ספק, באווירה ובתודעה של שלטי מדינות ערב לא חל כל שינוי מעמדתם זו שנקטו לפני חמישים שנה ולפני ש-שים שנה. כל השנים הם בדעה שאין לנו כלל זכות קיום. לעומת דעה זו חידש סאדאת את החידוש בהכרתו בקיו-מנו. מותר לנו לייסר את עצמנו, שהיינו משכילים יותר לו יכלנו אז לשמור על קור רוחנו ולראות התפתחות העניינים. כן, עמאר פיווא. אם נסכם ונסקור את מהלכיו של סאדאת הרי שמאז ביקורו ועד היום, הוא נתן לנו, כאמור, דבר אחד ויחיד: הכרה שאנו קיימים. ותמורת הכרה זו, הכרה ולא יותר מזה, הוא דורש מאתנו כניעה טוטאלית, ויתור על כל השטחים, הקמת מדינה פלשתי-נאית ומשמעותו של חל דרישה אלה היא חתירה תחת קיומנו. מי מאתנו מוכן לסכן את קיומנו בגלל ההכרה של סאדאת בקיומנו?

מצד שני, ראש-הממשלה מן בגין, מייד אחרי בחירתו, הציגו אותו כנוקשה; והיו רבים מאוד בתוכנו שחששו רבים מאתנו מביעים עוד היום חשש זה. אם נסקור את השתלשלות העניינים ונעמיד אותם זה מול זה, איני חושב שיש משהו בבית הזה, מהנאמנים לאינטרסים של עצמנו, אשר לא יודה במהלכים המשמעותיים הגמישים של ראש הממשלה, הדיו עושה טריה, הקולות עודם מהדהדים מה-ביקורת שהשמיעה ומשמיעה, עוד בדיון זה, האופוזיציה בבית הזה על הנכונות, על הוויתורים שראש הממשלה תביא והיא מוכן לתת בסני; הוא הוכיח שלא קיימות בעיניו קאפריסות להחזיק בעמדות פוליטיות אלא הוא מוכן ומוזמן לזוז כאשר אין זה פוגע בקיומנו, בבטחוננו, או ליתר דיוק כאשר זה לא גורם לסכנה גדולה לקיומנו. אין כל ספק שבתכניתו של ראש הממשלה ליהודה ושומרון יש למעשה תוויה רצינית מאוד והוכחת כוונת רצינית לפשרה, אם נשתכנע למעשה ברצון רציני בשלום. אם איני טועה התכנית הידועה בשם תכנית אלון לא זכתה באותה מידת הערכה שזכתה תכנית ראש הממשלה כאשר הביאה בראשונה לנשיא ארצות-הברית. וגם אם הממשל האמריקני, מתוך חשיבות, רוצה להסתייג כעת ממנה, הדברים שנאמרו בשעתם הרי כתובים וידועים. מר פרס המכובד הדגיש וחזר והדגיש את שלילת תכנית ראש הממשלה כאשר אינו מכריז מראש על נכונות לפשרה טריטוריאלית ביהודה ושומרון. מי כמוך, מר פרס, יודע את עמדת מר סאדאת וכל ראשי ארצות ערב ואת דריש-תם לנסיגה מכל השטחים, ובכללם ירושלים.

בזמן המועט אשר לרשותי לא אכנס לגיתוח מהלכיו של הממשל האמריקני. בכל עת שאני מתחיל לחשוב על חישובי מהלכי הממשל האמריקני אני נזכר במה שהיה בימי מלחמת העולם השנייה, כאשר כל העולם עקב במתח אחרי מהלכיו של נשיא ארצות-הברית מר רווולט. ואז,

רונות הוולת — ברור שקל להשלים עם יתרונות הוולת והגבורה היא להשלים עם החסרונות וזהו כורח המציאות בעבודת צוות — אם אנחנו לא נסגל לעצמנו עקרונות יסוד אלה, לא נוכל לעמוד בפני הגלים המתגלגלים כל פעם נגד מישוהו אחר. המגמה ברורה: לפרק את הקואליציה, חישוקי הקואליציה המורחבת מפורקים ולכן אנו חשים רוח פריצים ופרצות. נתלכד מבפנים ונהדוף את קפות מבחוץ. זהו הצו שעלינו להשמיע לנו, לעצמנו, ואז נוכל ללכד את כל בית ישראל במערכה על קיומנו ב"ארצנו. המערכה איננה נגד מדיניותנו אלא המערכה ה"מרה המתנהלת היא על קיומנו. במערכה שלפנינו עלינו להתחזק ועלינו לעודד ולחזק את ראש הממשלה מר בנין העומד בראש המערכה. לזי כמור, ראש הממשלה, למוד נסיון. אתה עברת והעברת כבר מערכות קשות; גם זה יעבור. עלינו להתחזק באמונתנו, בנצחיותנו, בנצחיות חיות עמנו, בנצחיות הקשר של עמנו על-ידי תורתנו עם ארצנו. "כל כלי יוצר עליך לא יוצלח". מאז ומעולם היינו מבודדים, כלי לבדד ישכון. "הפך לבם לשנוא עמו", זה נכלל באחת מההדוות: שאנו מהללים לה' בפרק תהלים: "הודו לה', קראו בשמו, שירו לו זמרו לו שישו בכל נפלאותיו". כן, אלה מהנפלאות של הבורא: "הפך לבם לשנוא עמו". קיימת שנאת עולם לעם עולם. ואנו נשארו, ואנו נישאר. העבר שלנו. העתיד איתנו. קשה לנו כעת ההווה. באמונה בה' ובנאמנות לתורתנו נתגבר על כך. אנו עם הנצח נצח בעזרת השם. כבוד ראש הממשלה, אני קורא אליך מעל הבמה הזאת מעומק הלב: חזק חזק ונתחזק.

היח"פ. שינמן :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת דורון, ואחריה — ל"חברת-הכנסת בר"ל.

שרה דורון (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רואה חשיבות רבה והישג גדול בכך שהכנסת דנה היום על שלום בר קיימא בינינו ובין שכנינו. לא עוד דיון נים על הסכמי ביניים, כי אם שיחה, בירור ודיון, לעתים נוקב וביקורתי, אבל המטרה שאליה אנחנו כולנו שואפים היא להגיע לדרך אשר תוביל אותנו לשלום בר-קיימא, דרך ארוכה וקשה. הלכנו עד עתה בדרך של הסכמי ביניים אשר לא רק שלא קידמו את המדינה לקראת שלום כי אם הקלו על היריבים שלנו, בשיטת ה"סאלאמ", להתקרב למטרה הסופית של השמדת ישראל. אנחנו מ"קיימים כאן היום דיון על שלום — ואני מדגישה: שלום בר קיימא, לא אפילו של שלום, לא זאת שאיפה שלנו, לא שלום נוסח וייטנאם, כי אם נסכים לשלום נוסח וייטנאם נמצא את עצמנו לא כמו העם הווייטנאמי במחנות ריכוז, כי אם בים. אם נשיג את השלום כפי שאנחנו רוצים אים אותו, שלום בר קיימא, נבטיח את העתיד ואת הבטוח של ישרידי העם הקטן והאמיץ שלנו. הדרך שלנו לשלום — כפי שכבר אמרתי — איננה קצרה ואיננה קלה. אמר חברת-הכנסת פרס שהשאיפה שלנו משותפת, הדרך שונה. על איזו דרך דיבר חברת-הכנסת פרס? על תכנית אלון שהוא מעולם לא קיבל? הרי מעולם לא הייתה הסכמה בין חברי הכנסת הנכבדים של המעמד, מעולם לא הגיעו לידי כך שבמצע נכתבה הדרך אשר כולם האמינו בה, הדרך לשלום. הם נעזרו בתורה שבעל-פה שניתנו לה פירושים מפירושים שונים.

רם המעשי לעיכוב מהלכי השלום? אם אנו רואים נכוחות את הדרישה כלפינו, הרי חייבים כולנו לומר שאין לדרישה כזאת תקדים במהלכים מדיניים במשא ומתן איוה שהוא, ותהא הדרישה שדורשים מאתנו אשר תהא. עוד לפני תחילת המשא ומתן מבקשים מאתנו הסכמה לוותר על כל השטחים. זה אינו משא ומתן. זו דרישה אולטימטימית. דרישה כזאת מציגים מנצחים למנוצחים. זו היא דרישה לתחילה מוקדמת על כניעה מוחלטת. אנחנו לא מנוצחים. גם במלחמה הקשה, מלחמת יום-כיפור, לא גוצנו ולא הצליחו להווינו. אנו זוגי לקילומטר ה"101 לקהיר. אף שניצחנו לא סיפחנו את השטחים שכבשנו, וכשלא סיפחנו, המשמעות ברורה: זה נושא למשא ומתן. ראש הממשלה הכריז פעמים אין ספור שהכול פתוח למשא ומתן. מה יש לומר יותר לפני תחילת משא ומתן? ייאמר לשבחו של ראש הממשלה, כי ברגע שחש שמר סאדאת מוכן למשא ומתן על שלום, אותו מר בגין שהעולם ראה בו נוקשה, היה כה גמיש, כה ותרן בווייתוריו בסיני במה שנוגע למצרים, עד שניתן לומר שכאשר מנהלים משא ומתן רציני ויש תחושה שזה רציני — ויתר, מר בגין עמד במלוא קומתו נגד הביקורת התמוהה אבל החריפה של המערך על ויתוריו המוגזמים.

אני מרשה לעצמי לומר מהירהורי לבי או מהתרשומי יותי, כי בשיחות באיסמעיליה היו מומנטים מסויימים אשר יכולנו להגיע להסכם עם מצרים. היה מקום לתקווה כי בממשך השיחות בירושלים היו מגיעים להסכם. איני יכול להשתחרר מהתחושה, כי אמריקה לא רק שלא תרמה לקרב את הניגודים אלא היתה, במישרין או בעקיפין, לגורם שנתן עידוד למר סאדאת להקשיח את עמדותיו. אבל ברור היה, בשיחות באיסמעיליה ובירושלים, כי במשא ומתן רציני מוכן ראש הממשלה לווייתורים. כאשר רוצה ראש הממשלה להוכיח את נכונותו לחשיבה רצינית על שינוי רציני ביהודה ושומרון הוא הגיש זאת בתכנית, שהיא ללא ספק מסמך רציני למשא ומתן רציני עם הכ"ר זה ברורה לרבייה כעבור חמש שנים.

למה לא נבליט כלפי העולם את אחדותנו, את העמדת המאחדות אותנו יש לנו עמדה אחידה נגד הקמת ממשלה פלשתינאית ונגד הכרזה על ויתור מוקדם על כל השטחים. נתלכד בעקרונות אלה, נפסיק את הוויכוח בינינו על התנאים של שכנינו. יאמרו הם את תנאיהם ונבטח אותם, כי עד היום הזה, אף שסאדאת יודע יפה כי בכל המלחמות שנלחם בנו לא השיג את אשר אנחנו מוכנים לוותר לו, בכל זאת לא זו מעמדותיו. למה לנו להתווכח? בוויכוח זה בינינו אנו נותנים רק פתחון פה לשונאינו כי הם רודפי שלום ורק אנו הננו כאילו אכולי שנהא.

ובסוף, צני מוצא חובה לומר משפטים אחדים לשות"פי הקואליציה: עם הקמת הקואליציה מייד אחרי הבחירות, או דווקא, כאשר היתה הקואליציה מצומצמת, היתה התחושה כי הממשלה מתפקדת תחת פיקוד יעיל, מלוכד וממושמע, מכון ומנווט והפיקוד הזה קצר בתקופה הקצרה הישגים מרשימים. הגענו לתפניות מפתיעות. מאז שהורחבה הקואליציה, התחושה היא שחישוקי הקואליציה מפורקים. זה מפתיע, זה מדאיג ואני רוצה להזהיר את עצמנו. אם אנחנו לא נהא מלוכדים וממושמעים מ"בפנים, אם אנחנו לא נשמור כל אחד על כבוד חברו, אם אנחנו לא נהא מסוגלים לכך שכל אחד ישלים עם חס-

וללא מדינה אש"פית כשכנה שלנו. זיעזע אותי לשמוע את חברי-הכנסת וילגר מדבר על דם ילדים שנשפך בלב-נון בלי שהזכיר, ולו במלה אחת, או הטבח של ה-11 לחודש ואת סיפור הווועה.

אם אני מאשימה במשהו את הממשלה שלנו, הרי זה בהסברה בלתי מספקת כי העובדות אינן נכונות. העי-מים אינם יודעים לא את גדול המדינה הקטנה שלנו ביחס לעשרים ואחת מדינות ערב, לא את הקשיים שנע-מוד בהם בגבולות אחרים ביהודה ובשומרון, שהם בלתי קבילים כי הם יסכנו את קיומנו היומיומי, ואולי את ישי-בתנו כאן, בבניין הזה, ואת שלמותה ובטחונה של העיר הזאת והם אינם יודעים את האויב. הם רואים את המל-חמה כראות מלחמה בין אנגליה לבין האירים, לדוגמה, כסיכסוך שכנים שיש בו בכל זאת תרבות מסוימת עם שפיכות דמים. כשם שלא האמינו להיטלר כאשר כתב את "מיין קאמפף" כך אינם מאמינים לאמנת אש"פ שמט-רתה השמדתנו הטוטאלית.

כאשר מדברים על שלום, מובן שמדברים על ויתור-רים, אבל ויתורים לא יכולים להיות חזי-צדדיים. כוונות מוכיחים לא רק על-ידי ביקור מאוד ממלכתי וחשוב כאן, אלא גם על-ידי נכונות — גם של הצד השני — לפשרה ולויתורים. כשם שראש הממשלה שלנו עדיין לא הוזמן לקהיר, כך בשום נושא לא ראינו נכונות לויתור-רים, נכונות לבוא לקראתנו. השלום חשוב מאוד לעם ישראל. אינני חושבת שיש עוד עם שחזור ואומר את המלה שלום פעמים רבות כל-יך, שזה כל כך במהותו ובאופיו כמו עמנו. בעם שלנו יש כמיהה לשלום. אני מסתמכת על דברי נשים רבות, אמהות לילדים בצה"ל. קשה להיות לוחם וחיל, אבל גם לא קל להיות אם ביש-ראל. אני יודעת שהן שופפות לדעה שלנו שאנחנו הול-כים בדרך הנכונה שתוביל אותנו לשלום אמת ובר קיי-מא ולא לאשליה של שלום כאשר סכנת השמדה תרחף עלינו באופן מתמיד. כניעה לתכתיב מצרי, גם אם הוא מושמע מפי ידידים, לא תביא אותנו לשלום וליחסים תקינים. מפי בנו עוד משהו מהגלותיות; גם חושבים שאנו חייבים להתכופף בפני הגוי, ואין הדבר כן גם אם יהיה זה הגוי הגדול והחשוב ביותר. שלושים שנות המ-דינה עדיין לא לימדו אותנו, שאם נהיה זקופים וגאים ונדע להגן על עמדותינו הצודקות, שהן המינימום — ואולי קצת פחות מהמינימום — שיכול להבטיח את קיו-מנו ועתידנו, ההתייחסות אלינו תהיה שונה, מכובדת יו-תר, ורק אז ניתן יהיה להשיג אותה מטרה שכולנו שיי-תפים בשיאפה אליה. אנחנו לא האמננו — ואמנם הדרך לכך לא היתה קלה — בהקמת הבית הלאומי; גם המ-דינה לא הוגשה לנו על טס של כסף. גם השלום לא במהרה ולא בנקל יבוא. אבל אני מאמינה שניתן ליר-ז את בואו אם יתקיימו שלשה תנאים: האחד — כוחו של צה"ל ובימים אלה כדאי להביע תודה והערכה לכל חיילינו; השני — אם נדע לעמוד על המינימום שעלי-דיברתי; והשלישי — אם נהיה מאוחדים ומלוכדים; — אף גורם בבית הזה — ואינני רוצה להתייחס לקומוניסטים כאן — לא ינצל את המצב שנוצר לעשיית הון פוליטי, שהוא הון פוליטי לטווח קצר, כי העם הזה הוכיח את גבורתו לא פעם. ואם ינסה המערך לעשות הון פוליטי מהקשיים הומניים שיש לנו עם ידידנו בארצות-הברית, אני מאמינה שהעם יעשה את החשובו בצורה חמורה יותר מאשר עשה במאי של השנה החולפת. אני פונה ומבי-

חיים ברילב (המערך):

מתברר שלא קראת את המצע שלנו.

שרה דורון (הליכוד):

לשם מה היו המצעים שבעל-פה, אם הכול כל-יך ברור?

חיים ברילב (המערך):

לקראת הבחירות לכנסת התשיעית לא היה מצע בעל-פה. יש מצע כתוב שחור על גבי לבן.

שרה דורון (הליכוד):

לכן השורות שלכם כל-יך הצטמקו. רבים, שלא יכלו להסכים עם המצע הכתוב הזה, עזבו אתכם.

הדרך שלכם, שהובילה לשיטת ה"סאלאמי", לא רק את השלום לא קירבה אלא גם לא הובילה להידברות רצינית, גם לא לסיכוי של שלום. את כל ההזדמנויות שאחת ההמצאות אנחנו מנסים לתקן עכשיו. רק לפני אר-בעה חודשים בא הנשיא סאדאת בפעם הראשונה ודיבר כאן, מעל הבמה הזאת, על שלום. התנאים בלתי קבי-לים, נכון, אבל הוא דיבר על שלום. עלינו על הדרך הנכונה. מדוע זה לא קרה במשך שלושים שנה? מדוע רק עכשיו? מה חשבכם, שתוך ארבעה חודשים, אחרי איבה של דורות, נוכל להגיע להסכם מלא, להבנה מלאה ולי-שלום מלא? — כי לפחות מאשר שלום מלא בין בני תר-בות לא נסכים.

חבל שחבר-הכנסת פרס איננו כאן. מפליא אותי מאוד מדוע חבר הכנסת הנכבד, המועמד לראשות המ-שלה — אני לא הייתי מעולם ולא אהיה מועמדת לרא-שות ממשלה — מדבר בשמי, מדוע הוא מנסה "לתקוע טריז" בין הליברלים לבין חירות. הלכנו דרך ארוכה וקי-שה, כאשר מעטים בינינו האמינו שנגיע לשלטון ונוכל להתחיל לשנות דברים וללכת בדרך הנכונה שתוביל או-תנו לשלום. הלכנו במדבר האופוזיציה תקופה ארוכה יחד כחברים, עם אהבתנו — ברור, עם חילוקי דעות לעתים קרובות, אבל ביחד, ונמשכי ללכת ביחד. אני חו-שבת שאין זה חברי ואין זה הגון, ברגע קשים כאלה, לנסות לעשות הון פוליטי ולבודד מרכיבים שהתלכדו באותו גוף ואשר מאמינים באותו מצע. אני כליבראי לית וליבראלית מאוד מתונה, ליבראלית במשך שנים רבות מאוד — גם כאשר היתה זו מפלגה קטנה של הציונים הכלליים — במשך שנים האמנתי בדרכה של המפלגה הליבראלית ולא הייתי מעולם חברה בתנועת החירות, אני הליבראלית בכל נשמתי, כאשר ישבתי בי-משרד ראש זממשלה וראש הממשלה גולל לפנינו את תכנית השלום, גדהמת מרוחב הלב, מההעזה ומהנכונות להגיע לפשרה ולשלום עם שכנינו. שמחתי, כי אני מאמינה בראש הממשלה ובממשלה, וכאן השוני העיקרי בינינו לבין המערך, וחבל שחבר-הכנסת פרס איננו כאן. אנחנו מאמינים במנהיגות שלנו, בדרכה, בצולתה וראשונים שאנחנו בחגרו, לא ברוב מקרי של ישישה. שמונה או עשרה ובתכנים שקדמו לכך. זה ייתן לנו את החוזק להמשיך ללכת בדרך הזאת. אני הופתעתי מזו התכנית, אבל שמחתי כי חשבתי שההעזה הזאת תשתלם וירוחב הלב שגילוינו כלפי הנשיא סאדאת אמנם יוביל איתנו לשלום. השלב ראשון לפחות בינינו לבין המצרים, חשב-תי שאם נשיא את זה דבר שלנו, השגנו הרכה מאוד. אני עדיין מאמינה. באמינה באמונה שלמה, שנהיה עדים לתחימת הסכמי שלום אשר יבטיחו את בטחוננו

הימים של המשא-ומתן עם מצרים? — עשתה גם עשה-תה, אינני מתכוון כאן לטעויות טאקטיות ולמסגים ש-נבעו מחוסר נסיון או מחוסר כישורים גם יחד, כגון החלטת הממשלה בדבר התנחלויות המתפרסמת ביום בוא שר החוץ המצרי למשא-ומתן מדיני בארץ; או הנאום הפוליטי של ראש הממשלה, המדגיש ומבליט את כל חיי-לוקי הדעות בעת ארוחת-ערב חגיגית לכבוד המשלחת המדינית המצרית, וזאת לאחר שיתח ראש הממשלה עם שר החוץ המצרי, שבה מסכמים ומסכמים להנמיך את הטון. יכולתי להוסיף דוגמאות מעין אלו כהנה וכהנה. אך אינני מתכוון לזוטות. אני מתכוון לשני דברים מרכזיים המהווים ברגע זה את עיקר המכשול ביחסיו התקינים עם ארצות-הברית ולאפשרות להמשיך את המשא-ומתן עם מצרים: האחד הוא — אי-החלת החלטת 242 של מועצת הבטחון על הגדה המערבית; והשני — המשך התנחלות הסרק. דברים אלה נובעים מהשקפת העולם של הליכוד, ואולי הוזכרו בדרך אגב גם לפני חודש דצמבר. אבל רק מאז חודש דצמבר התברר קבל עם ועולם, שממשלת ישראל דקקה בהם. זוהי "התרומה" של ממשלת ישראל למבוי הסתום שנקלענו לתוכו. בזה אין להאשים את הנשיא סאדאת או את הנשיא קארטר, אלא אך ורק את ממשלת ישראל.

חברי הכנסת, מהמצב החמור שבו אנו נמצאים ניי-חליץ רק אם הממשלה הזאת תשנה את מדיניותה או אם תקום ממשלה אחרת בעלת מדיניות שונה. עם ממשלה זו ובמדיניות הקיימת אין לכך כל סיכוי.

זלמן שובל (הליכוד):

חברי-הכנסת בר-לב, אולי אתה מוכן להסביר לבית או לספר לבית האם ההחלטה של המצרים להפסיק את השיחות בוועדה המדינית קדמה למה שאתה אומר על ממשלת ישראל בענין 242 או שהיא באה אחריה? מה היה קודם מבחינה כלכלית ופוליטית?

חיים בר-לב (המערך):

חברי-הכנסת שובל, אם כל זה איננו על חשבון זמני, אז אני קובע שהתנהגותה של ממשלת ישראל תרמה גם לזה, זו לא היתה הסיבה היחידה וגם לא העיקרית. ואינני בא לטעון — אילו נתת לי להמשיך היית מבין זאת — שאין לנו חילוקי-דעות עם הנשיא סאדאת או עם הנשיא קארטר אלא רק עם ראש הממשלה בגין. אבל ההבדל הוא שעל קארטר ועל סאדאת אנחנו יכולים אולי להשפיע אך איננו יכולים לקבל החלטות בשמם. אבל מה שישאל תעשה — אנחנו המחליטים. והכתובת הראשונה לכן היא עשיית סדר בבית.

נקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אתה באמת מאמין?

חיים בר-לב (המערך):

אני מאמין.

מכשולים אלה, גברתי היושבת-ראש, נובעים מתפיסת העולם של הליכוד שמניעה אינם רק צרכי הבטחון של ישראל אלא גם מניעים רגשיים שאין בינם לבין הציונות דבר. הציונות תתגשם במדינה בעלת רוב יהודי יציב, השוכנת בין גבולות מוכרים ובטוחים והמקיימת יחסי שלום עם שכניה, ולא במדינה המשתרעת על פני כל ארץ-ישראל המערבית, עם למעלה ממיליון ערבים שאינם רוצים בנו. כאשר ביינינו ובין שכנינו לא שורר השלום. חברי הכנסת, זוהי תמצית חילוקי הדעות בין הליכוד

קשת, שנדע להתאחד. בינתיים הצליחו הקשיים רק לל-כד זמנית את השורות במערך. אני מקווה שהקשיים יא-חדו את כולנו, ואת הבית הזה היום, ואנו נצליח ללכת בדרך הנכונה לקראת המטרה. לא עוד הסכמי-ביניים, כי אם שלום אמת ושלום ברי-קיימא.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת בר-לב, ואחריו — לח-ברי-הכנסת וירשובסקי.

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושבת-ראש, כנסה נכבדה, בואו של הנשיא סאדאת לירושלים היווה מפנה הן בגישתה של מצרים לסיכסוך בינה ובין ישראל והן בדרך גיבול המשא-ומתן, שהחל בעקבות מלחמת יום-הכיפורים. בהמשך לביקורו של הנשיא סאדאת קרה דבר, שרבים מאתנו לא האמינו כי יתרחש בדורנו: סוף-סוף נפתח המשא-ומתן הישיר והמיוחל. התקוות לסיומו המוצלח של המשא-ומתן היו רבות. בראש האופטימיסטים היה ראש-הממשלה בגין. הוא הגיע לאיסמעיליה ראש ממשלה ועזב אותה אדם מאושר. והנה, כעבור שבועות אחדים נקלע המשא-ומתן למבוי סתום. יחסינו עם ארצות-הברית, שנבנו וטופחו משך עשרות שנים, נידרדרו והגיעו לשפל ללא תקדים. קרנה של ישראל בדעת הקהל בארצות-הברית ובאירופה ירדה פלאים. סקר דעת הקהל בארצות-הברית, שנתפרסם באחרונה מלמד אותנו ש-53% מהנשאלים קבעו כי הנשיא סאדאת עושה יותר מבגין למען השלום. ורק 11% סבורים כי ראש-הממשלה בגין עשה יותר מהנשיא סא-דאת למען השלום. בימינו גם לידידיה המובהקים של ישראל קשה להבין אותנו ובלתי-אפשרי לסייע לנו. ר-בקשר לכך ברצוני לצטט מדברי חברי-הכנסת שובל מ-27 בחודש יולי אשתקד "לפני חודשיים ומחצה נערך דיון על יחסי ארצות-הברית-ישראל. איוו אימה הטלתם על הציבור" — פנה חברי-הכנסת שובל אל המערך — "ש-ממשלת הליכוד תעזר את היחסים עם ארצות-הברית, שהעולם היהודי יפנה לנו עורף; היום מותר לנו להת-ברך" — הוא אמר — "שכלל האזהרות שלכם לא היה על מה לסמוך. להיפך, נדמה לי שנפתח עידן חדש במערכת היחסים שלנו עם ארצות-הברית ועם העולם היהודי. חברי-הכנסת שובל, לצערי הרב — באמת לצע-רי הרב — לאזהרות שלנו היה גם היה על מה לסמוך, והערכותינו השחורות מתממשות בקצב מדיאג.

אדוני היושבת-ראש, מה גרם לכל הכשלונות האלה? מה הביא לכך, שתכנית השלום של מר בגין, שלפני שלושה חודשים זכתה לשבחים מכל עבר — כך לפחות תיאר אותה ראש הממשלה לפנינו —

רנני מילוא (הליכוד):

גם של חברי כנסת מן המערך.

חיים בר-לב (המערך):

— לפתח סר חגינה ואיש אינו מתייחס אליה, שוב כדברי ראש הממשלה עצמו? הסברו של מר בגין לכך פשוט: הנשיא סאדאת אינו מקבל את תכניתנו ולכן שינו האמריקנים את דעתם. מה שהיה מקובל עליהם בחודש דצמבר, אינו מקובל עליהם היום. פשוט מאוד — שינו את דעתם. חברי הכנסת, האם זאת הא-מת? האם זאת כל האמת? — לא ולא. האם אצלנו לא התרחש דבר מאז חודש דצמבר? האם הממשלה לא עשתה שום דבר, שזיעזע את המערכת העדינה וקצרה-

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (דיון) (בר-לב, גרוסמן, אלוני, וירשובסקי, הלל, שובל) —

הוא דבר חשוב, אבל עוד יותר חשוב הוא להגיד דברים כאשר הם חמורים ויסודיים ויכולים להכריע אותנו במסע לעבר השלום ולקיום בטוח. לכן אני חושב שהיום צריך להשמיע את הדברים שבהם אנחנו, על כל פנים, אני, אינני שלם עם המדיניות של הממשלה או עם הביצוע של המדיניות. כי כפי שאסביר, אני חושב שהוויכוח נסב היום לא על מדיניות אלא על דברים שוליים שבשוליים שאפשר היה להסיר אותם, ואז היינו אולי רואים פה בסוף הדיון הרבה מאוד ידיים מורמות, כמעט מכל חלקי הבית.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שלראש הממשלה יש היום הרע משני העולמות.

שלמה הלל (המערך):

מצד אחד ד"ש ומצד שני הליכוד.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

מצד אחד יש לפעמים שמנהיג חייב להגיע להסדר לא נוח ואז הוא בא אל עמו ואומר: זה מה שהשגתי, ואין לכם מנוס אלא לקבל את זה כי אחרת אינני יכול. ויש סיטואציה שהוא לא יכול להגיע להסדר ואז הוא בא אל עמו והעם אומר: אנחנו אחריו כאיש אחד. הסיטואציה הנכבדת היא שאין לנו הסדר עם האמריקנים, ואין לנו היום סיכוי גדול להמשיך המשא ומתן עם המצרים ובבית אין לנו אחדות.

ולמן שובל (הליכוד):

אבל יש לנו שותף כמו ד"ש וזאת נחמה גדולה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

יש דברים שד"ש שותפה להם בשמחה ובגאווה בתכינית הממשלה. ואני מצטער על כך שהפגיעה בקונסנסוס נעשתה דווקא על-ידי עמדה על דברים שאפשר היה לנו-תר עליהם, ואז ד"ש היתה מצטרפת בשמחה לכל המהלכים.

אני רוצה לומר שאם אנחנו מדברים היום על דבר שהוא בסופו של דבר טאקטי, שלא תהינה התנהלויות בעת המשא ומתן, ואת השאלה הקארדינאלית, אם תהייה נה התנהלויות או לא תהייה, ובאיו צורה, איננו מעוררים עכשיו אלא רק אומרים: בזמן המשא ומתן הזה לא תהיה התנהלות, בין שזו התנהלות סרק או התנהלות אחי-רת, הרי זה דבר טאקטי שאפשר היה להסכים עליו ללא קושי. אבל גם לזה לא מוכנים להסכים. אני רוצה לשאול דבר אחר. אינני יודע מאין צץ הצורך בפירוש המתודש של 242. חברים כבר דיברו על כך לפני, חברים מכל חלקי הבית. אני חושב שאפשר היה היום להתקדם במשא ומתן או להיאבק לביצוע תכנית השלום של הממשלה, בלי שהיה חלק המעיב הזה של פירוש דווקני ומצומצם של 242. איש עוד לא הצליח להסביר מדוע צריך היה "לשלוף" פירוש חדש ולאחר מכן פירושים לפירושים. אני חושב שבימים קשים אלה, כאשר אנו במאבק עם ארצות-הברית שהיא בסופו של דבר הידידה האנחה לנו, אסור לנו לפגוע באותו מומנטום שהתגאנו בו כל כך בבית הזה לפני מספר חודשים. כאשר אנו עומדים היום על הדברים השוליים האלה ומכניסים למשא ומתן אלמנטים מוזיקים, אינני יודע איר נוכל לצלוד כך לעבר השלום. אני מאמין באמונה שלמה שראש הממשלה רוצה בשי-לום. אולי יותר מכל אורח אחר ובוודאי כמו כל אורח אחר. אני מאמין גם כאשר ראש הממשלה אומר שאנו

המערך. מניעיו של המערך הם צרכי הבטחון של ישראל; מניעיה של הממשלה הם גם, אולי בעיקר, מניעים רגשיים למיניהם.

ודאי יימצא מי שיאמר לי כי החלת 242 על הגדה המערבית פירושה חזרה לגבולות ה-4 ביוני 1967. מי שיאמר זאת מתעלם מן העובדות. נשיא ארצות-הברית אמר לראש הממשלה בפגישה האחרונה שלושה דברים חיוביים הנוגעים לפתרון ביהודה ושומרון. הוא אמר: (א) שארצות-הברית אינה גורסת כינון מדינה פלשתינאית עצמאית; (ב) שארצות-הברית אינה תובעת נסיגת ישראל מכל שטח הגדה המערבית לגבולות 1967; (ג) שצה"ל יישאר בגדה לא רק במשך חמש השנים של הסדר-ביניים אלא גם לאחר מכן, מבלי לתחום את גבול התקופה. שלושה דברים אלה, חברי הכנסת, למיטב הכרתי משמך שים פתרון סביר וטוב לבעיית הבטחון שלנו בגבול המזרחי. את הוויכוח עם ארצות-הברית ועם מצרים, חיבר הכנסת, יש למקד בנושאים החיוניים לבטחוננו, והם שניים: האחד, התביעה המצרית והאמריקנית לנסיגה לגבול הבין-לאומי בסיני, שהיא, אגב, דבר שנודב לסא-דאת על-ידי ראש הממשלה, אך דבר המסכן את בטחוננו. יש להבהיר שהשאלה איננה חוסר נכונות להווי ישר-בים, אלא השאלה היא חיוניותם הבטחונית של השטחים הללו. והנושא השני שבו יש למקד את המאבק הישראלי הוא התביעה למשאל-עם בתוך חמש שנים בי-יהודה ושומרון. גם אם בפני ערביי השטחים יועמדו ש-לוש אלטרנטיבות שאינן כוללות הקמת מדינה פלש-תינאית עצמאית, טומן המשאל הזה בחובו את סכנת המדינה הפלשתינאית, בדיוק כפי שתכנית האוטונומיה טומנת בחובה אותה הסכנה. אלה הם שני נושאים מרי-כויים, גברתי היושבת-ראש, שבהם אנו חלוקים עם אר-צות-הברית ועם מצרים, אך אלה אינם נושאים ערטי-לאיים מיסטיים אלא הם נושאים מוחשיים וקונקרטיים ביותר. אני מאמין כי אם נתמקד אך ורק בהם, יש לנו סיכוי לשכנע את ארצות-הברית — ודאי, את נשיא מצרים — אולי, אני מקווה שכן. אך גם אם לא נצליח ואם גם כך נגיע למבוי סתום, נדע כי אנו מצדנו ועשינו הכול ולא בנו האשם.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וירשובסקי, ואחריו — לחבר-הכנסת אליאב.

שלמה אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

גברתי היושבת-ראש, האם הממשלה כבר התפטרה? איננו רואים פה אף שר במשך כל הבורק.

היו"ר ח. גרוסמן:

כפי שידוע לך, חברת-הכנסת אלוני, אני אינני מ-ייצגת את הממשלה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני בא לנסות לבקש שההבחנות בין ממשלה לבין אופוזיציה, בין אופר-זיציה ואופוזיציה יהיו פחות חדות בנושאים כגון אלה. יש רגעים שבהם צריך לעמוד ביחד, ואני הייתי מקווה שברגע הזה ובדיון הזה הבית יתאחד, אבל יש רגעים שזה אי אפשר. לצערי הרב, ממה ששמענו אודות המדיניות בחל-קה של הממשלה, קשה לי להשלים עם כמה דברים, וק-שה למען הקונסנסוס לעכל אותם ולהגיד הן. קונסנסוס

שים זאת בגלל אולת היד המדינית, הכלכלית והחברתית של הממשלה.

התכנית הנקראת משום מה "תכנית השלום" של ראש הממשלה פשטה את הרגל. מה שנקרא "המהפך הכלכלי" הפך לבלבול שגם איש ממיילדיו אינו מוצא בו את ידיו ורגליו. ראש הממשלה חוזר מפגישותיו עם נשיא ארצות-הברית כשידיו על ראשו. כל הדיבורים היפים הקודמים על "כימיה" התגלו כמליצות ריקות ושדופות, אשר מבעד לקרעיהן מתגלה שוב המלך בכל מערומיו. העוורון והניי-חוק מהמציאות הביאו את הממשלה הזאת ל"מיבצע לי-טאני", שנעשה בחפזה ובלא לחשוב מה הן המטרות ומה הם היעדים שרצו להשיג, וכולו עמד בסימן של "מן היד אל הפה".

מר בגין אוהב לתבל את דבריו במלים ופסוקים מן השפה הלאטינית. ובכן, בשפה זו יש מטבע לשון הנקרא "מאנוס מורטוס" ואשר תרגומו בעברית: "יד מתה". מורטו זה משמעותו היא כי שום עשב לא יצמח ושוב דבר טוב לא יצא, אם האיש או המוסד בעל היד המתה יניח אותה על משהו. מדיניות הממשלה הזאת איננה מדיניות של יד פתוחה או ראש פתוח, היא לא מדיניות של יד חרוצים, היא מדיניות של יד מתה. בכל מה שיד זאת נוגעת, היא מייבשת ומכווצת ומוציאה ממנו את לשד החיים שבו. הבה נראה מה עשתה היד הזאת לנושא הקי-מי שלנו, לנושא השלום. במיוחד, כמובן, בהיענות לצעדו הגדול, הדראמטי וההיסטורי של סאדאת, שגם היום אנו חייבים לחזור ולשנן כי כזה היה צעדו. בשבועות הראשונים לאחר ביקור סאדאת היתה לראש הממשלה יד חפ-שית בעם ובכנסת כאשר לא היתה לו מעדור. גם אני וחברי היינו בין הרבים שנתנו לו אשראי פתוח אך מוגבל. אמרנו לו: אדרבה, לך והבא שלום על ישראל. מובטחני כי כל תכנית שלום וכל טיוטה להסכם שלום מלא או חלקי, הכרוכים כמובן בפשרות מרחיקות לכת, אשר מר בנין היה מביא לכנסת הזאת ולעם הזה, היו מקבלים רוב מכריע. אולם, מה קרה? איך הגענו עד הלום? איך הח-מצנו את השעה הגדולה ואת ההזדמנות הגדולה? כמובן גם למצרים היה חלק בהחלף הזר של ההתמצה — הן לסאדאת שהיה חסר סבלנות והן לעתונות הממלכתית המצרית שלא שמה ידה על פיה ופתחה בנאצות. אך מה עשינו אנו, אנו "האיחזים ביד" של שטחי סיני, שגם ראש הממשלה הכיר בבעלות המצרים עליהם? ליד המוש-מת של סאדאת גניינו ביד קדימה ובסכנינו הבלדוורים וכפות המחפרים של אריאל שרון והיאחזויות ה"דמה" שלו בסיני. תוך כדי ראשית משא-ומתן עדין וגורלי זה הקיימוני במחירי את גולם ההתנחלויות הפרובוקאטיבי-יות, גולם בלי שם מפורש ובעל רגלי טיט, שהלך והרס כל חלקה טובה בין גדולי ידידינו בעולם בכלל ובארצות-הברית בעיקר. לפני כמה שבועות, בהיותי בארצות-הברית, שוחחתי עם רבים מידידינו, ביניהם סנאטורים, אנשי קונגרס וראשי אירגונים יהודיים גדולים. אנשים אלה אינם אישים אלמונים ואני אינני איש אלמוני. שמות כולם שמורים אתי. בנושא ההתנחלויות האלה, בכלל זה כמובן מעשה גכעות שילה דומי, שמעתי מהם משפט אחד חוזר ונשנה: is Israel meshuge? לא היה איש אחד שיכול היה להכיר, להסביר או להצדיק את מה שעי-שינו ואת מה שעוללנו לעצמנו. הוא הדין בקשר לפירוש השרירותי של ראש הממשלה הוציא מתחת ידו להחלטה 242. את הפאטנט המקורי הזה לא בלע איש. כולם ראו

עוסקים בשאלת קיום ולא בשאלת מדיניות. אכן כך הדבר. אנו מדברים על בעיות קיומנו פה במדינת ישראל ובבע-יות קיומו של עם ישראל. ודווקא משום כך היה צריך ללכת לדברים היסודיים ולא להיאחז בדברים הטפלים של התנחלות זמנית, של פרשנות ל-242 וכדומה. צריך היה ללכת קדימה תוך מאבק על הדברים העיקריים.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, העם הזה, עד כמה שאני מכיר אותו, מוכן למחיר כבד, גם בזמן מל-חמה וגם למען השלום. אני חושב שהעם הזה הראה זאת במשך כל התקופה, עד כמה הוא מוכן לקבל גזירות כא-שר הוא מבין אותן, כאשר הוא יודע שבלעדיהן אי אפשר לחזור לעבר אותה עצמאות כלכלית, חברתית ורוחנית שאנו שואפים לה בארץ הזאת.

דב שילנסקי (הליכוד):

גם לגזירות המובילות לאסון?

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

חבר-הכנסת שילנסקי, אני חושב שאם אנו נעמוד היום על אותן הנקודות שאני ציינתי — וישנן נקודות שאני בהחלט מסכים אתך כי הן מוליכות לאסון — אני אלך יחד אתך בראש חוצות ואתנגד למדינה פלשתינאית ולחזרה לגבולות 1967. אבל דווקא משום שאני מוכן להיהרג על הדברים האלה, אינני מוכן להתמודד עם הד-ברים השוליים והקטנים הפוגעים במאמציו להגיע לה-ליכה לקראת שלום אמת. רק כאשר תוכנו פנימה יהיה כל אחד מבני העם הזה משוכנע שאנו נותנים את המאכסי-מום בכיוון השלום, נוכל להיאבק על הדברים הממשיים. אני מסכים אתך שישנן גזירות שצריך להתנגד להן, אבל יחד עם זאת ישנן גם גזירות שצריך לעכל אותן כדי לא לעמוד בפני מצב חמור יותר. אם יחסינו עם ארצות-הברית הגיעו בשלב זה למצב הנוכחי, מי ידע מה יהיה מחר. לי אין כל כוונה לעמוד בצורה עיקשת על אותם דברים שאני אינני יכול להסביר אותם אפילו לעצמי, ועל אחת כמה וכמה שלא אוכל להסביר אותם לעולם. אני זוכר שראש הממשלה אמר שאחד הדברים הראשונים שהוא רוצה לעשות, הרי זה להקים משרד הסברה ולצאת בפעולה הסברתית גדולה בעולם ובארצות-הברית. נכון, הסברה היא דבר חשוב אבל חייבת להיות צל ובבואה של מעשים. אם המעשים לא יהיו ראויים ומשכנעים — לא תעזור שום הסברה, לא כלפי חלק גדול מהאוכלוסיה כאן, לא כלפי יהדות ארצות-הברית, לא הקונגרס ולא הבית הלבן. שום הסברה לא תעזור.

אני חושב שעל הכנסת לצאת מכאן בקריאה להתלכד על אותו מינימום שאפשר לקיים אותו במשותף, ולא להיר-אבק על דברים שלדעת רבים אינם נחוצים והם מונעים את ההתקדמות לעבר השלום.

הי"ח. ח. גרוסמן:

רשות הידיבר לחבר-הכנסת אריה אליאב, ואחריו — לחבר-הכנסת יוסף רום.

אריה אליאב (מתנה שלי):

כבוד היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, היום נדבר על קוצר ידה של הממשלה הזאת ועל אפס ידם של האוח-זים בהגה ספינת חיינו וקיומנו. אנו דורשים כי ראש הממשלה יתפטר וכי העם ילך לבחירות חדשות. אנו דור-

הערבי הפלשתינאי בגדה וברצועה וכי הם ותושבי ירדן יחליטו על צורת הקשר המדיני ביניהם בעתיד, וזאת בתנאי מוקדם כי תימצא ביניהם בהגנה מתונה אשר תסכים להפסקת הטרור, להכרה בישראל ולחיים תוך שלום מלא וכולל לצדה. רק הכרזה כזאת, שאיננה דורשת כלל התורה של מטר מרובע אחד באופן חד-צדדי והמאפשרת הכללת תנאים בטחוניים ישראלים חמורים מאוד וביצוע מבוקר באופן קפדני ולאורך תקופת זמן לא קצרה, רק הכרזה כזאת תאפשר לנו לצאת מהמבוך הסתום אשר נקלענו אליו. אסור לנו לשלוח יד בנפשנו ובנפש השלום המיוחל. השלום הוא בהישג ידו של עמנו, אך את הפריצה הזאת בדרך לשלום אין לאל ידו של ראש הממשלה לבצע, ועליו להתפטר.

היח"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לחברת הכנסת יוסף רום, ואחריו — לחברת הכנסת חיים קופמן.

יוסף רום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל וממשלת ישראל עומדות בימים אלה בהתקפה רבתי מתוכננת ומכוונת, שמטרתה לנתק את ישראל מדעת הקהל האוהדת בארצות-הברית, מתמיכת הקהילה היהודית בעולם, בפרט זו שבארצות-הברית, לזרוע פילוג ומחלוקת בתוככי ישראל ולפגוע בתמיכה שזוכה לה בישראל בתוגי הקונגרס, הסנאט וממשל ארצות-הברית. מתקפה רבתי זו מיועדת להביא את ישראל לקבלת התכתובת המדיני של נשיא מצרים כדי לקיים במזרח התיכון שלום בתנאי מצרים — Pax Egyptiana. לצערנו, החליטה ממשלת ארצות-הברית לבחור בדרך הקלה של קבלת תנאי מצרים ואימוץ עמדות קרובות לעמדות נשיא מצרים ולחרוג מן מעמד של מתווך בלתי משוחרר הנותן שירותיו הטובים לצדדים ששניהם נתנו בו אמון מלא. פליטת הפה של דובר מחלקת המדינה בווישינגטון, שעמדת ארצות-הברית קרובה יותר לעמדות הערבים, אף שתוקנה אחר-כך, מהווה אזהרה חמורה לכל אלה המאמינים שניתן להגיע לפתרון מקובל על הרוב הגדול של הציבור הישראלי על בסיס של פתרון מקובל על ממשל ארצות-הברית בעת הזאת.

גברתי היושבת-ראש וחברי הכנסת, האם לא נוכל לשכנע את ממשלת ארצות-הברית, שיש להפעיל במזרח התיכון, ולגבי ישראל בפרט, אותם כללי הבטחון בהסדרים בין-לאומיים המקובלים לגבי כל המדינות בעולם? כי הרי מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית כבטחונות בתעלת סואץ? נאמה? היא דורשת עשרים ושתים שנות נוכחות צבאית אמריקאית, וזאת להחלטה בלעדית לגבי זכות התפישה מחדש של אזור התעלה וזאת בנוסף לעוד תנאים. אמר לי אחד מבכירי מנהלי המשאומתן האמריקאי: מדוע לא תדרשו זכות דומה לגבי השטחים שהתפנו כאן? האם איננו רואים את ההבדל הגדול בין המחיר שתדרש ארצות-הברית לשלם בתפישת אזור תעלת סואץ פאנאמה ובין המחיר שתאלץ ישראל חס וחלילה לשלם כדי לתפוש מחדש אותם שטחים שתפנה לפי דרישת ארצות-הברית? המותר לנו להפקיר את בטחון ישראל ולסכן את קיומנו העם בציון?

ממשלת ישראל הגישה למצרים תכנית שלום בפגישה באיסמעיליה, תכנית שלום שבה — למען השלום וב-עקבות ביקורו של נשיא מצרים ודברו לעם בישראל —

בו איזה תעלול בוסר ופעלול ליגאליסטי וקרתני. לא פלא כי בגלל שני הנשואים הללו, ההתנחלויות החדשות והפירוש הבגניני 242, חזר ראש הממשלה מארצות-הברית בידיים ריקות.

כך או כך אנו מגיעים שוב ללב הסיכסוך, לבעיה הערבית הפלשתינאית ובהקשרה הישיר לדרום לבנון. מי כמוני וכחברי יודעים להעריך את גודל הפשע האנושי והמדיני שביצעו הטרוריסטים אנשי ה"פתח" הרוצחים ושולחיהם בצמרת אש"ף בכביש חיפה-תל-אביב. מי כמוני — כי אנחנו ניסינו מתוך סיכון אישי, חברתי ופוליטי להיפגש עם אנשים בתוכם שהיו מוכנים לדבר אתנו על חלוקת נחלת האבות המשותפת לשני עמינו ולשתי תנועותינו הלאומיות היהודית-הציונית והערבית-פלשתינאית ולכריתת שלום מלא עם ישראל. אנחנו יודעים עתה כי יש אנשים כאלה בתוכם.

מנחם סבדור (הליכוד):

הם נתנו תשובה בשבת בישראל מול עיר המכוננות.

אריה אליאב (מחנה שלי):

לא שמעתי מי דיבר ומה אמר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

חבל שמיותרת לתת תשובה. בכך איבדת הרבה מהזכויות הצודקות.

אריה אליאב (מחנה שלי):

לא שמעתי את השאלה ואני מקווה שתברתי-הכנסת שולמית אלוני ענתה.

אחד מאנשים אלה שילים בחיינו בעד פגישותיו ואחרים מסתתרים או שותקים ואנו חייבים, ממש חייבים, לשאול את עצמנו אם עשינו כיהודים וכישראלים הכול כדי לה-שוף, לעודד ולחזק אנשים כאלה במאבקהם מול רוב קי-צוני ושואף דמים. תשובתי גם היום היא: לא, לא עשינו הכול, לא עשינו די. לפגוע ביהודים הפלשתינאים גושאי הקטל, בקניהם ובשולחיהם? — בוודאי ובוודאי. אך איך? האם ב"הוביצרים" נקטול יהודים? הן אחרי הרצת המ-חזע בשבת הדמים חייבים היינו להגיד לעצמנו ולעולם, וגם לעולם הערבי, כי אין נקמה לדם ילד קטן וכי נק-מתנו הגדולה היא עלי-די אימוץ כוחנו פי שבעים ושבעה לחזק תהליך השלום בינינו ובין המצרים ולא לתת לאש"ף להשיג מטרתו שהיתה, בנוסף לרצח אנשים, נשים וטף חפים מפשע, לחבל בתהליך השלום ולחסלו. ובו בזמן היינו יכולים להזהיר את אש"ף כי אם לא יחדל מטרור נכה בקניי מכה מאד ביד ברזל. אם בהכרזה כזאת היה בא ראש הממשלה לווישינגטון לאחר הפשע של אנשי הפת"ח היתה ידו על העליונה, הן מדינית והן פסיכולו-גית, וללא ספק לא היה הדבר מתפרש כחולשה אלא להי-פך, היו רואים אותנו ככובשי יצר נקמה וכמסוגלים לל-כוד עיר כאחת. במקום זה, ולאחר לבנון, אנחנו גוראים כפרא-אדם של העולם שידו ככול ויד כול בו וגם את בעיית הטרור האשפ"י לא פתרנו.

עוד לא מאוחר גם היום לנסות ולהבקיע לעצמנו דרך חדשה למען שלומנו וחינו. עלינו להכריז הכרזה כוונת כללית האומרת כי תמורת שלום מלא וכולל, ולא פחות ממנו, אנו מוכנים להתיר את השטחים המוחזקים כשהם מפורזים, למעט תיקונים קלים ומוסכמים. כן עלינו להכריז כי אנו מסכימים למתן זכות הגדרה עצמית לבני העם

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, חייבים אנו לומר לעם בישראל שהמאבק הוא על דרישת מדי-נות ערב, ומצרים בראשן, לנסיגה מלאה לגבולות 1967. המאבק הוא נגד מגמת ארצות-הברית למדיניות של הג-שמת תכנית ברוקינגס כהמשך לתכנית רוג'רס. ואלה המתקפים את תכנית הממשלה לשלום נותנים יד ביד-עין, או גרוע יותר, בשגגה, למדיניות המסכנת את קיום ישראל גם לפי דעת האופוזיציה הראשית. איך הפכה תכנית, שהותקפה עליידי האופוזיציה הראשית כתכנית שוויתרה יותר מדי, לתכנית קשוחה הפוגעת בשלום? חייבים אנו לדעת שאנו עומדים בפני מתקפה רבתי המ-נוהלת באמצעי התקשורת בעולם והמכוונת לכרסם בא-מינות הממשלה ובתודעת ישראל כמדינה השואפת לש-לום. נערך מסע של כירסום במעמד ישראל, בקשריה עם יהדות העולם, ובפרט בקשריה עם יהדות ארצות-הברית. נשיא מצרים השכיל להציג את עמדותיו הקשוחות, וא-פילו את התכתיב שהוא מציג לישראל ולעולם, כחתימה לשלום. ממשלת ישראל חייבת לפעול ולהיאבק כדי ש-תובן חתירתנו לשלום אמת ולא "שלום בימינו" שיו-לך לחורבן. עלינו לדרוש מארצות-הברית לתמוך במשא-ומתן אמיתי, ללא תנאים מוקדמים. עלינו לעורר את דעת הקהל בעולם נגד התכתיב של סאדאת שאינו מוכן לנ-הל משא-ומתן מדיני אלא אם יתקבלו מראש דרישותיו העיקריות כאולטימאטום. זו הבעיה העיקרית, ועל כך ע-לינו להיאבק.

ביקורת נחוצה בממשל דמוקראטי, אבל ביקורת הר-סנית יכולה לשרת את האופוזיציה טווח קצר ועם זאת לפגוע באינטרסים החיוניים של המדינה. לצערנו, ה-תפקיד שממלאת האופוזיציה הראשית עתה, ההתקפות על ראש הממשלה, משרתים את אויבי ישראל ואת אלה המנהלים את מסע התעמולה נגד ישראל. זו הבעיה ה-עיקרית שעלינו להתריע בפניה כאן בכנסת. הנני פונה לאופוזיציה, לבקר את הממשלה אבל לא לשחק לעיני אויבי ישראל ולתת נשק בידם.

בעוד שבועות מספר נחוג את חג החירות. דור המדבר, כשנתקל בקשיים, התנגע גם הוא אל סיר הכ-שר. אבל עברנו מאבקים, וכפי שהיה בהיסטוריה, על אפם ועל חמתם של אויבינו מבחוץ ועל המליגים מב-נים. גיאבך, נתגבר ונצליח, ועם ישראל לעולם יחיה.

ד"ר ח. גרוסמן :

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת חיים דרוק-מן, ואחריו — לחבר-הכנסת פלאטו-שרון.

חיים דרוקמן (חזית תחית לאומית) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רצוני לברך את ראש הממשלה על עמידתו מול הלחץ האמריקאי ועל שלא נכנע לו. ראש הממשלה עצמו ביטא זאת מקודם בהוד-עתו, באמרו : "בשביל אמריקה זוהי שאלה של מדיניות ובשבילנו זו שאלה של חיים". אכן זאת שאלת חיים בעבורנו, ובשאלות חיים אנו חייבים לעמוד על נפשנו ולא נוכל לקבל שלום תכתיבים, גם תכתיבים אמריקאיים. אסור לנו לכוון את חיי עמנו במדינתנו הריבונית בהת-אם לאינטרסים של עמים אחרים אלא בהתאם לאמת ה-נצחית שלנו, אשר סופה בוודאי לנצח. גברתי היושבת ראש, ממשלת ישראל הציעה בומנה תכנית שלום עם ויתורים מאוד מרחיקי לכת, תכנית שאמריקה הסכימה לה. ומה קרה? התברר שגם תכנית מרחיקת לכת זאת

הסכימה ישראל לקחת סיכונים גדולים כדי לנסות, גם בתנאים קשים לישראל, לאפשר פתיחת פרק חדש של שלום במזרח-התיכון. תכנית השלום כללה איוון בין לקי-חת סיכונים מאוד גיסא ושמירה על נושאי מפתח החיוניים לישראל מאידך גיסא. תכנית השלום כללת את זכותה של ישראל וחובתה להתיישב באזורים הנמצאים בשליטת יש-ראל. חשוב שנאמר לעם בישראל, שאלה המתנגדים להת-יישובות ישראליות ביהודה ושומרון, מתנגדים לכך בגלל רצונם לשמור על אזור זה כ"יודו-יריין" כדי שיוכלו לה-פוך אותו — אם לא עתה או בעתיד — למדינה פלשתי-נאית. לפיכך ההתיישבות, ההתנחלות — נכון, אומר כאן את המלה שהפכה עליידי מסע תעמולה מכוון למלת-גנאי — היא הדרך היחידה ובת-הקיימא להילחם ולהי-אבק נגד וזקמת מדינה פלשתינאית כצעד להשגת ישראל. תכנית השלום היא מקשה אחת, ולכן זכונו ישראל, בד-בבד עם הוויתורים והסיכונים שנלקחו בחשבון עליידי ממשלת ישראל בתכנית השלום, גם לבצע את ההתנחלות. שכתבתי את קיום ישראל, מי שמעוניין בשלום, חייב לחמוך גם בתכנית ההתנחלות, ומי שמתנגד להתנחלות תומך בצעם בתכנית מצרים וארצות ערב להביא את יש-ראל לגבולות 1967 וכך להכין הבסיס להקמת מדינה פלשתינאית.

יש בתוכנו המטיפים להפסקת ההתיישבות כאילו בכך נבטית את השלום. דבר והיפוכו. עלינו להזהיר מפני אש-ליות של נביאי שלום שקר, נביאי שלום שקר שבשנות השלושים הטיפו בלשון דומה לאסונות מינכן ולשואה ל-עולם.

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :
זה היה אן, כשעשיתם התיישבות.

מנחם הכהן (המערך) :
איפה ההתיישבות שעשיתם? על התנחלות אנחנו יודעים, אבל איפה ההתיישבות?

יוסף רוט (הליכוד) :
אתה יודע היטב היכן היא קיימת ולא צריך להזכיר לך זאת. קיימות עשרות נקודות התיישבות ועשרות נקו-דות שבהן אנשים רבים שגם אתה מכיר אותם.

שולמית אלונג (תנועה לזכויות האזרח) :
איפה? איפה?

יוסף רוט (הליכוד) :
איפה? ביהודה ושומרון, בבקעת הירדן ובפיתחת רפיח.

שולמית אלונג (תנועה לזכויות האזרח) :
זו התנחלות בכוח הנשק.

יוסף רוט (הליכוד) :
במפרץ שלמה ובכל המקומות האלה. חברת-הכנסת אלונג, את יודעת יפה מאוד היכן נמצאת ההתנחלות.

מנחם הכהן (המערך) :
על מפרץ שלמה אתה כבר ויתרת. אל תזכיר את זה.

יוסף רוט (הליכוד) :
לא ויתרת על מפרץ שלמה ולא ויתרנו על שום התנחלות, וראש הממשלה אמר כאן שלא נוותר על המקומות האלה.

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (דיון) (דרוקמן, הכהן, גולומב, גרוסמן, הדר, אלוני, פלאטשרון) —

ריבוננו של עולם פצני והצילני מיד בני נכר אשר פיהם דיבר שווא וימינם ימין שקר. אבל מה שמפליא אותי, חברי-הכנסת פרס, שאתה מדבר על רוב הרוצה לוותר על יהודה ושומרון. בשם איזה רוב אתה מדבר? אותו רוב שהצביע נגדכם? דע לך, שבגלל נכונותכם לפשרה טריטוריאלית ביהודה ושומרון ומדיניות הספר הלבן שלכם נגד התנחלות ביהודה ושומרון הצביע העם נגדכם.

מנחם הכהן (המערך):

מי לא נתן להתנחל? הממשלה הקודמת או הממשלה הזאת? מי סוגר את הישובים, הממשלה הקודמת או הממשלה הזאת? היכן קדש ברנע?

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
למה לא מתנחלים?

הי"ר ח. גרוסמן:

חברי-הכנסת הכהן, אני מבקשת להגן על הנואם.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):

נשאלה שאלה — דורשים תשובה.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

גברתי הישבת-ראש, השעה עתה היא בוודאי שעה קשה לישראל. אולם אל לנו להיבהל. היו שעות קשות יותר לעם ישראל וגברנו עליהן. על כן אל יפול רוחנו. נעמוד איתנים נגד כל הלחצים מבחוץ ונגד רפיון הרוח מבפנים ונעשה את המוטל עלינו בבניין ארצנו ויישובה ובקידום מדינתנו.

אסיים בדברים שנכתבו לפני למעלה ממאתיים שנה מפ"י הגאון רבי אליהו מוולנא על ידי תלמידו רבי הלל משקלוב בספר "קול התור" ונאמרו על ימינו אלה ומצ"ו: זה: "לדעת מראש כי בתהליך הגאולה מכל צרה יוצאת ישועה והישועה באה דווקא מתוך צרה, על פי הכי טוב: ועת צרה היא ליעקב ממנה ייושע... לדעת מראש כי ארץ-ישראל נקנית ביסורים, אבל בזה היא נקנית ממש. תהליך הגאולה בא בהפרעות ומכשולים... אך מעז יצא מתוך ופועל ידינו יצא ה'. ולכן חלילה לנו לסגת אחור במשהו אם יהיה חס ושלום איזה קושי —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

כמה מלחמות אתה עוד צריך לשם כך?

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

— איזה מכשלה בדרך עבודתנו ולהיות בטוחים כי דווקא ממנה יעקב ייושע ומן המיצר נגיע למרחביה".

הי"ר ח. גרוסמן:

תודה רבה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת פלאטשרון, ואחריו — לחברי-הכנסת יוסף תמיר.

שמואל פלאטשרון (פיתוח ושלום):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, יש להצטרף מאוד שכאשר ראש-הממשלה, מר מנחם בגין, נמצא בשליחות לאומית גורלית, מפלגות גדולות בישראל מנצלות זאת כדי לתת נגדו ונגד הממשלה. צר לי שמפלגה שקיבלה בקושי די קולות לאמנאט אחד מעוז לבקש התפטרותו של ראש הממשלה. צר לי שבשעה שארצות-הברית מאיימת להפנות עורף לישראל, מסרב המערך להצטרף לי-

לא נתקבלה עליידי הצד השני. כתוצאה מכך חזרה בה אמריקה מתמיכתה וקיבלה את עמדותיו של הנשיא סאדאט. זאת האמת, ונחנו מה, כי תלינו עלינו? מי יכול לבוא ולטעון שישראל היתה צריכה לעשות יותר למען השלום מאשר עשתה? האם שלום פירושו "התקפלות" מוחלטת? מה עשתה מצרים למען השלום, הנחוץ לה כפי שהוא נחוץ לנו? על מה היא ויתרה? האם יכול מי-שהו לתבוע מאתנו כי כתמורה לעובדה שהנשיא סאדאט זיכה אותנו בביקורו והואיל בטובו להכיר בנו, נתאבד, חלילה? התביעות המצריות, שהאמריקאים תומכים בהן, משמעותן בשבילנו היא התאבדות, חלילה. איננו יכולים לקבלן בשום פנים ואופן.

גברתי הישבת-ראש, בקשר עם השלום מרבים לדבר על בעיות הבטחון שלנו ומחפשים הצעות כיצד להבטיח את בטחוננו. אין ספק שעניין הבטחון חייב לקבוע בנידון. ישנן מערכות מדיניות ערב, שבהן חיים כ-120 מיליון ערבים בשטח שהוא גדול באלפי אחוזים מ-שטחה של מדינת ישראל. זכותנו האלמנטרית לעמוד על גבולות בטחון, ואין שום ערבויות שיוכלו לבוא במקום גבולות בטחון ממשיים. ובמזרח, הכוונה לכל הדעות לירדן. אולם ייאמר ברורות: מעבר לבעיית גבולות בטחון קיימת זכותנו הבלתי מעורערת לארץ הזאת כולה, זכות היסטורית של כ-3,000 שנה שהוכרה מחדש בהכרה בין-לאומית. זאת ארצנו שלנו ואין לאף מדינה אחרת זכות כלשהי לתבוע מאתנו לוותר על חלקים ממנה. גברתי הישבת-ראש, זכותנו על הארץ מחייבת אותנו. היא מחייבת אותנו ליישב אותה כולה, היא מחייבת אותנו להתנחל בה בכל חלקיה. זאת חובתנו הלאומית, זאת חובתנו היהודית, ואין לנו כל זכות לפרוק מעלינו חובה זאת לעמנו ולארצנו. מעל במה זו אני דוחה מכול וכול את הטענה שהתנחלות איננה חוקית. אין חוקי ממנה. "יירשם אותה וישבתם בה" — זה חוק הנצח המ"קיים אותנו מאז ועד הנה, ומי שבא ומפריע להתנחלות עושה לא רק מעשה בלתי חוקי כי אם גם מעשה בלתי מוסרי, ומי שמסתמך על איזה חוק שהוא, הרי זה מחוקי סדום. כמו כן אני דוחה בכל לשון של דחייה את הטענה שהתנחלות מהווה מכשול לשלום. טענה זאת איננה אמת. ההתנחלות רק מקדמת את השלום האמיתי. גברתי הישבת-ראש, כשם שאיש לא יאמר שהעלייה מהווה מכשול לשלום, ואם יבוא מישור ויציע לנו שלום בתנאי שנפסיק את העלייה, אפילו זמנית או חלקית, נדחה ב"וודאי הצעה זאת בשתי ידיים, כי בלי עלייה אין שלום — כך בלי התנחלות אין שלום. בלי ארץ-ישראל אין שלום, בלי יהודה ושומרון אין שלום, ומי שמדבר על שלום בלי יהודה ושומרון אומר מלה ריקה ואיננו מדבר על שלום אמת. הכאיב לי מאוד לשמוע דווקא מפ"י חברי-הכנסת פרס על נכונותו לוותר על יהודה ושומרון.

(חברי-הכנסת מנחם הכהן קורא קריאת ביניים.)

משום שאני מוקיר ומעריך אותך, אני מרגיש צורך להגיב על דבריו. תבעת להתחשב בלוגיקה הבין-לאומית. אני חייב לומר לך שלא מפיה אנו חיים. לפי לוגיקה זאת כבר מזמן לא היינו קיימים. עמי העולם עמדו על דמינו בשעה שהושמדו מיליונים של יהודים. עד היום, כאשר אתה שומע לא אחת ואתה לוגיקה מעוותת, מתפרצת ממעמקי לב תפילתו של דוד מלך ישראל ונעים ומירותיו:

לאחרונה, לאחר ניתוק המשא-ומתן בירושלים והמאורעות שפקדו אותנו לאחר מכן. יש בוודעה זו משום עידוד רב לסיכויים של הידברות עם מצרים והשגת הסכם שלום. כמו כן, לדעתי, חייבת הכנסת לקדם בברכה ומתוך סיפוק את התכנית ששר הבטחון יצא למצרים, ייפגש עם שר הבטחון המצרי, גמאסי, כדי לשוחח עמו ולהביא לקידום המשא-ומתן והתנופה שנפסקה באמצע. בדברים הללו יש משום סימנים מעודדים ויש לראות בכך אקט שמוכיח שהרצון לשלום באזורנו אכן קיים ונמשך.

אני סבור שההתקפות המוחצות של נציגי האופוזיציה על ראש זממשלה והממשלה כולה לגבי תכנית השלום של הממשלה לא לקחו בחשבון גורם אחר בעל משמעות, ונדמה לי, חברי הכנסת, שלא נתנו דעתם עליו כלל. כוונתי לתמורה המשמעת מהעמדות האמריקאיות בעידן שאנחנו חיים בו, תמורה שנסביותה אינן קשורות תמיד באמריקנים עצמם אלא מושפעות מהתפתחויות בין-לאומיות גלובליות שארצות הברית מהווה להן ציר מרכזי. משום כך נוצר מעגל קסמים מוזר ביותר, שארצות הברית מייצגת את מצרים בשעה שאין לה למעשה ההצדקה לעשות כן, בשעה שמצרים מייצגת את אש"פ ולא קיבלה מאנדאט מאש"פ ובשעה שמצרים מייצגת את ברית בשם ירדן בשעה שירדן עומדת מן הצד או צופה מעל הגדר וחוזר חלילה. הדבר הזה מתייבנו לשקול מה קורה היום בוושינגטון. לעניות דעתי חלה התפתחות בעלת משמעות רבה בשנה-שנתיים האחרונות. שני מגיעים מכיבים היום את מדיניותה של אמריקה יותר מאשר כל גורם אחר, והם משפיעים גם עלינו. המגיע הראשון הוא התלות המירבית של ארצות-הברית באנגריה המיוז-באת מחוץ-לארץ, בעיקר מארצות המפרץ. הפרסי וב-ראשן סעודיה המפיקה את כמות הנפט הגדולה ביותר הנשלחת לארצות הברית. סעודיה היא כיום הספק הראשי של ארצות-הברית ובה תלויים למעשה כוחה, חוסנה, אונה ותעשייתה של ארצות הברית הגדולה. ארצות הברית רית מייבאת היום למעלה מ-50% מהנפט שלה, ולא צריך להיות חכם גדול כדי להבין מה משמעות הדברים הללו.

המגיע השני, שהסעודים ממלאים לגביו תפקיד מכריע ובעל משמעות החורגת מתחום היחסים הבילאטראליים של ארצות הברית וסעודיה, היא העובדה שסעודיה משקיעה בארצות הברית מיליארדים של דולרים, אלה הן פטרודולרים שהם מקבלים תמורת הנפט שלהם. השקעה זו של פטרודולרים במשק ובכלכלה של ארצות הברית משפיעה על אמריקה לנקוט עמדות שהן בלתי מסורות: לגבי היחס האמריקני למדינתנו. היום "התבשרנו" בחדשות של הבי.בי.סי., שבניגוד לדעת כל שותפי אופק היתה זו סעודיה שהכריעה שהדולר אכן ישמש גם להבטח המטבע הבין-לאומי של הסחר בנפט. עוד סוכריה שהסעודים נתנו למשק ולעולם הכספים האמריקאי של ה-דולר. כך עומדת סעודיה ביחסיה עם ארצות-הברית.

מכאן, רבותי חברי הכנסת, אין זה הוגן להתקייף את ממשלת ישראל ולהאשימה בכל המחדלים האפשריים, בין אם זה מוצדק ובין אם לא מוצדק, מבלי לראות שארצות-הברית משנה או סוטה מהעמדה הקבועה שלה כלפי ממשלת ישראל. על ארצות-הברית עובר עכשיו מעין מהפך של מחשבה גלובלית, פוליטית, צבאית ובין-לאומית. אנחנו, בעוונותינו הרבים, מדינת ישראל

ממשלת שלום לאומית. זו שערוריה, כאשר נציג אש"פ בכנסת מנצל את ההודמנות הזאת כדי לבקש הקמת מדינה פלשתינאית טרוריסטית לצד מדינת ישראל. אני בטוח שאילו היה קיים אצלנו מוסד הרפרנדום —

מנחם הכהן (המערך):
איזה מוסד?

שמואל פלאטו-שרון (פיתוח ושלום):
מוסד הרפרנדום.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מוסד סגור.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה חושב שזה הדבר היחיד שהוא לא יודע?

שמואל פלאטו-שרון (פיתוח ושלום):
— היינו נוכחים לדעת שמדיניותה של הממשלה זוכה לתמיכה של רוב גדול בציבור.

מורי ורבותי, אנו יותר מדי תלויים באמריקה מבחינה כלכלית ובטחונות. אסור לנו להרשות למצב הזה להמשיך ולהתקיים. לכן עלינו לנקוט בצעדים אלו: א. לפתוח במסע הסברה אדיר בכל רחבי העולם. עלינו וזכרוננו הבטיח ראש הממשלה בומנו להקים משרד הסברה ראוי לשמו. זה לדעתי צעד הכרחי. עלינו להסביר אחת-ל-אחת שאירגון הטרור אש"פ אינו כתובת להקמת מדינה פלשתינאית, כי אילו היה באמת עם פלשתינאי ספציפי, הוא לא היה בוחר באש"פ שייצג אותו, הוא היה מוצא מדינה במסגרת ירדן שבה הוא מהווה רוב מכריע. עד שיקום משרד אני מציע להציג בעולם את אוטובוס הדמים של כביש התוף בצירוף תמונותיהם של ילדים נשים וזאבים רחמים הפים מפשע שנרצחו בדם קר על ידי הכנופיות ה-עראפאטיות. ב. אני מציע שנכריז על משטר חירום כלכלי שמטרתו תהיה לזרז את עצמאותה הכלכלית והבטחונות של מדינת ישראל. לשם כך עלינו לעשות רביזיה טוטאלית בתקציב לשנים הבאות. אני מציע לגייס את כל יהודי העולם למען מילווה חירום בסך זהה לעזרתה הבטחונת השנתית של אמריקה כלומר 20 מיליארדי לירות. ג. מעל לכל אני מציע שיעשה מאמץ עליון כדי לחתור למשא-ומתן ישיר מחודש שיעמוד כנגד הלחצים של מעצמות העל.

אני מציע לראש הממשלה, אשר הסכים בנובמבר אשתקד לבואו של הנשיא סאדאת ולהופעתו בכנסת, לטעון לזכותו ולרצונו לבוא לקהיר ולהופיע בפאראלאמנט המצרי כדי להסביר את עמדתה של מדינת ישראל. זהו הרגע הנכון לבקשה לגטימית זו.

חירי'ח. גרוסמן:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת תמיר, ואחריו — לחבר-הכנסת חריש.

יוסף תמיר (הליכוד):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודם לכול אני חושב שהכנסת תעשה נכונה ונכוחה אם תקבל בברכה את הודעת שר החוץ המצרי שהתפרסמה אמש בדבר גמא גמה המסתמנת במצרים להמשיך במשא ומתן לשלום עם ישראל. וזאת, לאחר כל האירועים שהיינו עדים להם

חי וזהו העימות עם הממשל, עם דעת הקהל, עם הקונגס ורשם חלקים גדולים של היהדות האמריקאית. בעבר דעת הקהל האמריקאית, הקונגס והיהודים סיעו במאבק עם הממשל. הפעם זהו פאטנט שכולו תוצרת ממשלה הליכוד, בראשות מר מנחם בגין. איבדנו את דעת הקהל. מדיניות הממשלה והמחדלים של הממשלה הם אשר גרמו לכך שאיננו עומדים רק בוויכוח עם הממשל אלא שאיבדנו את דעת הקהל בעולם, את דעת הקהל האמריקאית, את דעת הקהל האירופאית, האוהדת, הידידותית לישראל. די היה לשבת עם סנאטורים יידי ישראל מובי הקים, עם אנשי קונגס אחרים, די היה להסתובב בפרוודורים של הקונגס הציוני בקרב יהודים ציונים מ"א ארצות-הברית, מאמריקה הלאטינית ומאירופה כדי לשמוע באיזו מידה מדיניות הממשלה אינה מקובלת עליהם.

שמעתי את דברי קודמי, חבר-הכנסת יוסף תמיר, על השפעת הנפט והפטרודולרים ואני מסכים עם הנבחר הזה. אבל, איבד דעת הקהל לא גובע מכך. איבד דעת הקהל גובע מדברים שיצאו מכאן, מהממשלה הישראלית. הנוכחית, העמדה לגבי יהודה ושומרון ובעיקר ה"פארסה של הפרשנות סביב ההחלטה של מועצת הבטחון 242, שהיא המוקד בתוך הפעילות הזאת שהביאה את דעת הקהל נגדנו. ראש הממשלה הגדיר את תכנית אלון באחד הדיונים הקודמים כפארסה ילדותית.

חיים קורפו (הליכוד):
אתה יודע שפשרה טריטוריאלית מנוגדת במהות ל-242. ב-242 כתוב שלא יהיה כיבוש קרקע במלחמה. פשרה טריטוריאלית פירושה שחצי הקרקע נמצאת בידנו.

מיכאל חריש (המערך):
אני מדבר על מה שקורה בדעת הקהל העולמית וזה הנשק שיש לך מול עמדת ממשלות, בגלל בעיית הנפט ובעיית הפטרודולרים של המדינות מפיקות הנפט.

והנה היתה החלטה 242 שכל הפירושים לגביה היו פירוש אחד, גם של אלה שקיבלו אותה, גם של ממשלת ישראל, גם של חבר-הכנסת בגין אשר פרש ב-1970 מהממשלה בגלל העובדה שפירש את 242 כחלה על כל הגזרות. מה קורה עכשיו? עמדה גאה של מדינת ישראל מחייבת לומד מצד ראש-הממשלה מנחם בגין: "אנחנו לא מקבלים את 242", בזה היתה הגינות. בזה היתה כנות. אך גם הוא הבין שלו היינו אומרים "לא 242", הדבר היה נהשב לטעות מדינית. מה הוא בא ואמר? ניסה להתחכם. ומה התוצאה? בדעת הקהל, נוסף להבנה שמדיניותנו שוללת את 242, יש גם עירעור של אמינות ישראל של ממשלת ישראל, והשפלת כבודה של מדינת ישראל. מה קורה עם תכנית השלום? לעצמנו, לפחות, צריך לומר בכנות: היא הוצגה תוך אמירה שאנחנו מקבלים את 242, כאשר כולם הבינו ש-242 חלה על כל הגזרות. כן בגין הטעה את הנשיא קארטר. מר בגין הטעה את הנשיא סאדאת. מר בגין אפילו הטעה את חברת-הכנסת חייקה גרוסמן שיצאה לשדה התעופה לוד, לקבל את פני ראש הממשלה, עד כדי כך הטעתה לגבי הפירוש של 242. כן הדבר לגבי חבר-הכנסת יוסי שריד.

חייקה ח. גרוסמן:
אל תנצל העובדה שאני אינני יכולה להתגונן.

הקטנה, נתונה בצבת בין "הקולוסוסים" האלה, ארצות הברית מצד אחד וברית-המועצות מצד שני. הערבים ממלאים מפקד מכריע במשחק הזה והם, כאויבנו, משיפיעים השפעות בלתי רצויות על וושינגטון. זו האמת לא-מיתה. כמוכן, אפשר לטעון לגבי מהלכים אלה או אחרים, ואני רוצה לומר שאיש מחברי הבית, עד כמה שאנחנו מכירים האחד את השני, לא יאשים אותי במחשבה קיצונית ושרופה לגבי פעולה זו או אחרת לגבי השטחים וההתנחלויות. אבל לבוא בטענות לראש הממשלה באשר להתפתחויות שהיו בווישינגטון בחודשים האחרונים רק משום שהתיישבנו כפי שהתיישבנו, בצורה בלתי מסודרת, בשנים-שלושה מאזנים או כמה שנעשה בסביבות ימית, זו האשמה או הטחת האשמה מופרות, בלתי-מוססת ובלתי מתחשבת במציאות כפי שהיא.

מאיר תלמי (המערך):
מדיניות הממשלה אינה מתחשבת במצב שקיים בארצות הברית.

יוסף תמיר (הליכוד):
חבר-הכנסת תלמי, אתה דיברת כבר?

מאיר תלמי (המערך):
כן.

יוסף תמיר (הליכוד):
אמרת ודאי מה שאמרת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה עוזר לו, אתה לא מפריע לו.

יוסף תמיר (הליכוד):
אני מודה על העזרה. התלות האמריקאית באה לידי ביטוי במפגש שהיה לפני יומיים-שלושה במוסאיון יש-ראל כאשר ביקרו שלושים רבי-עסקים מארצות-הברית ש"באו מטעם השבועון "טיים". יש מסורת בשבועון שאחת לשנה הוא עורך סיורים מפני אלה. היו לנו כמה שיחות אתם. התברר ללא צל של ספק שארצות הברית היום נתונה בנסיגה מבחינת העצמה הבינלאומית שהיתה לה עד השנים האחרונות, למעשה עד משבר הנפט ב-1973. למה אני אומר את הדברים האלה, חברי הכנסת? כי יש לגזור מהמצב של ארצות הברית גזירה שווה לגבי התייחסותה למדינת ישראל והמדיניות שמתנהלת. זה מחייב אותנו להיערכות מיוחדת, גברתי היושבת-ראש, לאור ההתפתחויות המיוחדות הפוקדות את וושינגטון, את המינהל שלה, את ארצות הברית בכללותה, שעדיין לא הסתגלה למצב החדש. ההשלכות ההדדיות האלה צריכות במידה רבה להיות נר לרגלי הכנסת כאשר היא באה לדון ב"נושא שכזה, דיון מדיני ב-1978".

חייקה ח. גרוסמן:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת חריש, ואחריו — לחבר-הכנסת סוף-אלדין אלזובי.

מיכאל חריש (המערך):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין חידוש ב"עימות עם הממשל האמריקאי, גם אין זה גורא שמגיעים לעימות עם הממשל האמריקאי. היו ויכוחים בעבר. אני מניח שלאור הבדלי ההשקפות והאינטרסים יהיו מדי פעם ויכוחים בעתיד. אבל יש דבר חדש ומסוכן בעימות הנוכחי

נשק לערבים. לראשונה בתולדות ארצות-הברית מתחילה אספקת נשק מאסיבית למדינות העימות שעל-ידינו. אני חרד שאתם מערערים את הבסיס לאבטחת אספקת הנשק והסיוע הכלכלי החיוניים למדינת ישראל ובכך אתם מנחלים מדיניות המסכנת את בטחונה של מדינת ישראל.

היו"ר ח. גרוסמן :

חבר-הכנסת סיף אלדין אלזועבי — איננו. חבר הכנסת פסח גרופר — איננו. חבר-הכנסת בנימין הלוי — איננו. חברת-הכנסת שולמית אלון — איננה. חבר-הכנסת אמל נסראלדין — איננו. חבר-הכנסת עמוס הדר (הורביץ) — בבקשה.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני זמן ביקר כאן סאדאת. לי טרם ברורה כוונתו, אם אכן הוא רוצה שלום אמת או שמא היה זה תרגיל של הטעיה וסחיטה. מכל מקום, הממשלה עשתה בזמנה פעולה נאה כשהיא אימצה את רצון ביקורו ללא דיחוי וסאדאת ביקר בארץ והציג את תביעותיו.

אינני מציע שניטול על עצמנו או על אחריותנו את כשלונו הממשל ומתן ואת הקשיים במערכת יחסינו עם האמריקנים. עם זאת אני רוצה לומר שהממשלה, בדברים מספר, עשתה מעשים שלא ייעשו אם אכן היא היתה רגישה למתרחש סביבנו. לא עולה על דעתי שבעת משא ומתן — יכולים להיות ספקנים ככל שנהיה למידת הרצינות שבו — נתייחס בקלות דעת ונעשה באותו זמן הצגות ראווה שיש בהן משום סיכון המשא ומתן. אני מתכוון להתנחלויות הראווה שנעשו בסיני ובגדה — בשילה. בשעת משא ומתן רגיש כזה יש לנהוג במשנה זהירות כדי לא לעורר חשש בצד השני. הממשלה נהגה בנושא הזה בקלות דעת. אינני מתייחס לצורה הטכנית של תיפקודה של הממשלה כששר אחד אינו יודע מה עושה שר שני. שר אחד מורה למתיישבים להתיישב ואילו שר שני שולח "שני גימלים" לעכב את המתיישבים. אינני מתייחס לקאריקטורה בתפקוד השרים והממשלה כממשלה. אני מתייחס בצורך בזהירות בעת ניהול משא ומתן ולא לעשות משהו שעלול להתפרש כפרובוקציה.

רבותי, אנחנו נמצאים בעיצומו של משא ומתן. אם אכן חבר-הכנסת דרוקמן ואחרים מאנשי הליכוד חרדים להבטיח את זכותנו בהתנחלות, זו לא תיעשה בהתנחלות חפוזו בגיוס שילה והתנחלויות על ידי מגדלי המים. היא תיעשה כתוצאה מחתימה על הסכם שלום. אם הסכם השלום יאמר שזכותנו להתנחל בגדה — נתנחל. אם כן — צאה מהסכם השלום ייאמר שלא נוכל להתנחל — לא נתנחל. התנחלות חפוזו כזאת לא תיגזר תק"ד וועובדות שיקנו לנו את הזכות. זו טעות. מי שסבור שכתוצאה מקביעת עובדה ערב או בעת משא ומתן יקבעו את תוצאות המשא ומתן — זו טעות. המשא ומתן עצמו הוא שיקבע את זכותנו.

אני רוצה להתייחס גם לתכנית השלום, זו שהוצגה בזמני. המערך היסס אם לבקר אותה בזמנו כאשר נדמה היה כאילו היא מקובלת על הצד השני ולא היינו רוצים להיות שותפים בהכשלתה. לא רצינו להיות שותפים במה שעלול להתפרש כהשגחה. עם זאת אני רוצה להעיר ש לא מתקבלת על דעתי לדרוש ביצוע האוטונומיה שמו" פיעה בהצעת הממשלה. האוטונומיה הזאת, שבעקבותיה יבואו חיים דמוקרטיים עצמאיים של תושבי הגדה, בהכ"י

מיכאל חריש (המערך) :

עובדה היא שכולם חוטעו. כאשר אמרו שמקבלים את 242, איש לא העלה על דעתו שמקבלים את 242 בפירוש שאינו מתקבל על הדעת.

יותר מזה, מר בגין אהב לשחק בכנסת הקידמת במש"ח של מספרים, איזה רוב אמיתי יש בכנסת לגושא כזה או אחר. היה זה בזמן שהמערך היה בשלטון והוא היה באופוזיציה. הייתי רוצה שיעשה עכשיו את החשבון איזה רוב יש לפרשנות של 242. הוא ימצא שיש רק פרשנות אחת שיש לה רוב מכריע בכל הסיעות וזו הפרשנות של 242 חלה על כל הגזרות.

חיים קורפו (הליכוד) :

איך זה מתיישב עם תכנית אלון ?

מיכאל חריש (המערך) :

תכנית אלון מתיישבת עם 242. זאת אומר אחר-כך.

חיים קורפו (הליכוד) :

ישיבה בבקעת הירדן ועל גב ההר מתיישבת עם ת"י קונים קלים ?

מיכאל חריש (המערך) :

אני רוצה לעבור לפארכה נוספת.

(חבר-הכנסת חיים קורפו קורא קריאת ביניים.)

היו"ר ח. גרוסמן :

חבר-הכנסת קורפו, אין פה שיחה על-יד כוס תה.

מיכאל חריש (המערך) :

יש פארכה שעירערה את מעמדנו בקונגרס, ב"דעת הקהל הידידותית והיהודית והיא פארכת ההתנחלות. השליטה : לדבר על התנחלויות ולא להתנחל. התוצאה : חזית עולמית של ידידים ואויבים נגד ישראל בעניין ההתנחלויות, כאשר כמעט ואין התיישבות מאז שהממשלה הנוכחית עלתה לשלטון. זה ההישג הנוסף.

דבר שלישי שאני מוכרח לומר כאן : מדיניות הממשלה מחמיצה הזדמנויות אמיתיות למשא ומתן לשלום. לא רק אנחנו אומרים זאת, זה נאמר על-ידי אחד השרים הבכירים בממשלה, שר-הבטחון עזר ויצמן, בראיונות שהוא נתן בסוף השבוע. הוא אמר בין היתר : אפשר היה לעשות יותר מאשר ישראל עשתה, אלה דברים חד-משמעיים חמורים ביותר כאשר מדובר על אפשרות להשיג שלום. אלה לא דברים שהאופוזיציה אומרת, אלה דברים שנאמרים על-ידי שר בכיר שנמצא במשא ומתן. במקרה, תוך מפגש עם נשיא ארצות-הברית, תוך מפגש עם נשיא מצרים. התא אומר, אפשר היה לעשות יותר. ועל כך חייבים תשובה לעם ולציבור.

גברתי היושבת-ראש, מחדלנו — פרשנותנו ל-242, פארכת ההתיישבות ואי-עשיית הדברים הנכונים — מביאים לידי כך שלא רק שאיננו משיגים את רצוננו בעניין ההסדר והמשא ומתן אלא אנחנו מסכנים אי-טריסטים לאומיים חיוניים שבעבר הובטחו בהצלחה. וכאן ההבדל הגדול, אתם עירערתם את התמיכה הציבורית לגבולות שותפים שונים מאלה של 1967. אתם עירערתם את התמיכה הציבורית במאבק נגד אש"פ וחזקתם את מעמדו. אתם עירערתם את הבסיס של ההתנגדות לאספקת

רח תביא למדינה עצמאית. מי שמשלה את עצמו שאר טונומיה מצד אחד וצבא שלנו שישלוט לאורך ימים מצד שני יגצוהו מצב, אינו יודע מה הוא דובר. הרעיון להקנות אזרחות ישראלית לערביי הגדה שירצו בכך ואת הזכות להצביע לכנסת יכול לעוות את כל המבנה שלנו. אינני רואה מה הסיבה, במצבנו הנוכחי, להקנות זכויות הצבעה לערביי הגדה.

עם זאת אני רוצה לומר שעם כל הביקורת שלי על הממשלה, אני מציע להיזהר מלראות את מקור כל הרע רק בפעולות הממשלה. עדיין יש לנו ויכוח עם הערבים ועם האמריקאים ובל נטעה: הערבים לא חזרו בהם מכוונתם שנחזור לגבולות 1967 והאמריקאים מאמצים היום את רעיונם של הערבים. הוויכוח האמיתי נטוש עדיין הן עם הערבים והן עם האמריקאים.

בזמנו אימצו המערך והממשלה הקודמת את הנוסחה של אפשרות חלוקתה הטריטוריאלית של הגדה בתנאי שיובטחו גבולות בטחון למדינת ישראל. נוסחה זו היתה נכונה לגבי סיני, לגבי הגדה ולגבי רמת הגולן. נוסחה זו יפה גם היום. אם מישו גורס שעלינו להניח את דעת האחרים כדי שימשיכו לנהל אתנו משא-ומתן ושכתוצאה מכך נהיה נכונים לחזור לגבולות הקודמים של 1967, אני מציע שנהדוף זאת, על דעת כל הכנסת, על הסף. בל תשתבש אצל מישו תפיסתו וראייתו את עמדתנו, שב-עקבות הוויכוח על המלכים טאקטיים של הממשלה עלולה להתפרש כאילו אנחנו נבוכים ועלולים להסכים גם לגבי סגירה לגבולות 1967. רבותי חברי הכנסת, בזמנו, בממשלה הקודמת, מתוך אותה תפיסה של שטחי הגנה בסיני, בי-גדה וברמת-הגולן, וכדי להמחיש ולבסס תפיסה זו הוקמו ישובים אזרחיים. הם הוקמו שם כדי להמחיש שאכן כוונתנו לראות בשטחים אלה שטחים קבוצים שבידינו, וש-תפקידם להבטיח את בטחוננו ועתידנו. בוויכוח המתנהל כיום מדובר, או שהמשמעות עלולה להיות פינוי אותם ישובים. אבל פינוי אותם ישובים הוא שימחיש גם את נסיגתנו מתפיסתנו שלנו של גבולות בטחון. אני בא להזהיר לבל נשלה את עצמנו שדיבורי השלום הנוכחיים יכולים לאפשר לנו נסיגה לגבולות 1967. הדיבורים על פינוי הישובים עלולים לערער את מוראל העם ובוודאי את מוראל המתיישבים באותם מקומות.

מה שנותר עכשיו זה לקרוא לממשלה להיות יותר ריאלי, פחות הכרוזת תיאטראליות, פחות הצטלמויות ב-מסיבות עיתונאים, לחוש יותר את הלך הרוחות בעולם, להיות יותר נכונים לוותר בדברים שאינם פוגעים בבטיחותנו גם אם הם פוגעים באמונתם של אנשים מסויימים. יש אנשים שהאמינו, שנים רבות, בארץ ישראל השלמה. ספק אם ניתן להשיג את זה. צריך לבדוק מה ניתן להשיג, בנסיבות הקיימות, כדי לשמור ולהבטיח את בטחון מדינת-ישראל. עם כל רצוני לראות את הגדה כולה ב-שליטתנו, אני נכון — אם יתקבל הדבר על דעת הצד השני — לפשרה טריטוריאלית, כאשר הירדן משמש קו הגנה בטחוני וישובי בקעת הירדן הם בסיס איתן לקו הזה. אני מציע לממשלה לפקוח עיניה ולהתאים את מהלכיה לנסיבות הקיימות.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גדעון האוזנר, ואחריו — לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר.

בנימין הלוי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
גברתי היושבת-ראש, אולי אפשר להקדים שני חברי כנסת. לא היינו באולם כאשר ניתנה לנו רשות הדיבור.

פסח גרופר (הליכוד):
אין זה באשמתנו.

היו"ר ח. גרוסמן:

חבר כנסת אחד אחרי השני לא היו באולם. אברר את העניין על-פי התקנון. אפעל רק על-פי התקנון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
התקנון מאפשר לך.

היו"ר ח. גרוסמן:

אפעל רק על-פי התקנון. מה שיחול על כולם, יחול עליך.

פסח גרופר (הליכוד):

שאלנו את מזכיר הכנסת. הוא אמר שזה תלוי ביושב-ראש.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לפי התקנון יש לנו זכות דיבור. הסדר רק משתנה.

היו"ר ח. גרוסמן:

הסדר אינו יכול להיות לפי ההימצאות באולם. הסדר הוא לפי הרשימה שהוגשה לי. אם הסדר יהיה לפי מי שנכנס לאולם, אנה אנו באים?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
ישבתי פה שלוש שעות. היתה רשימה ארוכה. הזכות לדבר היא זכות.

היו"ר ח. גרוסמן:

חבר-הכנסת האוזנר, בבקשה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גם בהנחה שאכן נשיא מצרים הוא אשר שינה את טעמו מאז נובמבר ונשיא ארצות-הברית הוא שנסוג מהסכמתו לתכנית הממשלה מאז דצמבר, עדיין נשארת השאלה המכרעת: מה תהיה דרכה של ישראל במציאות החדשה הזאת? נכון, העובדה שהצד השני, המצרי או המתווך האמריקני, חזרו בהם, בוודאי אינה מחייבת אוטומאטית שגם אנחנו נחזור בנו. אותנו מחייב אינטרס ישראלי עליון, מה הוא בשעה זאת? ישראל דוגלת בשלום ובטחון, לכן קיבלה ממשלת ישראל, בשעתה, את ההחלטה של מועצת הבטחון 242 כי החלטה זו תובעת שלום ומתנה את השלום בהצבת גבולות מוכרים ובטוחים. יתירה מזו, החלטה זו קיבלה אישור בינלאומי וישראל יכולה וצריכה להפוך את ההחלטה 242 למנוף שלה למען מדיניות שלום שיש עמו בטחון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
בתקנון נאמר שכל עוד הישיבה נמשכת, אפשר —

היו"ר ח. גרוסמן:

אפשר להעביר את רשות הדיבור לחבר אחר מאותה סיעה.

לשלוש ובטחון לפי הבנתנו ולפי צרכינו, קוממנו נגדנו את העולם על ידי התכחשות להחלטת זו.

צודק ראש הממשלה כאשר הוא אומר, שישאל נמ"צאת במצב שאין לו את דוגמה הבינ"לאומית, כא"שר שכנינו מסביב שוללים את עצם קיומנו. אבל דווקא מצב זה מחייב שנעשה מאמץ עליון לקדם את יומת הש"לום הישראלי-מצרית מנובמבר 1977. דווקא מצב זה מחייב שלא נעמוד על ניסוחים נוקשים; דווקא מצב זה מחייב שנגלה גמישות מרחיקה לכת ונימנע בתקופת המשא ומתן ממעשים מכשילים. אני מסכים להגדרתו של ראש הממשלה, שהוא רודף שלום — הוא וחבריו — לא פחות ממשהו אחר במדינת ישראל, ושאינו צורך ללמדם הלכות פאטריטיסם. אבל הבעיה היא באיזו דרך נלקוט כדי לתת ביטוי למשאלות אלו. דרכה של ישראל, שבוכותה היו לנו בעבר הישגים רבים, היתה המשך הפעילות המדינית והמעשית, שיש בה ערובה למירב ההבנה הבינ"לאומית וש"מירה על קשר והבנה עם הגדולה שבידידותיה — ארצות הברית. אסור שהאופק המדיני יתבה בינינו ובין ארצות הברית, שמאחריו תיעלם ההבנה ההדדית וגאבד קשר-עין של יעד משותף. לכן אני ממליץ לפני הממשלה לחזור ולעייין בהצהרה מיותרת זו, המגבילה את התהליך שהוחל בהחלטת מועצת הבטחון, שבצלה חסינו כל השנים האלה, שמכוחה יכולנו לעבור משברים בינ"לאומיים, כי קיבלנו אותה וממשלת ישראל קיבלה אותה. הממשלה הנוכחית, כאשר התייצבה כאן, אמרה שהיא מקבלת את עצמה את ההתחייבויות של הממשלות הקודמות. זה גם נכון מבחינת צרכיה הבטחוניים של ישראל, כי כך נוכל להמשיך ביוזמה שהוחל בה ולהגיע לשלום שיש עמו בטחון.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, עליי התקנו, בדיון אישי, אם נעדר נואם מהאולם, הוא מפסיד את רשות הדיבור. לגבי דיון סיעתי באה הקלה, הנואם מפסיד את רשות הדיבור, אך לא הסיעה. מכיוון שאינני יכולה לפנות לסיעות שחילפו את הנואמים, אני אנהג לפנים משורת הדין — אבל ללא תקדים — ורק אלה הנמצאים עשויים באולם יקבלו רשות דיבור. מי שעכשו איננו נוכח באולם, לא יקבל רשות דיבור. אנו ממשיכים בדיון, רשות הדיבור לחבר הכנסת גרוסר, ואחריו — לחבר הכנסת הלוי.

פסח גרוסר (הליכוד) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מי שישב היום במליאת הכנסת ושמע במשך שעות ארוכות את הדוברים, חברי הכנסת מהסיעות השונות, ובעיקר מהאופוזיציה, יכול היה לקבל לכאן נפשי; יכול היה לקבל את הרשם, שהנה הפסדנו את יומת השלום של נשיא מצרים סאדאת. מה קרה לעם הזה? מה קרה פה, בכנסת? האם חשבו דוברי האופוזיציה, כי במהלך אחד ויחיד של נשיא מצרים סאדאת שהואיל לבוא לישראל ויתר מכך לא עשה אלא חובע היום ממדינת ישראל לחזור לגבולות 1967, האם מהלך אחד ויחיד זה יביא את השלום? מה רוצה האופוזיציה? מה אמרו דובריה היום? דברים מוזרים.

לגבי רמת הגולן יש הסכמה, מצד כל סיעות הבית כמעט, שאין לוותר. ירדן גבול טבעי, אין לוותר; בקעת הירדן על המושבים כבשה, אין לוותר; צה"ל ישב על גב ההר, כולם מסכימים כבשה פה אחד, מלבד סיעה קטנה; בפיתחת-רפיח בגבול סיני, אומרים לנו כי אין להפקיר את הישובים, אבל צריך לעשות תיקוני גבול. מה רוצים

שלמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח) :
אותה סיעה מעבירה את רשות הדיבור לאותו חבר.

היו"ר ח. גרוסמן :
זה צריך להיות לקח שצריך להימצא באולם.

שלמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח) :
יש מקרים יוצאים מן הכלל. כאשר יש יום ארוך בכ"ס בדרכ-כלל לא יושבים כל היום באולם. מי שישב כך וכך שעות באולם יוצא לדקה ובאותה דקה — — —

היו"ר ח. גרוסמן :
אני פועלת לפי מה שההגיון שלי אומר אלא לפי התקנון. עוד לא פסקתי. אפסוק עוד מעט.

נרעון האונגר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
תגיעו לרשות דיבור. תנו לדבר.

שלום ובטחון אינם ניתנים לחלוקה לפי גזרות גאוגרפיות שונות. אם כוחה של החלטה 242 יפה לגבי הצפון והדרום, לגבי שלום וגבולות בטוחים עם סוריה ועם מצרים, לא ייתכן שאותו עקרון לא יהיה כוחו יפה לגבי הגבול המזרחי שלנו. אמנם כן, ישנו קונסנזוס לאומי כי לא תקום מדינה פלשתינאית בינינו לבין ירדן, אבל מדוע קיים קונסנזוס כזה? מפני שרוב העם סובר שהקמתה של מדינה פלשתינאית תסכן את בטחונה של ישראל, ולא מפני שאנחנו חושבים שוויתור טריטוריאלי שם הוא פסול מעיקרו. כאשר הממשלה הודיעה, בדיון המדיני הקודם, כי מוצעת תקופה של אוטונומיה כתקופת מעבר בגדה המערבית, ראו בכך רבים וגם אותם חברי אופוזיציה שתמכו בממשלה, כמוני, הכנה לקראת הסדר על בסיס החלטה 242. בהסדר זה ירדן תתירם ככל יכלתה לפתרון הנושא הפלשתינאי וישראל, מצדה, תתירם על ידי פשרה טריטוריאלי. לאחר מכן באה ההתכחשות מצד הממשלה להחלטה 242 לגבי הגדה, התכחשות המוחקת מראש את אפשרות ההסדר הזה ובהכרח משאירה את הנ"ל שא הפלשתינאי ללא פתרון ומוציא נראים לעין. זה היה חידוש במדיניות הישראלית בשבועות האחרונים, אשר בגלל נתחולל ועזו מדיני. כמוכן, צריך היה להימנע, לפחות בתקופת המשאומות, מפעולות שאנחנו יודעים מראש שהן מכבידות על הצד שכנגד. כמוכן, צריך היה למצוא די תבונה להימנע ממעשים אשר, בצדק או שלא בצדק, נראים בעיני בני-שיחנו המצרים כמעשי התגרות. גם אם נסיינות ההתנחלות לא היו מתוך כוונה להתגרות ולהכביד על השלום, די בכך שהצד השני, שאותו אנו צריכים להגיע לידי הסדר, רואה זאת כן. שנים בוצעה התיישבות מעבר לקו הירוק והיה שקט. גם אז אמריקה לא קיבלה זאת, אבל האם שמעתם על סערה מדינית כחוצאה מכך? כעת, כאשר הופיעו ניצנים של יומה מבטיחת שלום, דווקא כעת ולדוורים וטראקטורים ולהקים את המגדלים של התיישבות "דמה"? דווקא כעת צריך היה לאפשר לקבוצה ללכת, כביכול לחפירות, לשילה ועכשיו טוענים באוזנינו שהם רימו את הממשלה? אך ככלות הכול גם דברים אלה אינם מכריעים למרות חשיבותם ועם כל מה שאנו בולדורים והלכדה על עצמנו, ואנחנו מומחים להכביד על עצמנו. הבעיה המרכזית היא הקו המדיני. במקום להפוך את הקונסנזוס הבינ"לאומי שהתבשר מאחורי החלטה 242 לדגל שבצלו נוכל להגיע

ספח גרופר (הליכוד):
גברתי היושבת-ראש, השיטה הזאת שנובעת מחישובים פוליטיים, שנוקטים היום בעיקר אנשי האופוזיציה, אינה ברורה לי. אני זוכר שבכנסת הקודמת, בכל נושאי הבטחון, בלי לחפש תירוצים וסיבות, האופוזיציה תמיד תמכה לכל אורך הקו בממשלה כשהיה מדובר בנושאי חוץ ובטחון של מדינת ישראל.

אבא אבן (המערך):
אף פעם.

ספח גרופר (הליכוד):
תמיד, וגם הצביעה כך.

אבא אבן (המערך):
התנגדתם לכל החלטה שיש בה ויתור ופשרה: הסכם הביניים, הסכם ההפרדה, הפסקת-האש, ז'נבה, הסכמי שביחת-הנשק.

ספח גרופר (הליכוד):
לא יציגו בהיסטריה כמו שיוצאים היום בכל הודמנות בכלי התקשורת בארץ ובעולם, ואומרים שבגלל ממשלה זו לא נוכל להגיע להסדר של שלום. זה לא נכון.

אבא אבן (המערך):
כינסתם עצרות בכיכר מלכי ישראל, הפצתם כרוזים מודפסים על בגידה.

ספח גרופר (הליכוד):
אתה יודע מה היה בכיכר מלכי ישראל אחרי שהצענו את תכנית השלום? 100 אלף איש באו לשמוח שם.

חברי הכנסת, אם רוצים להתלכד, אם רוצים שנוכל להמשיך ביזמת השלום, כל הבית צריך להיות מלוכד בנושא זה, ולא להעמיד אותן בצורה כזאת כמו שזה נעשה היום, כאשר זה מבוסס על חישובים פוליטיים ואחרים, שאם הממשלה לא תצליח יכול לקרות משהו במעמד הפוליטי של המפלגות. ברצוני לומר שזה לא יעזור, הממשלה תהיה כל הקאדנציה שלה. צריך לתמוך בה ביזמת השלום ולא לרפות את ידיה ולא להגיד דברים שאינם נאמרים על-ידי ראש הממשלה. אני בטוח שגם נגיע לשלום, אבל שלום עם כבוד, שלום שבו ישראל לא תוותר על מה שאינה צריכה לוותר.

היו"ר ח. גרוסמן:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת הלוי, ואחריו — לחבר-הכנסת כהנא.

בנימין הלוי (התנועה הדמוקרטית לשניוני):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הבית הזה מאוחד ברצונו להביא את המשא-ומתן לשלום עם הנשיא סאדאת לסיום מוצלח ומהיר ככל האפשר. המשא-ומתן לשלום מתנהל בהתאם להחלטות מועצת הבטחון 242 ו-338, והדבר נקבע בפירוש גם בהצעת העקרונות הישראלית. אין בהצהרה הזאת שום דבר המוציא את יהודה ושומרון או את חבל עזה מתחולת החלטה 242. אדרבה, נאמר בפירוש בהצהרת העקרונות הישראלית כי החלטת מועצת הבטחון 242 על כל עקרונותיה "תשמש בסיס למשא-ומתן בין ישראל וכל המדינות השכנות". האם ירדן אינה "מדינה שכנה"? ההצהרה הישראלית עונה איפוא על כל הדרישות הגליטימיות בקשר להחלטת מועצת הבטחון 242

הדוברים מן הממשלה? לתכנית השלום שהציג ראש הממשלה על דעת הממשלה, הסכימה האופוזיציה פרט להסתייגות אחת: הפתיחה היתה יותר מדי נדיבה; מר בגין לא צריך היה להציע ויתורים כה רבים. זה היה דבר-האופוזיציה. מה קרה מאז? קרה דבר אחד. אותו נשיא מצרים, סאדאת, אינו מוכן לקבל את התכנית הנדיבה של ממשלת ישראל. התכנית שכל הבית חייב אותה, בדרך עליה ושיבת אותה, וכל העולם אמר שהיא תכנית מרחיקה לכת, נשיא מצרים, סאדאת, אינו מוכן לקבלה כיום. מה רוצים דוברי האופוזיציה? מה נדרש עוד מאתנו? לחזור לגבולות 1967? אותה סיסמה האומרת ויתורים בצורה של גבולות ופשרה טריטוריאלית, מלת הקסם הזאת, האם אין זו צביעות? האם לא צריכים היו כל חברי הבית לקום ולומר בצורה גלויה: אנו מסכימים עם תכנית השלום של ממשלת ישראל, אנו כל חברי הבית נעמוד מאחורי תכנית זו? מה הרושם שאותו מבקשים ליצור, שהנה כבר אפסה תקווה לשלום? ובגלל מה? בגלל הסיבה של כביכול התנחלויות בתקופה זו. האם זה נכון? האם הנשיא סאדאת בגלל ההתנחלויות כביכול שאין בפיתחת-רפית או עבודת הכולדוורים הפסק את השיחות? האם זו היתה הסיבה — — —

מנחם הכהן (המערך):
מה זה "כביכול"?

ספח גרופר (הליכוד):
כביכול, מה עשו שם? אני שואל אותך. אתה דיברת על כך. זו היתה הסיבה שהניעה את נשיא מצרים להפסיק את שיחות השלום? חברי הכנסת, צריכים להיות כנים וגלויים. לא זאת היתה הסיבה. הסיבה היתה אחרת: הוא רוצה שנתחזר לגבולות 1967, שנתחזר גם על ירושלים, שנתחזר על הכול. מה הפחד? מה מורד הלב של הכנסת? מה קרה לעם ישראל? אני מסכים, שאין לוותר על ההזדמנות ויש לנסות להגיע לשלום. אבל באיזה מחיר נעשה את השלום?

היו דוברים שהעניו לדבר בעזות מצח על לבנון. מה היינו צריכים לעשות? לא היינו צריכים להיכנס ללבנון ולעשות שם סדר?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
ולתנחל שם.

ספח גרופר (הליכוד):
אנו עוד לא מתחילים בלבנון, גברתי. אם אנחנו מדברים על שלום והסכמים, הרי יש שם רכוש של עם ישראל. יחזיר אותו, אבל במשא-ומתן, לא בכוח.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
גם פה יש קצת רכוש של אחרים. אל תהיה כל-כך זריז בחליפין אלה.

ספח גרופר (הליכוד):
אמרתי שצריך להשיג זאת במשא-ומתן ולא על-ידי כיושים. אם נצליח במשא-ומתן, אדרבה. לא צריך לוותר על ההזדמנות לנהל משא-ומתן. אני סיירתי בלבנון. היית צריכה לראות מה הם עשו שם ביניהם, הרסו את כל דרום לבנון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
תהיה מושיע לנו ולא ללבנונים.

מדוע הכניסו פירוש חדש, צריכה לדעת שלא ממשלת ישראל החלה בוויכוח זה, סלע המחלוקת. היה זה נשיא ארצות-הברית שהעלה את השאלה של הפירוש הזה. דריי-שטה של ארצות-הברית להוסיף מלים מפורשות שאינן כתובות — זה מה שמעלה את המשא-ומתן כרגע על שר-טון, שאני מקווה כי יהיה זמני מאוד. כיוון שארצות-הברית מסכימה להישאר צה"ל ביהודה ושומרון גם מעבר לחמש השנים, אני מציע לדחות את נושא הדיון על הפרשנות ל-242 לחמש שנים נוספות ולגמור את הוויכוח העקר הזה.

באשר להתנחלויות — לכול זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. אפשר להשעות התנחלויות בפועל ללא צורך בשום הכרעות משום שלכל הדעות צו השעה הוא עתה המשך המשא-ומתן הישיר לשלום עם מצרים, ואני מקווה שהוא ישא פרי בקרוב.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קלמן כהנא, ואחריו — לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יורשה לי לומר בתחילת דברי שנדמה לי שלא היתה עדיין ממשלה שזיל-לה כל כך בכבוד הכנסת כמו הממשלה הנוכחית. קרה לפעמים גם בממשלות הקודמות שלא היו נציגי ממשלה באולם, אבל זה היה לפעמים. כעת זה לא קורה לפעמים אלא לעתים קרובות ביותר.

אריה אליאב (מחנה שלי):

וזאת לאחר שהם הבטיחו ונשבחו — — —

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

הם הצהירו והודיעו על כיבוד הכנסת. אולם כנראה תמיד עומדות ההצהרות בניגוד למעשים.

הלל ויידל (הליכוד):

בעניין זה אני מסכים אתך.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אולי תסכים אתי גם בעניינים אחרים. חכה, לכול זמן ועת לכל חפץ, כפי שאמר עכשיו חבר-הכנסת הלוי.

בנימין הלוי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

תחת השמים — זה חשוב.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

ועכשיו לעניין עצמו. הדיון המדיני היום עומד בצל המדיניות של ממשל ארצות-הברית, המציג לפנינו תביעות אשר כלפיהן קיים קונסנסוס לאומי כמעט מוחלט. מדיניות זו תובעת מאתנו הכרה בצורך בבסיסה מלאה מכל השטחים. מדיניות זו תובעת מאתנו הכרה בזכות להגדרה עצמית של ערביי פלשתיין, אשר לא היוו אף פעם אומה בפני עצמה ואשר נוצרו יש מאין רק לפני שנים מספר, לא רק בכדי לגנות את מדינת ישראל אלא בכדי להוות סכנה מתמדת לקיומה. מדיניות זו באה לערער את האהדה הקיימת בחוגי הקונגרס, הנסאט והעם האמריקני כלפי מדינת ישראל. כוונתה אף להקים חץ בין העם היהודי במדינתו והעם היהודי בארץ גלותו הגדולה ביותר. אינני יכול בהקשר זה להתעלם מהמחווה העוין כמעט, שגילה

ללא כל צורך להוסיף למלים "נסיגת צה"ל משטחים שנכבו במלחמת ששת-הימים", המופיעות בנוסח הקיים של החלטת 242, את המלים החדשות "בכל החזיתות" או "on all fronts". בתוספת זאת שום צורך אלא כדי להביך את ראש הממשלה ולאץ אותו להתכחש בפומבי קבל עם ועדה למצע מפלגתו.

מצע ד"ש קובע כידוע בסעיף נכונות לפשרה כי "לעם ישראל זכות היסטורית לארץ-ישראל, ולמרחביה חשיבות בטחונית רבת-ערך". עם זאת, וזה בניגוד למצע הליכוד, "למען השלום ושמירת האופי היהודי-דמוקרטי של מדינת ישראל תהא ישראל נכונה לפשרה טריטוריאלית, תוך הבטחת תנאי בטחון, כחלק בלתי נפרד מהסכם שלום חוזי ומעשי שיביא לגורמאליזציה של החיים באזור... יש להתנגד לנסיגה כלשהי בגזרה המזרחית, שאינה מעוגנת בהסכם שלום מלא... בהסכם השלום יובטחו גבולות בטחון לישראל, כשבמזרח גבול הבטחון הוא הירדן, בצי-רוף שטחים מערבה לו החיגונים השליטה בטחונית בו". ובעניין ההתיישבות הבטחונית נאמר במצע ד"ש: "השני קול הבטחוני יהיה העקרון המנחה בקביעת העדיפויות במיקום ההתיישבות. עדיפות ראשונה תינתן למאמץ ההתיישבותי בגזרה של בקעת הירדן". המצע שלנו בכל אופן שונה כמובן ממצע הליכוד בעניין הפשרה הטריטוריאלית. אבל יש דברים שמאחדים את שותפי הקואליציה. ותינתן גם תיתכן פשרה לא רק טריטוריאלית, תיתכן פשרה פונק-צינאלית שגם ראש האופוזיציה, חבר-הכנסת שמעון פרס, לא התנגד לה בעבר הלא-רחוק. היום הוא אומר שאנחנו צריכים להכריע רק בין פשרה טריטוריאלית ובין מדיניות הממשלה כמות-שהיא. ייתכנו פתרונות נוספים, כמו שלטון משותף, קודמיניום בלעז, של ישראל, ירדן ואולי ערביי ארץ-ישראל על שטחים של יהודה ושומרון וחבל עזה. אבל כל זה לא היום. בניגוד לדעתו של ראש האופוזיציה אני בדעה שלא היום צריך להכריע אלא להיפך, כל ההכרעה הזאת נדחית בלא-הכי לפחות לחמש שנים. לפי תכנית האוטונומיה המינהלית שהוצעה על-ידי הממשלה ואושרה על-ידי הכנסת, וכל תכנית שלום של ישראל, במשך חמש שנים, על כל פנים, שאלת הריבונות נשארת פתוחה. וגם צה"ל יישאר בגדה המערבית, ביהודה ושומרון ובחבל עזה לא רק חמש שנים, אלא כפי ששמענו שוב היום, בהסכמת ארצות-הברית וכנראה גם בהסכמה שאפשר להשיג משותפתנו למשא-ומתן, ממצי-רים, לתקופה נוספת שתיקבע. מה איפוא החפזון להחליט היום להוסיף למלים "נסיגת צה"ל משטחים" את המלים "בכל החזיתות", כפירוש נוסף לנוסח הקיים של מועצת הבטחון? הדבר הזה יכול לקרות ללא מוקדם בעוד חמש שנים, וקרוב לוודאי שבעוד שנים הרבה יותר ארוכות, ואז צריך יהיה להכריע. יתר על כן, כל הדבר הזה נוגע במי-שריו לא למצרים; השאלות בקשר ליהודה ושומרון וחבל עזה אינן שאלות עם מצרים אלא עם ירדן ועם ערביי ארץ-ישראל. וכל עוד ירדן אינה במטרפת למשא-ומתן לשלום איז צורך לדון בפירוטיו בפשרות השונות ולהת-ווכח עליהן. כל הוויכוח הזה על הפירוש הנכון הישראלי או האמריקני או כל פירוש אחר ל-242 הוא מוקדם, מוזק למשא-ומתן לשלום, הוא מה שנקרא באנגלית האמריקנית counter productive, הוא משיג את התוצאה ההפוכה משמתכוונם לה. הוויכוח הזה לא הוכנס על-ידי ממשלת ישראל, כפי שכמה חברי כנסת טענו כאן. אני חושב שגם חברת-הכנסת שולמית אלוני ששאלה בקריאת-ביניים:

הממשל בארצות-הברית כלפינו, כאשר לא היה מוכן להשיח הות קבלת החלטה על-ידי מועצת הבטחון בעניין הלבנון למשך שעות ספורות בכדי לאפשר לראש הממשלה, אורי חו של הנשיא, לשוחח אתו לפחות על נושא זה. היתה זו הכנסת אורחים גרועה ביותר. וכמדינה של מדינת ישראל איננו דבר שאנו יכולים ומורשים לוותר עליו, בעיקר כשי מדובר בדברים הנוגעים לנו עד מאוד ופוגעים בנו לא במעט. ברור הוא שבמצב זה מחויבתנו לעודד את המג- מות הקיימות בממשלה לעמוד איתן מול ההתנכלות לאי- טרסים, החיוניים ביותר של עם ישראל בארצו. אני משבח את אלה שנמנעו מלהגיח הצעת אי-אמון לממשלה ברגע זה ועל רקע של הדיון המדיני המתנהל עתה. כלפי חוץ עלינו לעמוד יחד, ובמשותף לדחות את הנסיון לנצל חיל- לוקי דעות לגיטימיים הקיימים במסגרתנו כדי לפ- גוע בעמדות מקובלות על-ידי רוב רובו של העם. יחד עם זאת, עלינו להתמיד בנסיגות בלתי גלאים למען השי- לום. עלינו לחזק את ידי הממשלה ושאפותיה לשלום ולתבוע ממנה להמשיך במאמצים עילאיים להשגת השי- לום — כלי המחוזק ברכה לישראל ועל-ידי גם לעולם כולו. גם היעדר ההכרה במאמצינו ובטוהר כוונותינו לה- שיג את השלום אינו צריך להסיט אותנו מהדגשת רצוננו בשלום מלא ומחיפוש דרכים עד שנגיע למטרה זו.

אבל הוויכוח היום איננו רק כלפי חוץ. יש לו משמ- עות גם כלפי פנים, וכלפי פנים מוכרחים — עם כל הצער שבדבר — להיאמר דברים אחדים שאסור להתעלם מהם. אני סבור שאנו די חזקים כדי להרשות לעצמנו ביקורת פנימית, ואני מדגיש ביקורת אשר איננה באה לפגוע בעמדות היסוד, איננה באה לפגוע לא בקונסנזוס הלאומי שהוזכר וגם לא בעמדת היסוד שגילה ראש הממשלה, שבה הוא לא נכנע ללחץ בקשר לתביעה להשלים עם ויתור על יהודה ושומרון. נקל לומר כאמירתו של סאדאת, שאפשר תוך ימים ספורים להגיע לשלום, אם ישראל תהיה מוכנה להכיר בעובדות יסוד אלה ואלה. כאן נאמר, לא פחות ולא יותר, אלא שסאדאת איננו מוכן לזוז תווצה כלשהי מעמדותיו המקבולות חיוק על-ידי מדיניות בלתי מאוזנת וחד-צדדית של ארצות-הברית. זאת, בזמן שמי אתנו הוא תובע ויתור במאה אחוז. סאדאת מוכן לדבר אחד, למחווה. וכשם שאנו צריכים לומר לסאדאת שמי דיניות איז מנהלים על-ידי מחוות, מחויבתי לומר זאת גם כלפי פנים. חלקים נכבדים מהממשלה, ואולי אף כולה ברגע מסויים, לא הבינו שאין מדיניות מתנהלת על-ידי מחוות. הממשלה נענתה לויתורים תמורת מחוות, ולא סתם ויתורים אלא משמעויתיים ביותר. אם ויתורים כאלה היו באים בסופו של משא-ומתן, כשהצד שכנגד היה מגלה נכונות לפשרה ולויתורים, היינו גם אנו יכולים להתקרב אליהם. אבל אנו במעמד פתיחת המשא-ומתן כבר הגענו בסיני לקצה גבול הויתורים האפשריים שלנו ומעבר לזה תמירת מחוות אשר דרשו ויתור אבל בוודאי לא ויתור משמעותי כזה. זה היה מעשה אשר גרר אחריו תביעה לויתורים נוספים, וכשאלה לא יכלו לבוא. הוצגה הממשלה וראשה כקשוחים ובלתי מתפשרים. אני מצטער לקבוע שראש הממשלה זנח אחת מעמדותיו בעבר, אשר בה הזהיר מויתורים נמהרים המביאים אחריהם תביעות נוספות שאי-אפשר להיענות להן והמצציגות אותנו על- ידי כך כבלתי מוכנים להתפשר.

אולם לא די בכך. אינני יכול להתעלם מהעובדה שבמצב זה שנקלענו אליו לא הבינה הממשלה כי עליה

פועלות שנקטו בשם הממשלה או על-ידי הממשלה כולה ננקטו ללא תיכנון מספיק וידיעה מראש לאן אנו הולכים. לדוגמה, אני בהחלט בעד התנחלויות אבל לא כל זמן הוא המתאים לביצוע התנחלויות סרק. כאילו הן התי- נחלויות, ששמי אותנו ללעג במדינה ומחוצה לה ולא קיד- מו את עניין התנחלות אלא רק הזיקו למדינתנו. האם ידענו מראש לאן אנהו הולכים בפעולה בלבנון? לא רק היאך ניכנס לשם אלא גם איך נשיג על ידי כניסתנו לשם מה שעלינו להשיג ואיך נצליח לצאת משם? הדברים עושים רושם כאילו הם מאולתרים ולא מתוכננים כדבעי. אינני יכול אלא לקבוע בצער שהממשלה ומפלגות הקוא- ליציה אינן מתפקדות כראוי לא רק בשטח הכלכלי והד- תי אלא אף בשטח המדיני והבטחוני ואף בשטח יחסי אנוש בינו לבין עצמן.

ראיתי לנכון לומר אמיתות אלה דווקא בזמן, שבו אני סבור, שיש לחזק את הממשלה בעמדתה הבסיסית ולתבוע ממנה לעמוד איתן מול הנסיגות הנעשים מחוץ ומבית לערער את עמדותינו.

היחיד ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחברת-הכנסת אמל נסראלדין.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

גברתי הישבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, המשוור נתן אלתרמן נשאל פעם, כמה צריך אדם לכתוב על מנת שידעו שהוא מוכשר? והוא אמר : מספיק שיכתוב יצירה אחת טובה, שהרי עניין זה הוא כמו בדיקת דם, די לקחת טיפה אחת כדי לדעת מה טיב דמו של אדם ואין צורך להקזיז את כל דמו. ממשלה זו, בתקופה שבה היא קיימת, כבר נתנה לנו בסיס תוצאות של בדיקות דם רבות והן העידו שגוה הנה הוה אינו מתאים להבאתה של המדינה הזאת ושל העם הזה. הן העידו, שלא זו בלבד שסוג הדם אינו מתאים אלא שהוא אף מלא בחידקים מוקיים הע-

אולם לא די בכך. אינני יכול להתעלם מהעובדה שבמצב זה שנקלענו אליו לא הבינה הממשלה כי עליה

יעקב זיאק אמיר (המערך):
זה על חשבוננו עכשיו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

ראש הממשלה חזר ואמר היום שאנחנו הודענו שאי-גנו מוכנים להחזיר את יהודה ושומרון. אגב, אינני יודעת מניין באה האשליה, שהיה איוה שהוא שלב, שבו תמכה ארצות-הברית במדיניות שקבעה, שישאל תשלוט על עם זר ועל כן התנגדותה כיום איננה לחץ של מדינה עוינת, כפי שאתה אמרת חברי-הכנסת יוסף רום, כאשר קראת לנו להתאחד כולנו מול האויב המשותף. ארצות-הברית איננה אויב ואני מציעה: היותו לכם בקריאה זו לקונסנסוס לאומי של יישור השורות לקראת אבדן חי-רונו ועצמאותו. וזה מה שאתם קוראים, זה מה שאתם אומרים: לא חשוב מה היא התכנית, לא חשוב לאן היא מובילה, אנחנו צריכים להתייצב וליישר שורות משום שתכניתו של ראש הממשלה אינה מתקבלת על ידי ה-גורמים שאתם אנחנו מנהלים משא-ומתן. היא גם לא תתקבל. אי אפשר לעשות זאת כשם שאי אפשר לומר שיש קונסנסוס נגד הכרה באש"פ ובממצאים מבלי לתת תשובה עם מי כן מוכנים לדבר, למי כן מוכנים להעניק זכויות ומי הוא השותף שלו תהיה החירות ושהוא המייצג את הציבור הפלשטינאי, ואין נפקא מינה אם לא היה לפני איס דורות בבחינת ישות לאומית כזאת או אחרת. הם אינם רוצים את שלטוננו, לפי כל הגדרה הם יחידה אתנית בעלת זכות לביטוי ריבוני משלה ועל כן כל הדברים האלה של קריאה לקונסנסוס לא יועילו.

גם לא יועילו כיבושים נוספים בלבנון או במקום אחר כחגורת בטחון. חגורת הבטחון הטובה ביותר שלנו, היעילה ביותר שלנו, היא חגורת בטחון של שלום. אם יהיה לנו שלום, תהיה לנו חגורת בטחון. לא התרחבות. צריך להיות לנו די אומץ לב ובטחון עצמי — ויש לנו סיבות טובות לבטחון עצמי מפני שיש לנו צה"ל חזק — כדי לקחת אותם סיכונים שמוכנים לקחת לכל מלחמה, גם למען השלום. ומוטב שהארץ שלנו תחיה בשלום והגבולות יהיו קטנים יותר מאשר "רק כד", רק ברוח ההבטחה האלוהית עד הנהר הגדול, על חרבות ועל כי-דונים. ההתנחלות שאתם עושים לאחרונה, ושעליה החלי-טה הממשלה הזאת, איננה התיישבות. היא לא התיישבות לא של טראקטורים, לא של ממשרות, לא של משתלות ולא של יצירה. היא נעשתה בניגוד לרצון האוכלוסייה, בכוח הממשל הצבאי, בכוח הכוח והנשק. זו איננה תורתה של ההתיישבות היצרית והבונה של הציונות כאן בארץ. אין בה צורך והיא לא תביא לנו שלום. לכן צריך לקחת את כל הסיכונים מתוך בטחון עצמי ומתוך חזיון של צה"ל, ללכת לקראת שלום ולדעת שמוטב לוותר ולא לשלוט על עם אחר ולא לחיות כל הזמן באימת המלחמה ובצורך בה-קמת גבולות בטחון נוספים באמצעות צבא תוך התערבות באינטרסים של עמים אחרים.

משה ארנס (הליכוד):

שולמית, את לא מתכוונת באמת לכל הסיכונים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

לא אמרתי "את כל הסיכונים". אני חושבת שאין לנו די בטחון עצמי לא בצבא ולא בעם שלנו או שיש לנו חמדה רבה מדי, אותה חמדה שבאה לידי הביטוי הזה: עוד לא הספיק צה"ל להיכנס ללבנון וכבר התחילו לדרוש

שניים להביא עלינו שואה ועל כן יש או להתחיל ממשלה זו — ולפי הריקנות בישיבה כאן יכול להיות שהיא ת-פסדה כבר במשך היום — — —

יוסף רום (הליכוד):

השרים יושבים בין חברי הכנסת, בקרב העם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

השר האחד שהופיע היום. ואני יושבת פה הרבה שעות.

מכל מקום או שהממשלה תתפטר או שהיא זקוקה לעירוי דם רציני, הואיל ושום ערפל של מלים לא יסכה ולא יכחיד את החידקים הקיימים, שהם כוונותיה הא-מיתיות של הממשלה הזאת. ראש הממשלה ותנועתו ר-צים לספח את יהודה ושומרון תוך התעלמות מוחלטת מקיומה של אוכלוסייה פלשטינאית שם או אוכלוסייה של ערביי ארץ-ישראל.

יוסף רום (הליכוד):

חברת-הכנסת אלוני, למה להתעלם מן העובדות? יש תכנית, את יכולה להתווכח עליה. להגיד שאין תכנית זה לא נכון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

תכנית האוטונומיה מכוח האצלה של הממשל הצ-באי ייתכן שזו תכניתכם, היא מודל של דרום-אפריקה, ומודל של דרום-אפריקה איננו בדיוק החזון הציוני ב-הגשמתו או אולי מודל של מדינה דו-לאומית. מה ש-ראינו עכשיו בלבנון איננו בדיוק החזון שיפתור את הבעיות של מדינת ישראל ושל עם ישראל.

יוסף רום (הליכוד):

את לא יכולה להגיד שאין תכנית. את יכולה להת-ווכח אתה. כרגע אמרת שאין לממשלת ישראל תכנית לגבי יהודה ושומרון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

חברת-הכנסת יוסף רום, שמעת אותי סלקטיבית. אמר-תי שהתכנית לגבי יהודה ושומרון היא סיפוח, ולגבי ערביי יהודה ושומרון התכנית היא להחזיק אותם במצב שמחזיקים את הכבוש בדרום-אפריקה. היינו, לא סמ-כויות אלא מכוח האצלה של הממשל הצבאי. זו תכניתכם ותכנית זו היא מחלה, היא סכנה, היא אסון והיא לא תביא שלום למדינת ישראל.

יוסף רום (הליכוד):

חברת-הכנסת אלוני, הרי את יודעת שההשוואה בכ-ל אינה במקום, והייתי מייצץ לך לא לנסות למצוא דימויים מדרום-אפריקה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אתה מעדיף, אם כן, את הפתרון הדו-לאומי. אתה תתן להם זכויות מלאות, אתה תספח ותתן להם אוטו-מאסית אזרחות, פרט לאלה שלא ירצו בה.

יוסף רום (הליכוד):

זה לא בדיוק דרום-אפריקה. אני באמת מציע לך לא להתייחס לכך.

הי"ר ש. ארבל-אלמולנינו:

חברת-הכנסת רום, זמנה של חברת-הכנסת מוגבל. אני מבקשת לאפשר לה להתבטא.

ובמניעים העומדים למכשול בדרכי השלום, אך לא די להתבונן בהם אלא יש גם צורך בניתוח אובייקטיבי הרחוק מן האינטרס הפוליטי של סיעה, באופוזיציה או בקואליציה, כי השאלה היא שאלת חיים, שאלה של קיום מדינת ישראל ושל העם היהודי בכל רחבי תבל. ומשום שזוהי נקודת המוצא שממנה יש לזנק לקראת השלום, מוטלת על הבית האחריות המחייבת ליכוד שורותיו של כל העם, ובמיוחד ליכוד של כל חברי הבית סביב הצעת השלום של ראש הממשלה, בייחוד כשאנו רואים את ראש הממשלה עומד איתן מול כל נסיון שבא מגורם חוץ להכתיב מהלכינו.

חברי הכנסת, יש לזכור שראש הממשלה והממשלה כולה עושים הכול כדי לא לפגוע בתדמיתו התרבותית והמנהלית של העם הערבי בארץ-ישראל. בנדיזון זה ראוי להזכיר כי ממשלת ישראל עשתה צעדים מרחיקי לכת לטובת העם הערבי בארץ-ישראל, דבר שלא עשוהו ממשלות ערב כאשר שלטו על האזורים האלה במשך עשרים שנה.

גברתי היושבת-ראש, מוזר הוא לשמוע קולות המאשימים את הממשלה בכשלונות, וכאן תרשו לי לומר כי המאשימים נחפזו בקביעתם משום שאיננה מבוססת בסיס-דה. הם נחפזו כי הם סבורים שעלידי התלהבותם יכולים הם לשנות דברים עקרוניים, אך הם שכחו שהעם קשור מבחינה היסטורית ודתית ליהודה ושומרון וגם קשור מבחינה בטחונית קשר בלי ינותק ברמת הגולן וברצועת עזה, שטחים שלמענם נפלו בנינו, אחינו וקרובינו.

גברתי היושבת-ראש, כיצד יכולים אלה, המתנגדים לתבוע נסיגה חלקית או חלקית יותר, כאשר אין מנהיג ערבי אחד המוכן לקבל את הצעתם? גם הנשיא סאדאת, שבא אלינו כאורח רצוי, תבע נסיגה מלאה עד גבולות 1967, בכלל זה מירושלים. באותה הזדמנות אמרתי לנשיא סאדאת כי למען האמת הוא לא שינה את עמדתו היסודית וכל אשר עשה הוא עניין טקטי גרידא, שבעזרתו ביקש לשנות את דעת הקהל העולמית.

חברי הכנסת, בעולם הערבי קיימים כיום שני גושים, שכל אחד מהם מתכנן וקובע לעצמו את השיטה ואת הדרך במגמה לקחת לידו את הגה המנהיגות על העולם הערבי ולהפוך אותו לגוש רציני, פעיל ובעל השפעה יותר על האזור ועל העולם גם יחד. מכאן אני סבור שמנהיגי הגושים האלה אינם מתייחסים ברצינות לעניין הפלשתינאי וכל מגמתם היא אישית. אולם יש לציין ששני הגושים האלה מאוחדים נגד מדינת ישראל, רובם אינם סובים לים, אינם רוצים וגם אינם מוכנים להשלים עם קיומה של מדינת היהודים. לכן כל מבוקשם הוא סילוקה של המדינה בבוא הזמן. עמדתו של הנשיא סאדאת אינה שונה מעמדתם של ראשי גוש מדינות הסירוב, הוא נבדל מהם רק בטאקטיקה שהוא משתמש בה, כמו הפעלת לחץ ערבי למי על היהודים, זריעת פירוד בקרב העם בישראל, נסיגה לגבולות 1967 והקמת מדינה פלשתינאית, ולדעתי, מגמתה של טאקטיקה זו היא חיסול הדרגתי של המדינה. בטוח אני שגם חברי הכנסת מהאופוזיציה יודעים היטב ומבינים את האמת שבדבר ובכל זאת מאשימים הם את ראש הממשלה. הם מאשימים אותו מפני שהוא עומד איתן מול הלחצים האיומים ואינו מקבל שום תכתיב מסוכן. ראש הממשלה בטוח שהשאלה אינה לשאת חן בעיני מי-שהו אלא לדידו השאלה היא העם היום ובדורות הבאים.

את הקושאנים שם ואת ההתנחלויות שם וכבר סיפרו לנו שהשיטה חלה לא רק בגבולות שקיימים היום אלא עד הליטאני ועל כן צריך לשבת שם. ואתה זוכר בדיוק מה קרה כשהגיעו לאפריקה. די היה שמישהו קרא לזה "ארץ גושן" ומייד הייתה שם ישיבה וזה כבר האזור שלנו. היצר המיתי החזק הזה, המאד חזק שעובר על כולנו, גם עלי, יש להתגבר עליו אם רוצי חיים אנחנו, אם רוצי שלום אנחנו, אם איננו רוצים לשלוט על אחרים אלא לפתח את עצמנו כמדינה יהודית ריבונית דמוקרטית, ול- כך עלינו להתור.

הממשלה הזאת נתגלגלה לידיה הזדמנות יוצאת מן הכלל: זו לא הייתה הצגת ראויה כשסאדאת בא לכאן. כבר אי אפשר להגיד: אין עם מי לדבר. כבר אי אפשר להגיד: לא רוצים להכיר בנו. הוא הכיר במדינה, הוא הכיר בירושלים כבירתה, הוא הכיר בצרכי הבטחון שלנו. אבל אנחנו באים ואומרים: בסדר, אתך נסתדר. פה מעל דוכן זה הוא אמר: אבל לא יכול להיות שלום בלי שיהיה פתרון לאותה אוכלוסיה. אנחנו הלכנו לשדך אותו ולתת לו את כל סיני יותר מהר, יותר מדי, הרבה מדי, מתוך הנחה שהוא יתעלם ממה שהוא ראה כבעיה מרכזית וממה שהעולם היהודי היום כבעיה מרכזית.

ורבותי, אל נעבוד כסחיטה באמצעות הסיסמה: "כל העולם נגדנו" מפני שהם "אנטישמים"; ואל נעבוד יותר מדי באמצעות העניין: "אין מעזים להפקיר אותנו, אנחנו שהיינו קרובות הנאצים?" העולם כולו אינו נגדנו ואי-אפשר להפוך את כולם לנאצים ולשונאי ישראל, אם אינם מקבלים תכנית שהודעת אינה סובלתה מפני שהיא בנויה על אותו חידק ממאיר שיביא לאין שלום ויהפוך אותנו לספאראטה.

ולכן ממשלה זו, כפי שהתגלתה בשגיאותיה בדברים קטנים כבדברים גדולים — והקטנים אינם כל כך קטנים — ועם ביווי הכנסת, עם ביווי נשיא המדינה, עם מצעד, בלי מצעד — ואינני רוצה למנות את כל הרשימה — גם אינה יודעת לכלכל נכון את הדבר הבסיסי בקיומנו. על כן אני חוששת מאוד. או שתחליטו על קו אחר או שמו-טב, למען שלומם של העם — אין הרבה אפשרויות ואל-טרנאטיביות — התפטרו ותנו את מקומכם לטובים מכם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמל נסראלדין, ואחריו — לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר.

אמל נסראלדין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בעיית השלום עם שכנינו אינה עניין של רצון בלבד או של צד אחד בלבד, אם כי אינני מזלזל ברצון הטוב, אך יש לדעת שהקובע בהשגת השלום הוא האמונה בכיוון השלום, וכשת חיוצרי האמונה הזאת אפשר יהיו לזנק לעבר הדרך שת-איר דרכם של עושי השלום. גישת ראש הממשלה ואמונתו בשלום נתגלו לעיני כל העמים והממשלות בעולם, כא-שר באומץ לב ובתבונתו ובמצפון נקי ובפעם הראשונה בתולדות היסטוסף בינינו לבין שכנינו הציע תכנית שלום לאויביו וגם לעולם החפשי. יש לזכור שתכנית זו, שהוצעה על-ידי-ראש הממשלה, קיבלה את תמיכתם של רוב חברי הבית והעם בישראל וכן של העמים הגדולים וה-קטנים כאחד.

גברתי היושבת-ראש, יש לזכור ולהתבונן בסיבות

חוברת כ"ד, ישיבה ק"א

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (דיון) (נסראלדין, ארבלי-אלמוזלינו, בן-מאיר, הכהן, רובינשטיין, גוף) —

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להתייחס לדבריהם שנאמרו, בעיקר מפי נציגי האופוזיציה, אשר שאלו כאן שאלות רבות, אשר הם בעצמם יודעים את התשובות להן, אבל צר לי שלא טרחו לומר את התשובה. הרי האמת ניתנת להיאמר שממשלת ארצות-הברית מציעה לנו בעצם לקבל את תכנית ברוקינס. אנחנו מכירים את התכנית הזאת לא מהיום. אנחנו יודעים מי נמצא בין הגויה ומי חבריה של התכנית הזאת ואיפה הוא יושב היום.

אמנון, רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי): יהודים ציונים רבים היו שם.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אבל המדינה כולה דחתה את תכנית ברוקינס. כל 95% של חברי הבית הזה, פרט לרק"ח. לכן אל לנו לבוא בתביעה ולנסות למצוא כל מיני פרשנויות לעניין העומד כאן על הפרק.

ע"שיו שואלת האופוזיציה: מה קרה שעכשיו הגענו לעימות? הבה נדבר דברים נכונים, אמיתיים וכנים. ש"אליהם אותנו: מדוע יש בעיה בדעת הקהל? יש בעיה בדעת הקהל בארצות-הברית, נכון, מדוע? אחם יודעים את האמת. בגלל בואו של סאדאט לירושלים. ברור שזה יוצר בעיה בדעת הקהל.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי): חשבנו שזה הישג ולא בעיה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

זה הישג גדול מאוד. זה בדיוק. מה שאני רוצה לה-גיד. זה הישג שהגענו אליו — חבל שחבר-הכנסת פרס איננו באולם — אני חלילה לא אומר שאף ממשלה ביש-ראל לא רצתה בשלום. כל הממשלות בישראל רצו, רוצות וירצו בשלום כי העם הזה רוצה בשלום. אבל עובדה היא שבמשך עשר שנים מאז מלחמת ששת-הימים לא הגענו לדבר שהוא הישג גדול לדידי, חבר-הכנסת גוף, עם כל הבעיות. אני מברך על בואו של סאדאט לירושלים, וכפי שקיבלנו אותו בירושלים. בצדק עשתה הממשלה וראש הממשלה שכך קיבלנו אותו. הבה נהיה כנים. הרי ידענו שהדבר יכביד עלינו במידה מסוימת מבחינת המאבק. עובדה שעשר שנים לא זכינו לזה. נכון שלא היה עם מי לדבר עשר שנים על שלום. בעולם אמרו בצדק: מדינת ישראל רוצה שלום — אנחנו רצינו שלום, רוצים שלום, אנחנו רצינו בטחון, רוצים בטחון. בצדק, מגיע להם הזה בטחון. אבל ברור שקל יותר למקד את המאמץ ההסברתי על הרצון לשלום. ואז בא סאדאט והכריז ביש-ראל. אמר זאת נכון חבר-הכנסת אבן, חבר שלכם, שהט-עות הגדולה היא כאשר מזהים את ההכרה עם הבטחון וכאשר חושבים שבכך — זאת אמר חבר-הכנסת אבן, לא נציג הקואליציה — שעם ההכרה בישראל על-ידי סא-דאט, לא על-ידי כל העולם הערבי כמובן, אבל על-ידי מנהיג של מדינה מובילה שם, באו לידי פתרון בעיות הב-טחון של ישראל. זה איננו נכון. זה הקושי הקיים בדעת הקהל. אם אמר חבר-הכנסת אבן שאולי אנחנו אשמים בחלק מזה, שאנחנו הדגשנו כל הזמן את נושא ההכרה, אולי הוא צודק. אבל כלולנו יחד נושאם באחריות — ממ-שלה ואופוזיציה. בצדק הבלטנו את הנקודה של חוסר הכרה. היא היתה הנקודה המרכזית. לכן אני מברך על כך שבכל זאת הגענו — הממשלה הזאת, אני לא אומר

לראש הממשלה אומר: אנו ניצבים מאחורין ותומ-כים בכך בכל מאודנו. ולמבקרים את תכנית השלום אומר: אל לכם להתלהב יותר על המידה כי לא בזה הדבר ניתן להשיג הישגים מפלגתיים. הגיעה השעה להתנער מההת-להבות לשלום המוצע על ידי סאדאט ואחרים. הגיע הזמן לומר לנשיא סאדאט כי הוא ולא אחר אהראי להפסקת שיחות השלום ולפנות לעם האמריקני ולדובריו ולהזכיר להם שעד כה לא היה להם ידיד נאמן בכל המזרח התיכון כפי שהיתה ישראל במשך השנים.

ולבסוף, גברתי היושבת-ראש, אני קורא לכל חברי הבית מימין ומשמאל ולעם בישראל להתייבב מאחורי ראש ממשלת ישראל ותכניתו. יחד עם זה אני קורא לכל היהודים בעולם, ובמיוחד מופנית קריאתי לצעירים, לע-לות ארצה כדי שנעמוד יחד נגד המזימות הגלויות והנס-תרות, וזאת כפי שעשינו בעבר.

הו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, ואחריו — לחבר-הכנסת עקיבא גוף.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי רצוני לחזק את ידיו של ראש הממשלה בעמידתו האיר-תנה והגאה בשם מדינת ישראל כולה ובשם העם היהודי כולו בשיתותיו עם נשיא ארצות-הברית. ראש הממשלה חזר ארצה בשושן פורים, יום שבו קוראים בירושלים את המגילה, שנקראת ברוב חלקי הארץ ביום חמישי. חו"ל מספרים לנו שכאשר מרדכי היהודי שמע את הגזרה הק-שה של המן: להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים, יצא החוצה בדאגה ובחרדה, פגש נער קטן, חינוק של בית רבן, וביקש ממנו: פסוק לי פסוק. רצה לדעת מה הפסוק שלמד אותו נער באותו רגע בבית הספר, ב"חדר". ענה לו הנער: הפסוק שלמדתי עתה הוא: "עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו אל". אמר לו מרדכי היהודי: לאחר ששמעתי שזה הפסוק, הרי אני משובנע שאכן בסוף הוא יקויים, "עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו אל". אני אומר לראש הממשלה: אם אפשר למצוא במגילה פסוק מסויים שאולי ישקף את עמידתו של ראש הממשלה ואת הצורך שלנו בתקופה הזאת, הייתי מצטט מהמגילה את הפסוק: "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה".

מנחם כהן (המערך):

האם הנשיא קארטר מבקש להשמיד ולאבד את כל היהודים?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני לא אומר שקארטר ביקש זאת. "לא יכרע ולא ישתחוה" נאמר לפני שהמן ביקש לפגוע ביהודים, חבר-הכנסת מנחם כהן. אני בטוח שאתה מתמצא בכתוב במ-גילה, כך לפחות, אני מקווה.

התכונה הזאת של "לא יכרע ולא ישתחוה" גם מול מעצמה גדולה, עמידה איתנה על הדברים שאנו מאמינים בהם באמונתנו, זו התכונה המאפיינת את העם היהודי ואת מנהיגי הדגולים. ואיך נאמר? "אם לעת כזאת הגעת למלכות". אפשר אולי גם להגיד לראש הממשלה: אולי לעת כזאת, עת של צורך בעמידה קשה, הגיע הוא דווקא לראשות הממשלה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 אתה אף פעם לא שנית. לכן גם כל כך תמכו בך בעם.
 צריך לבדוק את מדיניות ההתנחלות. היו שגיאות, היו דברים שגרמו לנו נזק הסברתי לא מבוטל, אבל זה בטכניקה. האם המערך מוכן לקבל שהאמריקנים אומרים שעניין ההתיישבות כולל גם את רמת-הגולן וגם את בק-עת הירדן? לארבעה מתוך שישה הלאומים כולנו מוכנים. כל הוויכוח על 242, אנחנו יודעים שאיננו אמיתי. נכון, האמריקנים מנצלים זאת. יש מקום לחשוב אולי אפשר למצוא דרך לא ליפול במלכודת שהם שמים לנו. אבל לעשות זאת עיקר כאשר זה טפל? הפירוש הוא טפל. אתם טוענים כל הזמן, למה נתפסים למלים. האמריקנים עושים משחק מלים "בכל החזיתות" או "לא בכל החזיתות". זאת רק כדי ליצור בעיה. הממשלה הודיעה שהיא מסכימה לקבל את החלטת 242, ראש הממשלה הודיע שהוא מוכן לנהל משא-ומתן עם כל מדינה, גם עם ירדן, על בסיס 242.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
 זאת בדיוק הבעיה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 לוויכוח הזה קוראים באנגלית "רד הרינג", וזאת כששמים דג מלוח כדי להטעות את חוש הריח. זה לא דבר אמיתי. חבל שאנחנו נתפסים לדבר הזה ועוורים לנסיגות של האמריקנים להפוך דבר שולי לדבר עיקרי.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
 את ה"רד הרינג" אוכלים בינתיים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 הבה נראה את הדברים כמות שהם בראייה מפוכחת וכנה בינינו ולא ננצל זאת למטרות אחרות. האמת היא שאנחנו נכנסים למאבק ובמשך עשר שנים ידענו שהרגע הזה יבוא. כאשר יהיה עם מי לדבר, רק אז יתחיל משא-ומתן קשה. הוא התחיל היום. אני לא מציע שנתקפל כי כל עתידנו תלוי בעניין הזה.

ולאחרונה, אני לא מתייחס לאמיתות הידיעה או לאי-אמיתותה, אבל אני חייב לומר את הדברים באופן ברור. יהיה ברור שלא זבינגייב בוז'ינסקי ולא מישו אחר הם שיקבעו לנו לא את ראש הממשלה ולא את הממשלה, גם לא בסיועם של "שרי אר" פועיל. העם הזה יקבע את ראש הממשלה והעם הזה מאוחד בדחיית הנסיון הזה, שאני מאמין שיש בו ממש באיזה שהוא מקום, להכתוב לנו איך צריך לנהל את הדברים. חבל שכמה אנשים נתפסים לזה.

גברתי הישבת-ראש, אני חושב שחובתנו היום, מתוך ראיית העניין והמאבק שנמצאים בו כצורך תוכני מתור-שב, טיכוס עצה וניהול יעיל, חובתנו היום להתייצב כולנו מאחורי ממשלת ישראל, לחזק את ידה במאבק למען עמית-האזרח על אינטרסים חיוניים ביותר שלנו, למען עתידה ובטחונה של מדינת ישראל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוליו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ממנו רובינשטיין, במ-קום חבר-הכנסת גוף שקראתי קודם, ואחריו — לשר יגאל הורביץ.

בגלל הממשלה הזאת ואני לא אומר שממשלה אחרת לא היתה מגיעה אבל עובדה שבימי הממשלה הזאת הגענו — להישג הזה שאדארת הגיע ועמד פה על הבמה הזאת וא-מר: אני מכיר בכך. זה דבר חשוב. אבל האם הכנסת הזאת לא מסכימה עם מה שאומר חבר-הכנסת אבן, שבי-עצם ההכרה לא באה לידי פתרון בעיית הבטחון? אנחנו הרי כן מסכימים לזה. מתחיל המאבק לבטחון. קשה יותר לנהל את המאבק על הבטחון של המדינה הזאת כאשר יש מנהיג, ערבי שמבקש שלום. נכון מאוד, זאת מציאות. אבל האם לא מחובתנו לנהל את המאבק הזה? זה מה שהממשלה עושה עכשיו, בתנאים הרבה יותר קשים, שאני מברך עליהם: ברוך שזכינו לתנאים הקשים האלה, אבל הם תנאים יותר קשים בדעת הקהל, זה נכון. ממשלה זו מנהלת את המאבק להבטחת בטחונה של המדינה בתנאים שיש עם מי לדבר ואפשר להשיג את השלום. אלו תנאים יותר קשים. אנחנו מנהלים את המאבק הקשה.

רבותי חברי הכנסת, בכל הכנות, יש חברים פה שאמרו שגועשו שגיאות בחודשים האחרונים על-ידי הממשלה בנושאים מסוימים שאינם מהותיים אבל יש להם השל-כה על דעת הקהל. אני לא מתכחש לזה, אני בעד זה שנדבר בינינו דברים גלויים. נכון, אם נבדוק לאחור, גם אני נפגש עם אנשים מארצות-הברית ואני חושב שנכון שפה ושם נעשו דברים שיש לבדוק אותם, לחקן אותם, בעיקר מבחינת העתיד, ולא לחזור עליהם. נכון, נעשו משגים, נעשו דברים שעשכשו נראה כי עדיף היה שלא נעשו, שהקשו אולי על המאבק ההסברתי אבל בסופו של דבר אלה היו דברים טאקטיים, זה עניין של טאקטיקה, לא של מהות. במהות אני אומר, שרובו המכריע של העם — אני יודע שגם של הכנסת אבל למערך כואב ומפריע שאני אומר שגם הם כוללים ברוב זה וגם הם נגד מדינה פלש-תינאית, נגד משאל עם ונגד פירוק הישובים בפיתחת רפיח — מקובלים עליו ארבעה לאומים ממש הנקודות, הלאומים המפורסמים שנושא ארצות-הברית אומר שראש הממשלה הגיש לו. מקובל על כולנו הלאו שאנחנו לא מוכנים לפרק את הישובים בפיתחת רפיח. מקובל על כולנו שאנחנו לא מוכנים למסור את הישובים האלה לה-גנת האו"ם. גם השיעים בלבנון כבר לא רוצים את הגנת האו"ם, האם אנחנו ניתן את הישובים שלנו להגנת ה-או"ם? האם המערך מציע זאת? מקובל על כולנו שאין חזרה לגבולות ה-4 ביוני. מקובל על כולנו שאין משאל-עם — אמר זאת גם חבר-הכנסת שמעון פרס. אלה הני-קודות העיקריות. גם ביחס להתנחלות-ההתיישבות, שחבר-הכנסת פרס דיבר כאן עליה כעל המפעל היפה ביותר שיש לנו, קשה לי להאמין שהמערך מוכן לקבל שארצות-הברית יכולה להכתוב לנו את מדיניות ההתיישבות. הרי אנחנו צריכים להחליט בקשר לכך. אינני אומר שכל ה-החלטות שהחלטנו עליהן עד עכשיו היו נבונות. אני מס-כים. נכון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
 בזה אתה צודק.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 אבל יש לי אומץ שאין לך, להודות שלפעמים נעשתה שגיאה. אתה לעולם לא שגה. אתה גאון הדור.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
 גם אני מודה בשגיאות שלך.

של הירדן, ואינני מבין איך אפשר לתחום את התחום הזה ולומר שרק לחלק זה יש זכות להגדרה עצמית.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תן להם להסתדר. אתה אפטרופוס עליהם?

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
לא. אם תשמע אותי עד הסוף תבין שלא אני אפטרופוס עליהם אלא משפחת האומות אפטרופוס עליהם. אני חוזר לדוגמת לבנון. שם יש שתי יחידות אתניות שנלחמות זו בזו מלחמה אכזרית. כאשר באה הצעה לחלוקת לבנון, אמרו ארצות-הברית ועמי העולם כולו: לבנון חייבת להישאר כפי שהיא. מדוע, אני שואל, אם כך, מגיעה זכות הגדרה עצמית לתושבי יהודה ושומרון ועזה להקים מדינה נפרדת, כאשר אין קונפליקט כזה בינם לבין תושבי ירדן, ואילו לגבי הנוצרים בלבנון אין מוכרת זכות כזו? על השאלה הזאת לא קיבלתי תשובה מידידינו, גם מאלה שדוגלים בהקמת מדינה לפלשתינאים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

איזה חלק מהעם היהודי, להבדיל, נמצא במדינת ישראל?

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

האם מישוהו מציע שהתושבים היהודים של ברוקלין יהיו מדינה נפרדת?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נדמה לי שההגדרה הפילוסופית שלך אינה עומדת בפני הביקורת.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

לא רק בכך אנתנו חלוקים. אני מבקש לייחד את דברי לדברים של ראש הממשלה שאני מסתייג מהם. הדברים אמורים בבעיית ההתנחלויות. דברי אינם מתייחסים לא לזכותנו ההיסטורית, לא לזכותנו ההיסטורית לחלקי ארץ-ישראל ולא לשאלת ההתיישבות מחדש. הם מתייחסים אך ורק לנושא אחד ויחיד: האם זה נכון ראוי וצודק לעשות זאת היום, כאשר מתנהל משא-ומתן כה גורלי לשלום. עם מצרים ואולי עם מדינות ערביות אחרות? יש שלושה נימוקים חזקים, שדי בכל אחד מהם כדי לשכנע את האנשים בעלי הרצון הטוב, שאין מקום לשימוש בסמכותנו בתקופה זו. הנימוק הראשון הוא: יש כלל מקובל במשא-ומתן בין צדדים, שאין צד נוקט אמצעים חד-צדדיים כדי לשנות את הסטאטוס-קוו בעת קיומו של המשא-ומתן. הנימוק השני מחייב אותנו להתחשב בכך שאין מדובר במשא-ומתן רגיל אלא בכך שנשיא מצרים ומצרים כולה עומדים בפני מאבק פנים ערבי קשה ובעימות עם חזית הסירוב המאשימה את מצרים בבגידה בעניין הערבי. יהיה זה מנוגד לכל כלל אם נכבד על מצרים בשעה זו ובעת המשא ומתן על ידי התנחלויות אלה. אין זה ראוי יאין זה יאה לנו. מה גם שהכרזת השכם והערב על נכונותנו לבוא לקראת מצרים בדברים שאינם קשורים בקיומנו ובבטחוננו. הנימוק השלישי הוא זה: אני מבקש פוננה אל ראש הממשלה שהוא עצמו, לגיטטו ומתוך תכנית השלום שלו, יסיק את הצורך לא להפסיק, אפילו לא להקפיא אלא להשהות את ההתנחלויות. בתכנית

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני שואל את עצמי: לפני כמה זמן על הדרך הזה נשיא מצרים? נדמה לי שהדבר אירע לפני הרבה מאוד שנים. אני חושב שמעבר לחילוקי-הדעות הלגיטימיים שיש בין סיעות הבית הזה, אנחנו חייבים לעשות כל מאמץ כדי שביקר זה של נשיא מצרים, האירוע ההיסטורי הזה, ועמידתו כאן בבית-המחוקקים בבירת ישראל, לא יהיה בגדר אפיוודה חולפת. למעשה, חברי הכנסת, ביקור זה אינו יכול להיות אפיוודה חולפת. הציבור בארץ והציבור בעולם לא יוכלו להשיב ימים לקדמונם ולומר שביקר הזה כאילו לא היה ולא נברא. ואם יש לנו בעיות בדעת הקהל, גם בקרב ידידינו, הן נובעות מהמעשה הבלתי-צפוי שעשה נשיא מצרים כאשר בא לבירת ישראל, לירושלים, לבית-המחוקקים, וכאן, מעל דוכן זה, קיבל את מדינת ישראל כחברה במשפחת העמים במזרח התיכון. יש לנו חילוקי-דעות ויהיו לנו חילוקי-דעות יסודיים עם נשיא מצרים. אני מרחיק-לכת ואומר, שאם תביעותיו כפי שהוצגו פה ובמקומות אחרים הן סופיות, לא יוכל, לדאבוננו הרב, לקום שלום צודק ובר-קיימא בינינו ובין הגדולה והחשובה שבמדינות ערב. אבל המעשה הזה שעשה נשיא מצרים אסור שיהיה בגדר אפיוודה חולפת. עלינו לעשות כל מעשה, כל מאמץ, לחפש כל דרך, להפוך כל אבן, כדי שהסכמי החד-פעמי הזה יהיה למציאות. מה עלינו לעשות כדי שכן יהיה? ראשית: לדעת, ולמרות הביקורת שנמתחה, תכנית השלום של הממשלה כפי שהוצגה על-ידי ראש הממשלה בשעתו, כאן ובארצות-הברית, ודברי ההסבר שנלוו לה, הם עדיין הבסיס ההגיוני — לא הסופי — למשא-ומתן עם מצרים. יש לעשות כל מאמץ, ומאמץ צריך להיעשות בראש וראשונה על-ידי נשיא מצרים, כדי שהמשא-ומתן יתחדש בשתי ועדותיו ונשב יחד לשולחן הדיונים, כדברי אנואר סאדאת, כעמים בני-תרבות. שנית: בצד הדברים העיקריים וההיוניים לקיומנו, לחיינו ולבטחוננו, אנו חייבים להציע את התכנית המרבית המתיישבת עם צרכי הקיום והבטחון שלנו. אנו מתנגדים למדינה פלשתינאית, מדינת מחבלים בינינו ובין ירדן, אין זה משום שאנו שוללים את זכות ההגדרה העצמית של עם ערבי כלשהו. אין לדבר יותר מחולף מאשר להעניק זכות הגדרה עצמית לחלק מעם ולומר שרק לחלק זה יש זכות להקים מדינה שבימים רגילים אין לה זכות קיום ושכל מטרתה להיות חדר-הנית כנגד מדינת ישראל. אני שומע, גברתי היושבת-ראש, את הטענה הזאת, שכל חלק מעם יכול גם הוא לטעון לקיום מדינה נפרדת. אני רואה לשאל: מדוע אין, למשל, לנוצרים בלבנון או למוסלמים בלבנון זכות להקים מדינה נפרדת?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה זה חלק מעם?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
כי החלק השני נלחם בו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מדבר על העם הערבי הפלשתינאי. למה זה חלק?

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
כי בני יהודה ויהודה והאחים נמצאים בצד השני

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (דיון) (רובינשטיין, ארבל-אלמוזלינו, הורביץ, אלוני, טולידאנו, רוזוולין, גולומב) —

תשובה ומהר, אסור לסחוב וצריך מהר לגצל את התנופה ולא לאבד את המומנטום של ביקור סאדאת אצלנו, לא צריך לבזבז זמן וצריך לתת תשובה מייד — האם מישוהו מאמין שאם ניתן נוסחה ונתיישב למשא ומתן עוד יר-מיים, עוד חודשיים, לא יצא המרצע מן השק? האם יש מישוהו שאינו יודע מה סאדאת רוצה, ושהוא לא נסוג מעמדתו? אני מאמין שסאדאת רוצה בשלום, מאמין בכל לבי. אינני יודע עד מתי, איך וכמה זה יחזיק, אבל אני מאמין בכל לבי שהוא רוצה בשלום. אבל הוא רוצה שלום כזה שאתם עצמכם אומרים שאין אנו יכולים לקבל אותו. חברי-הכנסת אמנון רובינשטיין אמר ששלום כזה של סאדאת איננו יכולים לקבל. ברגע שאנחנו מכריזים, שאנחנו מוכנים לקבל את הפירוש שלהם ל-242, פירוש הדבר נסיגה לגבולות 1967. מי מכס אינו יודע שזוהי התביעה, שזוהי האמירה וזוהי החתימה? יש מישוהו ש-אומר: נחתום, נמצא חן בעיני תאמריקאים ולא נפסיק את המשא ומתן. האם באמת זה מה שאנחנו רוצים? האם באמת נתמך? האם באמת נצא מהעניבה שאנחנו נמצאים בתוכה? האם נמצא חן בעיני מישוהו? מחתרשים, אחרי הצהריים או קצת אחר כך תחזור השאלה: האם חוזרים לגבולות 1967 או לא?

שמואל טולידאנו (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
התשובה תהיה לא.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אם אתה חותם היום על הפירוש הערבי של 242? מה אנחנו אמרנו? אמרנו: יפה מאוד, למה אנחנו מוכ-נים? אנחנו מוכנים לשבת ולדון בכל הנושאים.

שמואל טולידאנו (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
היום שמענו שאתם רוצים להתחיל ביהודה ובשומרון.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אני רוצה לחזור.

דניאל רוזוולין (המערך):
השר הורביץ, אולי אתה יכול לעזור לנו ולהשיב מה הפירוש שלכם ל-242.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
מאתנו תובעים התחייבויות מוקדמות.

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
למה יש צורך לפרש?

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אנחנו אומרים: נשב ונשוחח על הכול. אבל מאתנו תובעים התחייבות מוקדמת.

אני רוצה לחזור אל המערך ואל ד"ש ולומר ולשאול דווקא שאלה שאולי היא לא נוחה. שואלים ואומרים: הממשלה הזאת איך היא מתמרגלת. לא נעים. דווקא בשאלה של ההתנחלויות. אני רוצה לעסוק בדבר הזה שנדמה לכם כאילו הממשלה במצוקה. אומרים לנו שנפ-סיק את ההתנחלות עכשיו מפני שמתנהל משא ומתן ומע-שי ההתנחלות מגרים את מישוהו. אולי זה הגיוני. אבל יש גם שיקול הפוך, והשיקול ההפוך אומר שהוא מאמין שיש לך הזכות להישאר ביהודה ושומרון. יש מי שאומר שאין לנו הזכות הזאת ויש האומרים שהעניין לא מוכרע עדיין מפני ששני הצדדים תובעים ריבונות ובחירות. כש-

השלום שהוא הציג כאן בכנסת כרך ראש הממשלה את זכות ההתנחלות של יהודים בארץ-ישראל עם זכות מוגבלת אמנם, אבל זכות סימטרית — של ערבים להתיישב בשטחי ישראל. חברי ואני חול-קים על היבט זה בתכנית השלום, אבל לגירסתו של ראש הממשלה יש קשר ויש סימטריה כלשהי בין זכותנו להתנחל בשטחי ארץ-ישראל לבין זכותם של ערבים להתיישב בישראל. משום כך, הסביר ראש המ-שלה, יש צורך לא רק לסבר את האוזן אלא גם לסבר את חוש הצדק ולהעניק זכות התיישבות מקבילה לערבים בישראל. אם כך הדבר, הרי שבלב הזה, בתקופה המוג-בלת הזאת שבה אין הסימטריה הזאת מתגשמת בפועל, אפילו לגירסתו של ראש הממשלה, מה יותר ראוי ומה יותר צודק שלפי תפישת העולם שהנחתה את ראש המ-שלה — שאני מכבד אותה, אם כי חולק עליה — כל עוד לא קיימת הסימטריה הזאת, נצהיר משום כבודנו הלאומי, לא מפני שמישהו כופה עלינו, ולא כאקט של התחשבות ברגישויות בין-לאומיות, שאין אנו מתנחלים כל עוד קיים משא ומתן לשלום. נאמר איפוא, כי לא נעשה כל מעשה העלול לפגוע בסיכוי שלו ייחלנו ופי-ללנו במשך שנים, שיושם קץ לאיבה הקשה שבינינו לבין שכנינו.

היח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לשר התעשייה, המסחר והתיירות יגאל הורביץ, ואחריו — לחברי-הכנסת אבא אבן.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הגיעה השעה שנהיה גלויים ונדבר אל עצמנו, למרות העובדה שהטלוויזיה מצלמת והעיתונאים נמצאים בולם. הבה נדבר אל עצמנו, אנו אנשי המערך, ד"ש והליכוד. נאמר לעצמנו על מה התחייבנו, מה אמרנו לבוחרים ומה אנ-נו אומרים היום.

חברי-הכנסת שמעון פרס, יושב-ראש מפלגת העבודה, הוא כשרוני. יש לו כוח ביטוי מצויין והוא מזכיר לעתים ציטטות. הייתי רוצה לשאול אותו שאלות פשוטות לגמ-רי, לא שאלות במה אלא שאלות גלויות, נכונות ובלתי חכ-מות. הוא מאשים את הליכוד בכך שהיה קצר רואי, הוא מאשים את מר בגין בכך שלא היה מסוגל לראות קדימה, הוא מאשים את הממשלה בכך שיחסינו עם ארצות הברית, הולכים ומשתבשים, שלא היטיבה לעשות. אינני רוצה להזכיר אותן שלושים שנה שעברו, לכל מי שאומר שעשה כמיטב יכולתו בשביל השלום — אני מאמין בכל לבי. אבל הייתי רוצה לשאול שאלות אחדות: האם באמת חברי-הכנסת שמעון פרס מאמין שכאשר הוא אומר שאם נציע פשרה נפתור את נפתיה? האם הנוסחה היא ה-בעיה, ומר בגין מתעקש בגלל האידיאולוגיה שלו לנסח אחרת את עמדתו? רק הניסוח? הוא אינו יודע למה מתכוונים, כשהוא הולך ומכריז אלף פעמים "מדוע לא 242"? אינו יודע את הפירוש האמריקאי והערבי? בעי-ניהם הפירוש ל-242 הוא כל השטחים. לא שטחים, אלא השטחים, כל השטחים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
גם אתה רוצה את כל השטחים.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
מה שאני רוצה אני לא אתבייש לומר. כאשר באים ברגע של אמת ואומרים: הגענו למצב כזה שחייבים לתת

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (דיון) (הורביץ, אמיר, טולידאנו, גרוסמן, הכהן, ארבל — אלמוזלינו, אבן, שובל) —

הכנסת אבא אבן וכל חברי הממשלה הקודמות אבל אכש שאתו יושר יהיה גם כלפינו.

מנחם הכהן (המערך):
כשתרדו, גם אנחנו לא נאמר.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אני מבקש לחזור לנקודה של ותרנות הליכוד. אני מבקש לחזור ולומר: רבותי, אנחנו נאבקים היום, לפי דעתי, על גבולות 1967. כל מי שנדמה לו שיש לו איון שהיא הצעה שתקנה את לב הערבים רק עליידי אמירה ורק עליידי חתימה ואחר-כך הכול יסתדר, יודע בעומק לבו שזה סיפור מעשיית שאולי יקנו אותו ברחוב אבל אנחנו לא נוכל לקנות אותו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבא אבן, ואחריו — לחבר-הכנסת ארנס, אחרון המשתתפים בדיון זה.

אבא אבן (המערך):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יש חדש תחת השמש. אופוזיציה הגורסת גישה סלקטיבית למדיניותה של ממשלה היא בחינת חידוש בחייה של הכנסת. 29 שנה נהוג שהאופוזיציה הראשית התנגדה בשצף קצף ובחימה שפוכה לכל הסכם שיש אתו פשרה קשה ומכאיבה. העומדים היום בראש הנהגת המדינה התנגדו לארבעת הסכמי ביטחון הנשק, להסכם שסיים את מלחמת קדש, להחלטה 242 בשעתה, להחלטה שסיימה את מלחמת חמת ההתשה —

ולכן שובל (הליכוד):
אתה אפילו לא ידעת על ההחלטה לצאת למלחמת קדש. אפילו אותך לא הכניסו בסוד העניינים.

אבא אבן (המערך):
— להפסקת האש וההסכם אשר סיים את מלחמת יום הכיפורים, להשתתפות ישראל בוועידת ז'נבה, להסכמי ההפרדה עם מצרים וסוריה ולהסכם הביניים עם מצרים ב-1975. קיצורו של דבר, היא התנגדה לכל ההחלטות הקשות של ממשלת ישראל, אשר הודית להן הובטחו לעם ישראל, למרות יסורי מלחמותיה, כמה תקופות רגיעה, התבצרות והתעצמות בטחוניית. אך תמיד היה רוב בכנסת שידע לדחות הצעות, אשר קבלתן היתה גוזרת על ישראל מערכת דמים רצופה ובידוד בין-לאומי מוחלט. עליכן, אופוזיציה שאיננה אומרת לאו איטו-מאטי לכל הסכם או הצעת הסכם שמביאה ממשלה, זה חידוש, ויש להעריך אותו. נכון שהאופוזיציה וכמה מדוברים ריה נתנו אשראי לממשלה בראשית דרכה המדינית. חיי דוש, ואין להצטער עליו. ראיתי הישג בגיבוי, ולו גם המאופק, שהעניקה ממשלת ארצות-הברית לתכנית השלום של הממשלה. טוב שהממשלה חזרה לעמדה היש-ראלית המקורית מיוני 1967 בדבר החזרת סיני למצרים בתנאי של פירוז וכינון חוזה שלום. לאוטונומיה יש יתר רון מסויים. באשר היא מפרקת את מנגנון הממשל היציב ומכוונת יצוג מוסמך לערביי השטחים. אך חסרונה הוא כפול: הצעת האזרחות נותנת אופציה בידי הערבים לשלול מישראל את צבינה היהודי המכריע. ואין שום נכונות בממשלה להבין כי אחרי אוטונומיה צריכה לבוא — ורצוי שתבוא — התפתחות לקראת עצמאות לאותם ערבים במסגרת מדינה ערבית פלשתיאית שכנה

אתה אומר שלך אין זכות להתנחל ביהודה ובשומרון, כאילו אמרת שבוויכוח הזה הצד השני צודק.

יעקב ויאק אמיר (המערך):
יש הבדל בין התנחלות ובין התגררות.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אני יודע את ההסבר. יש האומרים לא להתנחל ביהודה ובשומרון ובשבילם זה לא מאמץ גדול. הם מוכנים לוותר על התנחלות ועל הרבה יותר מזה. אבל אלה שאינם רוצים לסגת באמת אינם רוצים לסגת לגבולות 1967, ולהם קשה לקום ולומר: אנחנו לא נתנחל כדי שיהיה נוח לשוחח, בשעה ששיחה זו תהיה אולי על זכותנו. אני מבין יפה את אלה שאומרים שליהודים מותר להתנחל ביהודה ושומרון אבל אם הממשלה תחליט על פסק זמן — יהיה פסק זמן. אבל אלה הטוענים שצריך להרגיע את הרווחות ולא לגרות את מדינות ערב או את דעת הקהל העולמית, יבדקו אם הם צודקים. האם הם דואגים רק לדעת הקהל או שאולי הם מסכימים שלא תהיה התנחלות ולא נחזיק ביהודה ושומרון.

שמואל טולידאנו (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
האם אתה עושה כל מה שמותר? מותר לך לנסוע לאמריקה, האם אתה נוסע? לא כל מה שמותר. אתה מוכרח לעשות.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אם מותר לך, אתה נוסע לארצות-הברית.

כשמר בגין הביא את הצעת השלום הישראלית, גם אתם יודעים בעומק לבכם שראיתם בה בצדק, מאמץ עליון לחפש את השלום ולא רק מפני שמר בגין הביא את ההצעה הזאת. כל הארץ ואתם בתוכה דיברה ואמרתם שהליכוד מוותר ויתורים מוגזמים ורציניים. הוספתם ושתלתם: האם כך מנהלים משא ומתן אנשי העסקים הגדולים? האם אנחנו מוכנים לייבונות מצרית על פיתחת רפיח. מי ערך כנסים ואמר שהליכוד ותרן מדי? יש לי שאלה קלה מאוד אליכם. אולי תוכלו להשיב עכשיו: האם אתם מוכנים לוותר על ישובים בפיתחת רפיח כתנאי לשלום? אני לא רוצה לעסוק בדברים כדי לגרות את עצמנו.

(חברת-הכנסת שולמית אלוני קוראת קריאת ביניים.)

את לא ארגנת את הכנס הזה. הכנסים לא היו מבוריימים. הם חשובו, כל הכבוד להם, שאם שלחנו ישובים לפיתחת אסור באיסור חמור לוותר בכל צורה שהיא. יש האומרים לא לוותר ויהי מה. אם כן, תחליטו אחת מן השתיים. אתם לא יכולים לצאת בסימאיות ולהצהיר הצרות ולסובב את האחרים בכחש ולהציג את הליכוד כדוגמאטי שאיננו יודע לנסח גיסוחים שיכולים להיות מקובלים בעולם. עוד מעט יעלה על הבמה חבר-הכנסת אבא אבן ויסביר שאפשר לנסח ו"להשחיל" דברים.

חייקה גרוסמן (המערך):
הלוואי ואתה היית יודע לעשות את זה.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
עובדה. הוא באמת יכול. אין לי טענות לחבר-הכנסת אבא אבן. הוא הציג את הדברים יפה מאוד אבל אנחנו יודעים שאף על פי כן לא בא השלום. אני לא אומר ש-אנחנו נביא אותו. לא אומר מלה נגד מאמציו של חבר-

אחרי תיקוני גבול הכרחיים לבטחון ישראל. ודאי, שמחנו על כל גילוי של סולידאריות מצד ידידים עם מדינת ישראל במאבקיה. חברי הכנסת, דווקא אותה גישה אחי ראית ומאופקת שנקטנו אז ונחנת לנו משנה אמיתית כאשר שר אנו באים היום, בתוקף אחריותנו, לבקש מהממשלה חשבון נפש מכאיב ונוקב. יותר משאני מודאג מהמציב הריני מודאג מתגובתם של דוברי סיעת הליכוד על המצב בוויכוח הזה. מאיין השאננות הזאת — "שישו בני מעי" — קפאון על שמרים, אין מה לתקן, אין מה לשנות ואין מה לפתח? בכל זאת נפל דבר בישראל ובעולם. היתה שעת-יצון שמדינת ישראל לא ידעה כמותה. גם אחרי פגישת איסמעיליה נוצרו הכלים שהיו ניועדים לתרגם את שעת הרצון למציאות. היום עומדים אנו ב"פני מצבים אלו: אין התקדמות במשא ומתן; אין פעולה של ועדות. יהי רצון שיעשו מאמצים, בימים הקרובים, למען חידושה של פעילות זו. אין פעילות אמריקנית, אין אפילו נכונות אמריקנית לנסח אתנו הודעה משותפת שתביא לידי ביטוי את האינטרסים המשותפים הבסיסיים ביותר. רבים בעולם תולים בישראל את קולר הקפאון. אנשים מוסמכים מקרב ידידינו ואו-הדינו מוסרים לנו את התרשמותם הקשה כי מעולם לא רבו תהיות וספקות בקרב ידידי ישראל לגבי המדיניות וההופעה של הממשלה הישראלית. וכך התגלגלו ממרומי התוחלת למצב שאיננו מבחיל ואיננו חורדי, אך מה ייב תשומת לב. לאמור, מדיניות הממשלה לא עמדה מבחן המשולש, במבחן של שלושת היעדים: הצלחה במשא ומתן, חיוק ההארמוניה עם ארצות-הברית ויצירת תהודה חיובית בדעת הקהל. ועכשיו באו דוברי הליכוד ושאלו אותנו: מה רוצה האופוזיציה? רבותי, מה יהיון לאופוזיציה בכל עמלה אשר תעשה אם לא תבקש לדעת באיזו מידה תרמו או תורמים מהלכים ישראלים למצוקה הזאת, שהרי דיאגנוזה מדויקת היא ראשיתה של תרופה. על כן טועה חברי-הכנסת פרוש אם הוא מייחס לאיפוזיציה חובה של אמירת אמן. אין זו חובתנו. חובתנו — ביקורת; חובתנו — הצעת קווי מדיניות אלטרנטיביים. זאת חובתנו, זאת אחריותנו וזה כבודנו. ואת האחריות הזאת אנו נגשים למרות נסיגות של שידול והפחדה. בימי שליחותי בווינגטון היה אדם בארצות-הברית ש"התימר לפסוק שם הלכה בסוגית נאמנותו ורגש לאימי, אל נא נתימך כאן למנות את עצמנו, אף אחד מאתנו, לתפקיד זה.

שימו לב, חברי הכנסת, דיברתי על תרומתה של ממשלת ישראל, כי ההחמרה שחלה בשבועות האחרונים מחייבת לא רק את ישראל כי אם גם את מצרים וארצות-הברית לתרגיל משולש, יחד אתנו, של צניעות וביקורת עצמית. משגים של ישראל נתונים זה שבועות תחת זרקורי הפירסום. אין עתון מכובד במערב שאיננו נותן כבד בקלוננו. אבל היו גם משגים של מצרים וארצות-הברית. כפי שהזכרת הגדולה ביותר נודעת לאנואר סאדאת על העתון בנובמבר, גם נזקפת על חשבוננו החובה התמורה ביותר. משנה היה מצדו לנתק את המשא ומתן בוועדות. יותר קל לנתק חוט מאשר לאחות אותו מחדש. עצם מהלך של הידברות יש בו דינאמיקה המקרבת עמי דות. משגה כפול ומכופל יש בעמדת נשיא מצרים בכל הנוגע לסיכורב להתתייחס במפורש לבעיית בטחונה של ישראל. אני מתרשם כי נשיא מצרים שרוב באשליה כאילו פתרון בעיית ההכרה בישראל פותר אוטומאטית את בעיית הבטחון של ישראל, ולא הוא. תרמו לאשליה זו

כמה הודעות ישראליות על פני שנים רבות שאמרו כי הבעיה היא "אך ורק" סירובם של הערבים להכיר ביש"ר כמדינה ריבונית. לא "אך ורק". מי שאומר זאת נתון רושם שפתרון בעיית ההכרה זהה עם פתרון הבטיחון ולא הוא. גם אחרי הפתרון המבורך והמרשים של בעיית ההכרה על ידי סאדאת נשארת בעינה בעיית הבטיחון של ישראל, ובטחון זה איננו מתיישב עם חזרה אוטומאטית לתנאי הפגיעות והסכנה שהיו קיימים כאשר המפה הקודמת התפוצצה בשלהבת קרבות ב"1967. על כן אנו אומרים אלו: נניח שפתרת 70% של הבעיה — אינני יודע כיצד מודדים אחוז של פתרון בעיות — מה על 30% הנותרים? גשר הבנוי רק ב"70% איננו מגיע לשום חוף. המשגה המרכזי של ארצות-הברית הוא בכך שבמקביל למאמצי ההפצרה בישראל אין אנו רואים מאמץ מקביל לשכנע את מצרים בהכרח להתתייחס לצרכי הבטחון של ישראל. יש בעיה כזאת גם, אחרי, למרות ויחד עם פתרון בעיית ההכרה, רק לישראל יש בעיית בטחון. אין מדינה אחרת שעומדת או נופלת כל היסטוריה לפי תנאי הסדרת הסיכסוך הזה. אולם, אם כל היותנו מודעים לחובתם של השותפים האחרים בדיאלוג ההיסטורי הזה, הרי אחריותנו המרכזית מתייחסת לעצמנו ולמשגים הטעונים תיקון. הכנסת שמעה דברים שקולים מפיו דוברי סיעת המערך ואחרים. משגה היה לחולל מבצע ההיישובות לראויה בצעם הממשל ומתן. משגה היה להיחל תפס למבצע ארכיאולוגי מדומה. לכול זמן ועת לכל חפץ תחת וזשמים, וגם לכול חפץ תחת האדמה. אני לא פחית סקרן מכל אחד לדעת מה הפיענוח של המסתורין "עד יבוא שילה". אני מוכן לכבוש את סקרנותי למען הצ"ח הממשל ומתן. מאז שפוט השופטים, במשך 3,400 שנה, לא ידעו בדיוק מה קרה לארון הברית. נמתין עוד שנה וניתן למשא ומתן הודמנות להצליח. מיותרת מכל תקלה אחרת היא תקלת אימוץ פירוש החלטת מועצת הבטחון 242 שאין הדעת, ההגיון, כוונת מחבריה והתייפסה המסורתית של ישראל סובלים אותו. כל אלה שישבו סביב שולחן מועצת הבטחון בנובמבר 1967 לא שמעו שום הבחנה בין השטחים השונים שדובר בהם. ב"מידה שהיה דגש מיוחד בגיזרה כלשהי באיזורים על ידי המשתתפים באותו דיון, לצערי היה דגש מיוחד דווקא ביישום ההחלטה לגבי ערבים שמעורב לנהר, להם ול"שטחי מגוריהם. אולם ממשלות ישראל בעבר תמכו במושג של הסכם טריטוריאלי ביהודה, שומרון ועזה, לא רק בגלל החלטה 242, לא רק מתוך נכונות להביא פשרה למען השלום, אלא גם מתוך רצון להבטיח למדינת יש"ר ראל את אופייה היהודי המכריע ואת צבינה הדימוקראטי הכחלי-מעורער, אופי וצביון שהיו נפגעים על-ידי שלילת עצם המושג של חלוקת הריבונות והשטחים באותו הא"י זור ביום מן הימים. נאמר במעמדים רבים — גם שמענו את זאת הרבה בכנסת היום — ארצות-הברית איננה מקבלת את תכניתו הפשרה הטריטוריאלי של המערך כפי שאינה מקבלת את התפיסה הטריטוריאלי של הממ"ש שלה הנוכחית. על כן — דיננו ודינכם שווים מבחינת התועלת והתכלית. אסיים רק בהבהרת הנקודה הזאת. ל"גירסה הזאת אין שמץ של טעם והגיון. קודם כול, תכנית ישראלית נמדדת בערכה ההגיוני והמוסרי, במהותה ה"יהודית ולא רק במידת ההינעלות אליה. אך יש טיפוי גם בהנחה, שאין הבלל בין יחסם של גורמי חוץ למושג של פשרה טריטוריאלי ויחסם לתכנית השוללת מעיקרה כל יתור טריטוריאלי ביהודה, שומרון ועזה. אתנו יש לידי

ולא תוך חודש אלא שמשני הצדדים דרושה נכונות לפ-
עול בסבלנות, בכנות, בחריצות ומתוך רצון טוב כדי
שיהיה סיכוי להגיע להסדר. לכן לא צריך לעורר ציפיות
בלתי מוצדקות, ציפיות מוגזמות, שבסופו של דבר יכולות
רק לגרום להרגשת תסכול, וייתכן שאף למעלה מזה.
מה המצב היום ביחסים בינינו ובין מצרים? באיזו מי-
דה התקדמנו? אין צורך לספר לחברי הכנסת מה מרחי-
קת-לכת היתה ההצעה הישראלית. אולי המספר המבטא
זאת טוב מכול הוא אותם 96% של חצי האי סיני, שלפי
ההצעה שלנו 'אנו מוכנים להעביר לשליטת מצרים, ול-
עומת זאת, מה היא התגובה המצרית? הנשיא סאדאת,
כאשר הופיע בכנסת לפני ארבעה חודשים, חזר על
הצהרות מוכרות של העולם הערבי: חזרה לגבולות 1967
והקמת מדינה פלשתינית. אני חושב שרבים מאתנו ראו
בהצהרות אלו עמדת פתיחה, עמדה הצהרתית, וייתכן
שאי-אפשר לצפות למלים אחרות מפי הנשיא סאדאת ב-
הופיעו פה. אבל למעשה מאז לא נשתנה דבר. הנשיא
סאדאת ומצרים דבקים עדיין באותה עמדה בדיוק. בהו-
פיעו בתחילת פברואר בארצות-הברית בפני ה- National
Press Club אמר הנשיא סאדאת בין היתר בדבריו לע-
הונאים האמריקאים: "I know that the notion of
bargaining and making concessions is an accepted
value in the american system. It has a certain
appeal to you as a means of settling claims and
resolving disputes. But I submit that it has to be
looked upon in a different light in this particular
case." והוא ממשיך: "In this case one party has al-
ready fulfilled its share of the bargain; and the other
party is still far from doing so." ובעברית:
אני יודע שמא-ומתן וויתורים הם ערך מקובל בשיטה
האמריקאית. זה מוצא חן בעיניכם כדרך ליישוב תביעות
וסיכסוכים, אך אני אומר לכם שיש לראות את זה באור
אחר במקרה מיוחד זה. במקרה זה צד אחד, מצרים כבר
סיים את חלקו במשא ומתן.

משה שמיר (הליכוד):

כבר תרם את חלקו.

משה ארנס (הליכוד):

כבר תרם. ובכן מצד אחד אין תווה מעמדות ה-
פתיחה, ומצד שני יש מיקוד, אולי הסטה, למשא ומתן
שנהפך לוויכוח על מה שנקרא הצהרת העקרונות. גבר-
תי היושבת-ראש, לאיזו מדינה במזרח התיכון נוגעת
הצהרת העקרונות? אני חושב שכולנו נסכים שהצהרת
העקרונות נוגעת בראש ובראשונה למדינת ירדן. זוהי
מדינה פלשתיאית, זוהי מדינה שיש לה שאיפות על
יהודה ושומרון, זוהי מדינה שבשנת 1967 היו לה אפילו
שאיפות מעבר ליהודה ושומרון, כולל השטח של מדינת
ישראל במסגרת הקו לירוק, האם כאן מדובר על גוססה
כוללנית, מעורפלת, אשר תאפשר לנשיא סאדאת לצאת
ידי חובה ולחתום אתנו על הסדר באותם הנושאים הנוג-
עים ישירות לנו ולמצרים? ייתכן שכך זה היה נראה
בראשית דבר. אני חושב שהיום ברור לנו שזה איננו
כך עוד. מדברים על פרטים ועל פרטים פרטים. האם זה
טוב שבבילינו? אנחנו נדרשים להכריז על ויתורים כל-
פי צד שאיננו שותף למשא ומתן. אני חושב שדבר כזה,
משא ומתן על דברים שנוגעים לצד שאיננו שותף למשא
ומתן ושאתו אנחנו מקוויים שעוד ינוהל משא ומתן לאחר
מכן, זה דבר שאין לו תקדים במשא ומתן מסחרי ומי-
דיני כאחד. אנחנו נסחבים פה לוויכוחים פומביים, אלה

דינו בעולם ויכוח כמותי. ארצות-הברית אינה גורסת
נסיגה מכל השטחים, וחשוב שראש הממשלה הבהיר
זאת היום; היא סבורה, שהתיקונים בקווים הקודמים
צריכים להיות יותר קלים שאנחנו סבורים. אך
כלום יש השוואה בין ויכוח כמותי בין ממשלות המאות-
דות בעקרון של פשרה טריטוריאלית ובין ויכוח על עצם
שליטת העקרון, אחרי שזוהי מקובל אצלנו עשר ש-
נים? ייתכן מאוד כי הערבים ידחו אפילו את ההצעה
הטריטוריאלית המתונה ביותר שרק אחד מאתנו מסוגל
להשלים אתה. ייתכן מאוד. אבל גם במקרה החמור הזה,
כלום אפשר להשוות את המעמד בדעת הקהל העולמית,
היהודית והישראלית של ממשלה ישראלית, שלא השיגה
שום בגלל תפיסת מרובה, ששום גורם בעולם אינו מסר-
גל להודות אתה? תהיה של הבל פוערה בין שני המ-
צבים האלה. בטחונה ועצמתה ומעמדה של ישראל תלויים
ועומדים אי-שם בזלזול של פער זה.

ומלה אחרונה: הבה נכיר בשעת האמת. מי שיבטל
מראש כל אופציה של ויתור על שטחים מסוימים ביהו-
דה, שומרון ועזה — עם כל הכאב שבויתור זה —
במסגרת של תווה שלום בגבולנו המזרחי, שום מאמצי
ניסוח לא יקימו לאורך מועד גשר בינו ובין ארצות-
הברית, בינו ובין דעת הקהל, בינו ובין מצרים לא
כל שכן. זוהי האמת הפוליטית. על כן חיוני, שהכנסת
כולה — ומכל מקום רבים בתוכה — יפנו לממשלה, לא
באחדות מלאכותית, ולא בסתם תוכחה וגידוף, כי אם
בעצה שקולה לאמור: אל תנטשו את תכניתכם, אך שנו
אותה, תקנו אותה. חיוני אל המדיניות המקובלת של
ישראל בדבר 242. עשו מאמץ רציני לגשר על פני הפער
הלא גדול המפריד בין העמדה הישראלית ובין נוכחת
אסואן. הביאו בחשבון הכרח של פשרה מכאיבה למען
השלום גם ממערב לירדן. ראו את הצלחת המשא-ומתן
כיעד יותר דחוף וחשוב מפעולות התיישבות הסובלות דיי-
חוי. התגאו בחופש הביטוי וברייבוי הדעות ובמגוון הרחב
של השקפות בתוך הדמוקראטיה הישראלית, במקום להת-
בייש בהם, בתפארת המשטר הדמוקראטי שלנו. עשו כל
אלה, ויש עדיין תקווה ששעת הרצון לא תותמץ ועוד
נצא מן המצוקה אל המרחב.

חיו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ארנס, ואחרי — לשר
החוץ משה דיין.

משה ארנס (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנשיא סאדאת
אמר בבואו לירושלים, ש-70% מהסיכסוך הישראלי-ערבי
הוא פסיכולוגיה. אני חושב שהוא טעה. הסיכסוך הישר-
אלי-ערבי הוא סיכסוך יסודי, מהותי, המתבסס על תבי-
עות מוגדרות ושאיפות מוגדרות של שני העמים. אבל
נדמה לי שאולי 70% מהדיון פה בכנסת היום התמקד לא
בנושאים המהותיים, שהם שיקבעו את סיכויי ההסדר ב-
אזור, והם אשר צריכים לקבוע את הטאקטיקה שלנו, אלא
התמקדו בנושאים שוליים פריפריאליים לנושא העומד לי-
פנינו.

לכן הייתי רוצה להתחיל בהערכת המצב של אותה
התקופה מאז ביקורו של סאדאת בירושלים לפני למעלה
מארבעה חודשים. אני חושב שברור לנו היום, שאת
ההסדר לא ניתן להשיג לא תוך יום ולא תוך שבוע

הקטין במהרה, את מידת התלות שלנו בגורמי חוץ ובארצות-הברית בפרט. אילוץ שני הוא אם תבוא הכרה לממשל האמריקני שהלחץ הזה הוא counter-productive, שהוא עלול להביא לתוצאות הפוכות מאלה המבוקשות על-ידי הממשל בארצות הברית, ולחץ זה עלול בהחלט להביא לחידוש הלחימה. אנחנו יודעים שאחת המטרות האמריקניות העיקריות באזור היא הסדר ומניעת לחימה בו. אני חושב שהצעדים האחרונים של הממשל האמריקני, עיסקת החבילה, מכירת מטוסי קרב מודרניים לערב הי-סודית ולמצרים, ההצהרות החד-צדדיות לטובת העמדה המצרית, הם בהחלט counter-productive, מנקודת ראות אמריקנית, כי הם מהווים תמריץ שלילי לסאדאת לחזור למשא ומתן הישיר. אנחנו יודעים שהוא הגיע לכאן מתוך הכרה שאין לו אופציה צבאית ושלחץ מבחוץ לא יועיל ולכן צריך לדבר אתנו ישירות. אפשר בהחלט, לשער היום, שבעקבות עיסקת החבילה, עסקאות שימוש בעולם הערבי במטוסים אמריקניים חדשים, בעקבות לחץ אמריקני נגד ישראל, ייתכן שאין עוד כל תמריץ להמשיך ולנהל את המשא ומתן הישיר אלא אפשר לחזור לאותו מצב עניינים ששרר לפני שהנשיא סאדאת הגיע לירושלים. ודבר אחרון, ומבחינתנו החשוב ביותר, הוא דעת-הקהל. אם דעת-הקהל בארצות-הברית תתנגד ל-לחץ אמריקני על ישראל, לחץ כזה לא יהיה או ודאי שלחץ כזה יהיה מתון בהרבה. לכן כבר נאמר לא פעם, ורצוי לחזור שוב: אנחנו עומדים במערכה לא קלה יחד שובה על דעת-הקהל בעולם המערבי הדמוקרטי כולו, ובמיוחד בארצות-הברית. במערכה, הזאת, לדעתי, עלינו להדגיש את העיקר ולא להתווכח על הדברים השוליים — לא על 242 ולא על התנחלויות, לא אלו יקבעו את תוצאות המשא ומתן, אלא עלינו להדגיש את העובדה שאנו הצענו להעביר לשליטת מצרים 96% משטח סיני, בטרם היתה תמורה כלשהי מצד מצרים, את דרישתנו לחזור למשא ומתן ישיר עם סאדאת ולאחר מכן עם מדינות ערביות אחרות, אם הן מוכנות לעשות שלום אתנו. על אלה עלינו לשים את הדגש.

ובסיום, כמה מלים לאופוזיציה שלנו. חשוב שיהיה ברור שכיוון הלחץ האמריקני הוא לקראת חזרה לגבולות 1967 והקמת מדינה פלשתינאית. הלחץ הזה לא מופעל רק על-ידי איש אחד, נשיא ארצות-הברית, אלא הוא מופעל בצורה מקצוענית ביותר. אנו יודעים איך עובדים בבית הלבן. יש שם סוללה של מומחים — מומחים לפור-ליטיקה הישראלית, מומחים לקהילה היהודית, מומחים למזרח התיכון — והם עוסקים בסיון למצוא את הטקטיקה כדי להפעיל את הלחץ על ישראל בדרך הטובה ביותר. ואחת הדרכים שלהם היא להפנות את תשומת הלב לא לדברים העיקריים שהוכרתי קודם לכן, אלא דווקא לנושאים השוליים. דווקא לנושא כמו הפירוש של החלטה 242, שדווקא לא הוא אשר יקבע אם יהיה הסדר בינינו לבין מצרים ובינינו לבין ירדן. חברי האופוזיציה אשר נופלים למלכודת הזאת ובלהט רב מדגישים בוויכוח הזה את ענין ההתנחלויות, את 242, אולי מחר את החלטת עצרת האומות מנובמבר 1947 — פשוט נופלים למלכודת אשר טמנו להם אותם ההוגים המעוניינים להפעיל עלינו לחץ. רמת הלחץ האמריקני היא פונקציה ישירה של העיניין פיה שלהם שהלחץ הזה יהיה אפקטיבי. אם קיים היום לחץ, הרי הוא נובע מכך שישנה הערכה כי הוא עשוי להיות אפקטיבי ועלול אולי להוביל לשינוי ממשל בישראל ולשינוי עמדות יסוד ביחסים שבין ישראל לבין אר-

אין שיחות חשאיות אלא ויכוחים פומביים אבסטרקטיים על 242, על הגדרה עצמית, על החזקת שטחים כבושים, ומי יודע, אולי מחר אפילו על פירושים של החלטת או"ם מנובמבר 1947. זה איננו מקדם את השלום בינינו ובין ירדן. גברתי היושבת-ראש, אני חושב שזה גם איננו מקדם את השלום בינינו ובין מצרים. כטאקטיקה מצרית, לרכו את תשומת הלב על הנושא הזה שאינו גוגע ישירות ליחסים בינינו ובין מצרים, וגוגע ישירות למדינה שבי-שלב זה אינה משתתפת במשא ומתן, ייתכן שזה נבון. כטאקטיקה ישראלית, זה לא נראה לי נבון כלל. לכן הצעתי היא, חברי הכנסת, שאנחנו נמשיך ונדבוק בעקרון המוכר והצודק והיעיל של משא ומתן ישיר, עם מצרים — על כל הנושאים הקשורים למצרים, עם ירדן — על הנושאים הקשורים לירדן. ואם העמדה של נשיא מצרים היא שהוא איננו מסוגל לתתם ולסכם את ההסדר עד שלא נפתור בעיות שגם בהן יש לו עניין, אף שומצרים אינה המדינה העיקרית הנוגעת בדבר, ייתכן שאפשר להגיע להסדר על היחסים בינינו ומבין מצרים שייתתם בראשי תיבות, וייתתם סופית רק לאחר שנגיע להסדר גם עם ירדן. ובאותה רוח הייתי מציע שהמשא ומתן מבחינה פיסית גם יחזור להיות משא ומתן ישיר בין הצדדים ללא תיווכים של גורמי חוץ, ללא תיווכים של ארצות הברית.

הייתי רוצה לומר מספר מלים על היחסים בינינו ובין ארצות הברית בשלב זה. אני חושב שצריך להיות ברור לנו, כשאנחנו מנתחים את האינטרסים האמריקניים ואת ההשקפות בווינגטון על הגעשה במזרח התיכון, שהטאקטיקה האמריקנית בסופו של דבר תהיה, אולי אפילו חייבת להיות, לחץ על ישראל. זאת מכיוון שאחת המטרות של ארצות-הברית באזור היא להגביר את השפעתה בעולם הערבי. גם אנחנו בעד זה, זה גם אחד האינטרסים שלנו. לצערנו הרב ארצות הברית אינה יכולה להגביר את השפעתה בעולם הערבי על-ידי כך שתשכנע אותם שמשטר דמוקרטי עדיף על משטר טוטליטארי. ומסתבר שבשנת 1978 ארצות הברית גם אינה יכולה להגביר את השפעתה בעולם הערבי באמצעות כסף. משלם המסים האמריקני אינו יכול להתחרות עם הכספים שעומדים לרשות נסיכויות הנפט וערב הסעודית, שניתן להעביר אותם ושמעוברים לארצות הערביות היותר עניות. לכן אני חושב שזאת עובדה, עד כמה שהיא מצערת, שלמעשה לארצות-הברית נשאר כלי אחד להגביר את השפעתה בעולם הערבי, והוא ל-חוץ על ישראל, להדגים ולהפגין לפני מדינות ערב שארצות-הברית מוכנה לסייע להן בלחץ על ישראל כדי להשיג יתורים מצדן. וכיוון זה מטבע הדברים מביא לכך שהלחץ האמריקני מתמקד ומתכוון לקראת חזרה לגבולות 1967 והקמת מדינה פלשתינאית או בית לאומי או משטר דומה או שווה-ערך לכך. זוהי עובדה, וגדמה לי שאין דבר שאנחנו יכולים לעשות כדי לשנותה. לכן אני גם מאמין שזה יהיה משגה לערב אותם במשא ומתן ישיר, כי זו למעשה הזמנה להפעיל את הלחץ הזה מגורם שמעורב במשא ומתן לפי הזמנתנו. מה הם הם האילוצים שלנו על לחץ האמריקני עלינו? אין שם נכונות ולא יכול להיות לחץ ללא הגבלה. אחד האילוצים הוא ודאי מידת התלות שלנו. לא על זה נדבר פה היום, אבל ככל שהתלות היא יותר גדולה, ככל שאנחנו יותר חשופים ללחץ, או ודאי היקף הלחץ האפשרי הוא יותר גדול, ויש הרבה מה לעשות בשטח זה כדי להקטין, ול-

הכנסת הזאת ואנו יודעים שאין כל סיכוי לכך. ושנית, שבנושאים המהותיים, היסודיים, הקונסנסוס בישראל הוא רחב והוא כולל גם את רוב חברי האופוזיציה.

2. תשובת שר החוץ

תקבל או תראה בעין טובה את התכנית המסויימת הזאת, בכללה הישויבים, כבסיס למשא ומתן. אלא שלאחר מכן הדברים השתנו. אני אינני שם את הדגש על כך שהנה בדקנו והבדקיה הראתה תוצאות חיוביות, וזה היה לאחר הפגישת של הנשיא סאדאת עם ראש הממשלה והתכנית הוגשה לאחר מכן. אינני שם את הדגש על כך שבדקנו, ולא בנו הפגם אם המצרים שינו אתריכך את דעתם. מה שאני רוצה לומר בעניין זה הוא, שכבר מתחילה ועד היום, כולל היום, נכון לשעה זו, אנו הצגנו שני עקרונות עיקריים, ואני מוכן לומר בלעדיים, בלבדיים, בשאלות אלה, בשאלת המשאומתן: העקרון הראשון הוא, שהבסיס למשאומתן להסכם שלום בינינו לבין המדינות הערביות השכנות, כל המדינות הערביות השכנות — מצרים, סוריה, ירדן ולבנון — הוא החלטות מועצת הבטחון 242 ו-338. זה היה ועודנו הבסיס האחד. הבסיס השני, והוא הרלבנטי לשאלה זו של שגיאות ושל תכנית זו או אחרת, הוא: כי כל נושא הוא בר-דיון — negotiable — ללא תנאים מוקדמים. כבר באיסימעייליה, כאשר נפגשנו עם הנשיא סאדאת וחבריו, וכאשר הם אמרו לנו לגבי שתי התכניות — תכנית השלום שהגשנו לגבי מצרים ותכנית השלום לגבי יהודה ושומרון ורצועת עזה — ששתיהן אינן מקובלות עליהם, הם אמרו שהם יציעו הצעות נגד. והתשובה שלנו לא היתה שההצעות שלנו הן אולטימאטיביות: אם אינם מוכנים לדון עליהן, איננו מוכנים לדון בתכניות אחרות. אלא להיפך: אדרבה, אם התכנית שהצגנו אינן נראות לכם, תציגו אותם תכניות שלום אחרות מטעמכם ונדון בהן. ואם אתם רוצים להציע תיקונים או שינויים בתכנית השלום שלנו, גם זה אפשרי. אין חובה לקבל אותן בשלמותן ואין חובה לקבל אותן בכלל, אבל חובה לנהל משאומתן לשלום קבע במסגרת החלטת מועצת הבטחון 242 ו-338 וכל צד רשאי — וזה הפירוש "ללא תנאים מוקדמים" — להגיש את הצעותיו. ואמרנו ועודנו אומרים שאנחנו נדון ברצינות בתכניות שלהם כפי שאנחנו מצפים שהם ידונו בתכניות שלנו. ולכן, מה אני רוצה לומר לגבי תכנית השלום שהצגנו למצרים? אם התכנית הזאת איננה מקובלת על מצרים ואם יש פה חבירה שמבקרים אותה, השאלה איננה אם ישראל צריכה להציע מהדורה ב' ומהדורה ג', לתקן כאן או לתקן שם. היא יכולה לומר: הצענו הצעה, בעינינו היא נראית נכונה אבל היא איננה נראית בעיני הצד השני — איננו צריכים להגיע עליה להסכם בין המפלגות השונות כאן בכנסת — ולכן יואיל הצד השני בטוב ויציג את ההצעה שלו, ננסה לעבוד על יסוד הצעתו, לדון בה ולראות מה מפריד בינה לבין ההצעה שלנו. ואין חובה על ישראל להציע מדי פעם תכנית אחרת, במיוחד כאשר הצד האחר אומר שהוא מוכן להציע את הצעותיו, ואנחנו אומרים שאנחנו מוכנים לדון בכל הצעה ללא תנאי. כל נושא הוא בר-דיון ללא תנאים מוקדמים. ובכן, התכנית הזאת איננה טובה? הם רשאים לשים אותה בתיק או לזרוק אותה לסל ולהביא תכנית אחרת. והתביעה הזאת מאתנו — תיציג

צו-הברית. לכן, בקשתי אל חברי האופוזיציה היא להפסיק יחד אתנו עובדה אחת והיא שאין סיכוי כי ייעשו חילופי שלטון במדינת ישראל עד לגמר הקאדנציה של

היוזר ש. ארבליאלמוזלינו:

רשות לתשובה לשר החוץ, ואחריו רשות לתשובה לראש הממשלה.

שר-החוץ מ. דיון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני להשיע הערות מספר לדיון — ואני מדגיש לדיון ולא לוויכוח — כי אני מחשיב מאוד את הדיון הזה כדיון ישראלי של הכנסת בנושא שאנו עוסקים בו היום, שהוא נושא ממדרגה ראשונה ובוודאי עוד יחזור ויעסיק אותנו. ותחילה, הערה אחת, טרם-ההערות, לדבריו האחרונים של חברי-הכנסת אבא אבן, שאני מעריך לא רק את אישיותו אלא את בקיאותו וזכרונו. הוא חזר והדגיש פעם מים מספר בסיום דבריו את המסורת של ממשלות ישראל במשך עשר שנים בדבר הנכונות לפשרה טריטוריאלית ביהודה ושומרון ורצועת עזה. הוא המליץ שהמסורת הזאת תמשיך ותחקיקים גם הלאה, ובכן, כאשר לרצועת עזה, השר גלילי, במאי 1972, קרא כאן את החלטת הממשלה האומרת: "התביעה כי רצועת עזה לא תופרד ממדינת ישראל היתה כלולה במצעי הבחירות של כל המפלגות הראשיות לכנסת. כוונת הממשלה המפורשת היא שבמסגרת הסכמי השלום יקבע כי חבל עזה שוב לא יהיה נתון לשלטון זר ולא יתחבר למדינה זרה כלשהי, לא ייהפך שוב למקור למעשי איבה ובסיס למתקפה נגד מדינת ישראל, אלא יהיה כלול בתחומיה". כאשר מדברים על הית' רונות של ישוב יהודי שאינו מעורב ביישוב ערבי צפוף, ספק אם אפשר להביא דוגמה יותר נחרצה כי ישוב ערבי צפוף מזה של חבל עזה; וספק אם מישורו יוכל להצביע על היתרונות שבגללם מותר לממשלה להחליט שרצועת עזה תהיה חלק ממדינת ישראל, שלא יהיה בה שלטון זר ולא תתקשר למדינה אחרת והדבר פסול לחלוטין לגבי יהודה ושומרון. אני לא מביע דעה לגופו של עניין אלא לגבי הגישה העקרונית — הנה היתה מסורת כזאת. אני גם תמה אם הממשלות שבאו לאחר מכן שינו אותה. אני יודע שראש הממשלה דאז, הגברת מאיר, אישרה בכנסת כעבור כמה זמן בתשובה לשאלתה את דבריו השר גלילי, אבל אינני יודע, פשוט לא עקבתי עד כדי כך אחר הדברים, אם אמנם ההחלטה הזאת שונתה או בוטלה לגבי חבל עזה. מכל מקום, לי לא זכור שינוי בדבר הזה.

ההערה הראשונה, העניינית, שאני רוצה להעיר, היא לדבריו של חברי-הכנסת פרס ביחס לשגיאות הממשלה, ובראש וראשונה בדבר תכנית השלום שהצגנו למצרים. בדבריו הוא הוכיר שכאשר ראש הממשלה נפגש עם הנשיא סאדאת בירושלים, הוא לא אמר לו דבר ברור בקשר להתנחלויות. ובכן, ההצעה שהגשנו, תכנית השלום לגבי מצרים, עובדה והוגשה לאחר אותה פגישת ולא לפניה; והיא עובדה והוגשה על-יסוד מגעים שהיו לנו עם מצרים. חברי-הכנסת פרס בוודאי יכול — ואני אעזור לו ללא קושי, אם ירצה בכך — לעמוד על הברורים והבחינות שעשינו, ואשר מתוכם התברר לנו כי אכן מצרים

פרס: עכשיו העם צריך לומר "כן" או "לא". ידידי שמעון, אני חושב שאנחנו צריכים מדי פעם לומר "כן" או "לא" כאשר מונחת לפנינו תכנית שלום. אומרים: Take it or leave it, אם אתם מקבלים את התנאים האלה — יהיה שלום; אם אינכם מקבלים את התנאים האלה — איננו עושים אתכם שלום. אבל כאשר אנחנו מנהלים משא-ומתן עם המצרים לגבי הסדר שלום בינינו לבין מצרים והנוסחה לגבי יהודה ושומרון בסעיף 242 היא בהצהרת העקרונות שמצרים רוצה שהיא תיכלל שם, הרי שאם נקבל את הנוסחה הזאת שלהם או לא נקבל אותה, השלום שבנון עליו עכשיו אינו לגבי יהודה ושומרון, הוא לגבי מצרים.

עוד שתי הערות: הנושא הזה של 242 והשטח הזה — — —

אהרן ידלון (המערך):

שר החוץ, אבל כדי לקדם את המשא-ומתן עם מצרים נדמה לי — אני חי מהעתונות — שחשוב להגיע להצהרת עקרונות מוסכמת.

שר-החוץ מ. דיין:

אהרן, אין לנו חילוקי דעות — — —

אהרן ידלון (המערך):

אני בעד הסכם נפרד כשאפשר להשיג אותו.

שר-החוץ מ. דיין:

אמרתי שאינני אומר שאין לנו בעניין זה דין ודבֿר, רים, שאנחנו איננו משתדלים להגיע לנוסח מוסכם. חלקי תי על כך שזה לב הבעיה, שעכשיו העם צריך להגיד "כן" או "לא" ואם העם יגיד "כן" הדרך לשלום סלולה. רבותי, ברשותכם עוד שתי הערות בנושא זה, ואני רוצה לחזור רגע אחד להשוואת הצעת המערך לסיכום הדיון הזה עם הנוסחה שאנחנו הגשנו לארצות-הברית בנושא זה. מה מציע המערך? ואני אינני מופיע כאן כמי שקורא מעל הדוכן הזה את ההצעה, אבל אני מודה שתמתי כשקראתי הצעה זו שכן היא אומרת: "המשא-ומתן בינינו לבין הערבים מתבסס על החלטות מועצת הבטחון של 242 על כל סעיפיה, לרבות סעיף השלום, גבולות בטוחים ומוכרים ופשרה טריטוריאלי עם ירדן, סוריה ומצרים ושלום עם לבנון בגבול הבין-לאומי הקיים." רבותי, לא כולם יודעים בעל-פה את 242 אבל ממשלת ישראל הציעה גם היא ש-242 ו-338 יהיו את הבסיס למשא-ומתן עם כל המדינות השכנות, כולל ירדן, סוריה וכן הלאה. אלא מה? פה בהצעת המערך רך נאמר: "המשא-ומתן מתבסס על החלטת מועצת הבטחון של 242 על כל סעיפיה, לרבות סעיף השלום, הגבולות הבטוחים והמוכרים ופשרה טריטוריאלי עם ירדן...". אבל זה לא כתוב ב-242. זה פשוט לא כתוב ב-242 אבל אפשר להוסיף את זה. אך אל תחבטו מאתנו שאנחנו כאילו נכיר ב-242, כאשר מה שאתם מציעים לי להוסיף ל-242 עוד גבנון קטן. אם כן, 242 מקובל עלינו.

יגאל אלון (המערך):

זה הפירוש שלנו ל-242.

שר-החוץ מ. דיין:

יפה מאוד. את זה היה כדאי להבהיר. אני אינני מאמין עכשיו בקונסנסוס.

או תכנית שלום אחרת כי השלום אינו מתקדם, כי תכנית א' שלכם איננה טובה ותציעו לנו תכנית ב' — אינה קבילה. הצענו דבר טוב יותר מאשר תכנית ב', אמרנו: אנחנו מוכנים לדון בכל הצעה ואנחנו רוצים לשמוע מה הצעת הצד האחר. או הצעה כוללת אחרת. או שינויים בהצעה הזאת, ואין טוב מהדבר הזה.

הערה שנייה גם היא לדברי חברי-הכנסת פרס. אם אינני טועה הוא אמר שהנושא הזה של החלטת 242 וקבלתו הוא לב הבעיה. אני בכונה אינני אומר: החלטת 242 על יהודה ושומרון משום שבנוסח של הצעת המערך לסיכום הדיון כאן, אלא אם בינתיים הם שינו אותו — ביקשתי את הנוסח וקיבלתי אותו באדיבותם — המערך אינו מציע פשרה טריטוריאלי ביהודה ושומרון, הוא מציע פשרה טריטוריאלי עם ירדן. לכן אני רק מסביר מדוע אינני משתמש במונח זה של פשרה טריטוריאלי עם יהודה ושומרון. אבל חברי-הכנסת פרס אמר שאם ישראל תסכים ל-242 ותסכים להכריז על פשרה טריטוריאלי בלי לומר היכן, לדעתו המשא-ומתן עם סאדאת יתקדם הרבה מאוד וכאן הוא שם את הדגש, ועל זה אני חולק. "חברי הכנסת" — אמר פרס — "אנחנו אומרים לעם בפשטות: יש הרבה ויכוחים, זה לב הוויכוח, וזהי שעת ההכרעה ואין ברירה. יש דרך הליכוד שמר בגין מייצג אותה נכונה, אבל מוכרחים להשיב "כן" או "לא" ל-242, מוכר רכים להשיב ב"כן" ו"לא". אם חברים אחדים יתעוררו בוקר אחד ויגידו: התמצנו את ההזדמנות, תודה רבה להם. עכשיו צריך להתחיל". השאלה היא קודם כולל אם אנחנו באמת שאלה זו של החלטת 242, נאמר, על יהודה ושומרון זה עכשיו לב הבעיה. ונגיח לשם דיון, לא לשם ויכוח, שהיינו מקבלים את הנוסחה המוצעת על-ידי הא-מריקנים והיינו אומרים ש-242 חלה על כל החזיתות, כי גם הם אינם משתמשים לא רק במונח יהודה ושומרון אלא גם במונח West Bank. מה היה קורה מחר מבחינת היות נושא זה לב הבעיה? האם אנחנו מנהלים עכשיו משא-ומתן לגבי יהודה ושומרון? האם אנחנו יושבים עם ירדן? האם אנחנו יושבים עם נציגי הפלשתינאים? אני אינני אומר שנושא זה אינו אחד הנושאים שיש לנו לגביהם דין ודברים עם המצרים ודין ודברים עם האמריקנים. יש לנו דין ודברים בעניין זה, יש לנו חילוקי דעות, אבל לא זהו הבסיס למשא-ומתן. איננו דנים היום לא על יהודה ושומרון ולא על רצועת עזה, לא יושבים עם ירדן ולא יושבים עם נציגי הערבים הפלשתינאים, כי הם אינם רוצים לשבת אתנו, אלא אנחנו יושבים עם מצרים ולעיתים אנחנו יושבים בסטיידפארטמנט ומנהלים משא-ומתן עם נציגי מחלקת המדינה האמריקנית על הצהרת כוונות או הצהרת עקרונות שנעשה עם המצרים לגבי בי יהודה ושומרון. ואני אינני שואל בריצינות, כי השאלה הזאת עשויה לעורר גיחוך: נניח שנגיע להסכם, אנחנו, עם ארצות-הברית ונעניש סאדאת לגבי השאלה מה יהיה הממשל בבוא העת או על איזה שהוא נושא אחר מבלי שאיזה שהוא נציג מוסמך של אותם השטחים, של אותו הציבור, ישתתף בזה. האם זה באמת יחייב אותו? אפשר יהיה לבוא ולומר לו: לאחר חמש שנים, לאחר שנה אחת; אנחנו הסכמנו, הנשיא קארטר, הנשיא סאדאת וממשלת ישראל הסכימו כפי שהסכימו. הם יגידו: אנחנו לא השתתפנו בדיון, לא שאלתם אותנו. אתם הסכמתם, יפה מאוד מזדכם. לקרוא לזה "לב הבעיה"? לב הבעיה הוא בשעה שאנחנו יכולים להתחיל, כפי שאמר

בנימין הלוי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
זו תורה שבעל-פה.

שר-החוץ מ. דיין:

באחת הישיבות הראשונות של הכנסת כאשר דנו בעניין זה האמנתי שאפשר להגיע לקונסנזוס לאומי. היום אינני מאמין בכך. אבל כשיש חילוקי דעות מוטב שנדע על מה אנחנו חלוקים. המצב אינו שממשלת ישראל מציגה שאלה שהיא חלק לא יחול 242, ואילו המערכה מציגה שאלה אותה חלק 242 כן יחול. זאת אני רוצה לומר בעברית פשוטה ומלאה, כי מה שמציע המערכה ומה שמציעה הממשלה זהה לחלוטין בעניין הניסוח המלא, לא בעניין הפרשנות של 242. המערכה מציגה ש-242 יחול על ירדן, והממשלה מציגה ש-242 יחול גם על ירדן. אין ביינינו חילוקי דעות בעניין זה. יכול להיות שתציעו הצעה אחרת, אבל בהצעה הזאת לא הזכרתם לא יהודה ושומרון ולא חבל עזה אלא ירדן, ובהצעת הממשלה שהצגנו בארצות-הברית, בוורשינגטון, נאמר אז: הסכמי שלום מבוססים על 242 עם כל שכנותינו, פירוש הדבר: ירדן, מצרים וסוריה ולבנון, אלא שהוספתם ואתם מציעים לא רק 242 אלא גם דבר שאיננו 242, והשאלה היא אם צריך להוסיף את התוספת הזאת. אני רוצה לומר שבשאלה הזאת של תוספות ל-242 המינימום שאפשר לומר הוא שזו דרך חלקלקה, כי אם לרצות לפרש את 242, ייתכן שאנחנו צריכים ללכת בדרך זאת: לא להתעלם מהעובדה שישנם פירושים שונים אלא לרצות ולומר בהצהרת העקרונות את הפירושים ולרצות לבוא להסכם לגבי הפירושים השונים. על זה הרי מדובר, ובכן יש לנו בעיה עם הערבים שהפירושים שלהם ל-242 הוא שצריכה להיות נסיגה טוטאלית, והפירוש הזה אינו מקובל, אם אינני טועה, גם לא המערכה. אם כן, אם אנחנו כוללים בהסכם העקרונות פירושים ל-242, לא שאנחנו זוכאים אלא אנחנו חייבים לתבוע שגם הצד השני יפרש את 242 פירוש מוסכם על שני הצדדים. כי זו ההגדרת עקרונות מאסכמת על שני הצדדים, אם ניכנס לאותו מבוכ של פירושים. ובכן זו הערה אחת לגבי 242 ותחולתה או הסתייגות הממשלה לה בכיכול ממנה ונכונות המערכה להחליף לגבי השטחים. אבל הערה אחרונה בעניין זה שאני רוצה להעיר לחשומת לב כל חברי הבית המתעניינים בנושא זה היא זאת: במשך השנים שחלפו מאז 1967 השתנו דברים והתפתחו דברים. וכאשר באנו לעבד את נייר העבודה יחד עם ארצות-הברית באוקטובר וספטמבר של השנה שעברה לא התעלמנו מהעובדה שבשני נושאים, ששניהם קשורים זה בזה, הנושאים של השטח והנושאים של האוכלוסיה ביהודה ושומרון ורצועת עזה, אנחנו, ישראל, מוציאים לחזור מן הנאמר ב-242 וללכת יותר מזה ולומר: למרות מה שלא נאמר ב-242, שצריך לשבת עם נציגי הערבים הפלשתינאים, תושבי ירדן ושומרון ולדון בנושא אים של רצועת עזה, יהודה ושומרון, אנחנו בעד דיון כזה בקבוצת עבודה של מצרים, ירדן, נציגי ישראל וג' ציגיהם; וגם בהסכם האחרון, כאשר מה שנקבע בקשר לאסאן, לא לגבי השטחים, כי אם לגבי הציבור של הערבים הפלשתינאים, שהם צריכים להשתתף בקביעת עתידם במסגרת אותן שיחות של הקבוצה הזאת של מצרים, ירדן, ישראל וכן הלאה. אבל כבר באוקטובר — לא לפני שנים — כאשר דנו בנושא הזה הסכימה ארצות-הברית

— ולא היה קשה לשכנע אותה — שחייבים לעשות אבי-חנה והפרדה בין המדינות כמדינות, שאתן אנחנו מנהלים משא-ומתן לחוץ שלום והן: ירדן, מצרים, סוריה ולבנון, לבין האוכלוסיה של ערביי ארץ-ישראל או הנציגים שלהם, תושבי יהודה ושומרון ורצועת עזה שאין להם סטאטוס של מדינה; ואיננו רוצים שתקום שם מדינה — וזאת גם המערכה אינו רוצה — ולכן אין לשים אותם בקאטגוריה אחת ולומר: אנחנו מנהלים משא-ומתן עם מצרים ועם סוריה ועם נציגי הערבים משכם ורצועת עזה אלא להפריד בין שני הדברים, והדבר הוסכם לא רק על ידינו אלא הוסכם גם על-ידי ארצות-הברית והיתה כתוצאה מכך האבחנה שבשעה שקודם, לגבי הקבוצה של מדינות, נאמר שיתנהל משא-ומתן לתחימת חוץ שלום, הרי לגבי הקבוצה הזאת נאמר: נושאי הגדה המערבית ועזה יידונו בקבוצת עבודה שתכלול את ישראל וכו'. עכשיו אני רוצה לומר לחברי הכנסת: אם אנחנו נקבע ש-242 הוא בסיס למשא-ומתן בינינו, לא לבין המדינות אלא גם בינינו לבין נציגי תושבי רצועת עזה ויהודה ושומרון, הרי הבסיס של 242 הוא בשלושה עקרונות: בנסיגה משטחים, במתן שלום על-ידי הערבים בתמורה לנסיגה הישראלית ובקביעת גבולות מוכרים ובטוחים. ובכן, אם אנחנו נקבע שזה הבסיס למשא-ומתן או להתדיינות בינינו על עתידם של עזה ושל יהודה ושומרון, בין שזה על עתיד התושבים ובין שזה על עתיד השטחים — ושני הדברים האלה קשורים ואי-אפשר להפריד ביניהם ואם אנחנו אומרים: השאלות או הנושאים של רצועת עזה, אומרים: התושבים שלהם, כי זה קשור זה בזה — ואם אנחנו אומרים שהבסיס לזה יהיה המסגרת הזאת, פירוש הדבר שאנחנו מוכנים לדון אתם בקאטגוריות של דיון עם מדינה נפרדת, של קביעת גבולות, של עשיית הסכם שלום. לא, השאלה אינה של נסיגה משטחים אלא השאלה היא באילו קאטגוריות אנחנו דנים אתם. אני שמחתי שארצות-הברית הבחינה, הבינה והסכימה על כך לחלוטין, שבשום פנים אין לקבוע את הקאטגוריות האלה לאותם הדיינים שצריך לעשות לגבי השטחים האלה. ארצות-הברית — לא ממשלת ישראל בראשותו של בגין — באותו הסכם הסכימה שהנושאים של יהודה ושומרון ורצועת עזה צריכים להיות נידונים בין הצדדים, בשוני מאותו הדיון עם מדינות שכנות שצריך להיות על יסוד 242 וכן הלאה.

נקודה אחרונה — אני רוצה לומר לגבי ההתנחלויות: שמחתי — טוב שבכל נאום יש "הפי-אנד" — על הנוסח של הצעת המערכה. אני רק מצטער שהוא הרבה יותר קרוב ללבי, אם הבנתי נכון את הצעתם של חברי ד"ש מתוך דבריו של חברי-הכנסת אמנון רובינשטיין, כי מה שאומר המערכה לגבי ההתנחלויות בהצעתו הוא: "עיתוי ומיקום פעולות ההתיישבות בתקופה הקרובה חייבים להתחשב בהצלחת המשא-ומתן כיעד מדיני עליון של מדינת ישראל ולמנוע כל פגיעה בו". מה החליטה הממשלה בעניין זה? היא החליטה שכל התנחלויות נוספת צריכה לבוא לדיון אינדיבידואלי אשר בו יידונו הדברים על יסוד המקום, לא להעלות, מתי להעלות, היכן להעלות ובהתחשב בתנאים המדיניים. אין שום דבר פרט להבדלי ניסוח בין ההחלטה שקיבלה ממשלת ישראל בעניין זה לבין הצעת המערכה. לפחות בנקודה הזאת אני יורד שבע רצון.

3. תשובת ראש הממשלה

בו מוסיף להתקיים ואנחנו מחפשים דרך איך לפרוץ את המעגל הזה ולהשיג הסכמי שלום. זה מה שאנחנו עושים. קל — לא; קשה מאוד — נכון. כל כך למה? סוף כל סוף כולכם אמרתם רק לפני חודשים מספר: הצעה חשובה, רצינית, אפילו האשמתם אותנו שאנחנו הרחקנו לכת מכם. נתיאם פירוש הדבר שהרי רצינו בשלום, אחרת למה היה לנו להסתכן בהאשמה שאנחנו לא דרשנו מה שאתם הייתם דורשים בצפון סיני או בשארם-ש-שייך לאילת? מישהו הוכחנו שאנחנו בכל לבנו רוצים בשלום אם אפילו האשמה כזו שמענו. ואמנם כן אנחנו רוצים בו. מה היא הסיבה המכרעת שעד היום כעבור חודשים מספר לא נתיאם ההסכמים? כולכם יודעים את הסיבה הזאת. אלא אתם דורשים לומר את האמת ומורדים בה. הנה משימי עינים אותה, יש סיבה אחת: כל שלישי ערב עד עצם היום הזה אומרים שכדי שישראל תזכה להסכם עם מדינותיהם צריך שהיא תתווך לקווי ה-4 ביוני 1967. לאחרונה מוסיפים: הקמת מדינה פלשתינאית. על רקע זה מישוהו מכם מוכן לעשות שלום? הרי את הדברים האלה משימי לא רק אדם כמו סאד, קיצוני, אלא חוסיין הנחשב למתון מהם מחכה לרגע שבו ממשלת ישראל תיתן לנשיא מצרים התחייבות על שני הדברים האלה ואז הוא יבוא לשיתות. הנה כי כן, מדוע להתעלם מן העובדה הפשוטה הזאת, מדוע אתם דורשים לומר את האמת זאת האמת הזאת אינכם אומרים? יש בכך משהו מן ההתכחשות לעובדות. אין שום סיבה אחרת. הנה כי כן, קשה — נכון. אנחנו עדיין מוסיפים לרצות בהסכם שלום ועושים מאמצים — נכון. האם צריך לעמוד עם השעון ביד ולומר: אתם כבר נכשלתם במאמצים האלה? זוהי גישה מדינית מבוגרת? כך נהוג עם מנוסה? מישוהו מתחייב במשך כמה חודשים להביא את חוזה השלום? נכון, קרה משהו בכל זאת יש לנו מגע ישיר עם מדינה אחת, הוא עדיין לא הבשיל פרי, כולכם יודעים מהי הסיבה. גם זה משהו שהושג, אבל לעמוד עם השעון על הדי ולומר: הנה עדיין אין לכם שלום, עוד אתם תתמכם — מושג נכשלתם; לא כך נהוגת אומה מבוגרת; לא כך. אני יודע מפיו של ראש ממשלת בריטניה לשעבר, שלא היתה לה איבה עם מדינות אירופה, נהפוך הוא, בעבר אולי היו מלחמות בינה לבין מדינות אירופאיות אחרות, אבל העניין הוא משקי מעיקרו ותשע שנים נדרשו כדי שבריטניה תגיע להסכם עם מדינות אמנת רומא. תשע שנים — בלי איבה. אבל זה מסובך. כל צד רצה להשיג את המאכסיומים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
 אתה התווכחת עם הנשיא סאדאת אם. זה שלושה חודשים או ארבעה חודשים.

ראש-הממשלה מ. בגין:
 הוא אמר: ימים, ואני טענתי: לא. אבל המשא ומתן התנהל למעשה שלושה ימים בדיוק, יום וחצי. בירושלים וימיים בערך בקהיר. בשלושה ימים של משא ומתן מי שרו מכם רוצה מייד לפור את הספקות, להשיג את כל ההסכמים, להרחיק את כל הפסקות — איוו מין גישה היא זאת, איפה באמת הבגרות השכלית, הגישה הנכונה, הרצינית? ממשלת ארצות-הברית של אמריקה ניהלה משא ומתן בקשר עם תעלת סואנה. המשא ומתן נמשך שלוש עשרה שנה. אני לא נותן את הדוגמאות

היחיד י. שמיר:
 תודה רבה. רשות הדיבור לראש הממשלה, בבקשה.

ראש-הממשלה מ. בגין:
 אדוני היושב-ראש, מארי ורבותי חברי הכנסת, דוב-רי האופוזיציה הציעו לנו לקראת השלום לבחון דרך אחרת. הייתי מבין, על-פי שורת ההגיון, לו היתה זאת דרך חדשה. היו אומרים לנו: ראו, אתם עשיתם מאמץ כמה חודשים, על-פי דרככם, לפי תכניתכם, להגיע להסכם עם מצרים, אולי גם עם מדינות אחרות, לזכות באהדת העו"ל, הדבר לא הצליח, תנסו דרך שלנו משום שעדיין לא נוסתה, היא חדשה. אבל הדרך הרי איננה חדשה. נוסתה כמה שנים, לא כמה חודשים, שנים רבות והשאלה היא: האם היא הולכה לאותו הישג שאתם דורשים אותו במשך חודשים מספר מן הממשלה הזאת לאמור: הסכמי שלום, חווי שלום, שלום-קבע? המצב הוא בדיוק הפוך. מה, אתם מציעים? דרך ישנה שנוסתה הלך ונסה ולא הביאה לנו לא שלום וגם לא מגיעת מלחמה.

חבר-הכנסת אבא אבן מנה לפנינו הערב את כל ההסכמים אשר הממשלות אשר בהן הוא וחבריו השתתפו בהן הגיעו אליהם. דבר אחד הוא הצניע, את מספר המלחמות שהיו בינתיים. אותן לא הזכיר.

דניאל רוזוול (המערך):
 אדוני ראש הממשלה, לאט לך. זה נסיון דמאגוגי להטיל דופי...

ראש-הממשלה מ. בגין:
 הירגעו. עוד לא שמעתם.

אהוד אולמרט (הליכוד):
 אתם הרי שלושים שנה ניסיתם להאשים אותנו במלחמות שאתם ניהלתם במדינה.

ראש-הממשלה מ. בגין:
 אולי תשמעו בסבלנות. אני מבין שזה יכול להרגיז. במטותא מכם הודיניו בסבלנות שמיעה כפי שאני הו-דיינתי בה, שמעתי את כל האשמותיכם המגיעות עד לב השמים. מעולם לא האשמנו ולא נאשים שום ממשלה ב-ישראל בגלל איוו שהיא מלחמה שפרצה. אני פה קובע לא בפעם הראשונה — האויב אשם, הוא תקף, הוא רצה להרוס אותנו, לשפוך את דמנו, גם לגרור באכידות בנפש, כל זה אנחנו יודעים. אני מדבר על עובדה אובייקטיבית. שום דבר אחר. העובדה האובייקטיבית היא זאת: היו הסכמים, אבל לא זו בלבד שלא השגתם את השלום ולא הבאתם אותו לנו במשך שנות דור אלא בינתיים היו מלחמות. אל תשכחו זאת. האויב אשם בהן.

שמעון פרס (המערך):
 גם עכשיו יש מלחמה.

אבא אבן (המערך):
 בגלל ההישגים האלה או למרות ההישגים האלה?

ראש-הממשלה מ. בגין:
 אני אומר שהאויב אשם בהן. הרי אמרתי. לכן אני טוען שהדרך שאתם מציעים ללכת בה איננה חדשה, היא ישנה מאוד, היא נוסתה עד תום ולא הביאה לשום שלום. נהפוך הוא — מצב המלחמה מוסיף להתקיים, כל הקשור

חבורת כ"ד, ישיבה ק"א

— תודעת הממשלה על המצב המדיני (תשובת ראש הממשלה) (בגין, עמאר, רוזווליו, פעיל, בן-מאיר, טובי, אלוני) —

דניאל רוזווליו (המערך) :

שר החוץ נבחר על-ידי המצע של המערך והוא כנר-אה מגשים את הדברים האלה. אתם מדברים על מצע הליכוד. מה המדיניות של הממשלה ?

ראשי-הממשלה מ. בגין :

לא שמעתי את השאלה הזאת.

(קריאת ביניים: אני לא מבין את מה אתה תוקף כל הזמן.)

שמעתי היום האשמה שלישית.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אולי כבוד ראש הממשלה יוכל ללכת בעקבות דה-גול, שכאשר ראה שהמציאות השתנתה הוא שינה גם את המצע.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

אני אינני דה-גול. אני יהודי פשוט.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

זה נכון.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

ודאי שזה נכון. אני יהודי פשוט. אני יודע שכאשר דה-גול עשה הסכם עם האלג'יראים הם לא דרשו את פאריס ולא חלק מצרפת. זה ההבדל המכריע. הם דרשו שהצרפתים יצאו מאלג'יריה ויחיו בצרפת, והאלג'יראים יחיו באלג'יריה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

סאדאת דורש את ירושלים.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

ומאתנו דורשים את החלק ההוא של ירושלים. שמענו זאת במו אוזנינו. לכן, אל תעשו השוואות שאין בהן שום הגיון. אני לא צריך להיות דה-גול.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
הם דורשים את אדמת המולדת שהם יושבים עליה, ואתה רוצה את פאריס.

(קריאת ביניים: בוקר טוב.)

ראשי-הממשלה מ. בגין :

כל ימי רציתי רק את ירושלים. שמעתי לאחרונה האשמה נוספת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
היא שייכת לשני העמים.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

כך שמעתי היום: אתם רוצים להחזיק ביהודה ו-שומרון. שוב — נתחלחלתי, איזה חטא ? אנחנו רוצים להחזיק ביהודה ושומרון. אולי מותר לי להזכיר דברים שאולי נשכחו. היתה מלחמת ששת-הימים. התכנסה הכנ"סת. ולכם היה אז רוב. ברוב הזה, ביולי 1967, הכנסת קיבלה חוק, ובחוק הזה נאמר, שהממשלה רשאית בצו להחיל את השיפוט, המשפט והמינהל של המדינה על כל חלק של ארץ-ישראל. הרי יהודה ושומרון לכל הדעות הם חלק של ארץ-ישראל. אתם קיבלתם חוק כזה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
לא של מדינת ישראל אלא אם כן תחיל את החוק.

כדי להוכיח שגם אנחנו צריכים לנהל משא ומתן שנים רבות, חלילה. בלבי יש רגש של דחיפות. אני מאוד הייתי רוצה שבאמת בזמן קצר באופן יחסי נגיע להסכם ונח"תום על השלום. מאוד. כי הרי לעם הזה לא היה אפילו יום אחד של שלום. הנה כי כן אנחנו רוצים מהר ככל האפשר להשיג אותו. אבל קצת סבלנות. לעמוד עם השעון ביד או עם הלוח ולומר: הנה, חלפו כך וכך ימים ועדיין לא הגשמתם ? לא, לא זאת הגישה. שום קוצר רוח. גם הרגשת דחיפות אבל מידה של סבלנות. רבות הבעיות. לא קלות, אפילו קשות מאוד. כולנו יודעים אותן ורק בדרך זו, באחד הימים כפי שאנחנו מאמינים, יבוא השלום.

ועתה אני רוצה לומר משהו בקשר לטענה אחרת: הממשלה הזאת רוצה להגשים את מצעה. נתחלחלתי. מי יודע איזו האשמה מוטלת עלינו. עד היום שמעתי את שמות הפוכות. עולה על במה חבר פארלאמנט כלשהו ומ"טח באזני הממשלה: את התחייבת בפני העם ואת מת' כחשת למצע שלך. הרי טרומן קרא למצע של מפלגה: חוזה עם העם Contract with the people. אם זה כך, אם מצע הוא חוזה עם העם הבוחר, ההאשמה הפארא-דוקסאלית הזאת שהנה יש ממשלה, והנה היא מנסה להג"שים את מצעה, שומו שמים! המצע שלנו אינו המצע שלכם. ומה חשבתם, מורי ורבותי, שהממשלה הזאת תג"שים את המצע שלכם ? לשם כך היא נבחרה ? היא נב"חרה כדי להגשים את מצעה. זה נכון, והיא גם עושה מאמצים רבים — — —

(קריאת ביניים: מצע ומרור.)

— — — כדי להגיע לשלום על יסוד המצע שלה. זה בדיוק כך. זו ההאשמה ? אני חושב שאנחנו יכולים להתגאות בכך אם אתם מאשימים אותנו בנאמנות למצ"ענו. לשם מה נכתב מצע אם לא כדי להגשים אותו ?

(קריאת ביניים: השאלה באיזה מחיר הוא עולה לכל העם והמדינה.)

אינכם יכולים להתכחש לעובדה שאחם הגשתם מצע ואנחנו הגשנו מצע, אבל אתם קיבלתם כך וכך קולות מהעם הזה ואנחנו מספר אחר. הרי אתם דמוקראטים. אתה מתחרט על כך ? ניחא, אבל זו עובדה.

משה עמאר (המערך) :

המציאות נשתנתה.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

הצעקות לא יועילו. אני אומר את דברי עד תום.

משה עמאר (המערך) :

בינתיים המציאות השתנתה.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

אתם אומרים שהמציאות השתנתה. אבל זו עובדה שאחם הגשתם את המצע שלכם, הנכון, הטוב, עם הפשרות הידועות, וקיבלתם מספר מסויים של קולות ; ואנחנו עם המצע שלנו, שאינו טוב בעיניכם, קיבלנו את אשר קיבלנו, וזה קרה לאחר הרבה מאוד שנים.

(קריאת ביניים: באופן חד-פעמי, אל תדאג.)

אם כך, תתאזרו קצת בסבלנות.

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (תשובת ראש הממשלה) (בגין, רובינשטיין); (סיכום הדיון) — (י. שמיר, קורפו, ברעם) —

ראשי-הממשלה מ. בגין :

את הצטרפת למערך ומאז את קוראת יותר מדי קריי-
אות ביניים.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :
היא עושה בחינות כניסה.

ראשי-הממשלה מ. בגין :

זה חוק שהתקבל בכנסת על-ידי הרוב שלכם. אתם
לכם דוגמה אחרת, מעניינת מאוד. איזו האשמה וחטא
להחזיק ביהודה ושומרון... נכון, אנחנו רוצים שיום
בלי שביהודה ושומרון יהיה שלטון זר. זה החטא, השמיע-
תם ? אומרים : שומו שמים, מה אתם עושים, יהודים רוצים
שבחלק של ארץ-ישראל לא יהיה שלטון זר, חלק שעליו
אבות אבותינו התפללו כל ימיהם. להיפך, לא כי.

אתם טוענים שאמריקה לעולם לא תוכל לקבל את
המצע, ואז חפנה נגדנו. לפעמים, אניגל לכם בפשטות,
בכל זאת, עם כל הכבוד וההערכה — ואני בין
אלה שמתייחסים בכבוד לארצות-הברית של אמרי-
קה ומעריך את כוחה וידידותה לישראל ועזרתה
— לפעמים, עם כל הכבוד, שחיינו ייקבעו על ידי
כך שממשלה אחרת תקבע עקרון הפוך ? לאן גגיע אם
כך יהיה ? איך הקמנו את מדינתנו ? אני זוכר ימים,
ב-1948, שבהם קיבלנו ידיעות שארצות-הברית של אמ-
ריקה אינן רוצות שנכריז על עצמאותנו. ובכן, מה ? תתבר-
נו. ארצות-הברית של אמריקה, עכשיו, לוקחת בחשבון

4. סיכום הדיון

את מצרים בצורך להתחשב בצרכי הבטחון ההכרחיים
של ישראל. כן פונה הכנסת לממשלת מצרים לחדש
לאלתר את המשא ומתן הצבאי והמדיני.

3. הכנסת קוראת לממשלה לפעול לחידוש תגופת
המשא ומתן עם מצרים ולהמשיך הביטחון עם ארצות-
הברית על יסוד העקרונות הבאים : א. חתירה לחוזה ש-
לום עם מצרים ומדינות ערב האחרות שיבטיחו יחסים
הדדיים מלאים, שיתוף ושכנות טובה וקביעת גבולות
בני הגנה למדינת ישראל במקום קווי הפסקת האש הנוכ-
חיים. ב. המשא ומתן מתבסס על החלטת מועצת הבט-
חון 242 על כל סעיפיה, לרבות סעיפי השלום, הגבולות
הבטוחים והמוכרים ופשרה טריטוריאלית עם ירדן,
סוריה ומצרים ושלום עם לבנון בגבולה הבין-לאומי
הקיים. ג. הכנסת מתנגדת לדרכו של ראש הממשלה
בבעיה הפלשתינאית. הכנסת שוללת הקמת מדינה פלש-
תינאית נפרדת ותומכת בביטוי הזהות הפלשתינאית במס-
גרת מדינה ירדנית-פלשתינאית. ד. עיתוי ומיקום פעולות
התיישבות בתקופה הקרובה חייבים להתחשב בהצלחת
המשא ומתן כיעד מדיני עליון של מדינת ישראל ולמ-
נוע כל פגיעה בו.

4. החולשה שהפגינה הממשלה במערכת ההסברה
מחייבת שינוי המדיניות תוך מאמץ מוגבר ויעיל יותר
להסברת מאבקה של ישראל בפני דעת הקהל העולמית.

חי"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת צירלי ביטון להצעת
סיכום.

חי"ר י. שמיר :

תודה רבה לראש הממשלה. אנחנו נגישים להצעות
סיכום. רשות הדיבור לחבר-הכנסת קורפו להבאת סיכום
סיעת הליכוד.

חיים קורפו (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא
הצעת סיכום מטעם סיעות הליכוד, חזית דתית לאומית,
יהדות התורה — אגודת ישראל, פיתוח ושלום : הכנסת
רושמת לפניה את הודעת ראש הממשלה על המצב המדיני
כפי שנמסרה לכנסת ביום כ' באדר ב' תשל"ח, 29 במארס
1978, ושבה מביעה את תמיכתה במאמצי השלום של
הממשלה.

חי"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת עוזי ברעם להצעת סי-
כום.

עוזי ברעם (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד לה-
גיש הצעת סיכום לדיון על הודעת הממשלה בשם
המערך (מפלגת העבודה — מפ"ם) הרשימה הערבית
המאוחדת והרשימה לזכויות האזרח : 1. הכנסת קובעת
כי מדיניות הממשלה לקחה במהלכים מוטעים ומחדלים
קשים בוירה המדינית וההסברתית. לפיכך אין ממשלה
זו ראויה לאמון העם והכנסת.

2. הכנסת פונה לממשלת ארצות-הברית בציפייה
שתפעיל את שירותיה הטובים תוך מאמץ מוגבר לשכנע

להמחיש עמדה זו מחליטה הכנסת להפסיק לאלתר כל מעשה התנחלות חדש בשטחים אלה.

ז. עם כל רגשי התיעוב והסלידה שמביעה הכנסת כלפי מעשה הטבח של המחבלים הפלשתינים ושלוחיהם באוטובוס הדמים על כביש חיפה—תל-אביב בשבת ה-11 במאוס 1978 ועם כל הצורך להילחם בטרור, סוברת ה-כנסת כי דרך פעולתנו בדרום לבנון הויקה לאינטרס של ישראל. הכנסת מאשרת את החלטת הממשלה לקבל את החלטת מועצת הבטחון בעניין זה, להעביר את השליטה הצבאית על דרום לבנון לכוחות החיץ של האו"ם ולסגת אל תחומי ישראל.

ח. מתוך הערכה שהממשלה בראשות ראש הממשלה הנוכחי אינה מסוגלת להתמודד עם המשמיה של עשיית השלום, מחייבת הכנסת את התפטרותו המיידית של ראש הממשלה ומכריזה על בחירות חדשות.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קלמן כהנא להצעת סי-כום.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד להגיש הצעת סיכום מטעם סיעת פועלי אגודת ישראל לסיכום הדיון המדיני ביום כ' אדר ב' תשל"ח, 29 במאוס 1978:

א. הכנסת מחזקת את ידי ממשלת ישראל בשאיפתה להגיע לחווה שלום עם המדינות השכנות וממריצה אותה להמשיך במאמציה אלה. פעולות בכיוון זה טעונות הכנה מתאימה ותכנון מדויק, שצריכים להיעשות במסגרת הממשלה ומתוך שיתופה של הכנסת — סוף מעשה במח-שבה תחילה.

ב. הכנסת תובעת מהממשלה למנוע חריגות של חברי הממשלה ושל השותפים בקואליציה מהתכנית הממלית, חריגות המחלישות את עמדתה של הממשלה ואת עמדתה ומוזינות לחצים מבחוץ על המדינה.

ג. הכנסת דוחה כל נסיון ולחץ מצד מדינות חוץ לכרסם את עמדתה של הממשלה, לחץ המיועד להביא לויתור על זכויותינו בשטחי ארץ-ישראל ולהקים במת-כוון משטר מדיני עוין לישראל בשטחי ארץ-ישראל.

ד. הכנסת מחזקת את ידי הממשלה לעמידה איתנה מול לחצים אלה.

ה. הכנסת מוקירה ומעריכה את ידידותה המסור-רתית רבת המעש של ארצות-הברית, העם והממשלה, וקור-ראת לממשלת ארצות-הברית להמשיך בידידות זו וב-סיוע למדינת ישראל להגיע לשלום צודק המתחשב בזכו-יותיה הלגיטימיות של ישראל ובצרכיה הבטחוניים.

ו. הכנסת תובעת מהממשלה להקים מערכת הס-ברה מקיפה, אשר תוכל לשפר את תדמיתנו בעיני עמי העולם ובעיקר בעיני העם האמריקאי, ולהתמודד על תמיכת דעת-הקהל בארצות-הברית בצדקת עמדותינו. על ההסברה הישראלית למצוא גם דרכים נאותות לפעול בקרב יהדות העולם כדי לדרבן אותה להתמיד בנאמנותה לישראל ולמדינתה.

ויקום בנו מקרא כתוב: ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי תים.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד לקרוא הצעת סיכום של סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוו-יון לסיכום הדיון על הודעת ראש הממשלה מיום 29 במאוס 1978:

1. הכנסת דוחה את הודעת ראש הממשלה באשר היא מונעת שלום ועלולה להביא למלחמה חדשה. מדיניות הממשלה, השוללת את עצם קיומו של העם הערבי הפלש-תינאי, המכריזה כי החלטת מועצת הבטחון 242 אינה חלה על הגדה המערבית ורצועת עזה והמקימה התנחלויות בשטחים הכבושים מונעת שלום ועלולה להביא למלחמה חדשה, קטלנית מכל קודמותיה.

2. הכנסת מגנה את הפלישה התוקפנית ללבנון ו-תובעת נסיגה מיידית של צה"ל מלבנון לישראל.

3. הכנסת קובעת כי שלום צודק, כולל ובר-קיימא הוא אפשרי רק על בסיס יסודות אלה: ישראל תיסוג מכל השטחים שנכבשו מאז 1967; תוכר הזכות של העם הערבי הפלשתינאי להגדרה עצמית ולהקמת מדינה עצ-מאית בצד מדינת ישראל; תובטח הריבונות והשלמות הטריטוריאלית של מדינת ישראל ושל המדינות הער-ביות.

4. הכנסת פונה למזכיר הכללי של האו"ם, לממ-שלות ארצות-הברית וברית-המועצות בבקשה לכנס ללא דיחוי את ועידת השלום ב'ניבנה בהשתתפות כל הצדדים המעורבים בסיכסוך: ישראל, מצרים, סוריה, ירדן, לב-נון ואש"ף כנציגותו של העם הערבי הפלשתינאי.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל להצעת סי-כום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד לה-ביא לכנסת הצעת סיכום מטעם מחנה שלי:

א. הכנסת רואה בכינון הסכם שלום עם המדינות הערביות ועם העם הערבי הפלשתינאי אינטרס ישראלי עליון. התחירה לשלום נובעת מרצונו ומהאינטרס של העם בישראל ולא כדי לשרת מעצמה זרה כלשהי.

ב. הכנסת מאשרת את הקו העקרוני אשר נקטה ה-ממשלה בפרשת חצי האי סיני, היינו: נכונות להחזרת סיני למצרים תמורת חווה שלום מלא בין ישראל ומצ-רים ותמורת פירוז כל או מרבית חצי האי סיני.

ג. הכנסת מביעה את רצונה כי עקרון הנסיגה מסיני יאומץ על-ידי הממשלה כלפי ירדן והפלשתינים בגדה ה-מערבית וברצועת-עזה וכלפי סוריה ברמת-הגולן.

ד. הכנסת קובעת כי הפירוש המוסמך של החלטות מועצת הבטחון 242 ו-338 מחייב נסיגות ישראליות בכל הגזרות והשטחים שנכבשו על-ידי צה"ל במלחמת ששת הימים.

ה. הכנסת קובעת כי לעם הערבי הפלשתיני יש זכות להגדרה עצמית, זכות המותנית בנכונותו להכיר במדינת ישראל ולכרות חווה שלום עמה.

ו. הכנסת קובעת כי שום התנחלות ישראלית בשט-חים המוחזקים לא תהווה מכשול להשגת השלום. כדי

— הודעת הממשלה על המצב המדיני (סיכום הדיון) (י. שמיר, האוזנר, נסים); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (ארבלי-אלמולינו, יעקבסון) —

היו"ר י. שמיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת גדעון האוזנר להצעת סיכום.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו הצעת סיכום מטעם המפלגה הליברלית העצמאית:

1. הכנסת קוראת לממשלה לפעול לחידוש ולקידום יומת השלום הישראלית-מצרית שהוחל בה בנובמבר 1977.

2. הכנסת פונה לממשלת מצרים להישאר נאמנה למגמות השלום שעמדו במרכזו של יומת נובמבר.

3. הכנסת קובעת כי החלטת 242 של מועצת הבטחון, אשר נתקבלה על-ידי ממשלת ישראל, מהווה בסיס להשגת היעד המדיני העליון של שלום ובטחון וכי החלטת זו דוגלת בשלום ובגבולות בטוחים ומוכרים. השלום אינו ניתן לחלוקה. לפיכך מחייבת הכנסת חתימה להסדר על בסיס זה גם עם ירדן, והוא ייכון על פשרה טרייטוריאלי שתעניק מירב הבטחון לישראל, תאפשר פתרון לנושא הפלשתינאי ותמנע הקמת מדינה פלשתינאית.

4. מדיניות ההתיישבות תתבצע באופן שלא תפגע ביזומה האמורה להסדר מדיני.

היו"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת האוזנר.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ג. האוזנר — מיעוט
נגד — רוב
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ג. האוזנר לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום של חבר-הכנסת קלמן כהנא.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ק. כהנא — מיעוט
נגד — רוב
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ק. כהנא לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר:

אני מעמיד את הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת מאיר פעיל.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת מ. פעיל — מיעוט
נגד — רוב
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת מ. פעיל לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת ביטון.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת צ. ביטון — מיעוט
נגד — רוב
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת צ. ביטון לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת ברעם.

השר מ. נסים:

בקשה למנות.

היו"ר י. שמיר:

אינני חושב שצריך למנות. מבקשים למנות? נא למנות.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ע. ברעם — 26
נגד — 75
נמנעים — 3
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ע. ברעם לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת חיים קורפו.

(קריאת ביניים: מבקשים למנות.)

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ח. קורפו — 64
נגד — 32
נמנעים — 8

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ח. קורפו נתקבלה.

(קריאת ביניים: חזית הסירוב מצטרפת למערך.)

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הוזכרו לשואה ולגבורה (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978; ג. חוק יום הזכרון לחללי מלחמת הקוממויות וצבא-הגנה לישראל (תיקון), תשל"ח—1978, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט. עוד הונחו מסקנות ועדת העלייה והקליטה בנושא: הצורך הדחוף להחליט על ברית בין ערים ביש-ראל לבין קהילות יהודיות בערים ברוסיה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמולינו:

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

פגז מוזכר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש הנני מתכבד להודיע כי הונחו על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ושלישית: א. חוק המקרקעין (תיקון מס' 6), תשל"ח—1978; ב. חוק יום

ג. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 29), תשל"ח—1978 * (קריאה ראשונה)

חיו"ר י. שמיר :

הכנסת עוברת לסעיף הבא בסדר-היום : חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 29), תשל"ח—1978, בקריאה ראשונה. את החוק יביא סגן שר האוצר. בבקשה.

סגן שר האוצר י. פלומי :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תיקון מס' 29 לפקודת מס הכנסה, המונח לפניכם היום, כולל שורה ארוכה של תיקונים. הנושא החשוב ביותר במסגרת תיקונים אלה הוא הצמדת מדרגות המס ל-100% מעליית מדד יוקר המחיה. מאז הונהגה הרפורמה במס הכנסה ועד כה היו מדרגות המס צמודות ל-70% בלבד מעליית המדד. כתוצאה מהליברליזציה בפיקוח על מטבע חוץ השינוי הניכר שחל בשער החליפין, נגרמה עליית מחירים חד-פעמית ניכרת. עלימת שלא להכביד את גטל המסים אנו מציעים להתאים את מדרגות המס באופן חד-פעמי למלוא עליית המדד. עליפי ההצעה יחול שיעור מס של 25% על הכנסה חודשית עד 6,000 לירות, במקום 4,500 לירות כיום, ושיעור מס של 35% יחול על הכנסות חודשיות מ-6,000 לירות עד 11,000 לירות, במקום מ-4,500 לירות עד 8,300 לירות. שיעורי מס אלה חלים על רוב רובם של המפרנסים בישראל. שיעור המס המאכסמאלי של 60% יחול על הכנסה חודשית של 17,000 לירות ומעלה. עליפי השיעורים החדשים ונקודות הויכוח שתחולנה מאפריל 1978, יהיה סף המס של רווח — הכנסה חודשית של 2,052 לירות. נשוי שאשתו אינה עובדת יהיה פטור ממס על הכנסה חודשית של 2,964 לירות. הגדלת ההצמדה למלוא עליית המדד תגדיל את ההכנסות הפנויות של הציבור ב-750 מיליון לירות לשנה. יחד עם הצמדת מדרגות המס אנו מציעים פה גם התאמת ההנחות הסוציאליות שבפקודת מס הכנסה : הסכום הפטור של ארוחות במקומות עבודה יגדל, קיצבה מזכה תגדל והכנסה החייבת לצורך הכנה מזכה, לפי סעיף 47 לפקודה, גם היא תעלה.

בין התיקונים החשובים בפקודת מס הכנסה המובאים בהצעה שלפנינו אמנה את אלו : 1. מוצע להוסיף להכנסות שרואים אותן כהכנסות המופקות בישראל גם את הכנסתם של אזרחי ישראל שנצמחה בשטחים שנתונים לשלטון ישראל. התיקון בא למנוע הפיכתם של השטחים לערי מקלט ממסים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
כבוד סגן השר, האם אתה יכול להסביר מי ישלם שם מסים ?

סגן שר האוצר י. פלומי :
מדובר על אזרחים ישראלים. הייתי מציע לך לקרוא סעיף 3 לפקודה.

2. תיווסף הוראה שתפטור ממס את הכנסתו של עובד בגובה השווי של הסעה מאורגנת שמעבירו נותן לו מהבית למקום עבודה ובחזרה, אם אושר על-ידי הניציב שההסעה המאורגנת היא הכרחית בשל תנאי העבודה

ומקום העבודה. 3. מוצע להעלות את רבע נקודת הויכוח שזכאי לה הנישום שאשתו עוזרת לו בעסקו לחצי נקודת ויכוח אם איננו זכאי לקיצבת ילדים ולהעניק לו שלושה רבעים של נקודת ויכוח אם הוא זכאי לקיצבת ילדים. תיקון זה בא להטיב את מצבם של נישומים שיש להם אשה העוזרת להם בעסקם ולצמצם את הפער בינם לבין נישומים שנשותיהם עובדות אולם לא בעסק המשפחתי. 4. מוצע להוסיף בסעיף 64 לפקודה, כי בחברה משפחתית רשאים החברים בחברה לבקש שחישוב המס ייעשה כאי-לו היו החברים שותפים בחברה.

בין יתר התיקונים הבאים לייעל את עבודת מס הכנסה בגבייה ובפיקוח רצוננו להוסיף גם הוראה, כי אי-רישום בקופה רושמת יהפוך את הספרים בבלתי קבילים ללא אפשרות עירעור. כמו-כן מוצע לקבוע כי אי-רישום תקבול, לפחות פעמיים בשנת מס, יהווה הוכחה לכאורה שהספרים היו בלתי קבילים גם בשתי שנות המס שקדמו. זוהי תקנה חשובה ביותר הן לשם אכיפת תשלום מס אמת, הן לגבי מס הכנסה והן לגבי מס ערך מוסף. אדוני היושב-ראש, אלה רק חלק מהתיקונים. לא פירטתי את כולם עקב הנסיבות המיוחדות של הבאת ה-חוק. אבקש את הכנסת להעביר את הצעת התיקון לפקודת מס הכנסה לוועדת הכספים של הכנסת לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

חיו"ר י. שמיר :
נעבור לדיון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
הצעה לסדר. אני מבקש לא לקיים את הקריאה הראשונה עכשיו, אחרי יום כזה של דיון מדיני. זוהי סתימת פה לכנסת להתייחס עכשיו לחוק זה. אני מבקש לקיים את הדיון בשבוע הבא.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
כבוד היושב-ראש, נימוק נזהלי נוסף. החוק הזה הובא לידעתנו, אם אינני טועה, לפני יומיים. לא היה די זמן להתעסק בו. כבוד היושב-ראש היה מיטיב לעשות אילו הסכים שגדון על כך בשבוע הבא.

זלמן שובל (הליכוד) :
אדוני היושב-ראש, החוק חשוב — — —

חיו"ר י. שמיר :
לא מתקיים דיון. היו הצעות לסדר.

זלמן שובל (הליכוד) :
גם לי הצעה לסדר. אני מבקש להעביר את החוק בקריאה ראשונה למרות הטענות המבוססות למדי של ח-ברי הכנסת טובי. כל הדברים ניתנים להיעשות בוועדה.

חיו"ר י. שמיר :
זו איננה הצעה לסדר. אני מצטער.

שהרי כבר נאמר: דור לדור יביע אומר. הקבוצות הצעיר-רות משלמות לקופות הפנסיה כדי שהאיש המבוגר, שגם הוא חבר בקופות אלו, יוכל לקבל פנסיה הגונה. מה ההגיון שאדם ילך לבנק, יבטח עצמו במסגרת קרן של הבנק, ויהיה פטור לגמרי ממס, ואדם הקשור לפנסיה — הן פנסיה תקציר-בית והן פנסיה מצטברת — יהיה חייב במס? זהו אי שוויון משועשע שקיים רק במדינת ישראל. אני חבר באינטרנא-ציונאל המקצועי ואני יודע שאין מדינה בעולם המבדילה בין חסכון לחסכון. העולם כולו עובר כיום לחסכון קו-לקטיבי. חסכון קולקטיבי פירושו חסכון שבו החלש נהנה מעושרו ומיכולתו של החזק. מה ההגיון שבמדינתנו ניתן יתרונות לאיש המאמין בעצמו, לאיש שיש לו חסכון גדול? בדרך זאת אנו בונים מדינה שבה החזק מקבל יותר, ומי שמאמין בעזרה הדדית ובסולידאריות היא המקופה. אני מציע שניתן אותה פריבילגיה הניתנת כיום למי שחוסך בבנק הלאה החוסכים בקרנות הפנסיה. ואם סגן שר האוצר יטען, שהאיש החוסך בבנק מוציא כספים, והאיש החוסך בקרן פנסיה אינו מוציא כספים, אדרבה ואדרבה; מקרנות הפנסיה אין האיש מוציא כספים אלא לצרכי מחייתו כאשר הוא יוצא לגימלאות. אם על סכומים אלה שמוציא עובד מקרן הפנסיה אינכם מוכנים לתת פטור מלא, לפחות יהיה עליהם פטור של 50%.

אדוני היושב-ראש, המגמה המונחת ביסוד שני התו-קים האלה היא נכונה. אבל דרך הביצוע היא עם הפנים לקבוצות האינדיבידואליות, לחוקים, במקום לעודד את העזרה ההדדית, שהיא פאר מדינתנו. אני מקווה שוועדת הכספים תחקן את העוול הזה. אף שמליאת הכנסת אינה מלאה, אני מקווה שבוועדת הכספים יהיה הר דלברים אלה והצדק ייעשה.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מוצא לנכון למחות נגד קיום הדיון היום בהצעת חוק חשובה, אבל מסובכת, שסעיפיה משתרעים על דפים רבים והם נוגעים לרוב אורחי המדינה. לא ייתכן שכך יתנהלו הדיונים בכנסת. ביום שני הגישו את הצעת החוק. אחמול, יום שלישי, היה דיון על התקציב, והוא נמשך כל היום. היום היה דיון מדיני, ועכשיו באים ודורשים מהכנסת לה-התייחס להצעת חוק זו. אני חושב שיש בכך משום סתירת פה לכנסת. כדי שלא לאפשר לה להתייחס באופן רציני להצעת החוק המונחת לפנינו.

הדבר העיקרי בהצעת חוק זו הוא התאמת מדרגות מס הכנסה לממדי ההתייחסות והאינפלציה. עם כל ה-חיוב שבתיקון זה, הוא רחוק מלחמק את הצרכים האמי-תיים של ציבור העובדים. בהצעת החוק שלפנינו מציעה הממשלה, שהחל מ-1 באפריל יהיו שיעורי מס ההכנסה 25% על הכנסה החייבת במס של 6,000 לירות לעומת 4,500 לירות היום. ו-35% על הכנסה מ-6,000 לירות עד 11,000 לירות. איזו כאו שיה הורדה אינרית של המס. איזו כאו אפילו התאמה לממדי האינפלציה. קודם כול משום שההקוים יחול מ-1 באפריל. והחל על המס המוגדל בשיעורים היוכתיים שהשווה על תוחפת-היוקר ששולמה בחודש אוקטובר ועל תוחפת-היוקר בשיעור של 12% ששולמה בינואר, ושולם עליה מס מוגדל על-פי השיעורים הקיימים? הרי זה היה ממש גזל.

רשונה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

אני מבקשת שהדיון יתקיים בשבוע הבא.

היו"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, הכנסת חייבת לעבוד. לקחנו בחשבון את הדיון שהתקיים היום. אנחנו ממשיכים. יש לנו סדר-יום גם לשבוע הבא. אני דוחה את ההצעות לסדר. נקיים את הדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת ירוחם משל.

ירוחם משל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסעיפים שנידונים בחוק חשובים מאוד. יש סעיף אחד שמחייב את הדיון כעת, זה הסעיף הנוגע למדרגות המס. הרפורמה במס הכנסה אושרה בשנת 1975. מאז חל כירסום במדרגות המס. בעת הרפורמה רק 60% מכלל העובדים הגיעו ל-35% מס. עם ההתייקרות ההולכת וגוברת ולאחר התי-אמות המס שהותאמו פעמיים בשנה רק ב-75% — מד-רגות המס הותאמו מדי שנה בחודש אפריל ובחודש אוק-טובר — חל כירסום. לעומת זאת קיצצות הילדים וה-זיכויים הותאמו ב-100%. לרגל האינפלציה הדוהרת הת-רכו יותר ויותר עובדים במדרגות המס הגבוהות. אני מתפלל על סגן שר האוצר שעקב הנימוקים שלו להת-אים את מדרגות המס ל-100% של ההתייקרות באפריל לא קבע זאת גם להבא. אם לקחת בחשבון שרגל הכיר-סום צריך להתאים את מדרגות המס ב-100%, למה זה חד-פעמי? הציבור הבין עליידי כך שהחלטה זו באה רק לרגל הדיון על שכר העבודה. אתה רוצה לתת הנחה חד-פעמית כדי לתת סוכריה לעובדים ולאחר מכן יהיה המשך הכירסום, כפי שהיה קודם. הנימוק שהביא אותך, אדוני סגן שר האוצר, להצעה החד-פעמית הזאת טוב גם להבא. בהחלטה החד-פעמית יש משום שרירות-לב. אני מחייב את ההצעה הזאת אבל אותה הגיון לקבוע הצ-מדה של 100%, במקום 70% באופן חד-פעמי באפריל, חל גם לגבי העתיד. זה צריך להיות קבוע בחוק שמכאן ולהבא מדרגות המס יותאמו ב-100%, כמו הקיצצות ה-ילדים והזיכויים. אין ספק שוועדת הכספים חייבת להכ-ניס את התיקון הזה כדי שלא תהיה אפשרות של מיקוח וכדי שהדבר לא יהיה נתון לשרירות לבם של אנשי האו-צר מדי פעם בפעם. יש להכניס את התיקון הזה. הכרת בכך כאשר הצעת את זאת באופן חד-פעמי. יתר על כן, שר האוצר בפגישה אתי, וגם בכתב, אמר שמדרגות המס יותאמו ב-100%. הן באפריל והן באוקטובר. אתה מציע תיקון חד-פעמי, באפריל. יש בזה משום נסיון לא-חיות עיניים. אסור שהכנסת תיתן יד לזה.

יש עניין עקרוני שני, שהוא עניין חברתי וציבורי כאחד. אדוני היושב-ראש, יש שני סוגי ביטוחים בארץ. יש אנשים הבוחרים בביטוח אינדיבידואלי וכספי פיצויי הפטורים שלהם המשוואים עליידי המעביד מופקדים ב-בנק. אדם כזה, כאשר הוא מוציא את פיצויי הפטורים שלו, פטור מתשלום מס הכנסה. לעומת זאת יש עובדים המאמינים בעזרה הדדית ובעקרון הסולידאריות על עובדים והם מבטוחים בקרנות פנסיה, שלהן מפרשי העובד 5% ונותן העבודה 8%. עובדים אלה משלמים 25% מס הכנסה כאשר הם מקבלים את כספם מן הקרן. איפה הצדק? איפה היושר? סגן שר האוצר אמר לי, שהוא יודע את הדבר, אך בעיניי זה הפרט מקבל על עצמו את הסי-כון, ואני חשבתי שאנחנו צריכים לעודד את החסכון ה-קולקטיבי; הצעירים שבתוכנו צריכים לעזור למבוגרים,

חברת כ"ד, ישיבה ק"א, כ' אדר ב' תשל"ח (29 מארס 1978)
— חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 29) (טובי, י. שמיר, פעיל, קורפו, פלומין, משל) —

סגן שר האוצר י. פלומין :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתחייב בזה לפסוק את פסוקי במסגרת של דקה או שתיים לכל היי-תר. אני רק רוצה למען הסדר הטוב להתייחס לדברים שנאמרו.

לחבר-הכנסת פעיל ארצה לומר שבקשתו מקובלת עלי, ואם ההסתייגויות יוגשו לישיבת ועדת הכספים ביום שני בבוקר לא תהיה בעיה.

לחבר-הכנסת טובי: צר לי, פעלנו בדיוק לפי תק-נון הכנסת. החוק הונח, הודיעו על כך בסדר-היום. אילו הייתי רוצה להיות ציני הייתי אומר שצריך להכין שיעורי בית.

ואחרון חביב לחבר-הכנסת משל. אינני רוצה להי-כנס לוויכוח מדוע הפעם זה חד-פעמי ומדוע כן יש צורך לעשות הבחנה בין פנסיה ובין תגמולים חד-פעמיים. היות שהיתה איוו אפשרות לקונטאציה של אי-קיים התחייבות, אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם. יש צורך באקט חקיקה חד-פעמי כי אנחנו מתקנים עכשיו עיוותים של העבר, ותיקנו את זה במהלך של חקיקה. לגבי הע-תיד, מפעם לפעם, אין צורך בתיקוני חקיקה כי לשר האוצר יש סמכות להתאים את מדרגות המס להתייקרות בגובה של 100%.

ירחם משל (המערך) :

אבל זה תלוי ברצונו של שר האוצר.

סגן שר האוצר י. פלומין :

לא, זה תלוי בחוק. שיעור העלייה תלוי ברצוני של שר האוצר.

ירחם משל (המערך) :

למה לא תסכימו באופן קבוע ל-100%?

סגן שר האוצר י. פלומין :

אילו היינו מקבלים את הצעת חבר-הכנסת משל לע-גן את זה בחקיקה, הדברים לא היו מתייחסים רק לאפריל או לאוקטובר 1978 אלא מכאן ואילך עד סוף כל הדורות אלא אם הכנסת היתה מתקנת את החוק. אני חושב שלזה גם חבר-הכנסת משל איננו מתכוון, לפחות לא בשלב זה.

חירץ י. שמיר :

אנחנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת מס-הכנסה (מס' 29), תשל"ח-1978, לוועדת הכספים, להכנתה לקרי-אה שנייה ושלישית.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 29), תשל"ח-1978, לוועדת הכספים נתקבלה.

חירץ י. שמיר :

הישיבה הבאה ביום שני הבא בשעה ארבע אחרי-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

שנית, דרגות המס היו צמודות רק ב-70% להתייקרות, והעדיכון הנוכחי של מדרגות המס איננו מפצה בשום פנים ואופן את השחיקה שהיתה בשכר מאז תוספת הווקר ששלמה באוקטובר 1977, כאשר שילמו שיעור מס יותר גבוה על התוספת שקיבלו לשכר. אילו היו מצמידים את דרגות המס להתייקרות ב-100% ובאופן קבוע לגבי כל התקופה, שיעור מס של 25% היה צריך לחול על מש-כורת של עד 7,200 לירות ולא עד 6000 לירות כפי ש-מוצע עכשיו.

לכן אנו חושבים, שהתיקונים המוצעים עתה אינם מפצים את הפועלים ואת ציבור השכירים על ההתייקרות והאינפלציה, ולמעשה הם יצאו ויוצאים מקופחים ומפ-סידים יותר ויותר, כל זמן שהאינפלציה תמשיך לכרסם במשכורותיהם.

בסעיף 5 להצעת החוק מוצע לשנות את גובה התקרה להטלת מס על מענקי פרישה. אנו חושבים שהגיע הזמן להגיד לאוצר, שצריך לשחרר מענקי פרישה של עובדים מתשלום מס הכנסה בכלל.

יש בהצעת החוק תיקונים הבאים להיטיב ולהוריד את שיעורי המס על בעלי עסקים ובעלי מפעלים; וזה תואם כמובן את המדיניות היסודית של ממשלת הליכוד, שאנו מתנגדים לה.

בגלל התיקונים המתחייבים כיום לגבי דרגות המס של השכירים אנו לא נתנגד להעברת הצעת החוק לוועדה. אנו נציע תיקונים, ונשקול את הצבעתנו לפי התיקונים שיעשו בהצעת החוק.

חירץ י. שמיר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשעה זו אינני ר-צה להלאות אתכם בדברים. אני מודה שאינני מוכן להתמודד עם הצעת החוק שלפנינו כהלכה, כי היא הובאה לפנינו רק לפני יומיים, ולסייע שלנו אין מטה כפי שיש למזכ"ל ההסתדרות אשר, אני מקווה, בא עם נתונים שהוכנו לו או שהוא יודע אותם בתוקף תפקידו.

חיים קורפו (הליכוד) :

ייתכן שהוא יותר מוכשר.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

בהחלט, גם זה קורה.

עליתי כדי לבקש וכדי שייכתב בפרוטוקול, גם ב-ירתח זאת עם סגן שר האוצר וכן עם יושב-ראש ועדת הכספים שנכנס לרגע ויצא, ולודא שיאפשרו לנו לה-גיש הסתייגויות עד יום שני, ה-3 באפריל ועד בכלל, כדי שנספיק ללמוד את החוק כהלכה. אם נחליט שיש טעם לצרף הסתייגויות משלנו, מחוץ למה שנאמר כאן, נדע שעוד יש לנו סיכוי לתקן את החוק הוזה אשר נצביע בעדו. מאחר שבעצם כמעט הובטח שזה אכן אפשרי, אני מקווה שהעניין יוסדר גם באופן פורמאלי.

חירץ י. שמיר :

רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות צ"ח-ק"א

- א. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 7), תשל"ח — כ. חוק שירות בטחון (תיקון מס' 13), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ב. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 13), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ג. מימון חינוך תיכון באמצעות הביטוח הלאומי — הצעת חברי-הכנסת א. מויאל ומ. אלגרבל.
- ד. חוק התקציב לשנת הכספים 1978, תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. חוק מילווה חסכון, תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 10), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 6), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק שירות הקבע בצה"ל (גימלאות) (תיקון מס' 11), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק העונשין (תיקון מס' 4), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת י. יצחקי.
- י. חוק יום הזכרון לשואה ולגבורה (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן.
- יא. חוק יום הזכרון לחללי מלחמת הקוממיות וצבא-הגנה לישראל (תיקון), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן.
- יב. חוק הפיקוח על המטבע, תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יג. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 2), תשכ"ב—1962 (תיקון מס' 8), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יד. הצעת החלטה מטעם ועדת הכנסת בעניין עיר-עורם של חברי-הכנסת ס.א. זועבי, מר ח. אביר רביעא ומר ג'. מועדי על תוצאות הבחירות לכנסת החשיעית.
- טו. החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977.
- טז. החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק הפסיכואוגים, תשל"ז—1977.
- יז. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו — גמר הדיון ותשובת השר.
- יח. סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו — גמר הדיון ותשובת השר.
- יט. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו — גמר הדיון ותשובת השר.
- כ. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 8), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כב. שאלות ותשובות.
- כג. דבר הכנסת בשבוע הזדהות קהילות ישראל עם מאבקם של יהודי ברית-המועצות ואסירי ציון — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- כד. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- כה. אחזקתם של בתים משותפים — הצעת חברי-הכנסת מ. סבידור.
- כו. השבתה בצי הסוחר — הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבל, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- כז. אי-ביצוע מדיניות פיזור האוכלוסיה — הצעת חברי-הכנסת מ. קצב.
- כח. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1977 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק המקרקעין (תיקון מס' 6), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לב. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 4), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לג. הודעת הממשלה על המצב המדיני ודין.
- לד. החלטה בדבר הרשאת ועדת העבודה והרווחה להביא לפני הכנסת חלק מחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ח—1978.
- לה. חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לו. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לז. חוק מס מקביל (תיקון מס' 3), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לח. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 29), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).

ב. החלטה להרשות לוועדת העבודה והרווחה לדון בחלק מהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ח—1978

בהתאם לסעיף 95 לתקנון הכנסת מחליטה הכנסת להרשות לוועדת העבודה והרווחה לדון ולהביא לפ' ניה חלק מחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ח—1978, שהועבר לוועדה האמורה לאחר קריאה ראשונה ביום כ"ח באדר א' תשל"ח (7 במארס 1978); החלק שמדובר בו הוא סעיפים 5 ו-8 וכן סעיף 10(ג) המתניחם לתחילתם של הסעיפים 5 ו-8.

ג. החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977

(לפי סעיף 10א(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948)

1. בסעיף 22 לחוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977¹ (להלן — החוק), בסעיף 47(ו) החדש, במקום "בסעיף קטן (ב)" יבוא "בסעיף קטן (א)".

¹ ס"ח תשל"ז, עמ' 170.

ד. החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק הפסיכולוגים, תשל"ז—1977

(לפי סעיף 10א(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948)

- בסעיף 2(ג) לחוק הפסיכולוגים, תשל"ז—1977¹, במקום "בעיסוק" יבוא "כעיסוק".

¹ ס"ח תשל"ז, עמ' 158.

ה. הצעת חוק הפיקוח על המטבע, תשל"ח—1978

שהוצא בייר הערך מחוץ לישראל ובין שהוצא בישראל;

(2) נייר ערך של חברה הרשום בפנקס חב-רים מחוץ לישראל;

"נכס" — למעט מטען אישי ולרבות מטבע-חוץ, מטבע ישראלי וזכות למטבע ישראלי ולרבות מסמך המעיד על זכות לנכס;

"עיסקה" — מכירה, קנייה, קבלה לרשות, העברה מרשות, הלוואה, פקדון, אשראי, שכירות, תש-לום, משיכת שטר לרבות שק, מחילה, מת-נה, ויתור, קיזוז, הכרה בחוב, או התחייבות לביצוע כל אחד מאלה, וכן פעולה שיש בה כדי ליצור זכויות או חובות בנכס, לשנות, להעביר או לבטל, בין שהן מוחלטות ובין שהן מותנות, בין שהאדם העושה אותן פועל לטובת עצמו ובין שהוא פועל לטובת אחר, ואף אם הוא פועל באמצעות שלוח או נאמן;

"תושב חוץ" — כל אחד מאלה:
(1) מי שאינו אזרח ישראלי ואינו נמצא ביש-ראל;

1. הגדרות

בחוק זה —

"היתר" — היתר שניתן על-פי סעיף 9;
 "זהב" — מטבעות זהב, מטילי זהב או תעודות המק-נות זכות למטבעות זהב או למטילי זהב;
 "מוסד בנקאי" — כמשמעותו בחוק בנק ישראלי, תשי"ד—1954¹;

"מטבע-חוץ" — מטבע-חוץ המפורט בתוספת, זכות למטבע כאמור או זהב;

"נייר ערך" — מסמך המקנה זכות בתאגיד, מסמך המקנה זכות לתביעה מתאגיד, התחייבות לתש-לום שהוצאה מטעם מדינה או מוסד שלטוני אחר, זכות לכל אחד מאלה או מסמך המעיד על זכויות כאמור;

"נייר ערך חוץ" — כל אחד מאלה:
(1) נייר ערך שהקין, הריבית או הדיבידנד עליו משתלמים במטבע-חוץ, או שברירה בידו בעליו לדרוש תשלומם במטבע-חוץ, והכול בין

¹ ס"ח תשי"ד, עמ' 192; תשל"ח, עמ' 28.

(2) מי שנמצא בישראל על-פי אשרה ורשיון לשיבת מעבר או על-פי אשרה ורשיון 'לישי-בת ביקור' ;

(3) תאגיד שמשדרו הרשום איננו בישראל ומ-קום עסקיו העיקרי איננו בישראל, והוא איננו רשום בישראל כחברה נכרית, ואיננו נציגות, סניף או סוכנות בישראל של תאגיד כאמור ;

(4) מי שמתקיימים בו התנאים שקבע שר האוצר בתקנות שלפיהם יש לראותו כתושב חוץ לעניין חוק זה או התקנות על-פיו ;

"תושב ישראל" — מי שאיננו תושב חוץ.

2. עיסקאות

(א) עיסקה במטבע-חוץ או בנייר ערך חוץ שתו-שב ישראל צד לה טעונה היתר, בין אם נעשתה בישראל ובין אם נעשתה מחוץ לישראל.

(ב) עיסקה שתושב חוץ צד לה, למעט עיסקאות שדרכם של תיירים לעשותן, טעונה היתר אם נעשתה בישראל, או אם נעשתה מחוץ לישראל לגבי נכס בישראל.

(ג) עיסקה שמותר לתושב חוץ לעשותה על-פי סעיף קטן (ב) אין בכך כדי לגרוע מהצורך בהי-תר לפי סעיף קטן (א) לתושב ישראל שהוא צד לאותה עיסקה.

3. הוצאת נכס

הוצאת נכס מישראל, בין במשלוח ובין בדרך אחרת, טעונה היתר.

4. יבוא לירות

הכנסה לישראל של מטבע ישראלי או זכות למט-בע ישראלי, בין במשלוח ובין בדרך אחרת, טעונה היתר.

5. מקרקעין

עיסקה במקרקעין המצויים בישראל שתושב חוץ צד לה ועיסקה במקרקעין המצויים מחוץ לישראל ש-תושב ישראל צד לה טעונות היתר.

6. החזקת מטבע-חוץ

(א) החזקת מטבע-חוץ או נייר-ערך-חוץ בידי תו-שב ישראל טעונה היתר.

(ב) תושב ישראל שיש בידו, לפקודתו או בשלי-טתו מטבע-חוץ יציע אותו למכירה לסוחר מוסמך, וזולת אם ניתן לו היתר לעשות בו בדרך אחרת.

7. מינוי מפקח

(א) שר האוצר רשאי למנות מפקח וסגן מפקח על מטבע-חוץ.

(ב) סמכות הנתונה בחוק זה למפקח נתונה גם לסגנו.

(ג) הודעה על מינוי לפי סעיף זה תפורסם בר-שומות.

8. סוחר מוסמך
(א) המפקח רשאי לתת רשיון למוסד בנקאי להיות סוחר מוסמך.

(ב) המפקח רשאי לקבוע תנאים ברשיון לפי סעיף קטן (א), לשנות תנאים שקבע בו, להגביל את תקופת תקפו ולהטיל הגבלות לעניין המקום ולעניין סוג העיסקאות שהמוסד הבנקאי רשאי לע-סוק בהן כסוחר מוסמך.

(ג) המפקח רשאי לבטל רשיון שניתן לפי סעיף זה אם הביטול דרוש לדעתו לטובת הציבור.

(ד) הודעה על מתן רשיון ועל ביטולו תפורסם ברשומות.

9. מתן היתרים

(א) שר האוצר או המפקח רשאים להתיר פעו-לות ועיסקאות הטעונות היתר לפי חוק זה, בהיתר כללי, בהיתר לסוגים או בהיתר אישי.

(ב) היתר יכול שיינתן גם לאחר מעשה, אולם היתר אישי הניתן כך טעון אישור היועץ המש-פטי לממשלה או פרקליט המדינה.

10. היקף תקנות

כל צו, היתר, פטור, מינוי או תקנה אחרת על-פי חוק זה, יכול שיהיו כלליים, לסוג עניינים או לענ-יין מסויים, לסוג בני-אדם או לאדם מסויים.

11. רישום

לא תירשם בפנקס המתנהל על-פי דין עיסקה שתו-שב חוץ צד לה אלא על-פי היתר.

12. מסירת מידע

(א) שר האוצר רשאי להתקין תקנות הבאות לחיב-ב מסירת מידע הנוגע לביצוע הוראות חוק זה.

(ב) שר האוצר או המפקח רשאים להורות לאדם למסור מידע הנוגע לביצוע הוראות חוק זה.

13. סמכות בדיקה

לצורך ביצוע חוק זה או לשם מניעה או גילוי של עבירה עליו, רשאי המפקח או מי שהוא הסמיך לכך בכתב להיכנס לכל מקום כדי לבדוק מלאי או פנקסים ומסמכים אחרים ולתפוס כל דבר העשוי לש-מש ראייה במשפט על עבירה לפי חוק זה, ובכפוף להוראות חוק זה ינהגו בתפוס לפי הוראות הפרק הרביעי לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (נוסח חדש), תשכ"ט—1969², בשינויים המחוייבים, או-לם אין להיכנס למקום המשמש למגורים בלבד אלא על-פי צו חיפוש מאת בית-משפט.

14. מסירת ידיעות, נכסים, מסמכים ותעודות אחרות
המפקח או מי שהוא הסמיך לכך בכתב רשאי לגבות ראיות מכל אדם, ולמטרה זו רשאי הוא לד-רוש ידיעות, פנקסים, נכסים, מסמכים ותעודות אח-רות שלדעתו יש בהם כדי להבטיח ביצועו של חוק זה.

15. כופר

עבר אדם עבירה לפי חוק זה או התקנות לפי רשאי המפקח, באישור היועץ המשפטי לממשלה או

(ב) שולם כופר לפי סעיף 15, רשאי המפקח לצוות על חילוטו של נכס שנתפס ואשר נעברה בו עבירה לפי חוק זה או התקנות לפיו.

19. תיקון חוק העונשין

(א) בחוק לתיקון דיני העונשין (עבירות חוץ) (נוסח משולב), תשל"ג-1973³, בסעיף 2(ב), אח"י פסקה (13) יבוא:

"(14) חוק הפיקוח על המטבע, תשל"ח-1978."

(ב) מתחילת חוק העונשין, תשל"ז-1977⁴, תהיה פסקה (14) האמורה לפסקה (14) של סעיף 5(ב) לאותו חוק.

20. תיקון חוק ניירות ערך

בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968⁵ —
(1) בכותרת לפרק ז', לפני "הצעות לציבור" יבוא "הנפקות";

(2) בסעיף 39 —

(א) בסעיף קטן (א), במקום "הצעה לציבור של ניירות ערך טעונה אישור" יבוא "הנפקה של ניירות ערך והצעתם לציבור טעונה אישור";

(ב) האמור בסעיף קטן (ג) יסומן (ד) ולפניו יבוא:

(ג) "אישור לפי סעיף קטן (א) יכול שיהיה כללי, לסוגים או אישי".

21. ביטול

תקנות ההגנה (כספים), 1941⁶ — בטלות.

22. תיקון התוספת

שר האוצר רשאי בצו להוסיף על התוספת או לגרוע ממנה.

23. ביצוע

(א) שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

(ב) סמכות הנתונה לשר האוצר על-פי חוק זה, למעט הסמכות להתקין תקנות בנות פועל תחתי, קתי, רשאי השר לאצלה למפקח, כולה או מקצתה או בסיגים.

24. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום כ"ב באדר ב' תשל"ח (31 במארס 1978).

בא כוחו ובהסכמתו של אותו אדם, לקחת מידו כופר כסף שלא יעלה על הקנס הגבוה ביותר שמותר לה- טילו בשל אותה עבירה; הוגש כתב אישום על אדם, אין לקבל כופר כסף בשל העבירה כל עוד לא הודיע היועץ המשפטי לממשלה על עיכוב הליכי המשפט.

16. ראיות

(א) הטוען שיש בידו היתר, עליו הראייה.

(ב) מסמך שעשאו מי שעוסק בעסקי בנק במהלך עסקיו הרגיל, בין שנעשה בישראל ובין שנעשה מחוץ לישראל, יישמש ראיה לכאורה על אמתות תכנו בהליכים משפטיים לפי חוק זה.

17. עונשין

(א) מי שעשה אחת מאלה:

(1) עשה ללא היתר פעולה או עיסקה הטעו- גה היתר לפי חוק זה;

(2) הפר תנאי של היתר שניתן לפי חוק זה או של רשיון שניתן לו לפי סעיף 8;

(3) מסר ידיעה לא נכונה או לא שלמה או שמסר מסמך או פנקס הכוללים ידיעה כאמור;

(4) השמיד או שינה כל מסמך או פנקס שנדרש למסרו —

דינו — מאסר שלוש שנים או קנס 250,000 לירות, ואם נעברה העבירה בבסיבות מח- מירות, דינו — מאסר חמש שנים או קנס 450,000 לירות.

(ב) מי שעשה אחת מאלה:

(1) הפריע לאדם מוסמך לבצע את סמכויותיו לפי חוק זה או מנע זאת ממנו;

(2) סירב או נמנע למסור ידיעה, מסמך או פנקס שהוא חייב למסרם, אם נדרש לעשות כן;

(3) הפר הוראה מהוראות חוק זה או תקנה לפיו שלא פורטו בסעיף קטן (א) —

דינו — מאסר שנה או קנס 100,000 לירות.

18. חילוט

(א) הורשע אדם בעבירה על הוראה מהוראות חוק זה או התקנות לפיו, יחולט הנכס שבו נעברה העבירה אלא אם ציווה בית-המשפט אחרת.

³ ס"ח תשל"ג, עמ' 36; תשל"ז, עמ' 132.

⁴ ס"ח תשל"ז, עמ' 226, עמ' 322; תשל"ח, עמ' 50, עמ' 53.

⁵ ס"ח תשכ"ח, עמ' 234; תשל"ג, עמ' 142.

⁶ ע"ר 1941, תוס' 2 מס' 1138, עמ' 1380; ס"ח תשל"ז, עמ' 18.

תוספת

(סעיף 1)

דולר של ארצות-הברית של אמריקה	פרנק של בלגיה
דולר של קאנאדה	כתר של דניה
דולר של אוסטרליה	כתר של שבדיה
דולר של ניו-זילנד	כתר של נורבגיה
דולר של הונג-קונג	פלורין של הולאנד
דולר של סינגפור	מרק של גרמניה
לירה שטרלינג	מרק של פינלאנד
לירה של אירלנד	שילינג של אוסטריה
לירה של איטליה	דינר של ירדן
רנד של דרום-אפריקה	ין של יפאן
פרנק של שווייצאריה	פוסטה של ספרד
פרנק של צרפת	

הסתיוגיות לחוק הנ"ל

לסעיף 17

ת. מובי מציע :

- א. בסעיף קטן (א)(4), במקום "250,000 ליי-רות" יבוא : "500,000 לירות", ובמקום "450,000 לירות" יבוא : "1,250,000 לירות".
- ב. בסעיף קטן (ב)(3), במקום "150,000 ליי-רות" יבוא "500,000 לירות".

לסעיף 8

ת. מובי מציע :

למחוק את הסעיף.

לסעיף 9

ת. מובי מציע :

למחוק את הסעיף.

לסעיף 16

ת. מובי מציע :

למחוק את הסעיף.

ו. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 2), תשכ"ב—1962
(תיקון מס' 8), תשל"ח—1978

2. ביטול קביעות

תקסן של קביעות מוסדות לעניין סעיף 3 לחוק העיקרי שפורסמו לפני יום כ"ג באדר ב' תשל"ח 1) באפריל 1978) יסעק ביום כ"ח באלול תשל"ח 30) בספטמבר 1978).

1. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 2), תשכ"ב—1962¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום "1978" יבוא "1980".

¹ ס"ח תשכ"ב, עמ' 129; תשכ"ה, עמ' 37; תשכ"ז, עמ' 103; תשכ"ט, עמ' 223; תשל"ב, עמ' 20, עמ' 67; תשל"ג, עמ' 170; תשל"ו, עמ' 90.

הסתיוגיות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

ת. מובי מציע :

במקום "1980" יבוא "1979".

ז. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ח—1978

1. תיקון סעיף 161
בסעיף 161(ג) לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משורר
לב), תשכ"ח—1968¹ (להלן — החוק העיקרי), אחרי
"(1ד)" יבוא "(2ד)".
2. החלפת לוח י'
במקום לוח י' לחוק העיקרי יבוא:

"לוח י'

שיעורי דמי ביטוח

(סעיפים 159, 160, 161 ו-125)

פרט	ענף הביטוח	אחוזים מההכנסה או מהשכר	הניכוי משכר העובד לעניין סעיף 161(ג) באחוזים
1. זיקנה ושאיירים		5.6	2.0
2. אימהות — עובד או עובד עצמאי		1.4	0.7
3. אימהות — מבוסח שאינו עובד ולא עובד עצמאי		0.7	—
4. ילדים		3.4	—
5. נפגעי תאונות		0.2	0.1
6. נפגעי עבודה		שיעור שנקבע לפי סעיף 160	—
7. אבטלה		0.9	0.3
8. נכות		1.2	0.2
9. זכויות עובדים בפשיטת רגל ובפירוק תאגיד		0.05	—
10. שירות מילואים		3.2	0.6

3. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום כ"ג באדר ב' תשל"ח
(1 באפריל 1978).

1 ס"ח תשכ"ח, עמ' 108; תשל"ז, עמ' 212.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1
צ"י ביטון ומ' פעיל מציעים:
למחוק את הסעיף.
- באחוזים", במקום "2.0" ליד פרט 1 יבוא "1.0",
במקום "0.7" ליד פרט 2 יבוא "0.3" ויימחק
"0.2" ליד פרט 8.

- לסעיף 2
צ"י ביטון מציע:
בטור "הניכוי משכר העובד לעניין סעיף 161(ג)
באחוזים", יימחק "0.2" ליד פרט 8.
- מ. פעיל מציע:
בטור "הניכוי משכר העובד לעניין סעיף 161(ג)
באחוזים", יימחק "0.2" ליד פרט 8.

ה. הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 3), תשל"ח—1978

1. תיקון סעיף 2
בסעיף 2 לחוק מס מקביל, תשל"ג—1973¹, בסעיף
קטן (א), במקום "3.4%" יבוא "3.65%".
2. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום כ"ג באדר ב' תשל"ח
(1 באפריל 1978).

1 ס"ח תשל"ג, עמ' 88.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1
צ"י ביטון מציע:
במקום "3.65%" יבוא "4%".

ט. הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1978, תשל"ח—1978

1. הגדרות
בחוק זה —
"שנת הכספים 1978" — שנת הכספים המתחילה ביום כ"ג באדר ב' תשל"ח (1 באפריל 1978) והמסתיימת ביום ג' בניסן תשל"ט (31 במארס 1979);
"הוועדה" — ועדת הכספים של הכנסת;
"סעיף תקציב" — סכום, או מספר משרות, הנ"קוב בשורת כותרת שסימנה קו כפול מקוטע;
"תחום פעולה" — סכום, או מספר משרות, הנ"קוב בשורת כותרת שסימנה קו ונקודותיים;
"תכנית" — סכום, או מספר משרות, הנקוב בשורה בלי סימון;
"ממונה על סעיף תקציב" —
(1) לגבי סעיף תקציב 01 — "נשיא המדינה" — מי שהנשיא מינהו לכך;
(2) לגבי כל סעיף תקציב אחר — השר שקבעה הממשלה או מי שהשר מינהו לכך.
2. תקציב ההוצאה וחלוקתה
הממשלה רשאית להוציא בשנת הכספים 1978 178,185,000 אלפי לירות; חלוקת סכום זה לחלקים וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתכניות תהיה כמפורט בטור הראשון של התוספת הראשונה הנקרא "הוצאה".
3. הוצאה נוספת
על אף האמור בסעיף 2, רשאית הממשלה להוציא בשנת הכספים 1978, באישורה המוקדם של הו"צ, סכומים נוספים למטרות שתקבע הוועדה לאחר שראתה שההכנסות הדרושות לכיסוי ההוצאה הנוספת יתקבלו.
4. תקציב ההוצאה המתחנית בהכנסה וחלוקתו
(א) נוסף על הסכומים שהממשלה רשאית להוציא לפי סעיפים 2 ו-3 רשאית היא להוציא בשנת הכספים 1978, כתוצאה מותנית בהכנסה, 6,600,000 אלפי לירות בתוספת הסכומים שייתוספו על-פי סעיף 9(א)(2), וזאת בתנאי שיתקבלו התקבולים למימון ההוצאה.
(ב) חלוקת הסכום האמור בסעיף קטן (א) לחלקים, וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתכניות, תהיה כמפורט בטור השני של התוספת הראשונה הנקרא "הוצאה מותנית בהכנסה".
(ג) הממשלה רשאית להוציא את הסכומים של תקציב ההוצאה המותנית בהכנסה בתנאי שהסכום המוצא לתכנית פלונית לא יעלה על סכום התקבול למעשה שיתקבל לאותה תכנית עד תום חודשיים מתום שנת הכספים.
(ד) תקבול שמקורו במילווה ישמש למימון הוצאה בסעיפי תקציב שבחלק ב' לתוספת הראשונה בלבד.
5. הרשאה להתחייב
לגבי תכנית שבתוספת הראשונה, שבה מופיע
6. שיא כוח-אדם
הממשלה רשאית למלא בשנת הכספים 1978 69,500 משרות בתוספת המשרות שייתוספו על-פי סעיף 9(א)(6); חלוקת מספר משרות זה לחלקים, וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתכניות תהיה כמפורט בטור הרביעי של התוספת הראשונה, הנקרא "שיא כוח-אדם".
7. תקציב הבטחון
(א) הסכום המוקצב בתקציב ההוצאה בסעיף תקציב 15 — "משרד הבטחון" ייקרא להלן "תקציב הבטחון"; את חלוקת תקציב הבטחון לתחומי פעולה ולתכניות תקבע, לפי הצעת הממשלה, ועדה משותפת של ועדת הכספים ועדת החוץ והבטחון של הכנסת.
(ב) על תקציב הבטחון ייוסף תקציב הוצאת בטחון מותנית בהכנסה ותקציב בטחון למפעלים עסקיים, ובתקציב הבטחון יצויינו הרשאה להתחייב ושיא כוח-אדם; לעניינים אלה יחולו על תקציב הבטחון סעיפים 4, 5, 6 ו-8 בתיאומים המחייבים.
8. תקציב מפעלים עסקיים
(א) נוסף על הסכומים שהממשלה רשאית להוציא לפי סעיפים 2, 3, 4 ו-7 רשאית היא להוציא בשנת הכספים 1978 את הסכומים הנקובים בטור הראשון של החלק השני של התוספת השנייה (להלן — תקציב מפעלים עסקיים); חלוקת הסכומים האמורים לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתכניות תהיה כמפורט באותו חלק.
(ב) על תכנית שבחלק השני של התוספת השנייה, שבה מופיע סכום בטור השלישי, יחולו הוראות סעיף 5.
- (ג) נוסף על מספר המשרות שהממשלה רשאית למלא לפי סעיף 6 רשאית היא למלא בשנת הכספים 1978 את מספרי המשרות הנקובים בטור הרביעי של החלק השני של תקציב המפעלים העסקיים; חלוקת המשרות האמורות לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתכניות תהיה כמפורט באותו חלק.
- (ד) אומדן התקבולים לכיסוי תקציב המפעלים העסקיים בשנת הכספים 1978 הוא כמפורט בחלק הראשון של התוספת השנייה.
- (ה) היה שר האוצר סבור כי אחד מסכומי התקבולים שבחלק הראשון של התוספת השנייה יעלה על האומדן, או שיתקבל תקבול נוסף מחוץ לאומדן, רשאי הוא, בהודעה לוועדה, לקבוע את התכנית אשר לשמן יוצאו הסכומים הנוספים, ובלבד

ההוספה נובעת מהעברת עובדים ממוסד שה-
ממשלה משותפתת בתקציבו לשירות המדינה עקב
העברת תפקיד ממוסד כאמור למדינה.

(ב) לגבי סעיף תקציב 02 — "הכנסת" רשאי
הוועדה, לפי הצעת יושב-ראש הכנסת —

- (1) להעביר כל סכום או מספר משרות מתכ-
נית אחת לתכנית אחרת שבאותו סעיף תק-
ציב או לתכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף;
(2) להגדיל את הסכום של הוצאה מותנית
בהכנסה בכל תכנית שבאותו סעיף תקציב.

(ג) לפי הצעת הממונה על סעיף תקציב רשאי
שר האוצר, בכל סעיף תקציב שבחלק השני של
התוספת השנייה —

- (1) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של
הוצאה או של הרשאה להתחייב מתכנית אחת
לתכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב או לתכ-
נית חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציב, ובל-
בד שהוא לא ישנה בדרך זו תכנית בסכום
העולה על 8,000,000 לירות או על 20% מה-
תכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא
באישורה המוקדם של הוועדה;

(2) להגדיל, באישורה המוקדם של הוועדה,
את ההרשאה להתחייב בכל תכנית שבאותו סעיף
תקציב, או להוסיף הרשאה להתחייב בתכנית
חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציב;

- (3) להעביר בהודעה לוועדה כל מספר משר-
ות מתכנית אחת לתכנית אחרת שבאותו סעיף
תקציב או לתכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף
תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תכ-
נית במספר משרות העולה על 25 או על 20%
ממספר המשרות בתכנית המקורית, לפי הגבוה
ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה.

(ד) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה —

- (1) להעביר כל סכום או מספר משרות מסעיף
תקציב אחד שבתוספת הראשונה לסעיף תק-
ציב אחרים, אם הדבר יידרש מחמת שינויים
במבנה של משרדי הממשלה או בתפקידיהם,
ובלבד שהסכומים המועברים כאמור יוצאו למ-
טרות שלהן היו מוקצים והמשרות המועברות
כאמור ישמשו למטרות אשר להן היו מוקצבות;
הוא הדין אם העברה כאמור נדרשת מחמת
שינויים במבנה המפעלים העסקיים או בחפ-
קיהם;

- (2) לשנות את המיספור או השם של סעיפי
תקציב, תחומי פעולה או תכניות, ובלבד שלא
יחול שינוי במטרה אשר לה הוקצב סכום או
מספר משרות כאמור.

(ה) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, להעביר
כל סכום או מספר משרות מתוך כל תכנית לסעיף
תקציב 47 — "רורבה כללית"; הוא הדין לגבי
סעיף תקציב 87 — "רורבה להוצאות פיתוח",
ובלבד שההעברה היא מסעיף תקציב שבחלק ב'
לתוספת הראשונה.

שלא יוצא סכום העולה על 4,000,000 לירות או
על 10% מהתכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם,
אלא באישורה המוקדם של הוועדה.

(ו) על אף האמור בסעיף 14(ב), סכום שהוקצב
בסעיפי תקציב 90, 93, 96, 97, 98, או 99 שבתק-
ציב המפעלים העסקיים לתשלום תמורת עבודה,
שירות או נכס, יראוהו כמוצא משובצת העבודה
או משנתקבל השירות או הנכס אשר הוא מיועד
לתשלום בעדם.

(ז) בסעיף זה, "תקבול", לענין סעיפי התקציב
המצויינים בסעיף קטן (ו) — לרבות ערך השי-
רותים שניתנו או הנכסים שסופקו בשנת הכספים
1978.

9. שינויים

(א) לפי הצעת הממונה על סעיף תקציב רשאי
שר האוצר, בכל סעיף תקציב שבתוספת הראשונה
חוץ מסעיף תקציב 02 — "הכנסת" —

- (1) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של
הוצאה מתכנית אחת לתכנית אחרת שבאותו
סעיף תקציב או לתכנית חדשה שתיווסף לא-
תו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך
זו תכנית בסכום העולה על 4,000,000 לירות
או על 10% מהתכנית המקורית, לפי הגבוה
ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה;

(2) להגדיל בהודעה לוועדה את הסכום של
הוצאה מותנית בהכנסה בכל תכנית שבאותו
סעיף תקציב או להוסיף הוצאה מותנית בהכ-
נסה בתכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף תק-
ציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תכנית
בסכום העולה על 4,000,000 לירות או על 10%
מהתכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא
באישורה המוקדם של הוועדה;

- (3) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של
הרשאה להתחייב מתכנית אחת לתכנית אחרת
שבאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה
בדרך זו תכנית בסכום העולה על 8,000,000
לירות או על 10% מהתכנית המקורית, לפי
הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם של
הוועדה;

(4) להגדיל, באישורה המוקדם של הוועדה, את
ההרשאה להתחייב בכל תכנית שבאותו סעיף
תקציב, או להוסיף הרשאה להתחייב בתכנית
חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציב;

- (5) להעביר בהודעה לוועדה כל מספר משרות
מתכנית אחת לתכנית אחרת שבאותו סעיף
תקציב, או לתכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף
תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תכ-
נית במספר העולה על 10 משרות או על 10%
ממספר המשרות בתכנית המקורית, לפי הגבוה
ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה;

(6) להגדיל, באישורה המוקדם של הוועדה,
את מספר המשרות בכל תכנית שבאותו סעיף
תקציב או להוסיף משרות בתכנית חדשה שתי-
וסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שההגדלה או

1977, או על-פיו, המנויות בתוספת השלישית (לה-
לן — רשימת העודפים המיוחדים), רשאי שר
האוצר, תוך שישה חודשים מתום שנת הכספים
1977, להתיר את השימוש באותו סכום לתת-תכ-
נית שבה נכלל; לאחר תום ששת החודשים הא-
מורים רשאי שר האוצר להתיר את השימוש כא-
מור באישורה המוקדם של הוועדה.

(ב) שר האוצר רשאי, באישורה המוקדם של הו-
ועדה, להוסיף תת-תכנית לרשימת העודפים המ-
יוחדים.

(ג) הותר שימוש בעודף כאמור בסעיף זה, ייוסף
הסכום שהוצאתו הותרה לתקציב של שנת הכספים
1978 בהתאמה כאילו היה חלק ממנו.

13. מעד לפניות

הודעה לוועדה או בקשה למתן אישורה לפי סעי-
פים 9 עד 12 תוגש לא יאחר מיום א' באדר תשל"ט
(28 בפברואר 1979).

14. סכום מוקצב שיראוהו כמוצא

(א) סכום שהוקצב, יראוהו כמוצא משגלחה לא-
דם הזכאי לו הודעה שהשבונו אצל החשב הכללי
זוכה באותו סכום.

(ב) סכום שהוקצב לתשלום תמורת עבודה, שי-
רות או נכס, יראוהו כמוצא משבוצעה העבודה
או משנתקבל השירות או הנכס, אם שולם עד
תום חודש מתום שנת הכספים.

15. מקדמה מבנק ישראל

(א) הממשלה מורשית בזה לקבל מבנק ישראל
ובנק ישראל מורשה בזה לתת לממשלה מקדמה
בסכום שלא יעלה על 6,000,000 אלפי לירות למי-
מון הוצאותיה בשנת הכספים 1978.

(ב) תנאי המקדמה ומועדי פרעונה ייקבעו בהסכם
בין שר האוצר ובין נגיד בנק ישראל באישור
הוועדה.

(ג) אין בסעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף
45 לחוק בנק ישראל, תשי"ד-1954², בדבר מק-
דמות ארעיות.

16. ביטוח הצמדה

(א) בשנת הכספים 1978 לא תתן הממשלה הת-
חייבות לשיפוי בשל עליית מדד המחירים לצרכן
או שינוי בשער המטבע כשנושא ההתחייבות עולה
על 10,000,000 לירות, אלא באישורה המוקדם של
הוועדה.

(ב) שר האוצר ימסור לוועדה כל שישה חוד-
שים דינוחשבונו על ההתחייבויות כאמור שניתנו
תוך התקופה האמורה ללא צורך באישור הוועדה.

17. דינוחשבונו

(א) תוך שישה חודשים לאחר תום שנת הכספים
1978 יגיש שר האוצר לכנסת —

- (1) דינוחשבונו על התקבולים שנתקבלו;
- (2) דינוחשבונו על ההוצאות שהוצאו, לרבות
הוצאה מותנית בהכנסה;

10. שימוש ברזרבות

(א) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, לקבוע
את המטרות אשר להן יוצאו הסכומים וימולאו
המטרות שבסעיף תקציב 47 — "רזרבה כללית",
ובלבד שהוא לא יגדיל בדרך זו תכנית בסכום
העולה על 4,000,000 לירות או על 10% מהתכ-
נית, לפי הגבוה ביניהם, או במספר מטרות העולה
על 10 או על 10% ממספר המטרות של התכ-
נית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם
של הוועדה; הוא הדין לגבי סכומי סעיף תקציב
87 — "רזרבה להוצאות פיתוח", ובלבד שאלה לא
יוצאו אלא לסעיפי הוצאה שבחלק ב' לתוספת
הראשונה.

(ב) שר האוצר רשאי, באישורה המוקדם של הו-
ועדה, לקבוע את המטרות אשר להן יוצא הסכום
שבסעיף תקציב 16 — "הוצאות חירום אורחיות".

(ג) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, לקבוע
את חלוקת סכומי סעיף תקציב 48 ו-88 — "רזר-
בות להתייקרויות", ובלבד שאלה ישמשו אך ורק
לכיסוי התייקרויות בתכניות קיימות.

11. שימוש בעודפי התקציב משנת הכספים 1977

(א) נותר סכום עודף באחד מסעיפי התקציב שנק-
בעו בחוק התקציב לשנת הכספים 1977, תשל"ז-
1977¹, או על-פיו, חוץ מסעיף תקציב 02 —
"הכנסות", רשאי שר האוצר, בהודעה לוועדה תוך
ששת חודשים מתום שנת הכספים 1977, להתיר את
השימוש באותו סכום לתת-תכנית שבה נכלל או,
בכפוף להוראות סעיף 10 לחוק האמור, לתת-תכ-
נית אחרת שבאותו סעיף תקציב; לאחר תום ששת
החודשים האמורים רשאי שר האוצר להתיר את
השימוש כאמור באישורה המוקדם של הוועדה.

(ב) נותר סכום עודף בסעיף תקציב 02 — "הכ-
נסות" שבחוק התקציב לשנת הכספים 1977, רש-
אית הוועדה, לפי הצעת יושב-ראש הכנסת, להתיר
את השימוש באותו סכום לתת-תכנית שבתוך או-
תו סעיף תקציב.

(ג) נותר סכום עודף באחד מסעיפי תקציב 47,
48, 87 ו-88 — "רזרבות" שבחוק התקציב לשנת
הכספים 1977, רשאי שר האוצר, באישורה המוק-
דם של הוועדה, להתיר את השימוש בו למטרה
שיקבע.

(ד) הותר שימוש בסכום עודף כאמור בסעיף זה,
ייוסף הסכום לתקציב של שנת הכספים 1978
בהתאמה כאילו היה חלק ממנו.

(ה) בסעיף זה ובסעיף 12, "סכום עודף", לעניין
הוצאה מותנית בהכנסה — עודף התקבולים שנת-
קבלו למימון ההוצאה על ההוצאה למעשה או
עודף הסכום שנקבע להוצאה מותנית בהכנסה על
ההוצאה למעשה, לפי הנמוך ביניהם.

12. עודפים מיוחדים

(א) נותר סכום עודף באחת מתת-התכניות שנק-
בעו בחוק התקציב לשנת הכספים 1977, תשל"ז-
1977

¹ ח"ת תשל"ח, עמ' 3.

² ס"ח תשי"ד, עמ' 192.

(ב) יושב-ראש הכנסת רשאי להתקין תקנות בדבר פירוט נוסף של תכניות בסעיף תקציב 02 — "הכר נסת".

(ג) שר האוצר רשאי לאצול מסמכיותו לפי חוק זה, לרבות הסמכות להתקין תקנות בדבר סדרי ניהול הכספים והחשבונות של המדינה, למעט הסמכות להתקין תקנות בנות תוצא תחיקתי.

19. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום כ"ג באדר ב' תשל"ח
(1 באפריל 1978).

20. פירסום
חוק זה יפורסם ברשומות תוך חודשיים מיום קבלתו.

(3) דין-חשבון על מספר המשרות שמולאו;

(4) דין-חשבון על התחייבויות שניתנו לשי- פוי בשל עליית מדד המחירים לצרכן או שי- נוי בשער המטבע.

(ב) הדינים-והחשבונות ייערכו לגבי התקציב לש- נת הכספים 1978 ותקציב המפעלים העסקיים לש- נת הכספים 1978 בצורה שתאפשר השוואת סכומי ההוצאות שהוצאו ומספרי המשרות שמולאו לעומת הסכומים ומספרי המשרות שבסעיפי התקציב, תחור- מי הפעולה והתכניות.

18. ביצוע, תקנות ואצילת סמכויות
(א) שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוע, לרבות בדבר פירוט נוסף של תכניות, למעט תכניות בסעיף תקציב 02 — "הכנסת".

הסתייגויות לחוק הג"ל

לסעיף 7	לסעיף 2
ת. טובי מציע:	ת. טובי מציע:
למחוק את הסעיף.	להעמיד את הסעיף על 120,000,000 אלפי ל-
רות.
לסעיף 9	מ. פטיל מציע:
א. מלמד מציע:	להעמיד את הסעיף על 177,000,000 אלפי ל-
רות.
אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:	לסעיף 3
"(ו) שר האוצר רשאי, באישור הוועדה, ל-
העביר לסעיף תקציב 47 — "רורבה. כל-
לית", 80% מכל סכום שהוקצב לפירסומים."	ת. טובי מציע:
	למחוק את הסעיף.

הסתייגויות לתקציב לשנת הכספים 1978

1. נשיא המדינה; הכנסת
לסעיף 02 — הכנסת
הצעת הוועדה — 90,000,000 לירות.	לסעיף 01 — נשיא המדינה
הצעת הוועדה — 6,920,000 לירות.
ת. טובי מציע:	ת. טובי מציע:
להעמיד את תקציב הכנסת על 85,000,000 ל-
רות.	להעמיד את תקציב נשיא המדינה על 4,000,000 לירות.
	מ. פטיל מציע:
	להעמיד את תקציב נשיא המדינה על 5,400,000 לירות.
2. משרד ראש הממשלה
ב. סעיף 040214 — ייעוץ לראש הממשלה —
15,000,000 לירות.	לסעיף 04 — משרד ראש הממשלה
הצעת הוועדה — 156,400,000 לירות.
ג. סעיף 040221 — לשכת סגן ראש הממשלה
— להפחית 1 לירה.	ע. אמרואי, ע. הדר (הורביץ), י. זכאי, נ. פדר
ור. רוזוולוי מציעים:
ת. טובי מציע:	א. סעיף 040151 — אירועי שנות השלושים
של מדינת ישראל — 25,000,000 לירות.
להעמיד את תקציב המשרד על 85,000,000 ל-
רות.	

ת. מוכי מציע :
להעמיד את הסעיף על 3,000,000 לירות.

מ. פעיל מציע :
להעמיד את הסעיף על 3,500,000 לירות.

לסעיף 35 — הוועדה לאנגריה אטומית
הצעת הוועדה — 270,000,000 לירות.

ת. מוכי מציע :
למחוק את הסעיף.

מ. פעיל מציע :
להעמיד את תקציב המשרד על 110,000,000 לירות.

ש. אלוני מציעה :
להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.

לסעיף 03 — חברי הממשלה
הצעת הוועדה — 4,100,000 לירות.

ע. אמרואי, י. זכאי, נ. פדר וד. רוזוילי
מציעים :

להעמיד את הסעיף על 3,900,000 לירות.

3. משרד האוצר

ת. מוכי מציע :
להעמיד את הסעיף על 883,600,000 לירות.

מ. פעיל מציע :
להעמיד את הסעיף על 783,600,000 לירות.

לסעיף 51 — בנייני ממשלה

הצעת הוועדה — 145,500,000 לירות.

ע. אמרואי, ח. ברילב, ע. הדר (הורביץ), י. זכאי,
נ. פדר וד. רוזוילי מציעים :

להעמיד את הסעיף על 100,000,000 לירות.

ת. מוכי מציע :

להעמיד את הסעיף על 80,000,000 לירות.

לסעיף 83 — מפעלים שונים

הצעת הוועדה — 480,650,000 לירות.

ע. אמרואי, ח. ברילב ונ. פדר מציעים :
להפחית 1 לירה מסעיף 83 — מפעלים שונים.

ת. מוכי מציע :

למחוק את הסעיף.

לסעיף 84 — תשלום חובות

הצעת הוועדה — 30,000,000,000 לירות.

ת. מוכי מציע :

להעמיד את הסעיף על 12,230,000 לירות.

4. משרד הפנים

ש. אלוני מציעה :
להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.

לסעיף 07 — משטרה

הצעת הוועדה — 2,234,270,000 לירות.

ע. הדר (הורביץ), י. זכאי, ד. רוזוילי ונ. פדר
מציעים :

א. סעיף 070201 — שירותים מרכזיים —
334,120,000 לירות.

ב. אחרי סעיף 070231 יבוא :
070232 — יחידה מיוחדת למלחמה בפשע
מתוחכם — 50,000,000 לירות.

לסעיף 06 — משרד הפנים
הצעת הוועדה — 164,700,000 לירות.

ע. הדר (הורביץ) ונ. פדר מציעים :
להעמיד את תקציב המשרד על 154,700,000 לירות.

ת. מוכי מציע :

להעמיד את תקציב המשרד על 100,000,000 לירות.

ק. כהנא מציע :

סעיף 1010 — תעסוקה ושיקום האסיר —
27,620,000 לירות.

ג. סעיף 180106 — פעולות שאינם כלולות בהכנסות הישירות של הרשויות — 181,400,000 לירות.

ת. טובי מציע:

להעמיד את הסעיף על 7,575,000,000 לירות.

מ. פעיל מציע:

להעמיד את הסעיף על 6,575,000,000 לירות.

לסעיף 52 — משטרה ובתי-סוהר
הצעת הוועדה — 95,000,000 לירות.

ת. טובי מציע:

להעמיד את הסעיף על 50,000,000 לירות.

לסעיף 57 — רשויות מקומיות
הצעת הוועדה — 228,000,000 לירות.

ת. טובי מציע:

להעמיד את הסעיף על 500,000,000 לירות.

5. משרד המשפטים

ת. טובי מציע:

להעמיד את תקציב המשרד על 150,000,000 לירות.

ק. כהנא מציע:

להפחית 1 לירה מסעיף 080102 — ייעוץ משפטי לממשלה ושירותים אחרים.

לסעיף 53 — בתי-משפט
הצעת הוועדה — 16,000,000 לירות.

ת. טובי מציע:

להעמיד את הסעיף על 10,000,000 לירות.

6. משרד החוץ

א. רון מציע:

סעיף 0904 — הסברה וקשרי תרבות — 48,350,000 לירות.

ת. טובי מציע:

להעמיד את תקציב המשרד על 350,000,000 לירות.

ז. אלוני מציע:

להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.

ג. סעיף 070235 — המשמר האזרחי — 73,890,000 לירות.

ת. טובי מציע:

להעמיד את תקציב המשרד על 1,100,000,000 לירות.

לסעיף 14 — מימון מפלגות

הצעת הוועדה — 62,000,000 לירות.

ת. טובי מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 18 — רשויות מקומיות

הצעת הוועדה — 5,445,000,000 לירות.

ע. הדר (הרביץ) ונ. פדר מציעים:

א. סעיף 180101 — מענקים לרשויות — 1,950,000,000 לירות.

ב. סעיף 180104 — מענקים מיוחדים — 77,400,000 לירות.

לסעיף 08 — משרד המשפטים

הצעת הוועדה — 321,200,000 לירות.

ע. אמרואי, ח. בר-לב, ע. הדר (הרביץ), י. זכאי, י. רבינוביץ וד. רוזווליו מציעים:

א. סעיף 0802 — פרקליטות המדינה — 39,462,000 לירות.

ב. סעיף 0811 — בתי משפט — 180,000,000 לירות.

לסעיף 09 — משרד החוץ

הצעת הוועדה — 731,790,000 לירות.

ח. בר-לב, ע. הדר (הרביץ), י. זכאי, נ. פדר, י. רבינוביץ וד. רוזווליו מציעים:

א. להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.

ב. סעיף 090215 — במקום "ועידת זינבה" יבוא: "משא-ומתן על הסכמי שלום" ובמקום 5,220,000 לירות יבוא: 55,220,000 לירות.

7. משרד החינוך והתרבות

ד. סעיף 0819 — חינוך התיישבותי — ש"עורי עזר ופעולות טיפוח — 7,000,000 לירות.

ה. סעיף 7—1005 — תכנית הרווחה החינוכית — 300,000,000 לירות.

ו. סעיף 1008 — תמיכות ותמריצים למורים בעיירות פיתוח — 10,000,000 לירות.

ז. סעיף 1106 — תנועות נוער — 55,000,000 לירות.

לסעיף 20 — משרד החינוך והתרבות

הצעת הוועדה — 8,902,500,000 לירות.

א. ירליק, נ. פדר וד. רוזווליו מציעים:

א. סעיף 0205 — תכנון מערכת החינוך ומח"קר חינוכי — 15,000,000 לירות.

ב. סעיף 0509 — חינוך מיוחד — שירותים מיוחדים — 25,000,000 לירות.

ג. סעיף 0710 — תמיכה דפרנציאלית בבתי-ספר מקצועיים — 180,000,000 לירות.

ע. הדר (הורביץ) מציע :
אחרי סעיף 2104 יבוא :

2105 — הקצבה לפתיחת בית-ספר נוסף
לרפואת שיניים — 50,000,000 לירות.

ת. מדבי מציע :
להעמיד את הסעיף על 4,444,000,000 לירות.

לסעיף 60 — חיגוך
הצעת הוועדה — 462,000,000 לירות.

א. ידליו, נ. פדר וד. רוזוליו מציעים :
להעמיד את הסעיף על 800,000,000 לירות.

ת. מדבי מציע :
להעמיד את הסעיף על 800,000,000 לירות.

ב. פקיל מציע :
להעמיד את הסעיף על 990,000,000 לירות.

לסעיף 61 — חיגוך גבוה
הצעת הוועדה — 90,000,000 לירות.

ת. מדבי מציע :
להעמיד את הסעיף על 200,000,000 לירות.

לסעיף 28 — השתתפות ברשות השידור
הצעת הוועדה — 122,000,000 לירות.

ב. פקיל מציע :
להעמיד את הסעיף על 200,000,000 לירות.

ח. סעיף 1502 — תמיכות במוסדות תרבות,
מדע ואמנות — 200,000,000 לירות.

ט. סעיף 1506 — תרבות תורנית — 30,000,000 לירות.

י. סעיף 1509 — ספריות ציבוריות —
16,000,000 לירות.

יא. סעיף 1513 — הדרכת מבוגרים ומפעל ביי-
עור הבערות — 20,000,000 לירות.

יב. סעיף 1515 — פיקוח על עתיקות ושימור-
רן — 4,000,000 לירות.

יג. סעיף 1603 — מפעלי ספורט ואירועים מר-
כזיים — 50,000,000 לירות.

ת. מדבי מציע :
להעמיד את תקציב המשרד על 14,091,000,000 לירות.

ק. כהנא מציע :
סעיף 2004 — גני ילדים — 1,000,000,000 לירות.

ב. פקיל מציע :
להעמיד את תקציב המשרד על 10,091,000,000 לירות.

ש. אלוני מציעה :
להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.

לסעיף 21 — חיגוך גבוה
הצעת הוועדה — 1,979,000,000 לירות.

8. משרד הדתות

ק. כהנא מציע :
סעיף 0314 — טיפול בעולים וגרים — 2,560,000 לירות.

ב. פקיל מציע :
להעמיד את תקציב המשרד על 300,000,000 לירות.

ש. אלוני מציעה :
להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.

לסעיף 63 — דת

הצעת הוועדה — 74,000,000 לירות.

ע. אמוראי, ע. הדר (הורביץ) ונ. פדר מציעים :
להעמיד את הסעיף על 28,000,000 לירות.

ת. מדבי מציע :
להעמיד את הסעיף על 50,000,000 לירות.

לסעיף 22 — משרד הדתות

הצעת הוועדה — 402,000,000 לירות.

ע. אמוראי, ע. הדר (הורביץ) ונ. פדר מציעים :

א. סעיף 02 — שירותי דת — 105,300,000 לירות.

ב. סעיף 0232 — שירותי דת לדרוזים —
2,000,000 לירות.

ג. סעיף 0233 — שירותי דת למוסלמים —
10,000,000 לירות.

ד. למחוק סעיפים :

0311 — הסברה והדרכה ;

0312 — הווי דתי ;

0314 — טיפול בעולים וגרים.

ה. סעיף 04 — הלכה, מחקר ולימוד תורני —
12,345,900 לירות.

ת. מדבי מציע :
להעמיד את תקציב המשרד על 206,000,000 לירות.

9. משרד העבודה והרווחה

- לסעיף 23 — משרד העבודה והרווחה
הצעת הוועדה — 2,765,500,000 לירות.
ש. ארכלייאלמזולני, נ. פדר וד. רוזוליו מציעים:
א. סעיף 0110 — שירותים מרכזיים — משרד ראשי — 18,270,000 לירות.
ב. סעיף 0112 — אמרכלות — משרד ראשי — 13,330,000 לירות.
ג. סעיף 0416 — הורוע להכוון מקצועי — 5,000,000 לירות.
ד. סעיף 0518 — לשכות שירות תעסוקה — 60,000,000 לירות.
ה. סעיף 07 — הכשרה מקצועית והסבה מקצועית — 550,000,000 לירות.
ו. סעיף 0720 — שיקום מקצועי — 20,000,000 לירות.
ז. סעיף 6—0722 — הכשרת נוער — 260,000,000 לירות.
ח. סעיף 0810 — רורבה להתייקריות — 60,000,000 לירות.
ט. סעיף 11 — שירותי רווחה, מינהל ושיירותים כלליים — 80,000,000 לירות.
י. סעיף 9—1223 — הכשרת עובדים סוציאליים — 15,000,000 לירות.
יא. סעיף 1442 — לשכות יעוץ לאזרח — 2,000,000 לירות.
יב. סעיף 59—1650 — שיקום וטיפול במפגרים — 210,000,000 לירות.
יג. סעיף 59—1723 — שיקום נוער — 35,000,000 לירות.
- יד. סעיף 1861 — טיפול חוץ ביתי בחוסים — 12,000,000 לירות.
טו. סעיף 1911 — רורבה — 250,000,000 לירות.
ת. טובי מציע:
להעמיד את תקציב המשרד על 4,935,500,000 לירות.
ק. כהנא מציע:
להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.
מ. פעיל מציע:
להעמיד את תקציב המשרד על 3,935,500,000 לירות.
לסעיף 64 — עבודה ורווחה
הצעת הוועדה — 225,000,000 לירות.
ש. ארכלייאלמזולני, נ. פדר וד. רוזוליו מציעים:
א. סעיף 0111 — מרכזי הכשרה — 34,000,000 לירות.
ב. סעיף 0121 — מעונות יום לילדי נשים עובדות — 20,000,000 לירות.
ג. סעיף 02 — שירותים כללים — 6,000,000 לירות.
ד. סעיף 0411 — פיתוח שירותים לזקן — 40,000,000 לירות.
ה. סעיף 51—0422 — פיתוח שירותים למפגר — 35,000,000 לירות.
ו. סעיף 05 — פיתוח שירותים לילד ולנוער — 22,000,000 לירות.
ז. סעיף 0502 — השתתפות בהקמת מעונות יום — 20,000,000 לירות.

10. משרד הבריאות

- לסעיף 24 — משרד הבריאות
הצעת הוועדה — 3,380,000,000 לירות.
ח. גרובמן וד. רוזוליו מציעים:
א. סעיף 0403 — הכשרת כותהאדם סיעודי — 56,000,000 לירות.
ב. סעיף 07 — שירותי אישפון כלליים: (1) 561,321,000 לירות; (2) בהוצאה מותנית ב- הכנסה — יופחת סכום של 500,000,000 לירות.
ג. סעיף 10 — שירותי אישפון, מחלות ממוכות — 301,473,000 לירות.
ד. סעיף 13 — שירותי טיפול פסיכיאטרי — 596,268,000 לירות.
ה. סעיף 16 — שירותי בריאות הציבור — 291,249,000 לירות.
ו. סעיף 19 — העברות למוסדות רפואיים ציבוריים — 1,745,000,000 לירות.
- ת. טובי מציע:
להעמיד את תקציב המשרד על 6,470,000,000 לירות.
ק. כהנא מציע:
להפחית 1 לירה מסעיף 0101 — הנהלה.
מ. פעיל מציע:
להעמיד את תקציב המשרד על 3,970,000,000 לירות.
לסעיף 67 — בריאות
הצעת הוועדה — 620,000,000 לירות.
ח. גרובמן וד. רוזוליו מציעים:
להעמיד את הסעיף על 670,000,000 לירות.
ת. טובי מציע:
להעמיד את הסעיף על 1,500,000,000 לירות.
מ. פעיל מציע:
להעמיד את הסעיף על 1,120,000,000 לירות.

11. משרד הבינוי והשיכון

ב. סעיף 7010 — שיכון לזוגות צעירים — הצעת הוועדה — 317,000,000 לירות.	לסעיף 29 — משרד הבינוי והשיכון הצעת הוועדה — 317,000,000 לירות.
ג. סעיף 7030 — פעולות איכלוס ארציות — 2,000,000,000 לירות.	ת. טובי מציע : להעמיד את תקציב המשרד על 600,000,000 לירות.
ת. טובי מציע : להעמיד את הסעיף על 7,490,000,000 לירות.	מ. פעיל מציע : להעמיד את תקציב המשרד על 822,000,000 לירות.
מ. פעיל מציע : להעמיד את הסעיף על 5,990,000,000 לירות.	לסעיף 70 — שיכון הצעת הוועדה — 5,400,000,000 לירות.
לסעיף 80 — כבישים הצעת הוועדה — 451,000,000 לירות.	י. זכאי ונ. פדר מציעים :
ת. טובי מציע : להעמיד את הסעיף על 800,000,000 לירות.	א. סעיף 7005 — שיכון לחיסול משכנות עוני ולשיקום דיור פגום — 11,000,000,000 לירות.
מ. פעיל מציע : להעמיד את הסעיף על 551,000,000 לירות.	

12. המשרד לקליטת העלייה

ב. סעיף 0132 — מידע לעולים — 5,845,000 לירות.	לסעיף 30 — המשרד לקליטת העלייה הצעת הוועדה — 203,500,000 לירות.
ג. סעיף 04 — קליטה חברתית — 21,525,000 לירות.	ע. אמורי, ח. ברילב, נ. פדר וי. רבתוביץ מציעים :
ד. סעיף 06 — קליטת מדענים — 10,420,000 לירות.	א. סעיף 0111 — הנהלת המשרד — 3,000,000 לירות.

13. משרד החקלאות

ע. הדר (הורביץ), י. זכאי, נ. פדר וד. רוזוליו מציעים :	לסעיף 33 — משרד החקלאות הצעת הוועדה — 642,750,000 לירות.
לסעיף 72 — חקלאות — להוסיף 1 לירות.	ע. הדר (הורביץ), י. זכאי, א. מלמד, נ. פדר וד. רוזוליו מציעים :
ת. טובי מציע : להעמיד את הסעיף על 2,000,000,000 לירות.	להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.
לסעיף 73 — מפעלי מים הצעת הוועדה — 585,000,000 לירות.	ת. טובי מציע : להעמיד את תקציב המשרד על 957,750,000 לירות.
ת. טובי מציע : להעמיד את הסעיף על 900,000,000 לירות.	מ. פעיל מציע : להעמיד את תקציב המשרד על 500,000,000 לירות.
	לסעיף 72 — חקלאות הצעת הוועדה — 1,372,650,000 לירות.

14. משרד התחבורה

לסעיף 42 — מענקים והחזרים לתחבורה הצעת הוועדה — 350,000,000 לירות.	לסעיף 40 — משרד התחבורה הצעת הוועדה — 197,900,000 לירות.
ת. טובי מציע : להעמיד את הסעיף על 500,000,000 לירות.	ג. יעקבי, א. מויאל וא. רון מציעים :
לסעיף 79 — תחבורה הצעת הוועדה — 285,000,000 לירות.	סעיף 5—1051 — פעולות למניעת תאונות דרך כים — 18,500,000 לירות.
	ת. טובי מציע : להעמיד את תקציב המשרד על 400,000,000 לירות.

- נ. יעקבי, א. מויאל וא. רון מציעים :
 א. סעיף 1005 — תכנון מסילות חדשות —
 12,400,000 לירות.
 ב. סעיף 102 — השקעות למניעת תאונות בדרך —
 כים — 37,600,000 לירות.
 ג. אחרי סעיף 2017 יבוא :
 2018 — תכנון שדה-תעופה בנגב : 1,000,000 לירות.
- ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 600,000,000 לירות.
 מ. פעיל מציע :
 להעמיד את הסעיף על 410,970,000 לירות.
 לסעיף 41 — השתתפות בתקציב הרכבת
 הצעת הוועדה — 80,000,000 לירות.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 280,000,000 לירות.

15. משרד התעשייה, המסחר והתיירות

- לסעיף 36 — משרד התעשייה, המסחר והתיירות
 הצעת הוועדה — 482,250,000 לירות.
 ח. ברילב, ע. הדר (הורביץ), י. זכאי ונ. מרבי מציעים :
 א. סעיף 0503 — שירותים לתעשייה —
 5,000,000 לירות.
 ב. מחקרים, סקרים ופיתוח תשתית —
 17,000,000 לירות.
 ג. סעיף 1025 — הנהלה — 4,000,000 לירות.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 300,000,000 לירות.
- ש. פלאמי-שרון מציע :
 סעיף 360305 — פעולות מיוחדות לקידום יצוא
 50,000,000 לירות.
 לסעיף 76 — תעשייה, מסחר ותיירות
 הצעת הוועדה — 3,070,000,000 לירות.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 5,000,000,000 לירות.
 מ. פעיל מציע :
 להעמיד את הסעיף על 3,385,000,000 לירות.
 לסעיף 30 — פיתוח שווקים ליצוא
 הצעת הוועדה — 200,000,000 לירות.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 150,000,000 לירות.

16. משרד האנרגיה והתשתית

- לסעיף 34 — משרד האנרגיה והתשתית
 הצעת הוועדה — 135,800,000 לירות.
 ע. אמרואי, נ. פדר וד. רוזלוי מציעים :
 להפחית 1 לירה מסעיף 3401 — תחום פעולה כללי.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את תקציב המשרד על 100,000,000 לירות.
 לסעיף 75 — פיתוח מקורות אנרגיה
 הצעת הוועדה — 1,600,000,000 לירות.
- מ. חריש מציע :
 א. סעיף 02 — מערך חיפוי נפט — (1)
 הוצאה מותנית ב-
 הכנסה תימחק.
 ב. סעיף 7-0501 — מחקר ופיתוח לשימור
 אנרגיה ותחליפי דלק — 126,000,000 לירות.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 2,000,000,000 לירות.

17. מפעלי תקשורת

- לסעיף 81 — תקשורת
 הצעת הוועדה — 395,000,000 לירות.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 1,000,000,000 לירות.
- מ. פעיל מציע :
 להעמיד את הסעיף על 750,000,000 לירות.

18. תמיכות במחירי מצרכי ושירותי יסוד ; סיבסוד אשראי

- לסעיף 32 — תמיכות במחירי מצרכי ושירותי יסוד
 הצעת הוועדה — 3,000,000,000 לירות.
 ע. אמרואי, ת. ברילב, ע. הדר (הורביץ), י. זכאי, נ. פדר, י. רבינוביץ וד. רוזלוי מציעים :
 לסעיף 32 — תמיכות במחירי מצרכי ושירותי יסוד
 רותי יסוד — להוסיף 1 לירה.
 ת. מרבי מציע :
 להעמיד את הסעיף על 8,000,000,000 לירות.

- ת. טובי מציע :
להעמיד את הסעיף על 4,000,000,000 לירות.
ק. כהנא מציע :
להפחית 1,000,000 לירות מסעיף 0402 — סיב-
סוד אשראי תחבורה ימית ואווירית.
מ. פעיל מציע :
למחוק את הסעיף.

- מ. פעיל מציע :
להעמיד את הסעיף על 4,000,000,000 לירות.
לסעיף 44 — סיבסוד אשראי
הצעת הוועדה — 8,000,000,000 לירות.
ע. אמזרני, ח. בר-לב, ע. הדר (הורביץ), י. זכאי,
נ. פדר, י. רבינוביץ וד. רוזוליו מציעים :
להפחית 1 לירה מסעיף 44 — סיבסוד אש-
ראי.

19. משרד הבטחון ; רזרבה כללית ; רזרבה להתייקרויות

- ע. אמזרני, ח. בר-לב, ע. הדר (הורביץ), י. זכאי,
נ. פדר, י. רבינוביץ וד. רוזוליו מציעים :
להעמיד את הסעיף על 5,355,000,000 לירות.
ת. טובי מציע :
למחוק את הסעיף.
מ. פעיל מציע :
להעמיד את הסעיף על 8,000,000,000 לירות.
לסעיף 48 — רזרבה להתייקרויות
הצעת הוועדה — 143,340,000 לירות.
ת. טובי מציע :
להעמיד את הסעיף על 500,000,000 לירות.

- לסעיף 15 — משרד הבטחון
הצעת הוועדה — 52,900,000,000 לירות.
ת. טובי מציע :
להעמיד את תקציב המשרד על 15,300,000,000 לירות.
מ. פעיל מציע :
להעמיד את תקציב המשרד על 52,000,000,000 לירות.
ש. אלוני מציעה :
להפחית 1 לירה מתקציב המשרד.
לסעיף 47 — רזרבה כללית
הצעת הוועדה — 6,580,000,000 לירות.

י. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא העלאת שכר הלימוד באוניברסיטאות ובבתי הספר התיכוניים

ציב המדינה על יסוד המיסוי הפרוגרסיבי של
מס הכנסה.

(3) הוועדה רואה בחיוב קביעת היטל החינוך
העלייסודי במסגרת המוסד לביטוח לאומי כהו-
ראת שעה.

(4) ועדת החינוך והתרבות מחייבת הקמת קרן
מיוחדת למשפחות מעוטות הכנסה — אשר
עד כה היו פטורות מתשלום שכר לימוד —
לשם מימון התוצאות הנלוות בחינוך העלי-
יסודי.

(5) הוועדה מביעה את דעתה כי יש להנהיג
הסדר דומה גם למימון חינוך חגים בגני-יל-
דים טרום-חובה.

ב. שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה
ועדת החינוך והתרבות ממליצה כי בשנים הקרו-
בות ייקבע שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה
על-פי מסקנותיה של "הוועדה לבדיקה ולקביעה
של השיטה והגובה של שכר הלימוד במוסדות
להשכלה גבוהה בישראל" אשר מונחה על-ידי שר
החינוך והתרבות ביום י"ט באדר תשל"ז (9 במארס
1977).

בשיבת הכנסת ביום כ"ז בתמוז תשל"ז (13 ביולי
1977) הגישו חברי-הכנסת ח. גרוסמן ומ. אלגרבי הצ-
עות לסדר-היום בנושא הנ"ל. הכנסת העבירה את הה-
צעות לוועדת החינוך והתרבות.

ועדת החינוך והתרבות דנה בנושא והחליטה לדחות
הגשת מסקנותיה עד אשר תסיים הוועדה לבדיקת שיטת
שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה את עבודתה (לה-
לן — ועדת נבון). בינתיים מונחה ועדה אחרת על-
ידי שר החינוך והתרבות לבדיקת ההצעה למימון שכר
הלימוד בבתי-הספר העלייסודיים באמצעות הביטוח הלי-
אומי. ועדת החינוך והתרבות חידשה דיוניה בסוגיה
רק לאחר שדו"חות שתי הוועדות הוגחו לפניה.

בסיום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות :

א. שכר הלימוד בבתי-הספר העלייסודיים

(1) ועדת החינוך והתרבות מקדמת בברכה את
החלטת הממשלה מיום ד' באדר ב' תשל"ח (13
במארס 1978) על ביטול שכר הלימוד בחינוך
העלייסודי עד לכיתה י"ב.

(2) ועדת החינוך והתרבות מעדיפה שהמימון
של חינוך תיכון חגים ייעשה במסגרת תק-

הצעת מיעוט

חינוך עלייסודי" באמצעות המוסד לביטוח לאו-
מי כהוראת שעה לתקופה עד שנתיים בלבד.

א. מראל מציע :
במקום סעיף (3) יבוא : הוועדה רושמת לפ-
ניה את הודעת הממשלה שלפיה ייגבה "היטל

יא. מסקנות ועדת העלייה והקליטה בדבר הצורך הדחוף להחליט על ברית בין ערים בישראל לבין קהילות יהודיות בערים ברוסיה

עולים מברית-המועצות ונציגי משפחות פעילי העלייה. אל אלה ניתן לצרף בשלב ב' נציגי אירגונים מתנדבים.

תפקיד ועד הפעולה לשמש גורם יוזם, מאיץ ומפעיל לכל פעילות בנושא.

ב. ייערכו פעולות הדרכה שוטפות להכשרת פעילי ועד הפעולה באמצעות סמינרים וערבי-עיון. הממונה על פעולות אלה — המועצה הציבורית למען יהודי ברית-המועצות על סניפיה.

3. א. ראש העיר ימנה נאמן פעולה למשך שנה אחת. תפקידו יהיה לרכז את פעולות ועד הפעולה ולהקים לשכת קשר כדי לקשר בין הוועד לעיריה, למועצה הציבורית למען יהודי ברית-המועצות, למוסדות ממשלה, ולאירגונים הקשורים בנושא קידום העלייה מברית-המועצות.

ב. הנאמנים מכל הערים המאמצות יאורגנו ל- מסגרת ארצית שתהווה פורום לקידום נושא העלייה מברית-המועצות ובראשו מוצע לה- עמיד את יושב-ראש המועצה הציבורית. הפורום יוזמן לסמינר חודשי שתערוך המועצה הציבורית ללימוד דרכי הפעולה, ייעוץ ותיאום הפעולה.

פעולות עירוניות

1. הענקת אורחות כבוד לאסירי-ציון ולפעילי עלייה שיאומצו בידי הרשות המקומית. הקריטריונים לאימוץ אסירי-ציון ופעילי-על-יה יה ייקבעו בעת קביעת הערים המאמצות תוך התחשבות במקום מגורי משפחת המאומצים, הן בב-רית-המועצות והן בארץ.

2. קריאת רחוב, כיכר, גינה או מוסד ציבורי על-שם אסירי-ציון, תאריך או אירוע בתולדות מא-בקם של יהודי ברית-המועצות.

3. קבוצות של פעילים, שיקבע ועד הפעולה העיר-רוני, יהיו בקשר מכתבים קבוע עם יהודים בב-רית-המועצות, בעיקר פעילי-עלייה, בעלי אורחות ישראלית, מסורביי-עלייה ויהודים שוחר-עלייה. במכתבים ייעשה ניסיון לפעולה נגד כדי להזים את תעמולת השקרים הנפוצה בברית-המועצות לגבי יש-ראל. כן יישלחו ברכות לחגים.

4. לכל קבוצה כנ"ל חוקצה מיכסה של שיחות טלפון על-פי קריטריונים שיקבע מרכז השלטון המקומי.

5. במידה שלעיר המאמצת בברית-המועצות יש היסטוריה יהודית, מורשת וספרות יהודיים, מומלץ שהפרק הזה יילמד במיוחד במסגרות בני-הנוער של העיר המאמצת בארץ.

6. ראשי הערים יפנו אל ראשי הערים הלאומות במערב, שעמן נכרתו בריתות ידידות, וינסו להפי-עילם למען המאומצים בברית-המועצות.

בישיבת הכנסת ביום י"א בטבת תשל"ח (21 בד-צמבר 1977) העבירה מליאת הכנסת לוועדת העלייה והקליטה את ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת רכטמן בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא ומינתה ועדת משנה, ברא-שותו של המציע, לגיבוש תכנית לאימוץ יהודים שוחר-עלייה בערי ברית-המועצות בידי ערים ביש-ראל. לפני הוועדה וועדת המשנה — שחבריה היו חבר-הכנסת ש. רכטמן, יושב-ראש, וכן חברי-הכנסת מ. סבידור, ת. אשל וב. צ. רובין — הפיעו נציג משרד החוץ ונציגי המועצה הציבורית למען יהודי ברית-המועצות וכן מוזכר השלטון המקומי ונציגי הע-רים הגדולות.

בדיונים התגבשה תכנית האימוץ המובאת להלן, וכן הוצעו פעולות האימוץ והמבנה האירגוני לפעולה, שזכתה בתמיכת המשתתפים אשר הביעו נכונות לסייע להגשמתה.

לפיכך מוגשת בזה תכנית האימוץ שתממש את תרומת הערים בישראל לנושא העלייה מברית-המועצות בצורה שיש בה גם עזרה מוסרית וגם עזרה מעשית.

הרשויות המקומיות עשויות להיות גורם רב-חשי-בות ליצירת תנועה עממית המפעילה אלפים ורבות מכל שכבות הציבור, כשהמשימה נישאת על כתפיים רבות ככל האפשר והנושא נמצא בתחום פעילות יום-יומית. עזרתן תתבטא באימוץ קבוצות יהודים שו-חר-עלייה בערים השונות בברית-המועצות בידי ערים ומועצות מקומיות בישראל שיהיו מוכנים להירתם למ-שימה. מאחר שהפעולה בעיקרה היא וולונטארית, ראתה עצמה ועדת העלייה והקליטה בנושא זה רק כגורם מעודד ואת המלצותיה דלהלן כקווי-פעולה מנ-חים לגורמים הנוגעים בדבר. להלן הנחיות ועקרונות כלליים על אופן ומהות האימוץ שנדונו בוועדת הע-לייה והקליטה; ולאור זאת באה הוועדה לידי המס-קנות הבאות:

מבנה אירגוני מוצע:

1. הפעולה תיעשה בחסות מרכז השלטון המ-קומי.

2. מרכז השלטון המקומי יקבע מספר ערים וע-יירות — כעשרים מקומות — בישראל שיתחתו בפעולות לאימוץ מספר מקביל של ריכוזי יהו-דים בברית-המועצות. בהתייעצות עם המועצה הציבורית ועם ראשי הערים ייקבע איזו עיר בארץ תאמץ עיר בברית-המועצות תוך התחשבות בפ-עילות הקיימת כבר עתה בערים בישראל.

2. בכל אחת מן הערים המאמצות שצויינו יוקם ועד פעולה עירוני בחסותו האישית של ראש העיר.

א. ועד הפעולה יהיה מורכב בראש ובראשונה מאנשים שאיכפת להם; בלעדיהם לא תצלח פעולה ציבורית מעין זאת. רצוי שעם ועד הפעולה יימנו אישי ציבור, וכן שישותפו בו

3. בתי-חולים
יאמצו רופאים המתגוררים בעיר המאומצת וימ-
סרו להם על אפשרויות הקליטה בארץ.
 4. איגודים מקצועיים
יעשו לאימוץ עובדים מקצועיים בסיוע מוסדות
הפועלים וועדי עובדים במקום.
 5. גאלריות לציור ולפיסול יאמצו אמנים יהודיים
תושבי העיר המאומצת.
 6. הבטאונים המקומיים יאמצו עתונאים שוחרי על-
ייה ויקדישו מדור קבוע לנושא.
- אספקת מידע חומרי לוועדי הפעולה**
מידע וחומר לוועדי הפעולה יסופקו על-ידי המו-
עצה הציבורית, מרכז ההסברה ומשרד החוץ וימוקדו
במישורים הבאים:
1. מידע מפורט על אסיר-ציון שאימצה הרשות
המקומית;
 2. שמות, מענים וקורות חיים של מסורבי הע-
לייה בעיר המאומצת;
 3. שמות ומענים של יהודים שוחרי עלייה שפנו
בקשה לקבל דרישות קרובים;
 4. שמות ומענים של קרובים לפעילי העלייה המת-
גוררים בעיר המאומצת;
 5. מידע שוטף על גורל המאומצים;
 6. עזרים כגון סרטים, שקופיות, תקליטים, כרזות
וסמלים;
 7. חומר רקע או סקר אודות העיר המאומצת
והישוב היהודי בה: מספר היהודים, עיסוקם ומק-
צועותיהם, תולדות הישוב היהודי וכו'.
- בתום שישה חודשים מיום הנחת המלצותיה על
שולחן המליאה תזמן ועדת העלייה והקליטה את כל
הגורמים שהשתתפו בגיבוש ההמלצות והביעו את נכונ-
ותם לסייע בביצועם כדי לעקוב אחר מהלך פעולת
האימוץ.

7. ראשי הערים ינסו לעניין מדינאים ואנשי צי-
בור המבקרים בעיר לפעול למען פעילי העלייה
בברית-המועצות.
 8. מנגנון תגובות למעצרים או שביתות רעב
בברית-המועצות, פעולות מחאה והזדהות כגון:
א. החתמה על עצומה; ב. הפגנות; ג. שיגור
מברקי תמיכה (בנק מברקים).
 9. מדי חודש תקיימנה פעולות הזדהות והסברה
במועדונים עירוניים.
 10. קול קורא וכרזות יפורסמו על-גבי לוחות
מודעות עירוניים ובשלטים המוצבים במבואות ה-
עיר.
 11. יפורסמו כתבות, תמונות ומודעות בנושא, בבט-
אונים המקומיים.
 12. לספריות המקומיות יסופקו ספרי רקע ומידע
ערכני בנושא.
 13. ייערכו פעולות הדרכה להכשרת פעילים בת-
נועות הנוער ובארגונים ציבוריים של העיר המ-
אומצת ללימוד הנושא.
 14. תערוכה ניידת בנושא המאבק תועבר מרשות
מקומית אחת לחברתה.
 15. עידוד עריכת טקסי בר-מצווה בויזמניים לנ-
ערים המקומיים ולנערים יהודיים בקהילה המאור-
מצת, בליווי קשר-מכתבים בין הנערים בשתי ה-
ערים.
- ארגונים שישולבו בפעולת האימוץ**
1. בתי-ספר ותנועות נוער
יעודדו הקמת תאים של בני-נוער שוחרי על-
ייה והתלמידים ישגרו בולי-דואר, תצלומים, בר-
כות למועדים, גלויות נוף, פרחי-הארץ מיובשים,
וכיוצא באלה. תשורות סמליות תישלחנה כגון אגו-
זים לפסח (תכנית מפורטת להעמקת תודעת הנושא
בבתי-ספר תוגש בנפרד).
 2. מועדוני ספורט
יאמצו ספורטאים המתגוררים בעיר המאומצת.

